

קובץ
אני לדודי

עבודת חודש אלול
והכנות הנסיעה לחצרות קדשנו

אלול התשס"ח

יוצא לאור על ידי

"ועד תלמידי התמימים העולמי"

תחת הנהלת ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש המרכזית 770

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

מאה ושש שנים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע נשיא דורנו

"VAAD TALMIDEI HATMIMIM HAOLAMI"

770 Eastern Parkway, Brooklyn NY 11213

Tel: (718) 771 - 9674 • Fax: (718) 363 - 1774

E-mail: vaadhatmimim@gmail.com

5768 - 2008

הדפסת השיחות והמאמרים באישור הנהלת קה"ת
הציורים הם מציורי החסיד ר' זלמן קליינמן

פתח דבר

משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. לקו"ת מאמר ד"ה אני לדודי

להזמין בשמי לבקר כאן במשך חודש תשרי הבע"ל, להשתטח על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, להתפלל כולנו בצוותא הרא בבית הכנסת של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ללמוד בבית מדרשו נגלה וחסידות וכו' ממכתב יום ג' פרי תצא תשכ"ז

בעומדנו בפתחו של חודש אלול, הננו להגיש בפני אחינו תלמידי הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש ברחבי תבל, את הקובץ "אני לדודי" העוסק בעניינם של ימים נשגבים אלו, בהם שקועים אנו בעבודת התשובה וההתקרבות אל מלכו של עולם, וכחסידיים, שזורה עבודה זו בהכנות המתאימות לקראת הנסיעה לחצרות קדשנו, ע"מ לשהות בו בימי חודש השביעי והמשובע.

אם בכל שנה ושנה כך, הרי שבשנת הקהל – בה מצווים אנו להקהל ולעמוד בפני המלך, ולשמוע תורה מפיו - על אחת כמה וכמה. יחס נדיר, וחביבות מיוחדת רחש כ"ק אדמו"ר לנוסעים לבית חיינו בחודשי תשרי של שנות ההקהל.

ולדוגמא, בהתוועדות ש"פ לך-לך ה'תשמ"ח, שנת הקהל, אמר הרבי:

"יישר כח לכל האורחים שליט"א, אשר הרגש החסידי שלהם האיר אצלם בגלוי ובא לידי פועל ממש לקיים את ה"לך-לך מארצך" גוי, כדי להיות בדי' אמותיו (בית הכנסת ובית המדרש) של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, במשך הזמן דהקהל, "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" – (חג הסוכות) עכ"פ שעה אחת או יום אחד, ועל אחת כמה וכמה אלה שהיו כל משך חג הסוכות, ובמיוחד – גם המשכן עד שבעה במר-חשוון".

בכדי לעורר ולסייע בעבודת חודש אלול, מוציאים הננו לאור קובץ זה, העוסק בהרחבה בשני המישורים הנזכרים; עבודת חודש אלול, והנסיעה והשהייה בבית חיינו.

הקובץ נחלק לגי' שערים :

שער "המלך בשדה" - כולל מאמרים ושיחות המבארים את עיקרה של עבודת חודש אלול, המיוסדת על משל "המלך בשדה" מרבנו הזקן. מבין המאמרים והשיחות, עולה חידושו המיוחד של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו באופן ההתייחסות למעלותיו המיוחדות של חודש זה, אפילו על פני עבודת חודש תשרי. הדברים באו כסוגיא ערוכה ומסודרת, כנפרט בפתח השער.

שער "יוצאין להקביל פניו" - העוסק בעניינו של מנהג החסידים מדורי דורות לנסוע מידי תקופה לרבים. ובאו בו שיחות ומכתבים בעניינה ומעלתה של הנסיעה לרבי בכלל, ובחודש תשרי והקהל בפרט; ההכנות לנסיעה; התוצאות המופקות ממנה, וכנהנה רבות. נוסף לשיחותיו ומכתביו של רבינו, לוקטו הדברים גם מסיפוריהם ואמרותיהם של זקני החסידים אודות הנסיעה במשך הדורות.

שער "בהיכל מלכותו" - העוסק במעלותיו וסגולותיו של 'בית רבינו שבבבל' וה'אהל הקדוש'. גם שער זה מלוקט הוא ממכתבי ושיחות כ"ק אדמו"ר.

במדור המיוחד "שיחת חולין" הבא כהוספה לב' השערים האחרונים, הבאנו תיאור נפלא מהנסיעה והשהות בצילו של הרבי, כפי שנשקפה בראות עיתונאית, פרי עטו של הסופר שמואל אבידור.

ובשעה זו, כאשר כאו"א מאתנו עוסק בהכנות הגשמיות והרוחניות לנסיעה, מתגברת בלב כולנו הזעקה והתביעה "דאלאי גלות!!" - "רצוננו לראות את מלכנו!!!"

ביטחוננו בה' יתברך, שיחוס וירחם על עמו ישראל, ובפרט על תלמידיו וחסידיו של נשיא דורנו ה"נדכאים הנאנחים והנאנקים", שהעובדה ש"לא עזב הרועה את צאן מרעיתו" אין בה כדי לנחמם.

ותיכף ומיד יחדש ימינו כקדם, ונזכה כולנו כאחד להיקהל בחודש השביעי במעמד ה"הקהל" "האנשים והנשים והטף", לשמוע את המלך על "בימה של עץ בעזרה" המחזק את כולם "ליראה את ה'", בקרוב ממש.

טייערע ברידער! מיר וועלן זיך ווייטער זעהן, אז דער אויבערשטער וועט געבן געזונט און לעבן, וועלן מיר פאר'ן צום רבי'ן!

ועד תלמידי התמימים העולמי

תוכן עניינים

המלך בשדה / עבודת חודש אלול

- מאמר אני לדודי לקומי-תורה יג
פניני ביאורים למאמר יז
לקומי שיחות חלק די - אלול כח
שיחת ש"פ שופטים היתשמי"ח פ
מאמר אני לדודי היתשלי"ב מ
פניני ביאורים למאמר מז
מאמר אני לדודי היתשכ"ו נח
פניני ביאורים למאמר סה
הוספה: "עומקה של תשובה" - הרב יואל כהן עו

יוצאין להקביל פניו / הנסיעה לחצרות קדשנו

דבר המלך

- משיחת ש"פ ראה היתש"י פט
מכתב כללי ו' תשרי היתשמי"ח צא

פנינים

- א. חשיבות הנסיעה ומעלתה צו
ב. הוראות והדרכות קד
ג. הגרלה לנסיעה קט
ד. סיפורי חסידים קיא

שיחת חולין

- אש של חב"ד מעל האוקיינוס - שמואל אבידור קכו

בהיכל מלכותו / בית רבינו שבבבל והאהל הקדוש

דבר המלך

- קונטרס בית רבינו שבבבל קלז
משיחת יו"ד שבט היתש"י"ד קמז

לקומי שיחות חלק ל"ב - ניסן קנד

פנינים

א. בית רבינו שבבבל קנט

בית הכנסת של הרבי קנט

770 - ופרצת קסה

החדר של הרבי קסז

ב. האהל הקדוש קע

הליכה על הציון קע

מנהגים ודנהגות קפ

שיחת חולין

לשנה טובה ומתוקה - שמואל אבידור קפד

אגרת קודש – ט"ז אלול, ה'שי"ת

...נאמר בחסידות אודות חודש אלול, ומובא גם במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שבחודש אלול הקב"ה הוא בדוגמת קיסר היוצא אל השדה, אשר שם יכולים הכל לגשת אליו, ושם מקבל הוא את כולם בסבר פנים יפות ובחיוך, מבלי הבט על מצבו של האיש או האשה הניגשים אליו.

הנמשל מכך הוא, שבחודש אלול, שהוא החודש האחרון של השנה שבו יש לקיים חשבון נפש על כל השנה החולפת, לא ייבהל אדם עם החילו לחשוב אודות הנהגתו בזמן החולף.

אומרים לו: עליך לדעת, שאף שאתה נמצא בשדה ואינך יודע עדיין אם אתה מתאים שיכניסו אותך למקום שבו גרים אנשים ראויים, עליך לדעת שמלך מלכי המלכים יוצא אל השדה, אשר שם ביכלתך לגשת אליו מיד ולהגיש את בקשתך, והא יקבל אותך בסבר פנים יפות ובחיוך, ולכן אינך צריך לחשוש.

ואף שהחשבון שעשית מהמעשים, הדיבורים והמחשבות שלך איננו טוב, אבל מכיון שמדובר כאן באב הרחמן – אב מלא רחמים, הרי אם רק תקבל החלטה, שמעתה תעשה כל שביכלתך כדי להיות כפי שהקב"ה רוצה, בוודאי תהיה לך כתיבה וחתימה טובה, שנה טובה ומתוקה, הן לגוף והן לנשמה.

על כולנו לדעת, שהיה לנו רבי גדול וגם עתה יש לנו רבי גדול הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שביקש והשיג ומבקש ומשיג גם עתה ברכה והצלחה עבור בני ישראל בכלל ועבור אלו הקשורים אליו, בפרט.

הרבי ידע ויודע גם עתה גם על חולשותיהם של האנשים או הנשים בקהל עדת החסידים, אבל מבלי הבט על כך הוא התפלל עליהם ומתפלל עליהם, שיהי' להם כל צרכיהם, בני חיי ומוזנא רויחי, ושהקב"ה ימחל להם על עבירותיהם, בהביאו בחשבון את המצב שבו הם נמצאים ואת הנסיבות של היצר הרע.

ולכן על כולנו לעשות בעצמנו הסכמה, שמעתה נהיה כולנו יותר טובים, וההסכמה תמשיך ברכה והצלחה לשכולנו – ובכלל זה נכללים גם אתם ובני ביתכם – תהיה שנה טובה ומתוקה, אצל כל אחד יתמלאו משאלות לבו לטובה, נתחזק בתומ"צ וממילא יהיה טוב, בגשמיות וברוחניות.

(אג"ק ח"ג ע' תמג – תרגום חפשי)

שער ראשון

המלך בשדה

עבודת חודש אלול

עבודת חודש אלול

בפתח השער

חודש אלול מהווה חודש של חשבון נפש. בחודש זה, מתעורר כל יהודי ומתבונן במעמדו ומצבו בעבודתו את בוראו, מתקן את הדרוש תיקון, ומתכוון מתוך יראה וחרדה לקראת ימי הדין ראש השנה ויום הכיפורים הקרבים ובאים. בתורת רבותינו נשיאנו, מקבלת עבודת חודש אלול מימד אחר. בחודש זה מתגלה הקירוב הפנימי והקשר העצמי של עם ישראל עם הקב"ה, שלכן פועל חודש זה, יחד עם החרטה על העבר, גם רגש של שמחה עצומה על היותנו בניו אהוביו של הקב"ה.

"משל למלך שקודם בואו לעיר, יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלים פניו בשדה. ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות, ומראה פנים שוחקות לכולם, ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחידי סגולה".

משל זה, שהובא ע"י רבינו הזקן בלקוטי תורה, מהווה את היסוד להשקפת תורת החסידות על עבודת חודש אלול. בחודש זה יוצא מלך מלכי המלכים הקב"ה לשדה, ומקבל את כל ישראל, אפילו הנמצאים בשדה ובמדבר, בסבר פנים יפות, כמתבאר בארוכה בדרושי רבותינו נשיאנו. מעיון במאמר אני לדודי שבלקו"ת, נראה בפשטות שביאורו של אדה"ז הוא, שאכן, עבודת חודש אלול פחותה היא בדרגתה מעבודת חודש תשרי הנעלית יותר. אלא שנדרש האדם להכין עצמו בחודש אלול על מנת שיהא כלי מוכשר לקבלת הגילויים הנעלים בחודש תשרי.

במאמריו ושיחותיו הקי' בסוגיא זו, מגלה הרבי אור חדש ועומקים נפלאים בעבודה המיוחדת של חודש אלול. דומה, כי עיקר חידושו של הרבי, הוא, שעבודת החודש אינה רק הקדמה והכשרה לגילויים הנעלים שבחודש תשרי, אלא לחודש זה ישנם מעלות מיוחדות ועצמיות מצד עצמו (מלבד המעלה הפשוטה המובנת גם מהמבואר בלקו"ת - שהגילוי והעבודה דאלול הוא לכא"א מבלי הבט על מעמדו ומצבו), אשר במידה מסויימת מיוחדות הם אף מהגילויים הנעלים דחודש תשרי, כמתבאר בארוכה (גם) במאמרים והשיחות שיובאו לקמן.

בשער זה השתדלנו לקבץ את המאמרים והשיחות המבטאים את עיקרי חידושו של הרבי בסוגיית 'המלך בשדה'.

סדר המאמרים והשיחות:

א) **ד"ה אני לדודי זלקוטי תורה**, המהווה יסוד למאמריו ושיחותיו של כ"ק אדמו"ר העוסקים בעבודת חודש אלול.

ב) **שיחת ש"פ נצבים תשכ"ב**, בה מבאר הרבי את הקושי שיש לכאורה בפרטי המשל המובא בלקו"ת, ומניח את היסוד לביאור המשל.

ג) **שיחת ש"פ שופטים תשמ"ח**, בה מבואר באריכות יתר ובתוספת עומק המבואר בשיחה הקודמת, ובה מדגיש הרבי את מעלת הגילוי של חודש אלול מצד עצמו.

ד) **ד"ה אני לדודי תשל"ב**, בו מבואר מעלתה של עבודת היראה-תתאה והתשובה דחודש אלול על-פני היראה-עילאה והתשובה שבר"ה.

ה) **ד"ה אני לדודי תשכ"ו**, ביאור ענין גילוי י"ג מדה"ר שבחודש אלול, שפעולתו אף על אנשי המדבר. ומהות התעוררות האדם בחודש אלול, שאף שבאה בהמשך לגילוי, הרי היא התעוררות האדם עצמו.

לתועלת הלומדים, הוספנו קטעי קישור הסברה ועריכה בין המאמרים והשיחות, ואף 'נגענו' בחילוקים השונים שבין ביאור אחד למשנהו.

בנוסף לכך, ליקטנו ממקורות שונים ביאורים על הנושאים הטעונים ביאור בשלשת המאמרים הנדפסים בזה. הביאורים נדפסו בסוף כל מאמר תחת הכותרת "פניני ביאורים", ונסמנו בציון אות במקומם בגוף המאמר. כן, ע"מ להקל על קישור וסידור העניינים בהמאמרים עצמם, הוספנו בסוף כל מאמר "סיכום המאמר" - והוא סיכום מהלך המאמר לפי אותיותיו.

וזאת למודעי: דברי ההסבר והקישור לא נועדו אלא לחדד ולהבהיר את עיקרי הדברים ואת השייכות והקשר במהלך העניינים. ואין בהם כדי להסביר את הסוגיא באופן מסויים דוקא, או להצביע על שיחה מסויימת כסותרת ביאור אחר וכיו"ב.

עם הורדת קובצנו לדפוס, נתפרסם בגליון 'מעיינותיך' מאמרו המאלף של הגה"ח ר' יואל ש"י כהן, המסכם ומבאר בבהירות ובעומק את סוגיא זו ועורכם לחטיבה אחת. ולכך ראינו לנכון להדפיסו כהוספה לחלק זה.

לקוטי תורה פרי' ראה דף לב

אני לדודי ודודי לי. ר"ת אלול. והענין כי באלול מתחיל בחי' אני לדודי דהיינו בחי' אתערותא דלתתא עד ר"ה ויוה"כ שהם בחי' המשכת אלהותו ית' למטה בבחי' התגלות, כמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שמר"ה עד יוה"כ הוא בחינת שמאלו בחי' יראה לפי שאז הוא זמן התגלות מלכותו ית'. ולכן קוראין לו המלך כי מלכותך מלכות כל עולמים. פי' שאפילו בעולמות הנעלמים תפול עליהם אימת המלך ופחדו (עיין בזהר פנחס דף רי"ד ע"ב ובהרמ"ז שם). ומזה נמשך גם למטה על כללות נשמות ישראל לקבל עול מלכות שמים עליהם ותהיה יראתו על פניהם כל השנה כי יראת ה' ואהבתו אינו עשויה ונטוע בלב האדם מכח עצמו כ"א מכח ההארה הנמשך עליו מלמעלה בעת זמן התגלותו דהיינו בר"ה בחי' יראה כו"א (ועמ"ש בפ' תבא סד"ה ויקרא משה וע"פ כי תצא וע"פ לא תהיה משכלה ועקרה בפ' משפטים), וזהו בחי' ודודי לי רק שצריך תחלה לעורר את האו"ר על ידי אתערותא דלתתא שהיא באלול². והנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים, ולהבין זה כי למה הם ימות החול ואינם יו"ט כמו שבתות ויום טוב שבהם התגלות אלהות בחי' הארת אלהותו ית' ובפרט בעת זמן י"ג מדות שהם הארת העליונות מאד והם מתגלים ביוה"כ פ' ובודאי יש הפרש גדול בין יוה"כ ובין אלול. אך הנה יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחדי סגולה. וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה³, כי הנה כתיב יאר ה' פניו אליך שהוא ענין הארת י"ג מדות שיהי' פנים בפנים דהיינו שיאיר גילוי פנימיות רצונו ית' למקור נש"י ע"י שיהיה עיקר פנימיות רצונו אליו ית' לדבקה בו בלב ונפש מעומקא דליבא במסירת נפש⁴ כמ"ש במ"א, והארה זו היא נמשכת מבחי' אל שהוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן, וכמ"ש אל ה' ויאר לנו שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלת הוא. פי' כמו למשל זיו ואור האש היוצא מן האש עצמו שבכללותו אין בו שום התחלקות בינו לזיו ואור הנמשך ממנו. כך כביכול הארת פנים המאיר לכללות ישראל הוא מבחי' אל שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש (עמ"ש בביאור ע"פ וכל העם רואים את הקולות בפ' מן המצר קראתי וע' בד"ה אתם נצבים במש"ש ולכן נק' אל עליון כו' ובד"ה להבין פי' וענין י"ג מדות ובד"ה וארשתיק לי בענין לבי ובשרי ירננו אל אל חי), ולכן נק' ישראל

מלשון שר אל והיו"ד מורה על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה כו'. ופי' שבחי' אל הוא שר ומושל בקרבו (ועיין בזהר קדושים דפ"ו ע"א בראשית דף ח' ע"א ויגש ד' ר"ה ע"ב נשא קל"ב א' ובפי' הרמ"ז ר"פ שמיני), דהיינו שיש בכל נפש מישראל ניצוץ אלהות ממש המחיה נפשו האלהית ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים למסור נפשו אליו ית' והוא למעלה מן החכמה ודעת שבנפשו, כי על ידי החכמה והדעת לא היה משיג בחי' זו לבטל ולהפקיר א"ע מכל וכל בשבילו ית' וזהו בנים אתם להוי' אלקיכם כי ברא כרעא דאבוה הוא שנכלל ברצונו של אביו בלי שום טעם ודעת כמו בחי' רגל שבטל לגבי ראש ואין לו רצון שלו כלל. וזהו בטל רצונך מפני רצונו שבכדי שיאיר אל האדם בחי' פנימיות רצונו ית' צריך לבטל כל רצונותיו שלא יהי' לו רצון אחר כלל:

ב והנה יש באדם בחי' עיר מושב. ובחי' שדה ומדבר. מדבר היא ארץ לא זרועה שהם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה. אין צריך לומר אם פגם במחשבה דבור ומעשה אלא אפילו גם עניני היתר רק שהם ענינים שאינם צריכין לעבודת ה' ודברים בטלים הרי לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילי הדדיוטא. וזהו אשר לא ישב אדם שם. פירוש אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו' לא ישב שם כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כתיב. ועצה היעוצה לזה הנה כתיב ובקשתם משם את הוי' אלהיך. פי' כי הנה כתיב וירא אלהים את האור כי טוב ופירשו רז"ל כי טוב לגנוז שבחי' אור שהוא בחי' הארת פנימיות רצונו ית' יש בכל אחד ואחד מישראל אלא שהוא בבחי' הסתר והעלם מאד בטבעו וצריך לגלות אוצר של יראת שמים (ועמ"ש במ"א בפ"י מי גילה לבני רז זה והיינו אור האהבה המסותרת), ויש מי שהוא בבחי' אבידה אצלו ובחי' גלות. וע"ז נאמר ובקשתם שתבקש ותחפש ואין חיפוש אלא אחר אבידה דהיינו דבר שהוא אבודה אצלו בבחי' גלות שהוא בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל. וזהו את הוי' אלהיך שהוא נמשך מבחי' אל השורה בכל אדם להחיות נפשו האלהית. והנה הכתוב אומר ובקשתם משם. משם דייקא. כי כשם שא"א לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה. כך לא ישיג אור פני ה' ושתיה אהבתו אליו ויראתו על פניו כ"א אחר החיפוש תחלה במקום שנאבדה לו' ע"ד מ"ש נחפשה דרכינו כו' שיפשפש במעשיו ודבוריו ומחשבותיו שעברו וחלפו מיום היותו אשר לא טובים וזהו ובקשתם משם. כי לשון זה הוא דבר שיכול ממש להראות עליו באצבעו אשר יאמר עליו כי הוא זה וא"א לומר כך רק על הקב"ה כמ"ש זה אלי ואנוהו כי מלא כל הארץ כבודו, אבל מקום ומשכן הקליפות נק' שם כלומר עמוק מאד למטה. וזהו שדרשו רז"ל ע"פ קראו שם פרעה כו' העביר המועד ר"ל הדרך של המועד ושמחה העביר לשמחה של הוללות וזהו ענין במדבר הזה יתמו, פי' ע"י דבורי אותיות התפלה

שהוא בחי' מדבר הזה כמ"ש זה אלי כו', וכן בעסק התורה כמ"ש בפ' מטות בפי' לאמר זה הדבר כו' עי"ז יתמו היינו כמ"ש בזהר שלח קס"ג ב' שהוא בחי' תמים תהיה כו' ושם ימותו הוא נפילת אפים שהוא העלאת ניצוצים שנפלו בבחי' שם ע"י אליך ה' נפשי אשא כו' וז"ש ואותנו הוציא משם כי באמת הוציא אותנו מבחי' שם לדבקה בו ית'. אך מי שפוגם באיזו מחשבה או דבור וכ"ש מעשה הנה על זה נאמר ובקשתם משם דהיינו שיפשפש במעשיו כו' אשר לא טובים, ועי"ז יתמרמר לבו בקרבו וישוב אל ה' וירחמהו דהיינו שיעורר רחמים רבים על ניצוץ אלהות שבתוכו בבחי' גלות. ועל זה נאמר ליעקב אשר פדה את אברהם כי מדת יעקב הוא מדת רחמנות שע"ז פודה מהגלות מדת אהבה היא מדתו של אברהם אבינו ע"ה, כי לכן נק' אבינו כו' ולהיות ברא כרעא דאבוה להבטל ולהכלל ברצונו ית' (ועמ"ש בפ' ובקשתם משם ע"פ וישב יעקב ובמ"ש ע"פ כנשר יעיר בפ' דרשו כו' בהמצאו). אך האדם אשר יפשפש במעשיו ולא יתעורר בו מדת רחמנות ולא יתמרמר לבו בקרבו עם היות שמעמיק במחשבתו איך נפל ניצוץ אלהות בגלות בתוך נפשו זאת ישים אל לבו ונשא עליו המשל הזה, כי היות טבע האדם כשכואב לו אפילו צפורן רגלו מחמת שנגף באבן מרגיש הכאב במוחו ומצטער. אך היינו כשאבר הנגוף עודנו מחובר בו טרם נחתך, אבל כשחותכין את האבר אין המוח מרגיש את הכאב מפני שהוא נכרת ונפרד משרשו. כך אנחנו בני"י מחוברים ודבקים בו ית' ולכן צריכים אנחנו להרגיש הכאב והפגם שפגמנו והורדנו בגלות ניצוץ אלהותו ית' כי אע"פ שחטא כו' ויש לו בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל ואיננו מסתלק ממנו אלא שהוא בגלות, ולא עוד אלא שעדיין נקרא במעלות ומדריגות השר שהוא בחי' ישראל הנ"ל, כי אינו דומה מעלת השר עם היותו בשביה למעלת ההדיוט, כי עדיין ניכר וידוע מעלתו של השר ובתנועה א' יכול שיהפך מן ההיפך אל ההיפך לגמרי לחזור לקדמותו כו", אך מה שאינו מרגיש בנפשו הכאב והפגם היינו מפני שפגם כ"כ עד שנפרד ונכרת משרשו לגמרי, ומזה אדרבה יעורר רחמים יותר גדולים עם היות שאינו מרגיש הרחמנות על עצמו כמ"ש במ"א על מאמר ברחמיך הרבים רחם עלינו, פי' מפני שאנחנו אין שכלנו הדל משיג גודל הרחמנות וכו'. כי מדת רחמנות מדתו של יעקב מברית מן הקצה אל הקצה, (שעם היות שהוא כמשל שנפרד ונכרת משרשו לגמרי אעפ"כ ע"י הרהור תשובה א' ישוב ויתדבק בשרשו. וכמ"ש בפרשה במדבר בד"ה וידבר כו' לגלגלתם כמו ד"מ אם היה נמצא ברפואות לחבר גופו אל ראשו כך הוא ענין נשיאת ראש כו' ע"ש, ובד"ה ביום השמיני עצרת ואפילו חייבי כריתות דכתיב בהו ונכרתה כו' ועל זה אמר הכתוב כי אבי ואמי עזבוני מכל מקום וה' יאספני, ואם גם בזאת לא יתעורר בו מדת רחמנות הנ"ל הנה זאת העצה היעוצה דהנה כתיב הרועה בשושנים ופי' בזהר (שמות דף עשרים) מה שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חוור ע"י אשא כו'. כך הנה

כתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו שהחטא נקרא אדום וכן כל המעשים והדבורים והמחשבות שבכל עיני העולם נק' גם כן אדום לפי שהמה מחשבות היצר ותחבולותיו יתהפך לגוון חוור שהוא בחינת כשלג ילבינו על ידי בחי' אש. והנה יש אש שלמעלה ואש שלמטה ואש שלמעלה לא כל אדם זוכה לזה. אך אש שלמטה הוא ענין סיגופים ותעניות למעט חלבו ודמו שהם מסטרא דק"נ ואז יאר ה' פניו בחי' הארת פנים כנ"ל:

ג אך עוד אחת היא צריך לשית עצות בנפשו מ"ש בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי וגו' עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורת. פי' שאהבה נפשי בקמץ הוא לשון כבר מה שאהבה כבר היינו כי ישראל עלו במחשבה הקדומה וזהו בחינת טהורה היא קודם אתה בראת כמ"ש ע"פ יונתי בחגוי הסלע ומבחי' זו נמשך בה אור הגנוז היא בחי' אהבה המסותרת כנ"ל בפ"י את האור כי טוב לגנוז כו' וזהו שאהבה נפשי מכבר וכענין מ"ש ע"פ ראה אנכי בפ"י לאיתן האזרחי כו'. אך יש מי שאהבה זו היא בבחינת אבידה אצלו ובבחי' גלות כנ"ל ועל זה נאמר אבקשה את שאהבה נפשי, והנה בחינת החיפוש הוא בשווקים וברחובות במקום האבדה, אך אף גם אם מצא את האבדה הנה לא יתקיים בו אור ה' בלתי כלים כי זה גורם הסתלקות האור כנודע, ולכן העצה לעשות כלים לאור ה' והם אותיות התורה כי בית אמי זו תורה שבכתב וחדר הורת זו תורה שבעל פה וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלה הוא וכשם שא"א לאש להאחז בלי פתילה או שום דבר הנאחז בו. כך אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו כו'. עמ"ש מזה בד"ה במדבר סיני באהל מועד, וכדאיתא בזהר על פסוק הרועה בשושנים שושנים ששונה הלכות כו'. ולכן כתיב הרועה כי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים מפני שע"י עסק התורה שהוא רצונו יתברך רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ומתגלה בו בחינת פנימיות רצונו ית', כמו שע"י אכילת האדם מחבר נשמתו בגופו שיתפשטו בו כוחות נשמתו בהרחבה. כך כביכול ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים על ידי התורה ומצות שהם רצונו ית' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ומתגלה בחינת הארת רצה"ע בהארת פנים כו' ע"י אותיות התורה גם ע"י מצות הצדקה שהוא מדת החסד שהוא חיצוניות וכלי לבחי' האור והאהבה בחי' פנימיותו וכמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד. פי' כי לאור פני ה' שהוא בחי' האור יש שני כלים שהם תורה וחסד כנ"ל:

פניני ביאורים

מאמר ד"ה אני לדודי – לקו"ת

א. "ותהיה יראתו על פניהם כל השנה כי יראת ה' ואהבתו אינו עשויה ונטוע בלב האדם מכת עצמו כ"א מכת ההארה הנמשך עליו מלמעלה בעת זמן התגלותו דהיינו בר"ה בחי' יראה כו".

במאמר מובא שהיות יראת ה' על פני עם ישראל במשך כל השנה אין ביכולת האדם להגיע לזה לבדו, כ"א ממה שנמשך עליו מלמעלה בראש השנה, שאז מתגלית מלכותו יתברך, ומזה יכול להמשיך היראה לכל השנה.

ולכאורה זה אינו מובן, מדוע אכן אין באפשרות האדם לפעול בעצמו יראה מהקב"ה לבדו במשך השנה, וזקוק הוא להמשכת היראה מראש השנה?

והביאור בזה יובן עד"מ מיראה לאיזה דבר גשמי, שבאם אין הדבר שפוחד ממנו לפניו ממש, ואינו רואהו עומד מולו, אזי גם באם יתבונן בשכלו היטב כמה מפחיד ונורא הדבר הזה, הרי כיון שאין הדבר פה, ונמצא בריחוק ממנו, לא יפחד מהדבר כלל, אף שבשכלו מבין שהדבר נורא וצריך לפחד הימנו.

אלא שבאם יהיה הדבר עומד מולו, ויראהו בעיניו (או שבעיני שכלו, יצייר הדבר לפרטיו ודקויותיו עד כדי כך, שיהיה כאילו עומד מולו ורואהו), הרי שאז יפול עליו פחד מהדבר הנורא, כיון שכשרואה הדבר, הרי הוא נמצא ב"עולם" שלו, ויגרום לו פחד ומורא הימנו.

ועד"ז הוא בעבודת ה'. שרק כשמתגלה כבוד מלכותו יתברך עלינו, רק אז נפעל רגש אמיתי של יראה ממנו ית', כיון שאז מלכותו של הקב"ה יורדת (כביכול) ל"עולמו" של האדם, וכאילו רואה זה בעיניו, וממילא יתעורר בליבו יראת ה'. משא"כ האדם מצ"ע, ללא ההתעוררות מלמעלה, לא יוכל לפעול בעצמו רגש אמיתי של יראה מה'.

וכן הוא בנוגע להמשכת היראה במשך כל השנה, שלבדו לא יוכל האדם לפעול בעצמו יראה אמיתית ממנו יתברך. ורק באם ימשיך היראה האמיתית שבראש השנה, הנובעת מכך ש"רואה בעיניו" את מלכותו יתברך, אזי תשאר ותומשך בליבו היראה משך כל השנה.

ב. "וזהו בחי' ודודי לי רק שצריך תחלה לעורר את האוי"ר על ידי אתערותא דלתתא שהיא באלול".

במאמר מבואר שאין ביכולת האדם לפעול בראש השנה המשכת היראה לכל השנה, רק אם יקדים לזה העבודה של חודש אלול.

הביאור בזה:

אף שבראש השנה ישנה התגלות מלכותו ית' הפועלת אימה ופחד ממנו, הרי אין ביכולת האדם להמשיכה על כל השנה אם לא יקדים לזה העבודה של חודש אלול. והוא משום שהאהבה והיראה שבחודש אלול, המגיעים בכוחו של האדם, הרי אף שאינם יראה ואהבה אמיתיים (כמובן מהמשל שבביאור א', שכשאין הדבר מול עיניו, לא יפעול בו פחד ויראה, ורק בר"ה כשמתגלית מלכותו ית', יפעול פחד אמיתי, כנ"ל), מ"מ מעלה גדולה יש בהם: שהאדם עושה ככל שביכולתו להגיע לאהבת ויראת ה'. ובעבודתו זו פועל הוא שיהיה לבו כלי מוכשר לקבל את הגילוי הגדול בראש השנה. ובהיותו כלי מוכשר, חודרת בו היראה של ראש השנה בפנימיותו, ומקבלת תמידיות ונצחיות. שהרי באם לא יתכוון לגילוי זה, הנה אף שבר"ה עצמו ייתכן שיתעורר בו רגש של פחד ויראה מה', מ"מ, כיון שהוא אינו כלי לזה לא תוכל יראה זו להשאר בליבו בהמשך השנה, ורק באם יהיה כלי מוכשר ליראה זו, יוכל לעורר בליבו רגש של יראה בהמשך השנה.

ג. "והנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מידות הרחמים, ולהבין זה כי למה הם ימות החול ואינם יו"ט . . . אך הנה יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה . . . וכך הענין עדי"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה".

בכדי לבאר את השאלה, מדוע נשארו ימי חודש אלול ימות החול, ולא הפכו לימים טובים, על אף הגילוי האלוקי הגדול של י"ג מידות הרחמים שבימים אלו, מביא אדה"ז משל למלך שיצא לשדה, שאז יכולים כולם להקביל פניו, משא"כ כשחוזר לעיר והוא בהיכלו, הרי הכניסה להיכלו היא רק ברשות, ורק ליחידי סגולה. ומסיים רבינו בלשונו: "וכך הענין עדי"מ בחודש אלול יוצאין להקביל פניו בשדה".

בקטע זה יש להבין: א. כיצד ניתרצה שאלת אדה"ז שצריכים ימי חודש אלול להיות ימים טובים? ב. באם תלויה ההתעוררות של חודש אלול בהתגלות י"ג מידות הרחמים, מדוע נקראת היא "אתערותא דלתתא"? ג. ובסגנון אחר: למדנו במאמר, שבכדי להיות כלי מוכשר לקבלת הגילוי מלמעלה של חודש תשרי דרושה "אתערותא דלתתא", היינו עבודת האדם בחודש אלול מצ"ע, וכאן מבואר לכאורה להיפך, שגם העבודה דחודש אלול, אינה עבודת המטה, כ"א התעוררות שבאה על ידי גילוי אלוקי נעלה של י"ג מידות הרחמים:

והביאור בזה:

ע"י הבאת המשל של "המלך בשדה" מתבאר מהות ההבדל בין הגילוי של חודש תשרי לעבודת חודש אלול הבאה על ידי התגלות י"ג מידות הרחמים.

המלך, בהיותו בהיכל מלכותו, הוא לבוש בלבושי מלכות, וניתן לחוש בגלוי שהוא בתוקפו, בעצמותו ובתפארתו. ועד"ז הוא בחודש תשרי – שההתגלות האלוקית שבחודש זה הינה בבלי שום הסתרה ולבוש כלל, ולכן יום הכיפורים הוא יום הקדוש בשנה, לפי שהוא ע"ד מי שזוכה לקבל פני המלך בהיכל מלכותו.

משא"כ בהיות המלך בשדה, שם לבוש המלך בבגדים פשוטים, ואינו מתגלה ביופיו ורוממותו. ועד"ז בנמשל – שבחודש אלול, הקב"ה הוא באופן של "המלך בשדה", והתגלות י"ג מידות הרחמים היא באופן של התלבשות והסתר בלבושים פשוטים.

והסיבה לכך שהתגלות דחודש אלול היא בהסתר, היא מפני שעבודת חודש אלול צ"ל באופן של "אתערותא דלתתא", על מנת שהאדם יהיה כלי מוכשר להמשיך היראה לכל השנה (כנ"ל ביאור א). וכיון שכן, ההתגלות היא בהסתר בכדי שהאנשים הפשוטים במצבם הם, יוכלו להתעורר ביראה ואהבת ה'. ולכן ימי חודש אלול אינם ימים טובים וכו', מאחר שאין כאן **תוספת בהתגלות** הקדושה (כבחודש תשרי), כ"א התגלות בלבושים פשוטים.

אך מאידך, ודאי שיציאת המלך לשדה פועלת ב"אנשי השדה". היינו, שבחודש אלול התגלות י"ג מידות הרחמים גורמת שאפילו הרחוקים ביותר יוכלו להתעורר ולהתקרב אל ה'.

וזוהו יובן מדוע נחשבת עבודת חודש אלול ל"אתערותא דלתתא", אף שבימים אלו ישנו גילוי של י"ג מידות הרחמים. שהיות ואין כאן התגלות ממש, כ"א בהסתר כ"מלך בשדה", הרי שאין התגלות זו אלא כסיוע ונתינת כח לכל אדם להתקרב **בעצמו** ומרצונו שלו אל המלך. ואינו כמו שהמלך הוא בהיכלו, שאז עצם ההתגלות פועלת בדרך ממילא ליראה אמיתית מהמלך, כ"א **נתינת כח**, שבאם ירצה האדם יוכל לפעול בעצמו יראה מהמלך.

וזוהו מהות עבודת חודש אלול, שענינה הכשרה והכנה להתגלות שבראש השנה. היינו, שכהכנה ל"אתערותא דלעילא" של ראש השנה, נדרש שהאדם יכין עצמו בחודש אלול, ויכשיר עצמו להיות כלי לגילוי דר"ה ויוה"כ.

[וליתר ביאור בהמוסבר מדוע אין ימי חודש אלול ימים טובים על-אף הגילוי די"ג מדה"ר:

יום-טוב אסור בעשיית מלאכה אך מותר בעשיית מלאכה הקשורה באוכל נפש. חמורה ממנו השבת שאסורה גם בזה. וחמור מכולם יום הכיפורים שאסור אף באכילה ושתיה. מהותם של איסורים אלו היא, שביו"ט מאיר גילוי אלוקי נעלה ביותר וקדושה מיוחדת, ולכן על האדם להתנתק מחיי היום-יום שלו, ולפשוט את לבושי החולין על-מנת שיוכל להתרומם, להתעלות ולהשתייך לקדושה נעלית זו (ובשבת וביוה"כ האור נעלה עוד יותר וכו'). משא"כ ימי חודש אלול אינם ימים טובים, שהרי ענינו של חודש אלול הוא, שגם הנמצא בשדה יוכל לגשת אל המלך. היינו, שאפילו השקוע בגשמיות יכול לעזוב מיד את ענייניו ולקבל פני המלך.

וזוהו הביאור בכך, שעל אף הגילוי של י"ג מדה"ר נשארו ימי חודש אלול ימות החול. וכן מובן היות עבודת חודש אלול עבודת האדם, אתערותא דלתתא, לפי שבחודש זה (שאינו יו"ט) אף שהמלך עצמו מגיע, הרי הוא בא **לשדה**, היינו, שלא נרגשת רוממותו ותפארתו כבהיכל מלכותו (שזהו ענינם של חגי תשרי, שאז האדם בטל מחמת הגילוי הנעלה), ולכן אין בואו של המלך מעורר את האדם בדרך ממילא, אלא שבואו מהווה נתינת כח, שהאדם עצמו יוכל להתקרב אל המלך]. (ראה לקו"ש ח"ד שיחה לאלול (הובאה לקמן עמ' כו). ועיין במאמר ד"ה אני לדודי תשכ"ו (הובא לקמן עמ' נח), שמבאר רבינו ומגלה עומק נפלא דביאור ענין זה, מדוע נחשבת עבודת חודש אלול עבודת האדם על אף שיש בו גילוי יגמה"ר).

ד. "כי הנה כתיב יאר ה' פניו אליך שהוא ענין הארת י"ג מדות שיהי' פנים בפנים
דהיינו שיאיר גילוי פנימיות רצונו ית' למקור נש"י ע"י שיהיה עיקר פנימיות רצונו אליו
ית' לדרבקה בו בלב ונפש מעומקא דליבא במסירת נפש . . פי' כמו למשל זיו ואור האיש
היוצא מן האיש עצמו שבכללותו אין בו שום התחלקות בינו לזיו ואור הנמשך ממנו. כך
כביכול הארת פנים המאיר לכללות ישראל הוא מבחי' אל שהוא בחי' אור א"ס ב"ה
עצמו ממש".

הביאור בזה:

הקשר בין שני אנשים שונים יכול להיות בשני אופנים, חיצוני ופנימי. ולדוגמא, ראובן
האוהב את חברו שמעון, הרי אין קשר אמיתי בין שניהם, אלא שראובן אוהב מחמת מעלותיו
ותכונותיו הטובות. וישנו קשר פנימי יותר, כאהבת האב את בנו, שודאי שאי"ז מחמת מעלותיו
ותכונותיו של הבן, שהרי הוא יאהב את בנו גם אם יחסר כל מעלה.

ההבחנה בין אהבה חיצונית לפנימית מתבטאת במהות האהבה. באהבה חיצונית אין ראובן
אוהב את שמעון עצמו כי אם את מעלותיו של שמעון (ונוסף לכך, הוא אוהב את מעלותיו כפי
שהוא (האוהב) תופס ומבין אותם). וכן בנוגע לאהבה, ראובן עצמו אינו אוהב את שמעון, כ"א
שכלו של ראובן. היינו, כיון שהשכל מבין ותופס שתכונותיו של שמעון נעלות הן, השכל מחייב
את ראובן לאהוב את שמעון, ואין זה שראובן עצמו אוהב. לעומת-זאת באהבה פנימית של בן
לאביו, המעלות החיצוניות של הבן אינם נוגעות כלל, וכן אין נוגע אם שכל האב מבין שצריך
לאהוב את הבן, אלא שעצם האב אוהב את עצם הבן.

ועד"ז הוא בעבודת השם: ישנם ב' סוגי ואופני עבודה. יש שמתבונן בשכלו בגדולת הבורא,
שאזי קשור השכל שלו עם הקב"ה כפי שצמצם עצמו לפי ערך הבריאה (ונוסף לזה, האדם
משיג כפי תפיסתו הוא). ויש אופן נעלה ופנימי, בו מתגלית האהבה העצמית שבין ישראל לה'
(כמאמר הזהר לית מחשבא תפיסא ב"י אבל ניתפס איהו ברעותא דליבא).

וזהו החידוש של חודש אלול, המתבטא בפסוק "יאר הוי פניו אליך", שמאיר פנימיותו של
הקב"ה לפנימיות האדם.

ולהבין זה בעומק יותר, מדוע נקראת המשכת פנימיות רצונו גילוי אור דוקא, ובהקדים
החילוק בין 'אור' ל'שפע':

גדר ה'שפע' אינו גילוי המשפיע כפי שהוא לעצמו. ועד"מ מהשפעה שכלית, הרי באם יחליט
הרב להשפיע את עצם שכלו לא ישיגו התלמידים מאומה. לכך צריך הרב לצמצם ולהוריד
את שכלו לפי ערכו של התלמיד, והוא הנקרא שפע, שהשפעה נמדדת ומתצמצמת לפי ערך
המקבל. משא"כ 'אור' ענינו גילוי המאור, שהמאור מתגלה. עד"מ מאור השמש, שאין השמש
מצמצמת אורה לפי ערכו של המקבל, ומאירה לכולם בשווה ממש, כיון שענינו של אור השמש
הוא גלגול את השמש, ואינו מתחשב במצבם של מקבלי האור.

ועד"ז באלקות: ישנם עשר ספירות וישנם י"ג מדה"ר. והחילוק שביניהם הוא: עניינם של
הע"ס הוא שהקב"ה האציל עשר ספירות "לאנהגא בהון עלמין", היינו שהם הארה אלוקית
המצומצמת לפי ערך העולמות, שהעולמות תופסים מקום לגביי, ונוגע ענינם של העולמות,

שהרי ענין העשר ספירות הוא להנהיג בהם העולמות. משא"כ הקב"ה עצמו הוא למעלה מזה באין ערוך. ונקודה זו מתבטאת בהתגלות י"ג מדה"ר, "יאר הוי' פניו אליך", שענינם הוא 'אור', לגלות פנימיות אוא"ס.

במאמר מבאר אדה"ז שגילוי פנימיות אוא"ס הוא על-דרך הזיו והאור היוצא מהאש. המייחד את הזיו והאור היוצאים מן האש לבין כל השפעה אחרת הוא, שבהשפעת דבר שכל (עד"מ) הרי אין הרב משפיע לתלמידיו את הסברא השכלית כפי שנמצאת בשכלו ממש, כיון שבכדי שהתלמידים יוכלו ללמוד ולהבין הסברא, הרי על הרב לצמצם ולהשפיע לפי ערכם וכלי שכלם. ונמצא, שהם מקבלים רק "השפעה" משכל הרב ולא את שכל הרב עצמו. משא"כ באור האש, גם כשיוצא מן האש עצמה הרי מהותו הוא 'אש' ממש, ועד"ז בגילוי האלוקי שחודר בפנימיות האדם, שאין הכוונה שמגיעה איזו השפעה אלוקית מצומצמת לנפש האדם, כי אם שפנימיות אור אי"ס ממש נמצא בקרבו של היהודי.

והנה, להבין מדוע על-מנת לקבל גילוי זה נדרש האדם לבטל את עצמו, יש להקדים:

ההפרש בין 'אור' ל'שפע' מתבטא גם באופן פעולת המקבל לקבל את ההשפעה או האור. בכדי שהתלמיד יקבל את השפעת השכל מהרב, אין נדרש מהתלמיד ביטול, כ"א אדרבה, הכשרת שכלו והתבוננות בהדבר שכל, עד"ז אין הע"ס שוללות את מציאות הנבראים, ובכדי להשיג דרגת האלוקות כפי שנתצמצמה בעשר ספירות דרושה התבוננות האדם. משא"כ הארת י"ג מדה"ר, שענינה גילוי **פנימיות אור-אין-סוף**, הרי שגילוי זה דורש התבטלות מוחלטת ושולל כל ביטוי של מציאות עצמאית, כי כל ענינו הוא גילוי המקור בלבד. (ע"ד הביטול של הרגל לראש שאינו מחמת חשבון שכלי, כ"א שבטל מצד עצם מציאותו וגדרו).

ובזה יובן אומרו בהמאמר: "וזהו בטל רצונך מפני רצונו שבכדי שיאיר אל האדם בחי פנימיות רצונו ית' צריך לבטל כל רצונותיו שלא יהי' לו רצון אחר כלל".

ה. "שיש בכל נפש מישראל ניצוץ אלהות ממש המחיה נפשו האלהית ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים למסור נפשו אליו ית' והוא למעלה מן החכמה ודעת שבנפשו, כי על ידי החכמה והדעת לא היה משיג בחי' זו לבטל ולהפקיר א"ע מכל וכל בשבילו ית'".

במאמר מבואר שהאפשרות לבוא למסירת נפשו וביטול עצמו מכל וכל אליו יתברך, הוא ע"י הניצוץ האלוקי המחיה את נפשו האלוקית "ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים למסור נפשו אליו ית'". ומבאר, שעל-ידי החכמה והדעת לא ניתן להגיע לדרגה זו של ביטול עצמו לגמרי.

ולכאורה צריך ביאור, דמדוע אכן לא יוכל האדם לבטל עצמו לגמרי על ידי הבנה בשכלו? הרי אדרבה, יתעמק האדם ויתבונן בשכלו היטב, שהקב"ה הוא הוא המציאות האמיתית

ואיליו צריך להתבטל, וע"י הבנה זו יפעול בעצמו למסור נפשו, ומדוע יוצרך להתגלות ה"ניצוץ האלוקי"?

והביאור בזה:

השכל הוא חלק ממציאיות האדם. וכיון שהקב"ה ברא מציאות של נברא, הרי הנברא אינו יכול בכח עצמו לצאת ממציאיותו ולבטלה, שהרי הוא נברא כ"מציאיות". פי' הדברים, השכל עם כל חשבונותיו לעולם לא יגיע לביטול אמיתי, דכיון שהוא חלק ממציאיות האדם, הרי כל חשבונותיו ורצונותיו של השכל הם רק בדברים המחזקים את מציאות האדם, ולעולם לא יבין השכל דבר שענינו הוא ביטול ופחיתות מציאות האדם. ודוקא על ידי גילוי הניצוץ האלוקי, שענינו שהוא אלוקות ממש, וכלשון אדה"י "ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים", היינו, שגדרו וטבעו של הניצוץ הוא להיות כלול במקורו, לאור באור החיים, הרי דוקא על ידו ביכולת האדם לבטל מציאותו ורצונותיו ולמסור נפשו לה'.

אך עדיין דרוש ביאור, שהרי מצינו גויים שמסרו נפשם עבור אמונות ואידיאלים שונים (אף שאין להם ניצוץ אלוקי, ומסירות נפשם באה מצד חשבון שכלי שכן ראוי לעשות). ונקודת הביאור בזה: אכן, גם על-ידי חשבון שכלי ייתכן שהאדם יימסור את חייו. אך אין זה בגדר "ביטול". מסירות נפש כזו פירושה, שהאדם בחשבונותיו הגיע למסקנה, שעבור **מציאותו הוא** כדאי לו למסור את נפשו, האמונה שמאמין בה היא דבר כ"כ טוב שכדאי לו למות בשבילה (או על צד השלילה: שבאם לא ימות אזי 'למה לו חיים'). ונמצא, שבאם יתבונן האדם **בשכלו הוא** ויחליט שכדאי לו למסור נפשו לה', הרי שלא **ביטל** את מציאותו, כ"א חיזק אותה, **הוא** נדבק בה'. משא"כ כאשר באה המסירות נפש מצד התגלות הניצוץ האלוקי, הרי זה ביטול מציאות האדם, שלא מחפש את טובת עצמו, כ"א מגלה בנפשו שאלוקות הוא אמת, ולכן יבטל רצונותיו ואף ימסור נפשו לה'. (ועיין לקו"ש ח"כ שיחה ג' לפי וירא).

ו. "אלא שהוא בבחי' הסתר והעלם מאד במבעו וצריך לגלות אוצר של יראת שמים (ועמ"ש כמ"א בפ"י מי גילה לבני רז זה והיינו אור האהבה המסותרת), ויש מי שהוא בבחי' אבידה אצלו ובחי' גלות".

מבואר במאמר שיש מי שהניצוץ האלוקי הוא בבחי' ההעלם והסתר מאוד בטבעו, ויש מי שהוא בבחינת אבידה וגלות אצלו. וביאור ההפרש בין שתי מצבים אלו:

כ' בתניא שלכל יהודי ישנה אהבה מסותרת לאלוקות, אך היא במצב של שינה. ועד"מ משינת האדם, הרי אין דבר אחר המסתיר על הישן, והנדרש הוא רק לעוררו משנתו. משא"כ אדם הנמצא בשבי, יש מי שמפריע לו לצאת מהשבי, ויש צורך להיאבק עם השובה על מנת לפדותו. וכן הוא באבידה, הרי יש דבר אחר המעלים ומסתיר על האבידה, שאף שידוע שהיא באיזור פלוני, הרי יש דברים המסתירים אותה מהמחפש, ויש צורך להסיר ולפנות הדברים המונעים, ואזי תתגלה האבידה.

ועד"ז הוא בעבודת ה': שבאם הניצוץ האלוקי הוא רק בהעלם ושינה, הרי שיש צורך לעוררו. וזה ע"י שיתבונן בליבו שאפי' הקל שבקלים ימסור נפשו על קדה"ש, וכ"ש הוא שלא יגרע חלקו מהקל שבקלים וכו', ואזי יתעורר לאהבת ה' ויראתו. משא"כ כשהניצוץ האלוקי אבוד או שהוא בשביה, היינו שפגם האדם בנפשו ע"י מחדו"מ אשר לא להוי' המה, הנה אז יש צורך לפשפש במעשיו, ולהסיר המחדו"מ הרעים המונעים נפשו מלהגלות, שעז"נ "ובקשתם משם".

ז. "והנה הכתוב אומר ובקשתם משם. משם דייקא כי כשם שא"א לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה. כך לא ישיג אור פני ה' ושתהיה אהבתו אליו ויראתו על פניו כ"א אחר החיפוש תחלה במקום שנאבדה לו".

במאמר מדייק מלשון הפסוק "ובקשתם משם", שהחיפוש והעבודה לגלות הניצוץ האלוקי שבו, צריך להיות במקום האבידה, היינו, במחשבות והמעשים שגרמו לשביית הניצוץ, בהם יפשפש ויתבונן על מנת לעורר בעצמו רחמים רבים.

ובפשטות הכוונה בדברים אלו היא, שכשם שהמחפש אחר אבידה, יחפש במקום שאיבדה, ולא ילך לחפשה במקומות אחרים, כן הוא גם בעבודת ה', שבכדי לגלות ו"למצוא" את הניצוץ האלוקי, הרי נדרש לחפש במקום האבידה דוקא.

אך הצמח צדק בהגהותיו על מאמר זה מבאר בעומק יותר כוונת הלשון "ובקשתם משם": כי מקום ומשכן הקליפות נקרא "שם", "כלומר עמוק מאד למטה", משא"כ צד הקדושה נקרא "זה", כיון שהלשון "זה" מראה על דבר שיכול להראות עליו ממש באצבעו ולומר "זה הדבר", וזה אומרים רק על הקב"ה, "זה א-לי ואנוהו" כי "מלא כל הארץ כבודו". וזהו מה שכתוב "ואותנו הוציא משם", היינו, שהקב"ה "הוציא אותנו מבחינת שם, לדבקה בו יתברך".

ה. "ויש לו בחי' ניצוץ אלהות הנ"ל ואיננו מסתלק ממנו אלא שהוא בגלות, ולא עוד אלא שעדיין נקרא במעלות ומדריגות השר שהוא בחי' ישראל הנ"ל, כי אינו דומה מעלת השר עם היותו בשביה למעלת ההדיוט, כי עדיין ניכר וידוע מעלתו של השר ובתנועה א' יכול שיהפך מן ההיפך אל ההיפך לגמרי לחזור לקדמותו".

מבואר במאמר, שאף מי שע"י חטאיו הוריד את הניצוץ האלוקי שלו לשביה ולגלות, הרי אין הכוונה שהניצוץ נסתלק ממנו ח"ו, כ"א שהוא בגלות, וגם בהיותו בגלות אין זה כמו שהדיוט נמצא בגלות כ"א כשר הנמצא בגלות, שבתנועה אחת יתהפך מן הקצה אל הקצה, ויחזור לקדמותו.

והביאור בזה: באם השביה של הניצוץ הייתה כהדיוט הנמצא בשביה, היינו שעל ידי החטא נשתנה (ח"ו) הניצוץ האלוקי ואינו בתוקפו כבתחילה, הרי שאז היה על האדם לעבוד בקושי גדול להחזיר את השליטה של הניצוץ האלוקי בקרבו. ולכן מסביר אדה"ז שהניצוץ האלוקי

הרי הוא כשר הנמצא בשביה, ששר, גם בהיותו בשבי מדינת האויב, הרי הוא ממשיך להיות השר של בני מדינתו, וברגע שישחררו אותו מיד יחזרו אליו כל סמכויותיו, ונמצא א"כ, שלא איבד השר ממעלתו ומעמדו גם בעת השביה. ועד"ז הוא בניצוץ אלוקות שבנפש האדם, שעל-אף היותו בשביה הרי הוא בתוקפו ומעלתו ממש.

ובזה יובן מדוע במשל "המלך בשדה" נכתב ש"יוצאין אנשי העיר" לקראת המלך, אף שנתבאר שענין יציאת המלך לשדה הוא ש"אנשי השדה" יוכלו גם הם לקבל פניו. והביאור בזה (עי"פ הנ"ל): אדה"ז מרמז בזה, שכל איש ישראל, גם אלו שלעת עתה נמצאים ומוגדרים כ"אנשי שדה", הרי בפנימיותם הם "אנשי העיר" הראויים לדירת מלך (שראויים שיתגלה בהם הניצוץ האלוקי). וזהו גופא הטעם שיציאת המלך לשדה מעוררת אותם (אף שהם נראים כ"אנשי שדה"), לפי שבמהותם הם אנשי עיר הקרובים למלך. (ראה לקו"ש ח"ד שיחה לאלול, הובאה לקמן. וראה מאמר ד"ה אני לדודי תשל"ב).

סיכום המאמר

מאמר ד"ה אני לדודי – לקו"ת

סעיף א'

אני לדודי ודודי לי ראשי תיבות אלול. והנה, מהות העבודה דחודש אלול היא - "אני לדודי", התקרבות האדם להקב"ה בכח עצמו, ואילו "ודודי לי" הוא בעיקר בימים נוראים. שבימים הנוראים הוא התגלות מלכותו ית', הפועלת אימה ופחד בעולמות העליונים, ומהם משתלשלת היראה גם לנשמות ישראל, וממנה תומשך יראת ה' למשך כל השנה. אלא שכהקדמה להתגלות זו נדרשת ההכנה של חודש אלול, שיעורר האדם בעצמו אהבה ויראה, ע"י "אתערותא דלתתא".

ויקשה מענין הארת י"ג מדות הרחמים שבחודש אלול, שהי' צ"ל ימים טובים, ויבאר על פי משל המלך היוצא לשדה כדי שכל אחד ואחד יוכל לקבל את פניו והוא מקבל אותם בסבר פנים יפות, שאף שיוצא לשדה, הרי אין המלך מתגלה שם בכל יפיו וברוממותו (כבהמצאו בהיכל מלכותו לבוש בבגדי מלכות).

ולהבין זה בפרטיות מבאר התוכן הפנימי בהארת י"ג מדות הרחמים, דהיינו הארת "פנים העליונים" ("יירא ה' פניו אליך"), פנימיות רצונו יתברך, בפנימיות לב האדם, שעל זה נאמר "א-ל ה' ויאר לנו", ד"א-ל" היא המידה הראשונה די"ג מדות הרחמים. והתגלות "פנימיות"

האור (דאורו של הקב"ה הוא ע"ד אור האש, שהוא מעין ה"מאור" עצמו, וזה יתגלה) בנפש האדם, היינו, התגלות הניצוץ האלקי שבנפשו, שהיא אלקות ממש. וזהו גם פירוש השם "ישראל" - אותיות "שר א-ל", ד"א-ל" הוא הניצוץ האלקי שבנפשו, והוא "שר" ומושל בקרב האדם. והיכולת להתבטל אליו ית', ולמסור נפשו באה ע"י ניצוץ זה שבקרבו דוקא, כיון שע"י החכמה והדעת לא יוכל לבטל מציאותו, ולהפקיר עצמו מכל וכל בשבילו ית'.

סעיף ב'

ולחבין גילוי י"ג מדה"ר שבחודש אלול שהוא אפי' בשדה, ואף לאנשי המדבר, מבאר ההבדל בין "עיר" (מקום מושב בני אדם) ושדה, ד"עיר" היא מקום מושב ל"אדם העליון", כשאור הקדושה הוא בגילוי ובהתיישבות שם, משא"כ שדה אינו מקום דירה, וכל-שכן "מדבר" שהוא "ארץ לא זרועה". והם מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו אשר לא לה' המה, שאין אור הקדושה יכול להתגלות שם כלל. ובחודש אלול, כשהמלך הוא בשדה, אזי מאירים י"ג מדות הרחמים גם באדם שרחוק מאד מאלקות, ואפילו מי שהוא בבחינת "מדבר", שגם הוא ישוב ויתקרב אל הקב"ה.

והנה, האדם מצידו צריך לקבל את פני המלך, היינו לבקש ולחפש את הניצוץ האלקי הגנוז בו אלא שהוא בהעלם מאוד בטבעו, ועליו לגלותו, היינו, לגלות האוצר של יראת שמיים הגנוז בו. ויש מי שהניצוץ אלוקי שלו (לא רק גנוז ונעלם בתוכו, כ"א שגם) נאבד רח"ל על ידי מעשיו הרעים, והוא בבחינת גלות. וחיפוש זה הרי הוא כחיפוש אבידה שהוא במקום האבידה דוקא, שצריך לפשפש במחשבותיו וכו' הלא טובים, (שהם הגורם למצבו - מקום האבידה, כנ"ל) ואזי יעורר רחמים רבים על נפשו שנפלה בגלות, שע"י גופא הוא "פודה" את הניצוץ מגלותו.

והעצה היעוצה למי שהוא במצב ירוד כל כך עד שאינו מרגיש בליבו את גודל הרחמנות שעל הניצוץ האלקי שבו, היא, שעליו להתבונן כיצד העדר הרגשת הרחמנות, הוא סימן שנכרת משרשו לגמרי, וזה יעורר אותו לבקש רחמי שמים על נפשו (אף שבלבו אינו מרגיש הרחמנות), בידוע שאף שהניצוץ אלוקות שלו הוא בשביה, הרי הוא כשר הנמצא בשביה, שבתנועה אחת ביכולתו שיהפך מן ההיפך אל ההיפך לגמרי. ומי שגם התבוננות זו אינה מועלת, צריך לזכך את עצמו ב"אש ויסורים, על ידי סיגופים ותעניות", לפי שאין כל אחד זוכה ל"אש שלמעלה". ואזי, באם יזכך עצמו, יאיר אליו ה' פניו.

סעיף ג'

ומוסיף אדה"ז, שגם לאחר שאדם מגלה את הניצוץ האלקי שבקרבו ומצליח לעורר אהבת השם בלבו, צריך "להלביש" את הגילוי ב"כלים", לפי שאור בלי כלי מסתלק למעלה, ועל זה נאמר ואבקשה את שאהבה נפשי וגו' אחזתיו ולא ארפנו גו"', דגם לאחר שמוצאים ומגלים את האהבה המסותרת שבלב אל הקב"ה (את שאהבה נפשי, שכבר אהבת נפשי. אך מ"מ), צריכים "לאחוז" אותה שלא תסתלק. והכלים לאור ה' הם: א) אותיות התורה, כי התורה הוא מזון ו"מרעה" לנפש, כמו מזון המחבר את הנפש בגוף. ב) עשיית צדקה וחסד, שעל ידם באה האהבה שבלב לידי מעשה.

בכדי לבאר את שאלתו, מדוע על-אף הגילוי של י"ג מדה"ר אין ימי חודש אלול ימים-טובים, הביא אדמו"ר הזקן משל למלך שקודם בואו לעיר, יוצאין אנשי העיר לקראתו לקבל פניו וכו'. ובהשקפה ראשונה נראה שאין במשל כל תירוץ על שאלתו של אדמו"ר הזקן (ועיין בביאורים למאמר בלקו"ת נדפסו לעיל עמ' יז ואילך). בשיחה הבאה מבאר כ"ק אדמו"ר כיצד מבוארת שאלת אדה"ז על ידי משל זה.

נוסף לביאורו בכללות ענינו של המשל, מתעכב הרבי לבאר כמה מהפרטים במשל אשר במבט ראשון דרושים ביאור, ועל-פי ביאורו של הרבי, טומנים הם בחובם עומק נפלא בכל עבודתו של היהודי את קונו:

א) מהלשון "יוצאין אנשי העיר" משמע שמקומם הוא בעיר, ואילו הנלמד מהמשל הוא שגם אנשי השדה יוכלו לקבל פני המלך; ב) מהלשון "קודם בואו לעיר" משמע שמקומו קודם לכן אינו בעיר, והרעיון דחודש אלול שנמלך יוצא מהעיר לשדה, שיוכלו אנשי השדה לקבל פניו; ג) נוסף לזה ועיקר: חלק זה במשל (ההליכה לעיר) שייך לכאורה לעבודת ר"ה ויום הכיפורים ולא לחודש אלול, ומדוע הכניס אדה"ז פרט זה במשל שבא לבאר עבודת חודש אלול.

לקוטי שיחות חלק ד' – אלול

וכן גם בנוגע להעבודה דאהוי"ר שבאלול (שאז האוי"ר הם נעלים יותר) צריכים לעוררם ע"י אתעדל"ת דוקא כי יגמה"ר הם רק נתינת כח לעבודה.

אלא שמ"מ, הארת יגמה"ר הם בשדה ולא במדבר, כי מדבר הוא בחי' "ארץ לא זרועה, שהם המעשים והדיבורים והמחשבות אשר לא להוי' המה"; ולקבל את הארת יגמה"ר צריכים לעורר הקבועו"ש עכ"פ, היציאה (ממדבר) לשדה עכ"פ ולקבל את פני המלך". (אלא שעבודה זו היא בחי' "שדה" (דקדושה), חרישה וזריעה, לא כביו"ט).

כל הענינים שבתורה, גם המשלים, מדויקים הם בכל פרטיהם. ולכאורה אינו מובן לשון רבינו הזקן שם "יוצאין אנשי העיר . . . בשדה" שלשון זה מורה שמקומם הוא בעיר אלא שעכשו יצאו לשדה¹⁰, והרי לכאורה (בהנמשל) הוא להיפך: מקומם הוא בשדה והחידוש דאלול הוא הארת יגמה"ר גם במקומם הם, בשדה?

והביאור בזה: הטעם מה שבכאו"א מיישראל נרגשת הארה זו דיגמה"ר הוא מצד שרש נשמתו. וזה מרמז רבינו הזקן

בענין חודש אלול, כותב רבינו הזקן וז"ל: "באלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים ולהבין זה כי למה הם ימות החול ואינם יו"ט . . . אך הנה יובן ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו. ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות ואף גם זאת המוכחרים שבעם ויחזי סגולה. וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה".

ביאור התירוץ (על זה שימי חודש אלול הם ימות החול), הוא (בדא"פ): ענין היו"ט הוא שנמשך בהם תוספת אור וגילוי שאינו בהתלבשות כל כך, שלכן אסורים הם בעשיית מלאכה², ויש סתירה לקבלת אור זה – עשיית מלאכה, עובדין דחול (דוגמת המלך בהיכל מלכותו, שאין נכנסים כי אם כו'). משא"כ הענין דחודש אלול הוא גילוי י"ג מדות הרחמים לכאו"א מיישראל, גם מי שחטא כו', בהמצב כו נמצא – שדה, והארת יגמה"ר הוא הכנה שיהיו יכולים לעשות תשובה³.

מעצמו, והעבודה היא לקבל את האור, משא"כ הגילוי דאלול הוא רק נתינת כח לעבודת התחתון.

(7) לקו"ת שם לב, ב.

(8) ראה ד"ה לך אמר לבי ת"ש בסופו.

(9) ראה ביאורו"ז קכ"ט, ד ואילך. ובכ"מ.

(10) וא"א לפרש שהכוונה ביוצאין הוא היציאה ממדבר, דמלשון "יוצאין אנשי העיר" מוכח שמקומם הוא בעיר.

(1) לקו"ת ד"ה אני לדודי, הראשון. (ונעתק בד"ה לך אמר לבי ת"ש, בשינויים. - טעם לכמה מהשינויים, נתבאר בישיחת ש"פ נצבים השי"ת).

(2) ראה תו"א צט, ד.

(3) לקו"ת ראה לג, ג.

(4) ראה לקו"ת שם לד, ב.

(5) שם לב, א.

(6) דביו"ט שאז עליית העולמות, נעשה העילוי

תשובה שמגעת למעלה יותר מעבודת הצדיקים). כי לבושי וכתר מלכותו, הם תוארים; ועצמותו ית' הוא בשדה דוקא¹³, וכידוע שבתחתונים דוקא הוא דירה לעצמותו ית'.

והנה במשל הנ"ל, כותב רבינו הזקן "ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו, ואח"כ בבואו להיכל מלכותו כו". ולכאורה, מכיון שעצמותו ית' הוא בשדה דוקא כו' כנ"ל, לאיזה צורך ומהו העילוי בההליכה לעיר? והענין: ב"דירה" ב' ענינים¹⁴: א) בדירה נמצא כל העצם (וכמו בדירת האדם שעצמותו דר בהדירה) - וזה נעשה ע"י קיום המצות במעשה דוקא. ב) בדירה נמצא הדר בגילוי. ולכן צריכים גם לגילויים.

ואף שעבודה זו היא בחדש תשרי, מ"מ כותב רבינו הזקן ענין זה בהמשל המבאר העבודה דחודש אלול; וי"ל שמרמז בזה, אשר גם תחילת העבודה דקב"ע, היציאה להקביל פניו ית' בשדה, צריכה להיות על מנת ובאופן ללכת אחריו אח"כ לעיר ולהיכל מלכותו, שאז באים מהעבודה דאלול להעבודה דר"ה עשי"ת וכו', עד להגילוי דשמע"צ - יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך.

(משיחת ש"פ נציבים תשכ"ב)

באמרו "יוצאין אנשי העיר... בשדה", שהטעם מה שישראל מרגישים את יגמה"ר הוא לפי שהם "אנשי העיר"¹¹, אלא שלפי שעה נמצאים הם בשדה, בגלות הגוף ונה"ב. ואף שהם בגלות, הרי "אינו דומה מעלת השר עם היותם בשבי' למעלת הדיוט"¹². ולהיותם "אנשי העיר", לכן גם בהיותם בשדה, מקבלין אור פניו ית' - הארת יגמה"ר.

עוד ענין בלתי מובן לכאורה, בלשון רבינו הזקן בהמשל שם: מלשון המשל משמע שבתחלה מקום המלך הוא בשדה (שהרי אינו כותב "שהמלך יוצא לשדה") ואילו בנמשל, הרי מקום המלך הוא בהיכל מלכותו, אלא שיוצא במיוחד לשדה, בכדי שיוכלו כולם להקביל פניו?

והביאור בזה: אף שבנוגע להגילויים, כשהמלך נמצא בשדה ירידה היא לגבי כמו שהוא בהיכל מלכותו, דבהיותו בהיכל מלכותו הוא בכתר מלכות ולבושי מלכות וכו', משא"כ בהיותו בשדה, הרי באמת, זה עצמו שהמלך מוותר על גילוי כתר מלכותו ולבושי מלכותו ויוצא לשדה בכדי שיוכלו כולם להקביל פניו, מוכיח שהתשובה של אלו הנמצאים בשדה יקר ונוגע בעצמותו יותר מאשר כתר ולבושי מלכותו (וכדוגמת עבודת בעלי

13) וע"ד המבואר בתו"א ק, א במעלת פורים, שמותר בעשיית מלאכה, על יו"ט.

14) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד עמ' 1053 ואילך.

11) עיר - רומז לעולם הבריאה (ראה ד"ה מגילה נקראת תרכ"ט בענין כרך וכפר), והתחלת מציאות הנשמה הוא בבריאה (דבאצילות היא בבחי' אין).

12) לקו"ת שם לב, ג.

בתחילת השיחה בואר בנקודתיות, שהסיבה לכך שאין ימי חודש אלול ימים טובים, היא מפני שהרעיון דחודש אלול הוא שהמלך בשדה, היינו, שהקב"ה יורד ונותן לכל יהודי במצבו הוא את האפשרות להתקרב אליו. ולכן אינו יו"ט, כי ענינו וגדרו של יו"ט הוא שמאיר אור אלוקי נעלה הדורש התעלות והתרוממות האדם ופשיטת הלבושים של ימות החולין (שלכן נאסרו היו"ט בעשיית מלאכה). ובחודש אלול, הנה, כיון שבו ניתנת האפשרות לכאן"א במצבו הוא, בהיותו בשדה, לקבל פני המלך, גם ללא היגיעה והעבודה להפשיט עצמו מלבושי היום-יום, לכך ימי חודש אלול אינם יו"ט, ואינם אסורים בעשיית מלאכה.

בשיחה הבאה (ש"פ שופטים תשמ"ח) מקשה הרבי על ביאור זה. שהרי ביו"ט ישנו (מלבד איסור עשיית מלאכה, גם) התוכן החיובי, שכיון שישנו גילוי אלוקי נעלה, הרי האדם חייב ע"פ הלכה לשמוח שמחה גדולה, וא"כ, באם אמרינן שבחודש אלול המלך עצמו נמצא בשדה, היינו שהקב"ה עצמו מגיע ליהודי (רק שהסיבה שאינו יו"ט הוא שיוכל האדם גם במצבו הוא להתקרב למלך ללא הצורך בהפשטת הלבושים) הרי שהתוכן החיובי שבימים טובים הי' צ"ל גם בחודש אלול, ומדוע הם ימי החול שאין חייבים בהם בשמחה?

ומבאר הרבי באריכות (אחרי השקו"ט בגדר חינוך הקטנים), דזה שאין חודש אלול יו"ט, ואין בחודש זה (אף לא) חיוב השמחה שביו"ט, אי"ז מחמת שהגילוי דחודש אלול הוא גילוי נחות, כ"א אדרבה, הוא מחמת שהגילוי הוא עצמי, היינו, שבחודש אלול מתגלה הקשר העצמי שבין יהודי לקב"ה. ולכן אין חיובים ודינים מיוחדים הקשורים עם חודש אלול, כי חיובים ומצוות ענינם הוא שלאחרי שהיהודי גילה את הקשר העצמי שלו עם הקב"ה, וקיבל על עצמו עול מלכות שמיים, מצווה עליו הקב"ה התורה והמצוות. וא"כ, עבודת חודש אלול ענינה שהמלך עצמו מגיע לשדה, היינו, שהקב"ה מגיע ליהודי במעמדו ומצבו החומרי והיום-יומי, שאזי מתגלה המציאות, שהיהודי והקב"ה קשורים הם בקשר עצמי ונצחי למעלה מעלה מכל הגבלה וציור. ולכן גם השמחה שבחודש זה היא לא כבכל יו"ט (שאז באה השמחה מחמת הגילוי האלוקי והציור של יו"ט זה, שלכן הוא חיוב ומצווה להיות בשמחה), כ"א שבחודש אלול השמחה היא שמחה עצמית ובלתי-מוגבלת, הנובעת מכך שבעצם מציאותו קשור היהודי עם הקב"ה, שלכן לא שייך שיהיה חיוב על שמחה זו.

משיחת ש"פ שופטים ה'תשמ"ח

תרגום מאידית

(מלך מלכי המלכים הקב"ה) ביחד עם בני"ב ב"שדה", ובנ"י מקבלים אור פניו ית' בשדה.

עד כאן תוכן הביאור במאמר. אבל אדמו"ר הזקן אינו מסיים בפירושו התירוץ לשאלה מדוע ימי חודש אלול הם ימי החול.

ב. ויש לומר הביאור בהתירוץ:

הקדושה המאירה ביו"ט היא יותר נעלית (ואינה בהתלבשות) מעולם העשי', ולכן יו"ט אסור בעשיית מלאכה - כי עשיית מלאכה ועובדין דחול הם בסתירה לקבל הקדושה המאירה ביו"ט, ובכדי לקבל הקדושה דיו"ט צריך "לצאת" מעניני ה"חול" (כדוגמת הכניסה להיכל המלך, שדרושים תנאים מיוחדים): משא"כ הגילוי די"ג מדות הרחמים בחודש אלול הוא לכל יהודי, אף שנמצא במעמד ומצב דחול (ב"שדה") - בדוגמת המלך בשדה, שכל אחד יכול לקבל פניו.

ולכן אלול אינו יו"ט - כי זוהי מעלתו דחודש אלול¹, שהגילוי הוא לכאור"א מבני"י, ועד לזה שעבר וחטא בו, והגילוי די"ג מדות הרחמים שבחודש אלול נתן

א. בנוגע לחודש אלול - חודש הרצון והרחמים - שואל אדמו"ר הזקן (במאמר ד"ה "אני" לדודי ודודי לי ר"ת' אלול"): מכיון "שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים" - "למה הם ימות החול ואינם יו"ט"?

יו"ט (ועד"ז שבת) מחולק מימי החול בזה שאז מאירה קדושה מיוחדת ("מקרא קודש"), שעושה את היום ליו"ט. ומכיון שבחודש אלול מאירים י"ג מדות הרחמים, שהם "הארת עליונות מאד" (קדושה נעלית ביותר), שמתגלים בשלימות ביוהכ"פ - היו צריכים להיות יו"ט ולא ימי החול.

ומבאר אדמו"ר הזקן "ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, ובלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו, ואח"כ בבואו להיכל מלכותו אין נכנסים כ"א ברשות ואף גם זאת המובחרים שבעם ויחידי סגולה" (ולא כמו שהי' בשדה).

וכמו"כ בחודש אלול, נמצא הקב"ה

1. תשעח. ב"ח לטור או"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו).

(5) פ"ע"ח שם. משנת חסידים פ"א מ"ג.

(6) לקו"ת שם, סע"א.

(7) לקו"ש ח"ד ע' 1343.

(8) וע"ד המבואר בתו"א מג"א (צט, ד ואילך), דוח שפורים מותר בעשיית מלאכה הוא לפי "שהאור (שמאיר בפורים, הוא) מבחינה עליונה הרבה יותר מבני"ט". וראה לקו"ת שם בה"קיצורים" שמציין שם (בנוגע לזה שאלול אינו יו"ט) לתו"א שם.

(1) ראה טושו"ע ומטה אפרים ר"ס תקפ"א. פ"ע"ח שער ר"ה בתחילתו. פרש"י עקב י, י. וראה ד"ה אני לדודי הש"ת פ"ג ואילך (סה"מ הש"ת ע' 153 ואילך). ובכ"מ.

(2) לקו"ת ראה לב, א ואילך. - ולהעיר מהקשר ע"ד רמז ד"לב" עם "אני לדודי ודודי לי", תואר המורה על אהבה שהיא רגש שבלב.

(3) שה"ש ו, ג.

(4) אבודרהם סדר תפלת ר"ה. סדר היום (בסדר ר"ח אלול). פ"ע"ח שם. שער הפסוקים שה"ש שם. מט"מ ס'.

לו כח לעשות תשובה⁹.

אצל בני¹⁰, כמים הפנים לפנים¹¹.

אמנם עדיין צריך להבין: התוכן דיו"ט הוא לא רק באיסור עשיית מלאכה, אלא גם מה שיו"ט הוא "מועדים לשמחה"¹⁰. [ואפי' יו"ט של ראש השנה שאינו "מועדים לשמחה"¹¹ - הרי נוסף לזה שגם ברה"ה ישנו החיוב דכבוד ועונג¹², צריך להיות גם שמחה¹³] וכשאומרים שאלול אינו יו"ט, הרי שוללים (לכאורה) גם ענין השמחה (וגם כבוד ועונג).

וצריך להבין: מכיון שבחודש אלול ה"מלך בשדה", שהקב"ה נמצא עם כאו"א (אפילו) כמו שהוא בעניני חול שלו - ה' אדרבא צריך להיות אז שמחה הכי גדולה¹⁴ וכפרט כמודגש בשם חודש אלול ר"ת "אני לדודי ודודי לי", ש"דודי" מורה על אהבה (וקירוב בין הקב"ה לבניו), ובלשון הב"ש¹⁵: "לבו קרוב אל דודו בתשובה, ואז דודו קרוב לקבל תשובה מאהבה".

ובפרט שכנ"ל בחודש אלול הקב"ה הוא כמו "מלך בשדה", ש"מראה פנים שוחקות לכולם" (ששחוק הוא בדוגמת שמחה) - הרי זה צריך לעורר שמחה גם

ואעפ"כ, לא רק שלא מציינו שבחודש אלול יהי' חיוב דעונג ושמחה, אלא יתירה מזו: המשל ד"מלך בשדה" - שאז הוא "מראה פנים שוחקות לכולם" - הוא ביאור על זה שאלול אינו יו"ט, שזה שולל (לכאורה) חיוב השמחה באלול! ?

ג. ויובן זה בהקדים הידוע שחודש אלול הוא חודש ההכנה לשנה החדשה. ויש לומר, שההכנה דאלול לשנה החדשה הוא בדוגמת ענין החינוך (כדלקמן ס"ז).

בענין החינוך מציינו דבר פלא: בכדי שיהודי יוכל לקיים מצוות כשיתחייב בהם (בן י"ג ובת י"ב), הרי זה תלוי בידיעותיו בזה, בחינוך שקיבל לפני¹⁶ בקטנותו¹⁷. אעפ"כ, מן התורה אין מצוה מפורשת ובפני עצמה לחנך בניו ובנותיו במצוות. [ואפי' מדברי סופרים - ישנה שקלא וטריא בגדרי חיובו וכמה דעות בזה¹⁸]. ולכאורה תמוה: מכיון שחינוך הוא היסוד דקיום כל המצוות (כשיגדל) היתכן שאין ציווי (מן התורה) לחנך ?

לכאורה ה' אפשר לתרץ, שאדרכה:

9) ראה לקו"ת ראה כה, ב. לג, ג.

10) להעיר שהשם "יו"ט" הוא גם על כמה יומי דפגרא וכיו"ב, ואף שאינם בכלל "מועדים לשמחה" - אסור להתענות בהם ואין אומרים בהם תחנון (וראה שו"ע אדה"ז ס"ה וס"ז לענין ימי חודש ניסן, סידור אדה"ז קודם ובל"ג). והרי זה שימי אלול אינם יו"ט הוא שאין בהם גם השמחה שביומי דפגרי הנ"ל, שלכן אומרים בהם תחנון ומותר להתענות בהם.

11) שו"ע אדה"ז שם סתקפ"ב ס"ו. וראה גם שם סתקפ"ט ס"ו.

12) שו"ע אדה"ז שם סתקפ"ט ס"ה.

13) כמש"נ על ר"ה (נחמ"ח, י. וראה שו"ע אדה"ז שם סתקפ"ג ס"ד) אכלו משמנים ושנו ממתקים אל תעצבו כי חדות ה' היא מעוכם. וממשיך וילכו כל העם לאכול גו' ולעשות שמחה גדולה.

אלא שהשמחה בראש השנה היא באופן ד"יגילו ברעדה, תגל הארץ, בני ציון יגילו במלכם" (לקו"ת נצבים מז, רע"א). וראה לקו"ש חכ"ד ע' 304 הערה 22. ולהעיר מ"ש"ע ודאדה"ז שם סתקפ"ז ס"א: מצוה

לאכול ולשתות ולשמוח ברה"ה כמ"ש בסי' תקפ"ג (אלא דשם נזכר רק בנוגע חיוב אכילה ושתי'), אמנם לא יאכלו כל שבועם למען לא יקילו ראשם ותהי' יראת ה' על פניהם.

14) ולהעיר מהמבואר בתו"א שבהערה 8, דשני הענינים שבהם שונה פורים מיו"ט - (א) שהשמחה בפורים היא "עד דלא ידע", (ב) שפורים מותר בעשיית מלאכה - הם מטעם אחד (לפי שהגילוי דפורים הוא למעלה מהשתל"ל). ואולי י"ל עפ"ז, גם באלול ה' צריך להיות לא רק שמחה סתם אלא שמחה גדולה יותר משמחת יו"ט.

15) שבהערה 4.

16) משלי כז, ט.

17) כמ"ש חנוך לנער ע"פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה (משלי כב, 1).

18) נזיר כט, א. רמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ט. הל' לולב פ"ז ה"ט. שו"ע אדה"ז הל' שבת שסמ"ג ס"ב. וראה אנציקלופדי' תלמודית ערך חנוך בתחלתו. וש"נ.

מכיון שחינוך הוא דבר המוכרח (כנ"ל), הרי יעשו זה מעצמם, ולכן אין צריך ציווי על זה.

וע"ד שאין ציווי על "מכשירי מצוה" [לדוגמא : במצות מילה, אין ציווי להכין איימל וכו', או מצות תפילין, שאין ציווי לקחת עור בהמה לעבדה ולעשות ממנה קלף וכו'. ועד"ז בשאר המצוות]. כי בכדי לקיים המצוה מוכרח ל"מכשירי מצוה" - הרי לאחר שישנו הציווי לקיים המצוה, אין צורך בציווי לה"מכשירים", כי זה כבר מובן מעצמו¹⁹.

ד. אבל באמת יש חילוק עיקרי בין חינוך למכשירי מצוה :

לימוד התורה דקטנים וקטנות אינו רק הכשר והכנה לקיום התומ"צ שלהם כשיגדלו, כ"א זה גם ענין לעצמו. ועד שבדברים מסויימים, קיום התומ"צ דקטנים הוא נעלה יותר מקיום התומ"צ של הגדולים. וכפי שמצינו בכמה מדרשי חז"ל גודל העילוי ד"הבל תינוקות של בית רבן"²⁰.

ועפ"ז נשאלת השאלה: זה שאין ציווי על "מכשירי מצוה" הרי זה כי הם רק הכשר לקיום מצוה ורצון הקב"ה. משא"כ התומ"צ דקטנים, מכיון שהם גופא רצונו של הקב"ה - היו צריכים לכאורה להיות מצוה (אלא מכיון שלא

שייך ליתן ציווי וחיוב על הקטנים²¹, הרי צריך להיות ציווי מן התורה על הגדולים להשתדל שהקטנים יקיימו מצות) ?

ה. ויש לומר הביאור בזה, שקיום התומ"צ של הקטנים הוא "למעלה" מגדר מצוה.

וע"ד הענין דקבלת עול מלכות שמים, שאין זה במנין המצות [אע"פ שמוכן בפשטות שקבלת עול הוא ענין לעצמו (ולא רק הכשר לקיום המצוות)]. כי ציווי (מצוה) מתאים לאחר זה שהאדם יש לו כבר העול לציית ציווי המלך, אבל זה גופא שמקבל על עצמו את עול המלך - אין מתאים על זה ציווי²², וזה שהאדם מקבל על עצמו עול המלך, עושה זה לא מצד ציווי המלך, אלא עוד לפני²³, מצד עצמו.

וכמו"כ הוא בנוגע לקבלת עול מלכות שמים, שזה היהודי מקבל עליו עול מלכות שמים, הרי זה בא מחמת היהודי גופא (ולא בגדר "מצוה"), כי בני" בטבעם עבדים של הקב"ה²³, כי לי בני ישראל עבדים²⁴.

ו. ויש לומר, שזהו (עיקר) ענין החינוך : להרגיל ילדים יהודיים שצריכים לציית ולקיים לציווי הקב"ה בתורתו. שעיי"ז פועלים, שטבע הקבלת עול מלכות שמים שיש אצל כל יהודי, יהי

לכאורה הלכה - נסמן בעין משפט לשבת שם. וראה גם הל' ת"ת לאדה"ו פ"א ה"ג.

21) ובלשון הגמרא "חיובא דרדקי (בתמי") - פסחים קטז, א.

22) כמאחז"ל קבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליכם גזירותי (מכילתא ויל"ש עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י אחרי יח, ב). וראה בהשגות הרמב"ן על ספהמ"צ להרמב"ם מ"ע א. ספהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות בתולדתה (מד. ב).

23) כמאמר הידוע, א איד איז א קבלת עול'ניק (ד"ה זה היום תש"ד פ"ב).

24) בהר כה, נה.

19) ויש לומר שזהו הביאור למה לא נזכר בהציווי על אהבת ה' ("ואהבת את ה' אלקיך") ואהבת ישראל ("ואהבת לרעך כמוך") שהציווי הוא על התבוננות בדברים המביאים בהכרח לידי אהבה (כי אין שייך ציווי על רגש שבלב - סהמ"צ להצ"צ קצט, א. ד"ה שופר תרח"ץ. ואהבת תש"א. וראה ספר הערכים-חב"ד ערך אהבת ה' בתחלתו (כרך א' ע' רסז). וש"נ) - כי הכוונה כזה היא, שהציווי על האהבה מוכרח הקדמת ההתבוננות בדברים המביאים לידי אהבה (כי זהו האופן לבוא לידי אהבה), ולכן אין ציווי על ההתבוננות, כי זה מובן מעצמו.

20) ראה שבת קט, ב. ולהעיר, שענין זה הוא

אצלם בגילוי.

דישראל עם הקב"ה²⁷.

ולכן קיום התומ"צ דקטנים אינו "מצוה" (אע"פ שאין זה רק הכשר לקיום התומ"צ לכשיגדלו, אלא זה גופא הוא רצון הקב"ה) - כי קיום התומ"צ שלהם הוא למעלה מגדר "מצוה".

כשם שקבלת עול מלכות שמים (גם של הגדולים), אע"פ שמוכן בפשטות שאין זה "הכשר" לקיום המצוות אלא שזה גופא רצון הקב"ה, ואעפ"כ אין זה "מצוה", כי קבלת עול הוא למעלה מגדר מצוה, זה קשור בעצם מציאותו של היהודי.

עד"ז הוא גם קיום התומ"צ דקטנים, כי עיקר ההדגשה בזה שמחנכים קטנים לקיים תומ"צ הוא ענין קבלת עול מלכות שמים.

ויש להוסיף, שקבלת עול מלכות שמים דקטנים הוא בפרט אחד יותר עמוק מקבלת עול מלכות שמים דגדולים: אצל גדולים, אף שהקבלת עול שלהם בא (לא רק מצד הציווי, אלא בעיקר) מצד מציאותם (מצד הטבע דבנ"י "לי בני ישראל עבדים") - אעפ"כ, אפשר "שיתערב" בזה ההבנה שלהם בגדלותו של מלך מלכי המלכים (שכיון שהוא מלך גדול וכו' מוכרח להיות עבדו): משא"כ קטנים, כיון ש"לאו בני דיעה נינהו"²⁵, הקבלת עול שלהם קשור בעצם מציאותם²⁶, ההתקשרות העצמית

ז. ויש לומר, שג' ענינים אלו - (א) חינוך, (ב) קבלת עול מלכות שמים, (ג) קיום התומ"צ - יש דוגמתם במשך ימי השנה - בחילוק שביניהם:

עיקר העבודה דר"ה הוא - מה שבנ"י מכתירים את הקב"ה למלך, ומקבלים על עצמם עול מלכותו יתברך. וכדאיתא בגמרא²⁸ בנוגע לתקיעת שופר דר"ה [ש"מצות היום בשופר"²⁹] "אמר הקב"ה אמרו לפני כו' מלכיות כדי שתמליכוני עליכם כו' ובמה בשופר".

הקבלת עול דראש השנה הוא ה"יסוד" לקיום התומ"צ במשך כל השנה. שזהו מהטעמים על השם "ראש השנה"³⁰. כי הקבלת עול דר"ה הוא ה"כלל" שממנו באים כל עניני עבודה במשך כל השנה (ומונהגים ממנה) - בדוגמת הראש, שבו כלול חיות כל האברים (ומונהגים ממנו).

אבל זה גופא שבר"ה מכתירים בנ"י את הקב"ה למלך - הרי זה מצד שלפני זה (לפני העבודה "שתמליכוני עליכם") הם קשורים עם הקב"ה³¹ בהתקשרות עצמית שלמעלה מלהתבטא בציור מיוחד, אפי' לא ציור כללי ד"תמליכוני עליכם".

ובכדי שהתקשרות זו תתגלה - על זה באה העבודה דחודש אלול שהר"ת דאלול הוא "אני לדודי ודודי לי" - לעורר ולגלות ההתקשרות עצמית דישראל ("אני") עם הקב"ה ("דודי").

(25) חגיגה ב, ב. ושי"נ.

(26) ראה תו"א יד, ב. דוה ש"תינוקות יודעים שיש שם אלוהה מצוי" הוא מצד זה ש"המאור הוא בהתגלות" - שהדיעה בהתינוקות שיש אלוהה מצוי (ועד"ז הקב"ע קיום התומ"צ שלהם) הוא מצד העצם שלהם. ומוה מוכן שכ"ה גם בנוגע להאדם.

(27) ונסוף לזה: בנוגע לגדולים - הרי הם מצויים (ומחוייבים) לקבל עליהם עול מלכות שמים, אלא ש"ציווי" זה אינו במנין המצוות (ראה רמב"ן בספהמ"צ

שם). משא"כ קטנים - מכיון שאין שייך חיובא לדודיקי - הרי הקב"ע (וגם קיום התומ"צ) שלהם. הוא (לא מצד הציווי, אלא מצד מציאותם.

(28) ר"ה טז, א. לד, ב. וראה לקו"ת נצבים נא, א ואילך, ובכ"מ.

(29) ר"ה כו, ב.

(30) ראה לקו"ת תבוא מא, ג. עטרת ראש בתחלתו. ובכ"מ.

(31) להעיר מלקו"ת נצבים מד, ד. בענין "אין מלך

יש לומר, שזהו מהטעמים לזה שבנגוע לחודש אלול אין דינים מיוחדים (בגמרא ובראשונים), והענינים שבנ"י עושים בחודש אלול (תקיעת שופר, אמירת מזמור לדוד ה' אורי, וכיו"ב) הם (בעיקר) רק מנהגים³² (שהגדר דמנהג הוא מה שבנ"י מתנהגים כך מצד עצמם³³ - בדוגמת קבלת עול וקיום התומ"צ דקטנים, שאינו בגדר מצוה כ"א קשור בעצם המציאות, כנ"ל)³⁴.

ח. ויש לומר, שזהו גם הביאור בזה, שהגילוי די"ג מדות הרחמים שמאיר בחודש אלול - שגילוי זה הוא (בדוגמת) אתערותא דלעילא ונתינת כח להעבודה דאלול - הוא בדוגמת "מלך בשדה".

בשעה שהמלך נמצא בהיכל מלכותו - מלוכב בבגדי המלכות, וכתר המלך בראשו, וכו'. "מורגשת" בגדלות גדלותו ומעלתו כמלך.

משא"כ כשהמלך בשדה - לא נראית (כ"כ) גדלותו ורוממותו. [ובפרט כאשר בשדה "מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם", שזוהי הנהגה היפך ענין הרוממות]. אבל

אעפ"כ, ומהאי טעמא גופא, ישנו עילוי במלך בשדה - שדוקא בשדה נמצאת עצמיותו (שלמעלה מרוממותו כמלך)³⁵.

ועי"ז שבחודש אלול ישנה עצמותו של הקב"ה (שלמעלה מתואר "רוממות, יופי מלך"), ובאופן שהוא "מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" - הרי זה מעורר אצל בנ"י "כמים הפנים לפנים", להתקשר עם הקב"ה עם עצמיותם, "אני לדודי".

ט. ועפ"ז אפשר להסביר איך שהמשל ד"מלך בשדה" (כמאמרו של אדמור"ר הזקן) הוא ביאור על זה שאלול אינו יו"ט. ובהקדים:

מהטעמים ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"³⁶ ו"בכל דרכיך דעהו"³⁷ אינם מצוה - יש לומר, כי זה מובן מעצמו: מכיון ש"אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי"³⁸ - מובן בפשטות, שכל דבר שעושה צריך להיות לשמש את קונו, ואינו צריך לציווי על זה.

ויש להוסיף, שזה ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" אינם מצוה - הרי זה מכיון (כפרט אחד) הם

בלא עם, שה"עם" הם אנשים כמותו ומתייחסים אליו בערך מה. וראה שם בארוכה שכמו"כ הוא בהנמשל, "הקישור והיחוד בינו ית' ובין ישראל עם קרובו". ומכיון שקישור יחוד זה הוא הטעם על זה "שיוכלו לעורר... מלכותו ית'" - הרי מובן. שהקישור והיחוד הוא עוד לפני שמכתירין אותו ית' למלך.

(32) ראה טוש"ע או"ח רסתקפ"א ובנו"כ שם.

(33) ראה לקו"ת דרושים לסוכות פ, ג.

(34) ויש לומר, דזה שאלול הוא הכנה לר"ה הוא לא רק מפני שכדי שהעבודה ד"תמליכנו עליכם" תהי' כשלימות צריך לעורר תחילה ההתקשרות העצמית ד"אני לדודי" (כנ"ל בפנים), אלא גם, שע"י שהעבודה דר"ה באה לאחרי הקדמת העבודה דאלול - גם העבודה דר"ה הוא באופן נעלה יותר, כיון שמיסדת על הענין ד"אני לדודי".

ועד"ז יש לומר גם בענין החינוך, שע"י החינוך - גם כשיוקין יהי' בו תוקף האמונה וכו' שמצד העצם

(ראה לעיל הערה 26). ויש לומר. שזהו גם מהפירושים במ"ש "חונך לנער ע"פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה" - דלכאורה, מהי המעלה בזה שגם כשיוקין לא יסור מדרכו של הנער (וכמו שמדייק בתניא בהקדמה לשעויהו"א) - די ש לומר הפירוש בזה, שגם כשיוקין יהי' לו השגה באלקות. גם אז יהי' בו (גם) תוקף האמונה וכו' דנער. וצ"ע.

(35) ע"ד הידוע שגילוי עצמותו ית' שלמעלה מכל ציור (אינו בעולמות העליונים - דוגמת היכל מלכותו, כ"א) הוא דוקא בתחנותיו, תחתון שאין תחתו למטה ממנו, ועד באופן של דירה בתחנותים, שבדירה נמצא הדר שם בגילוי ובהתפשטות. עד שהדירה משתנה ע"י הדר שם (שנעשית דירת אדם).

(36) אבות פ"ב מ"יב. וראה רמב"ם הל' דיעות ספ"ג. טוש"ע או"ח טרל"א.

(37) משל ג, ו. וראה רמב"ם וטוש"ע שם.

(38) משנה סוף קידושין - כגריסת המלאכת שלמה. ועוד.

למעלה מגדר מצוה (ע"ד שנתבאר לעיל בענין חינוך). והביאור בזה:

מצוות הם בכלל ציוויים מהקב"ה בנוגע לענינים פרטיים (או ענינים נוספים לעצם המציאות) של האדם, שהאדם יעשה דבר מסויים (מצות עשה) או שלא יעשה דבר מסויים (לא תעשה). אבל ההכרה בנוגע למציאותו בכלל - שכל מציאותו נבראה בכדי לשמש את קונו - זה קשור עם עצם מציאותו.

ועד"ז הוא גם בנוגע ל"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" - כי התוכן שלהם מבטא את ההכרה שכל מציאותו, וכל פעולותיו, הם לשמש את קונו.

ועפ"ז יומתק השייכות ד"מלך בשדה" עם זה שאלול אינו יו"ט:

זה שבחודש אלול הקב"ה כמו "מלך בשדה", שזה קאי על עצמותו של הקב"ה - צריך לעורר אצל בני הענין ד"אני לדודי", שכל ה"אני" שלו (עצם מציאותו) הוא "לדודי",

וענין זה ד"אני לדודי" מודגש דוקא בימי החול, כשעוסקים בעשיית מלאכה ועובדין דחול ואעפ"כ עושה זאת לשם שמים - שבא מצד ההכרה וההרגש שכל ה"אני" שלו הוא (רק) לשמש את קונו.

י. ע"פ כל הנ"ל יש לומר, שזה שאין ציווי שבחודש אלול צריך להיות בשמחה, ולא רק שאין ציווי על זה (מן התורה וגם לא בדברי סופרים) אלא שלא נמצא אפי' בדברי האחרונים, כולל גם דרושי חסידות - אע"פ שלא יכול להיות שמחה יותר גדולה מזה שהקב"ה

מקבל את כאו"א, ב"סבר פנים יפות" ו"מראה פנים שוחקות לכולם" - הוא כי השמחה דחודש אלול היא למעלה מגדר ציווי (אפי' מגדר ציווי דמנהג הכתוב בספרים):

השמחה דיהודי שבאה מ"אני לדודי ודודי לי", מזה שעצם מציאותו קשורה עם עצמותו ית' (שלמעלה מתואר מלך), היא למעלה מגדר ציווי.

ויש להוסיף, שזוהי גם ההסברה בזה שהמשל דמלך בשדה הוא ביאור על זה שאלול אינו יו"ט, שזה שולל (כנ"ל ס"ב) גם חיוב השמחה באלול:

שמחת יו"ט, מכיון שהשמחה היא מהגילוי אור שמאיר ביו"ט, לכן היא במדידה והגבלה, לפי מעלת האור דהיו"ט. ולכן יש על זה ציווי וחיוב³⁹.

משא"כ השמחה שבחודש אלול, הבאה מזה שה"מלך בשדה", מזה שבני"ק קשורים עם עצמותו ית' - הרי זה למעלה ממדידות והגבלות, ולכן אין זה בגדר ציווי וחיוב.

יא. מהביאור הנ"ל במעלת חודש אלול - ישנת הוראה גדולה שהיא יסוד בחיי היום יום של יהודי: לאחרי שיהודי מקיים כל המצוות שמחוייב בהם, כולל גם המצוות שמדברי סופרים, והדינים מראשונים ואחרונים וכו' כמוכא בשו"ע, וגם ב"שולחן ערוך החסידים", ועד גם מנהגי ישראל מכל חוג וחוג, וההוראות המיוחדות מרבנים ומנהיגי ישראל שבכל דור ודור, עד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - רואים בפועל, שנשארים ריבוי ענינים במשך היום אשר עליהם אין

בארוכה בתו"א שבהערה 8 - מ"מ, מזה שיש ציווי על שמחה זו ("חייב לבטומי כו' עד דלא ידע"), מוכח שיש "ציווי" בהשמחה (אלא ש"ציווי" זה הוא למעלה

39) ויש לומר, שגם השמחה דפורים שהיא "עד דלא ידע", למעלה מהמדידות וההגבלות דטעם ודעת (כי הגילוי דפורים הוא למעלה מהשתלשלות. כמבואר

הוראה מפורשת בשולחן ערוך וכהנ"ל.

ובפרט שחלק חשוב מהם הם ענינים: איך לנצח את היצר שבו, והנסיונות שמסביבו וכו' וכו', כל אחד ואחת בעניניו.

אין ליהודי מה לירא ולפחד מזה, ובודאי לא לחכות עד שמישהו יבוא ויגיד לו הוראות, אדרבה: בזה מתבטא עיקר העבודה - שיהי' עבודה בכח עצמו, שיתייגע עם שכלו הוא לחפש ולמצוא בתורה ("הפך בה והפך בה דכולה בה"⁴⁰) ועל יסוד כללי התורה ההוראות איך שצריך להתנהג בכל מקרה מסויים, "בכל דרכיך דעהו" ו"כל מעשיך יהיו לשם שמים" - שיהי' דוגמא חי' בכל הנהגותיו, כפי שיהודי חלק מעמו של הקב"ה, מתנהג.

ועד"ז - בנוגע לקיום המצוות, מקיימם יהודי בדיוק ע"פ ציווי התורה, לא תוסיפון ולא תגרעון ח"ו, אכל ביחד עם זה ניתן להבנתו שהוא ימצא בכח עצמו הדרך איך לקיים המצוה בתכלית היופי והידור: בהידור מצוה, מדת חסידות, לפני משורת הדין וכו'.

ודוקא עי"ז - מראה מהו יהודי: שלא רק שמקיים מצוותיו של הקב"ה (כמו שעושה דבר נוסף), אלא שבוה מתבטאת עצם מציאותו, "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני".

יב. עאכו"כ כשנמצאים בחודש אלול (ובפרט לאחר ששכר עברו ז' ימים

הראשונים, שהם היקף שלם דשבעת ימי השבוע, הכולל כל שינוי הבריאה⁴¹) - כשהמלך נמצא "בשדה" ליד כאו"א, שאז ישנם עוד כוחות שיהי' "אני לדודי", המעורר את ה"יודי לי", וגם כהכנה לקבלת מלכותו ית' בר"ה, וקיום המצוות במשך השנה הבאה.

והאופן בפרטיות איך שיהודי צריך לעשות העבודה דאלול - לא נאמר בפירוש בתורה שבכתב ובספרי תורה שב"ע"פ, כי זה ניתן לכאו"א, שיתבונן לפי כללי התורה איך שצריך לחזק יותר את הקשר שלו עם הקב"ה.

ובודאי - ע"י קיום ההוראות שהפוסקים בדורות שלפנ"ז כבר הורו, ובכללות - שאלול הוא חודש החשבון והתשובה על כללות העבודה במשך השנה, כמרומו גם בחמשה הר"ת ד"אלול", כנגד תורה עבודה וגמ"ח, תשובה וגאולה, כולל ובמיוחד - המנהגים דחודש אלול בשו"ע ואחרונים (כמדובר לעיל בארוכה⁴²), ומהם: המנהג לאחל לכאו"א כתיבה וחתימה טובה⁴³, המנהג לפשפש בדקדוקי מצוה, לבדוק התפילין ומזוזות וכו'⁴⁴. המנהג להרבות בצדקה⁴⁵. ועוד.

יג. מזה יש עוד לימוד עיקרי:

כאשר יהודי מסתכל מסביבו ורואה דברים מנוגדים והפכיים, מתחיל בו עצמו: הנה מרגיש איך שה"מלך" נמצא ביחד אתו ב"שדה", וברגע שלאח"ז

מהדעת). משא"כ באלול. וצ"ע.

(40) אבות ספ"ה.

(41) ובפרט בקביעות שנה זו שהו' ימים ראשונים דחודש אלול מכוונים לו' ימי השבוע כסדרם (א' אלול - ביום ראשון וכו'), שיש בוה שלימות נוספת (ע"ד הידוע בנוגע ל"ממחרת השבת גו' שבע שבתות תמימות", שאימתי הן תמימות כשהן כששת ימי בראשית כשחל

פסח בשבת ומתחילין לספור ממחרת השבת גם כפשוטו - ראה קה"ר פ"א, ג. נת' בלקו"ש ח"ב ע' 96 ואילך. ועוד).

(42) קונטרס משיחת ש"פ ראה. ושי"נ.

(43) ראה מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ט.

(44) מטה אפרים שם ס"ו.

(45) לקו"ת ראה כה, ב.

ומזה צריך יהודי ללמוד, שלא להנתק מה"שדה", אלא אדרבה - ממנה תוציא לחם⁵⁰ - לצאת לשם, ולגלות שם המציאות של ה"מלך", מתחיל בנוגע ל"שדה" (בגוף ונה"ב, עובדין דחול) שלו, וגם בנוגע ל"שדה" כפשוטה, ששם נמצאים יהודים שלע"ע הם עדיין בדרגה ד"שדה", ומפיץ יהדות גם אליהם וביניהם. ואדרבה - דוקא עי"ז מתגלים כחותיו הנעלמים, ועד לעצמותו, כנ"ל.

יד. ובנוגע לפועל:

בטח ינצל כל אחד ואחד הזמן דחודש אלול לחזק הקשר ד"אני לדודי ודודי לי" כולל ע"י עשיית חשבון צדק בנוגע לעבודה במשך השנה דעתה, על מנת להשלים, גם מלשון שלימות. ובמיוחד - ע"י הוספה בתורה, תפלה וצדקה, תשובה וגאולה.

וגם להשפיע על האנשים שמסביבו, כולל - אלו שנמצאים בדרגת "שדה", וממוצע ל"מדבר", כנ"ל.

ובעמדנו בשנת הקהל ושנת תשמח ותשמח - בודאי יחטפו בשבועות האחרונים להוסיף ביתר שאת ויתר עז, בעשיית כינוסי הקהל דאנשים נשים וטף למען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם⁵¹, ואיש את אחיו יעזרו ולאחיו יאמר חזק⁵². ובמיוחד - בנוגע להעבודה שהזמן גרמא דחודש אלול.

ומכיון שחודש אלול הוא גם הכנה לראש השנה - הרי זה גם הזמן המתאים לעורר את כאו"א בנוגע להשתדלות לעזור להזקוק לזה כל המצטרך בכל

מתחיל יצרו הרע לפתותו להתעסק בענינים הפכיים, כפי שידע אינש בנפשי, ועד"ז הסתירות השונות וההפכים שרואה מסביבו בעולם ("שדה"), כולל הנסיונות שיש לו מהעולם שמסביבו -

אינו צריך לפחד מזה, ולברוח להתחבא בר' אמותיו המצומצמות - כי אדרבה: כך ברא הקב"ה מלכתחילה את העולם, עולם מלא בענינים הפכיים, מתחיל מנשמה וגוף ונפש הבהמית של יהודי - עם הכוונה שההפכים יעוררו את עבודתו של יהודי, ללחום נגד יצרו והמנגדים שמבחורין, ועי"ז לגלות כחותיו הפנימיים⁴⁶.

ולכן צריך יהודי לדעת. ש"כי תצא למלחמה על אויביך"⁴⁷, הוא יוצא למלחמה, אבל הוא "על אויביך". שלא בערך למעלה מאויביו, כי כל מציאותם היא רק כדי לעורר כחותיו הפנימיים, כנ"ל.

ועי"ז יש ליהודי הלימוד מיוחד דחודש אלול שאז הקב"ה הוא "מלך בשדה":

התכונה ד"שדה" (עובדין דחול) היא נתינת מקום ממוצע בין עיר למדבר, ענינים דהיפך כו' [ובלשון המאמר דאדמו"ר הזקן⁴⁸: על "מדבר", שענינו הוא "ארץ לא זרועה"⁴⁹, "זרוע" בענינים של "לא", ענינים בלתי רצוים], אעפ"כ הולך ה"מלך" ל"שדה", ואדרבה - דוקא שם נמצא עצמות המלך (כנ"ל ס"ח), ועי"ז, שה"מלך בשדה" - הרי זה נתינת כח גם ליהודים שנמצאים ב"מדבר" לעשות תשובה.

(49) ירמ"ב, ב.

(50) איוב כח, ה.

(51) וילך לא, יב ואילך.

(52) ישעי' מא, ו.

(46) ראה המשך תרס"ו ס"ע שפ ואילך. לקו"ש ח"כ ע' 284.

(47) ריש פ' תצא - שקורין בתפלת מנחה דשבת זו.

(48) ראה לב, ב.

חדשים⁵⁵, בתי תורה, בתי תפלה, בתי
גמ"ח, או כולם, או כולם יחד⁵⁶.

וההתחלה (או עכ"פ ההחלטה) כבר
תהי' תיכף הכנה קרובה ללכת ביחד עם
המלך בשדה לעיר הבירה ולהיכל מלכותו,
ובפשטות - לירושלים עיר הקודש, קרית
מלך רבי⁵⁷, בבית המקדש השלישי (שכבר
עומד בנוי למעלה⁵⁸), ועד - בקדש
הקדשים, ותיכף ומיד ממש.

הצרכים בכדי שיוכל לקיים בר"ה "אכלו
משמנים ושתו ממתקים"⁵³, כמדובר
כמ"פ בארוכה⁵⁴.

טו. בהמשך להאמור לעיל אודות
ההדגשה בפרט בחודש אלול על העבודה
בכח עצמו - מציעים דבר שיבטא בגלוי
יותר איך שיהודים מוסיפים בעבודתם
בכח עצמו:

כהכנה לשנה החדשה, יתחילו בכל
מקום ומקום (או עכ"פ לקבל החלטה
להתחיל בשנה הבאה) להקים בנינים

קונטרס משיחת ש"פ תרומה תשמ"ו. ועוד.

(57) תהלים מח, ג.

(58) פרש"י ותוס' סוכה מא, א.

(53) נסמן לעיל הערה 13.

(54) ראה לקו"ש חי"ד ע' 369 ואילך.

(55) בנוסף להרחבת ושיפור בנינים קיימים.

(56) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 303 ואילך.

בשיחה זו נתבאר בארוכה גודל המעלה דחודש אלול אפילו לגבי הגילויים דר"ה ויוה"כ, שבחודש זה מתגלה הקשר העצמי של היהודי עם הקב"ה (שבזה הוסבר מדוע לא הוגדר חודש אלול כיו"ט, ומדוע השמחה בו אינה מחמת הציווי).

במאמר הבא לקמן (ד"ה אני לדודי תשלי"ב), מבואר שמעלתו של חודש אלול אינה רק בכך שבו מתגלה הקשר העצמי הנ"ל (כביאור השיחה הנ"ל), כ"א שקשר עצמי זה מתבטא גם **בעבודתם** של ישראל בחודש זה, ו**בהמשכות** שבאים ע"י עבודתם.

במאמר מבואר באריכות ההפרש בין העבודה דאלול (יראה תתאה) לבין העבודה דחודש תשרי (יראה עילאה). במהלכו מבאר הרבי את מעלותי של עבודת חודש אלול (אף שהעבודה דאלול היא בדרגא נמוכה יותר לכאורה):

(א) מצד ה**חידוש** שבדבר שהאדם מקבל ע"ע עול מלכות שמיים, על-אף שאין כל גילוי אלקי מלמעלה (ע"ד ציפור המדברת).

(ב) הביטול שבחודש אלול (על-אף היותו רק בחלק הימעשה) הוא נעלה ביותר, שהרי הוא מבטא איכות עמוקה יותר בביטולו של היהודי לקונו. שגם יהודי שרצונו הגלוי הוא לא לאלקות, בכ"ז פועל הוא נגד **רצונו**, ומקבל ע"ע עול מלכות שמים. ולכן ע"י עבודת חודש אלול דוקא נמשך הימקיף.

(ג) בחודש אלול העבודה היא של ישראל מצ"ע שהם **מושרשים בעצמות**, וזה ביאור נוסף לכך שע"י עבודת חודש אלול ממשיכים הם את הימקיף.

(ד) עבודת ה**תשובה** דחודש אלול, עם היותה תשובה על ענינים בלתי רצויים, הרי מעלה גדולה יש בה, שנוגעת היא ב"בעל הרצון", בשונה מעבודת התשובה שבר"ה המרומזת במצווה - "רצון".

מאמר ד"ה אני לדודי ה'תשל"ב

בס"ד. יום ד' פ' שופטים, אור לאדר"ח אלול ה'תשל"ב*

אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול², ומבואר בלקו"ת בהמאמר ד"ה זה³, שבאלול הוא אתערותא דלתתא, אני לדודי, ובראש השנה ויום הכיפורים היא ההמשכה מלמעלה למטה (אתערותא דלעילא), ודודי לי. וצריך להבין, דבתחלת המאמר אומר שאלול הוא ר"ת אני לדודי ודודי לי, ומיד לאח"ז מבאר שבאלול הוא (רק) אני לדודי, ודודי לי הוא בר"ה ויוהכ"פ.

וממשיך בהמאמר, שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים⁴. ומבאר שהגילוי דיי"ג מדה"ר באלול הוא לכאו"א, גם להרחוקים ביותר⁵. וכמו מלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלים פניו בשדה, ואז רשאים [ויכולים] כל מי שרוצה להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. וצריך להבין, איך זה מתאים עם מ"ש הטור⁷, שמר"ח אלול ואילך תוקעין בשופר בכל יום כדי להזהיר את העם שיעשו תשובה, שנאמר⁸ אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, דלכאורה מכיון שבאלול המלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, הרי עיקר העבודה דאלול היא (לכאורה) אהבה, וגם התשובה דאלול צריכה להיות (לכאורה) תשובה מאהבה, וא"כ למה תוקעין אז בשופר בכדי לעורר יראה וחרדה.

(ב) **ויש** לומר הביאור בזה, דמהחילוקים בין אהבה ליראה הוא, דאהבה באה ע"י גילוי אור מלמעלה, והיראה באה (בעיקר) ע"י עבודת האדם⁹ וע"ד יראת מלך בו"ד, דזה שאנשי המדינה יראים מפני המלך הוא מפני שקיבלו אותו להיות מלך עליהם¹⁰, דקבלת המלכות היא ע"י העם, שום תשים עליך מלך¹⁰. ולכן, כיון

* יצא לאור בקונטרס ראש חודש אלול – תשמ"ט, "לקראת ר"ח אלול .. יום ג' פ' שופטים, ה'תשמ"ט".

(1) שה"ש ו, ג.

(2) אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. פע"ח שער כד (שער ר"ה) פ"א. שעה"פ להאריז"ל עה"פ.

(3) ב"ח לטור אור"ח הל' ר"ה סתקפ"א ד"ה והעבירו. הנסמן לקמן ע' רמה הערה 67.

(4) פרשת ראה לב, א ואילך. וראה ד"ה אני לדודי תשמ"ו (לקמן ע' רל ואילך) השייכות דמאמר זה

(שבלקו"ת) לפרשת ראה והרמז לדרך לב.

(4) ראה מ"ח מס' אלול פ"א מ"ג. פע"ח שם.

וזה שבאלול הוא אני לדודי, אף שאז הוא הגילוי דיי"ג מדה"ר – כי גילוי זה הוא דוגמת "מלך בשדה"

(כדלקמן בפנים), וכשהמלך הוא במצב זה – אינו מטיל אימה ופחד, ולכן, הגילוי דאלול הוא רק נתינת כח

לעבודת התחתון, והעבודה היא מצד התחתון (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1343 הערה 6).

(5) כ"ה בסה"מ ה'ש"ת ע' 166. וראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתכה.

(6) הוספת כ"ק מו"ח אדמו"ר בסה"מ שם ע' 167.

(7) אור"ח הל' ר"ה ר"ס תקפא, מפרקי דר"א פמ"ו.

(8) עמוס ג, ו.

(9) "והראי' שהרי מלך אחר שלא ממדינתו, אין אימתו ופחדו עליו כו' מפני שלא קיבל אותו למלך עליו"

(המשך תרס"ו ע' של).

(10) שופטים יז, טו.

שבאלול הוא העבודה דאני לדודי, עבודת האדם, צריך להיות אז יראה. ויש להוסיף, שעיקר העבודה באלול, אני לדודי, הוא קבלת עול מלכות שמים. דזהו מ"ש בלקו"ת שהעבודה דאלול היא היציאה לשדה לקבל פני המלך¹¹. וזה שתוקעין בשופר (באלול) לעורר יראה וחרדה, הוא, כי הענין דשום תשים עליך מלך הוא שתהא אימתו עליך¹², ובכדי שקבלת המלכות תהי' בשלימות הוא ע"י התעוררות היראה דוקא¹³.

ג) וביאור הענין בפרטיות יותר יוכן ע"פ מ"ש הצ"צ במאמר¹⁴ שמבאר ענין תקיעת שופר בר"ח אלול, דזה שתוקעין בשופר בחודש אלול הוא הקדמה לתקיעת שופר דר"ה. דהחילוק בין תק"ש דאלול ותק"ש דר"ה הוא, שהיראה (והחרדה) הבאה ע"י תק"ש דאלול היא יראה תתאה, והיראה (והחרדה) הבאה ע"י תקיעת שופר דר"ה היא יראה עילאה. וזהו שתקנו לתקוע בשופר בר"ח אלול ובכל החודש, כי בכדי לבוא ליראה עילאה צ"ל תחלה יראה תתאה. ועוד טעם על זה שתוקעין בשופר בחודש אלול קודם ראש השנה הוא, כי בעשי"ת, מתחיל מר"ה, צריך להמשיך מהמקיף בכדי למלאות מה שפגמו במשך כל השנה, והמשכת המקיף הוא ע"י הביטול דוקא. וכמבואר בתו"א¹⁵ עה"פ¹⁶ השמים כסאי והארץ הדום רגלי אי זה בית גו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח, דשמים וארץ הם תורה ומצוות, דההמשכה שע"י תומ"צ הוא אור פנימי, כסאי והדום רגלי, ובכדי להמשיך המקיפים, אי זה בית גו', דבית הוא מקיף (ובמקיפים עצמם מקיף הרחוק), הוא ע"י הביטול, עני ונכה רוח וחרד על דברי. ולכן תוקעין בשופר באלול, כי בכדי שתהי' המשכת המקיף בר"ה צ"ל נכה רוח וחרד, וע"י תקיעת שופר באים לחרדה.

וזריך להבין, הרי גם ע"י שתוקעין בר"ה באים לחרדה¹⁷, ואדרבה, החרדה דר"ה היא גדולה יותר מהחרדה דאלול, וכנ"ל בהמאמר שהחרדה הבאה מתק"ש דאלול היא יראה תתאה, והחרדה הבאה מתק"ש דר"ה היא יראה עילאה. ואעפ"כ, המשכת המקיף בר"ה היא ע"י החרדה הבאה מתק"ש דאלול.

ד) ויוכן זה בהקדים הביאור בזה שהיראה דאלול היא יראה תתאה והיראה דר"ה היא יראה עילאה. דהנה החילוק בין יראה תתאה ויראה עילאה

11 וראה סה"מ ה'ש"ת שם, דבנמשל הוא "לעורר את הקבוע מ"ש".

12 סנהדרין כב, א (במשנה). וש"נ.

13 בתניא פמ"א (נו, א) "היראה והעבודה כו' אינן מעכבות זו את זו". ובהמשך מים רבים תרל"ו פקצ"ב (ע' רכ) "רק שאי"ז עבודה שלימה".

ולהעיר מתניא שם (נו, סע"ב) "התורה שלומד או המצוה שעושה מחמת קבלה זו ומחמת המשכת היראה שבמחוז נקראות בשם עבודה שלימה". דמזה משמע, שכשאינן לו יראה כלל (גם לא במוחו), אף שעושה זה "מחמת קבלה זו" (שמקבל עליו מלכות שמים), אין זה עבודה שלימה.

14 ד"ה אם יתקע שופר בעיר — אוה"ת נצבים ע' א'רפ ואילך (ובכותרת שם: "ענין תקיעת שופר בר"ח אלול"). וצע"ק ההדגשה כאן ובכ"מ דר"ח.

15 ר"פ בראשית, הובא באוה"ת שם ס"ע א'רפב.

16 ישע"י סו, א"ב.

17 וראה אבודרהם בטעמי התקיעות מרס"ג שבתק"ש דר"ה עשרה ענינים, ו"הענין השביעי" הוא כי טבע השופר מרעיד ומחריד.

הוא, כמבואר בתניא¹⁸ ובכ"מ¹⁹ דיראה תתאה היא מגדולתו ית' בכריאת והתהוות העולמות. דהביטול שביראה זו הוא ביטול היש. ויראה עילאה היא מגדולתו ורוממותו ית' שלמעלה מעולמות, דכולא קמי' כלא חשיב. דהביטול שביראה זו הוא ביטול במציאות. וזהו שבכדי לבוא ליראה עילאה, הוא דוקא ע"י גילוי מלמעלה, כי זה שביכולת האדם להשיג ע"י התבוננות הוא האלקות שבערך העולמות, ובכדי שירגש אצלו הרוממות דאוא"ס שלמעלה מעולמות הוא דוקא ע"י גילוי מלמעלה. וזהו מ"ש²⁰ ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את הוי', שבכדי לבוא ליראה את הוי', יראה עילאה²¹, א"א לבוא לזה ע"י התבוננות ורק ע"י גילוי מלמעלה שנמשך ע"י המצוות²². וזהו שהיראה דאלול היא יראה תתאה והיראה דר"ה היא יראה עילאה, כי באלול, שהמלך הוא בשדה, שבהיותו בשדה לא נרגש הגדלות והרוממות שלו²³, והיראה אז היא (לא מצד הגילוי מלמעלה, אלא) ע"י עבודת האדם, לכן, היראה אז היא יראה תתאה. ובר"ה, כשהמלך הוא בהיכל מלכותו, שאז נרגש הרוממות שלו, שהוא מרומם ומובדל מהעם²⁴, דבנמשל הוא גילוי הרוממות דאוא"ס שלמעלה מעולמות, היראה שבר"ה יראה עילאה.

ויש לומר, דזה שצריך לתקוע בשופר בר"ה בכדי לבוא ליראה עילאה, אף שאז הוא זמן התגלות מלכותו ית', היינו שבהזמן דר"ה מצד עצמו מאיר בגילוי הרוממות דאוא"ס שלמעלה מעולמות, הוא, כי זמן הוא מגדרי העולם²⁵, ולכן, הרוממות דאוא"ס שמתגלה בר"ה מצד הזמן דר"ה הוא שייך לעולמות, והגילוי דאוא"ס כמו שהוא קדוש ומובדל מעולמות הוא בעיקר ע"י המצוות, אשר קדשנו במצוותיו²⁶. וכיון שתקיעת שופר בר"ה היא מצוה, היראה והחרדה מקול השופר דר"ה היא יראה וביטול בתכלית, יראה עילאה. ועפ"ז יש להוסיף עוד ביאור בזה שהיראה הבאה מקול השופר דאלול היא (רק) יראה תתאה, כי זה שקול השופר

(18) פמ"ג.

(19) ראה לקו"ת במדבר יג, ב (הובא באוה"ת נצבים שם ע' א'רפב). סה"מ תרס"ה ע' רב ואילך. קונטרס העבודה ע' 20 ואילך. סה"מ תש"ח ע' 138 ואילך. ובכ"מ.

(20) ואתחנן ו, כד.

(21) ראה בהנסמן בהערה 19 החילוק בין "יראו מהוי'" ל"יראו את הוי'".

(22) בכ"מ, וגם בלקו"ת במדבר שם בתחלת הענין, דיראה עילאה נמשכת ע"י עסק התורה, אבל בסיום הענין שם שיראה זו נמשכת ע"י אשר קדשנו במצוותיו. וכ"ה בלקו"ת מסעי צו, ג.

(23) היינו שלא נרגש הגדלות שלו, גם לא הגדלות בכריאת העולמות המביאה ליראה תתאה. וראה לעיל הערה 4.

(24) בסדור (עם דא"ח) הערה לתקון חצות (קנא, ג"ד), דיראה חיצונית (יר"ת) היא "כמו היראה ופחד ממלך גדול ונורא", ויראה פנימית (יר"ע) היא יראת בושת "כמו שיש בושא לפני אדם גדול בדורו וצדיק". ומזה משמע לכאורה, דיראת המלך (כאיזה אופן שתהי') הוא משל על יראה תתאה. ולכאורה י"ל הביאור בזה, כי כיון שאין מלך בלא עם, בהכרח שהעם יש לו תפיסת מקום לגבי המלך, ולכן אין זה משל על יראה עילאה (ביטול במציאות) מהגילוי דכולא קמי' כלא חשיב. אבל בסה"מ תרס"ה ובסה"מ תש"ח שבהערה 19, יראת המלך הוא משל על יראה עילאה, כי "לגבי גדולת ורוממות המלך אינו תופס מקום כלל וכלל, כי הוא מובדל בערך לגמרי".

(25) שער היחוד והאמונה פ"ז (פב, א).

(26) וראה תניא פמ"ו (סו, א) שקאי על "קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו.. מובדל מהעולמות". וראה לקו"ת במדבר שבהערה 22.

דר"ה מביא ליראה עצומה כזו, ביטול במציאות (יראה עילאה), הוא מצד המצוה דתק"ש, וכיון שתק"ש באלול אינה מצוה (ואין מברכים על זה אשר קדשנו במצוותיו), לכן, היראה (והביטול) הבאה מקול השופר דאלול היא (רק) ביטול היש, יראה תתאה. אלא שאעפ"כ, יראה זו היא הקדמה והכנה ליראה עילאה דר"ה, כי בכדי לבוא ליראה עילאה צ"ל תחלה יראה תתאה (כנ"ל בהמאמר).

ה) **והנה** ידוע²⁷ שבכדי לבוא מיראה תתאה ליראה עילאה צ"ל תחלה אהבה. דסדר העבודה הוא דחילו רחימו ורחילו. דחילו (הראשון) הוא יראה תתאה, ולאח"ז ב' דרגות ברחימו, אהבה זוטא ואהבה רבה, ולאח"ז דחילו, יראה עילאה. ומזה מובן, דזה שמהיראה תתאה דאלול באים ליראה עילאה בר"ה הוא ע"י הקדמת האהבה. ויש לבאר זה ע"פ מ"ש בלקו"ת דכשהמלך הוא בשדה הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, דפנים יפות ופנים שוחקות הו"ע האהבה, וע"י שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות, ובפרט ע"י שמראה פנים שוחקות לכולם, זה מעורר אצלם (כמים הפנים לפנים²⁸) אהבה להמלך. ועפ"ז יש לומר, שבפרטי המשל שבלקו"ת מרומזים ד' ענינים הנ"ל. דזה שיוצאים לקראת המלך לקבל פניו, שייך ליראה תתאה. ולאח"ז, המלך מקבלם בסבר פנים יפות ומראה להם פנים שוחקות — שתי הדרגות דרחימו (פנים יפות — אהבה זוטא, ופנים שוחקות — אהבה רבה), ולאח"ז בא הענין דבבואו להיכל מלכותו — יראה עילאה.

ו) **והנה** אף שבהדרגות דיראה, היראה דאלול היא למטה מהיראה דר"ה, דהיראה דאלול היא יראה תתאה והיראה דר"ה היא יראה עילאה, מ"מ יש מעלה בהיראה דאלול על היראה דר"ה. כי היראה והביטול שבר"ה, כיון שאז הוא זמן התגלות מלכותו ית'²⁹, היראה והביטול אז אינם חידוש. דכיון שכולא קמי' כלא חשיב וכל שהוא קמי' יותר הוא יותר כלא³⁰, הרי זה שישראל הם בביטול דיראה עילאה בהזמן דר"ה כשהם נמצאים בהיכל מלכותו, אין בזה חידוש. [ובדוגמת הביטול שבאצילות, שאין בזה חידוש³¹, מכיון שבאצילות מאיר גילוי אוא"ס. ועד"ז באצילות גופא, שהביטול שבספירת החכמה, שבה הוא עיקר הביטול, אינו חידוש, לפי שבחכמה הוא הגילוי דהוא לבדו ואין זולתו³². ומכ"ש הביטול דכתר, דאע"ג שהוא אור צח וכו' אוכם הוא קדם עילת העילות³³, דפירוש אוכם הוא שהכתר הוא בביטול (כמו מראה השחור שאינו גבוה נגד מראה הלבן) לגבי

27 תו"א מקץ מ, ד. מא, ג. לקו"ת בלק עג, ד. ראה לא, א. ובכ"מ.

28 משלי כז, יט. וראה תניא פמ"ו.

29 לשון המאמר בלקו"ת לב, א.

30 אגה"ק ס"ב.

31 ראה לקו"ת ס"פ במדבר. סה"מ פר"ת ותרפ"א שבהערה 37. ושם שיעקר התענוג והשעשועים שלמעלה הוא בביטול היש דבי"ע, מפני שהוא חידוש. וכהמשל דצפור המדברת (ראה בארוכה לקו"ת שם).

32 תניא פל"ה בהגהה.

33 ראה תקו"ז תי' ע (ד"ה שיעורא דרצועין [קלה, ריש ע"ב]).

אוא"ס שלמעלה מהכתר (עילת העילות)³⁴, שאין זה חידוש, מכיון שהכתר משיג³⁵ שהוא באין ערוך לגבי אוא"ס]. והיראה והביטול באלול, כשהמלך הוא בשדה (שאז אין נרגש הגדלות והרוממות שלו) ואעפ"כ ישנו הביטול דישראל, שמקבלים עליהם מלכותו ית', ולא עוד אלא שגם תוקעין בשופר לעורר יראה וחרדה (בכדי שקבלת המלכות תהי' בשלימות), הנה ביטול זה, אף שהוא ביטול היש, הוא יקר מאד בעיני הוי"ט³⁶. ויש לומר, דע"י התענוג של המלך מזה שיוצאין לקראתו לקבל פניו (קבלת מלכותו ית') בהיותו בשדה מיתוסף עוד יותר בזה שהוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ויש להוסיף, דהמעלה שבהיראה והביטול דאלול לגבי היראה והביטול דר"ה היא לא רק מצד החידוש שבזה, אלא גם בענין הביטול³⁷. דהביטול שע"י גילוי, כיון שהביטול הוא מפני שמכיר ומרגיש העילוי דהגילוי (שהוא באין ערוך לגבי), הרי הביטול קשור עם מציאות האדם (ההכרה שלו). ואמיתית ענין הביטול הוא בהעבודה דקבלת עול, שהוא כמו עבד, שמצד עול האדון שמוטל עליו הוא מוכרח לקיים רצון האדון.

ז) **ועפ"ז יש לבאר מ"ש בהמאמר שהמשכת המקיף דר"ה היא (בעיקר) ע"י היראה והחרדה הבאה ע"י תק"ש דאלול, כי זה שע"י החרדה (וחרד על דברי) הוא המשכת המקיף (בית), הוא (בעיקר) כשהחרדה היא באופן דביטול ושפלות, עני ונכה רוח. וכמבואר בהמאמר דכל שהאדם משפיל את עצמו יותר, המקיף שנמשך הוא מקיף עליון יותר. ולכן עיקר המשכת המקיף הוא ע"י היראה והחרדה דאלול, כי היראה והחרדה דר"ה הוא ע"י שמרגיש הגילוי דלמעלה, והביטול שע"י הרגש הגילוי אינו באופן דשפלות, ועיקר הענין דעני ונכה רוח, ביטול באופן דשפלות, הוא בהיראה והחרדה דאלול.**

ויש להוסיף עוד ביאור בהמעלה שבהיראה דאלול על היראה דר"ה, דכיון שהיראה והביטול דאלול באה ע"י עבודתם של ישראל, אני לדודי, שהשרש דישראל הוא בהעצמות, לכן, ההמשכה שע"י יראה וביטול זה היא המשכת העצמות. ויש לומר, שזוהו הטעם הפנימי על זה שמהיראה תתאה דאלול באים אח"כ בר"ה ליראה עילאה, כי ע"י היראה דאלול הוא המשכת העצמות, ועי"ז נמשכים (אח"כ) גם הגילויים.

ח) **והנה עד"ז הוא גם בענין התשובה דאלול, דזה שבאלול תוקעין בשופר הוא (כמובא לעיל מהטור) כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שיש בזה**

34 לקו"ת בלק טו, א.

35 כ"ה הלשון בלקו"ת שם.

36 ראה סה"מ תרפ"ח ע' קא בפירושו הכתוב יקר בעיני הוי" גו' (תהלים קטז, טו), "דלמעלה יקר וחביב מאד המיתה וביטול מה שהחסידים עושים בנה"ב כו' להיותו חידוש דבר". וראה לעיל הערה 31.

37 ראה סה"מ פרי"ת (לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) ע' לד וסה"מ תרפ"א ע' קכא, שהמעלה בביטול היש שבבי"ע על הביטול בהמציאות שבאצילות הוא לא רק מפני החידוש שבזה (כנ"ל הערה 31) אלא גם שהביטול דהיש "הוא ביטול גדול יותר מהביטול שבאצילות בעצם אופן הביטול". עיי"ש בארוכה. וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 74 ובהנסמן שם.

יתרון על התשובה דר"ה. דהגם שהתשובה דאלול היא על ענינים בלתי רצויים, כמוכן ממ"ש בכתבי האריז"ל³⁸ דאלול הוא ר"ת אנה לידו ושמתי לך³⁹, דערי מקלט הוא תיקון על ענינים בלתי רצויים [ויש לומר, דזה שהתשובה דאלול נרמזת באנה לידו ושמתי לך שהכפרה דערי מקלט היא על מכה נפש בשגגה⁴⁰, הוא כי ע"י התשובה דר"ח אלול נעשו זדונות כשגגות והתשובה דאלול היא לתקן השגגות], והתשובה דר"ה שבאה לאחרי שנתקנו כבר הענינים הבלתי רצויים (גם השגגות)⁴¹ ע"י התשובה דאלול היא (בעיקר) תשובה עילאה⁴², מ"מ, יש יתרון בהתשובה דאלול על התשובה דר"ה. כי התשובה דר"ה, הוא רמז בהמצוה דתק"ש, כמ"ש הרמב"ם⁴³ אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם כו' וחזרו בתשובה. והגם שענין התשובה המרומז בשופר הוא למעלה מהמצוה דתק"ש⁴⁴, וכידוע בענין הרמז, שהענין המרומז הוא למעלה מהדבר שמרמז עליו ועד שאינו מתלבש בהדבר והוא רק רמז בלבד⁴⁵, מ"מ זה שהענין מרומז עכ"פ בהדבר, הוא מפני שיש ביניהם דמיון⁴⁶ וכיון שתק"ש בר"ה היא מצוה, לכן, גם התשובה הנרמזת בה יש לה שייכות להעבודה דתומ"צ. ועיקר המעלה דתשובה, שהיא מגיעה בבעל הרצון (למעלה מהרצון דמצוות)⁴⁶, היא התשובה דאלול⁴⁷. כי זה שתשובה מגיעה למעלה מהרצון דמצוות הוא⁴⁷ מפני שישראל קדמו לתורה⁴⁸, ולכן, המעלה דתשובה היא בעיקר כשהתשובה באה מהאדם (ישראל) עצמו, תשובה דאלול, אני לדודי.

ט) וזהו אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול, דזה שודודי לי נכלל בר"ת אלול, הוא, כי זה שע"י העבודה דאני לדודי (באלול) נעשה ההמשכה דודודי לי בר"ה וביוהכ"פ הוא כי העבודה דאני לדודי מגיעה בהעצמות שמשם נמשכים כל הגילויים (כנ"ל סוס"ז), ונמצא שבאני לדודי דאלול כלולה גם ההמשכה דודודי

38) פע"ח שבהערה 2. שער הפסוקים משפטים כא, ג.

39) משפטים שם.

40) דזה ש"אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט" (מכות ט, ב במשנה) הוא עד שיתברר דינים בבי"ד. אבל הכפרה דערי מקלט היא (בעיקר?) על השוגג. ולהעיר ממכות ב, ב "הוא שעשה מעשה במזיד לא ליגלי כי היכי דלא תיהו לי כפרה".

41) ויש לקשר זה עם המובא לקמן סעיף יו"ד שאלול קשור עם "ציאת כל ניצוצין מהגלות", דיש לומר, שזהו ע"י שנתקנו כל הענינים.

42) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1360.

43) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

44) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1147. ושם, שי"ל שלכן כתב זה הרמב"ם בהלכות תשובה ולא בהלכות שופר.

45) ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ס"ע 420 ואילך ובהנסמן שם.

וראה סה"מ קונטרסים ח"א קכד, סע"א ואילך בביאור לשון הרמב"ם "רמז יש בו" ש"דבר שא"א לבוא בגילוי בדבור הוא בא ברמז".

46) סה"מ קונטרסים שם קכו, ב. וראה לקו"ת אחרי כו, ג. ספה"צ להצ"צ לט, ב. סה"מ תש"ה ס"ע 124 ואילך. ובכ"מ.

47) סה"מ תש"ה שם.

48) ב"ר פ"א, ד. תדבאר פי"ד.

ל. ויש לומר, דזהו מה שהתקיעות דחודש אלול (ע"פ מנהג חב"ד⁴⁹) הם תשר"ת תש"ת תר"ת, כל הקולות שתוקעים בר"ה, כי בהתקיעות דאלול ישנם כל הענינים שבהתקיעות דר"ה. וזה שבאלול תוקעין עשר קולות ולא מאה קולות, אולי יש לומר, שזהו לפי שהתקיעות דאלול (כיון שהם השרש של הענינים שנמשכים בר"ה) הם למעלה מהתחלקות.

יו"ד) **ויקהי** רצון שעל ידי מעשינו ועבודתינו⁵⁰, ובפרט על ידי העבודה דאלול, יקרבו ויזרזו עוד יותר את הגאולה, וכמרומו בזה שאלול הוא ר"ת להוי' ויאמרו לאמר אשירה⁵¹, כי אז יצאו כל ניצוצין מהגלות⁵².

וכיון שבאלול מקבל המלך את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, הרי בודאי שהמלך ממלא הבקשה של כאו"א מישראל, שתהי' לו כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה, הן בענינים הרוחניים בלימוד התורה וקיום המצוות, והן בענינים הגשמיים בבני חיי ומזוני רויחי, ועאכו"כ בנוגע לבקשה העיקרית — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

49) ספר המנהגים — חב"ד ע' 53.

50) ראה תניא רפ"ד.

51) בשלח טו, א. פע"ח שבהערה 2. ובשו"ע האריז"ל ר"ח אלול הוא ר"ת ויאמרו לאמר אשירה להוי'.

52) פע"ח שם. שו"ע האריז"ל שם.

פניני ביאורים

מאמר ד"ה אני לדודי תשל"ב

א. "דאהבה באה ע"י גילוי אור מלמעלה, והיראה באה (בעיקר) ע"י עבודת האדם" למרות שגם 'יראה' מְדַבֵּר וגם 'אהבה' לְדַבֵּר, נפעלים הם כתוצאה מתכונות הדבר - "מלמעלה": דכשהדבר הוא טוב, ההכרה בזה גורמת לתנועה של קירוב (אהבה), וכשהוא נורא, ההכרה בזה מביאה לתנועה של ריחוק (יראה), הנה מ"מ ה'יראה' מתעוררת "בעיקר" ע"י עבודת האדם.

וההסברה בזה: ע"ד יראה ממלך בשר-ודם, אשר בכדי לבוא להרגשת יראה כלפיו, הנה לא מספיקה העובדה שיש למלך זה את כל התכונות הנדרשות בכדי לירא ממנו ('מלמעלה'), אלא צריך שהאדם מצדו יקבל עליו את מרותו של המלך ('עבודת האדם'), ורק כך יכולה לחדור בו היראה. והראיה (הערה 9): דאנשים לא יראים ממלך של מדינה אחרת על אף היותו נורא ומרומם, שהרי הם לא קיבלוהו עליהם.

משא"כ ב'אהבה', הרי ברגע שמצד הנאהב ('מלמעלה') יש את כל התכונות שיאהבוהו, הנה עצם ההתבוננות בתכונותיו מביאה לתחושת קירוב ואהבה, ללא כל עבודה מצידו של האוהב. וכן הוא למעלה (ד"מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע"): דיהודי יכול להגיע ל"יראת ה'" רק ע"י קבלת מלכותו של הקב"ה.

ב. פיענוח הערה 13

תניא פ' מ"א: והנה אף מי שגם במוחו ובמחשבתו אינו מרגיש שום יראה ובושה מפני פחיתות ערך נפשו... אעפ"כ מאחר שמתכוין בעבודתו כדי לעבוד את המלך הרי זו עבודה גמורה כי היראה והעבודה נחשבות לשתי מצות במנין תרי"ג ואינן מעכבות זו את זו.

ג. פיענוח הערה 15

תו"א ר"פ בראשית: **השמים כסאי**. הנה התורה היא מן השמיים כמ"ש כי מן השמים דברתי וגו' דהיינו שהיא בחי' שמים... וזהו השמים כסאי שהשמים היא התורה הרי היא כסא ע"ד משל שנעשה לשבת, וישיבה זו היא השפלה לגבי עמידה שכשהאדם עומד הנה הוא בעל קומה וראשו ומוחו גבוהים מעל הארץ וע"י ישיבה נשפל קומתו. כך התורה נעשה כסא לאור א"ס ב"ה לבחינת ראשו שהיא בחינת רצונו וחכמתו ובינתו דאנת חכים ולא בחכמה ידיעא ומבין ולא בבינה ידיעא ובתורה יורדים ומשתלשלים חכמתו ובינתו בדברים גשמיים כתפילין וציצית וצדקה ותרומות ומעשרות וקרבתות כו'. **והארץ הזום רגלי**. הדום בלשון הפסוק הוא כמו

שרפרף בלשון הגמרא שהוא ג"כ כסא קטן. והוא מה שמעמידן תחת רגלי היושב להגביה הרגל מעל הארץ. . והענין כי הנה כנסת ישראל נקרא רגל כמ"ש בניס אתם לה' אלהיכם וברא כרעא דאבוה . . [ו]ע"י שמתקן מעשיו שהם בכח המעשה בעש"י גשמיות בבחי' רגלים נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה. והנה להיות הדום לבחינת רגל שהוא בחינת כנסת ישראל דהיינו להגביה' ולהעלותה ממטה למעלה הוא ע"י בחי' הארץ שהם מצות מעשיות. **אך אי זה בית כו'.** כי הכסא והשרפרף אין דרכן להעמידן בחוץ אלא בתוך הבית ובחי' בית היינו בכל מאדך שהוא בבחי' מקיף כמו ע"ד משל בית שהוא מקיף את האדם בגגו ובקירותיו . . והענין כי אי אפשר להיות גילוי אור א"ס ב"ה דלית מחשבה תפיסא ביה כלל ולא מכל מדות וכו' בבחינת פנימיות הלב רק מעט מזעיר הארה בעלמא ואפילו גילוי במוח והשגה לית מחשבה כו' רק בבחי' מקיף וסובב לבד . . כמו עד"מ מחשבה שמקפת מחשבתו את הדבר שחושב עליו וכן הראיה והסתכלות כו', משא"כ דבור ומעשה הם פנימיים כו' והבטה זו היא אל עני ונכה רוח בחינת ביטול דלית ליה מגרמיה כלום אפילו תורה ומצות לפי שהמשכה זו אי אפשר להשיג ע"י התורה ומצות שהם פנימיים רק ע"י בטול בתפלה וכריעות השתחוואות כמשל המלך שכורעים ומשתחויים לו מפני שאי אפשר להתקרב אליו מגודל מעלתו אזי ממילא נמשך אליו בחינה זו.

ד. "דיראה תתאה היא מגדולתו ית' בבריאת והתהוות העולמות . . ויראה עילאה היא מגדולתו ורוממתו ית' שלמעלה מעולמות".

בשונה מאהבה בה מורגשת מציאותו של האדם האוהב, הנה ביראה הוא להיפך: ככל שהאדם מכיר ברוממות העניין ממנו הוא ירא, כך נגרם אצלו התבטלות כלפי הדבר והוא 'מאבד' את מציאותו.

והנה ביראה גופא ישנם ב' דרגות (בכללות), האחת עמוקה מחברתה, אשר לפי ערך היראה ורוממותה כן 'תאבד' מציאותו של האדם:

(א) "יראה תתאה" היא היראה שהאדם מעורר בעצמו, ע"י שמתבונן בגדולתו העצומה של הקב"ה הבאה לידי ביטוי **בבריאת והתהוות העולמות** לכל פרטיהם וענייניהם. וכמו אדם אשר מתבונן בדעתו אודות פעולותיו הכבירות וממשלתו האדירה של מלכו, ובכך מתעורר ברגשות יראה אל המלך;

(ב) "יראה עילאה" היא היראה והאימה הנופלות על האדם ע"י הכרתו בגדולת המלך, מבחי' רוממות העצמות דאוא"ס **שאינו בבחי' מקור לעולמות** כלל. ומובן כי אמיתית יראה זו אינה יכולה לבוא פרי יגיעת מוחו והתבוננותו, אלא מחמת "גילוי המלך" – 'מלמעלה', שבעמדו לפניו המלך ובהכירו בגדולתו העצמית – מתבטל האדם "ומאבד" את מציאותו בדרך ממילא.

ובהתאם לב' סוגי ה'יראה' הללו נגרמים סוגי ביטול שונים אצל האדם:

(א) כיון ש"יראה תתאה" נולדת ע"י יגיעת האדם בהתבוננותו באור שבערך אליו, הרי מובן שהאדם לא התבטל לגמרי, אלא רק קיבל על עצמו עול מלכותו יתברך עד כמה שהכיר עפ"י שכלו ותכונותיו. בחינה זו נקראת "ביטול היש", פירוש, שגם לאחר הביטול נשאר "יש"

ומציאות נפרדת מאלקות אלא שכופה את עצמו להתבטל אל הקב"ה. (וע"ז נאמר (ראה הערה 21) "יראו מה' כל הארץ", רק ביטול היש).

(ב) משא"כ ב"יראה עילאה", שהיא תוצאה מכך שאור אין סוף ב"ה בא בהתגלות כמות- שהוא, הרי האדם מתבטל כולו לגמרי ממציותו, ללא קשר לגדרו ותכונתיו. בחינה זו נקראת "ביטול במציותו", שכל מציותו העצמית מתבטלת מחמת ההתגלות האלקית. (וע"ז נאמר "יראו את הוי' קדושו" - טפל ובטל להוי' לגמרי, ביטול במציותו).

בסה"מ תרס"ה מובא ע"כ משל: אדם שמתפעל ביראה ופחד מפני שר גדול, הנה כיון שיראתו מהשר נובעת מתוקף שליטתו, מובן שלפי ערך שליטתו של השר ותוקפו – כן תהיה יראתו של האדם, אם מעט מעט ואם הרבה הרבה. וטעם הדבר הוא, כי הגם שהאדם אינו תופס מקום לגבי השר, מ"מ אין זה העדר תפיסת מקום לגמרי. דמאחר שכל תוקפו של השר הוא מחמת שליטתו על העם מובן שיש לו איזה ערך ושייכות עמו. ולכן ככל שהשר גדול יותר, היינו, שלגבי שר זה יש לו פחות תפיסת מקום, כך תגדל היראה כלפיו. משא"כ יראתו של אדם מהמלך גורמת אצלו ביטול בתכלית בלי שום חילוק אם הוא מלך על מדינה גדולה או קטנה. והטעם לכך הוא, כי המלך הוא בבחי' הבדלה לגמרי ללא קשר לשליטתו על העם. וא"כ יראתו אינה מפני תוקף שליטתו, כ"א מצד גדולתו ורוממתו העצמית של המלך.

ראינו א"כ, כדשהיראה היא מדבר **שבערך אליו** (-שליטת השר על העם) הרי לפי (השגתו ב) גודל ריחוק הערך כן תגדל היראה. אך כשהיראה היא מדרגא שאינה בערך אליו כלל (-המלך) התבטלותו אינה (יכולה להיות) תלויה בהשגתו הוא, אלא (רק) מחמת גילוי **עצם הדבר**, וממילא היראה היא יראה אמיתית – ביטול במציותו.

ה. "כי זמן הוא מנגדרי העולם"

בשער היחוד והאמונה (פ"ז) נאמר: "גדר ובחינת שם עולם נופל על בחינת מקום ובחינת זמן דווקא".

כלומר: דבר ברור הוא שלכל דבר ועניין שקיים (הן רוחני והן גשמי) יש את תכונותיו המיוחדות שעל-ידם הוא נעשה למה שהוא (ובלעדיהם הוא לא הוא), ובהם הוא נבדל מדבר אחר. (לדוגמא: הגדר הבסיסי של 'מים' הוא היותם 'חומר נוזלי' וכיו"ב, וזה מה שעושה אותו לימים' ולא לחפץ או עניין אחר).

והנה, כשנרצה להגדיר מהו גדרו של ה"עולם" עצמו (ללא כל הפרטים הנוספים עליו) – נמצא שהמאפיינים המיוחדים לעולם הגשמי הם (רק) בזה שהוא מוגדר בגדר של (א) **זמן** (- שהרגע הנתון הוא לא הרגע הקודם ולא הרגע הבא) ו(ב) **מקום** (-שמקום בו מונח חפץ מסוים, לא יכול להכיל חפץ אחר), ובזה הוא (גדרו של ה)עולם **גשמי**, המבדיל אותו מעניינים רוחניים שלא מוגדרים בגדר זה.

ומכיון שהעולם מוגדר בזמן ומקום, מוסבר במאמר שלא די בהתגלות מלכותו ית' שמצד הגילוי דר"ה עצמו בכדי לבוא ליראה עילאה, מכיון שכנ"ל זמן הוא מגדרי העולם וממילא

גם ההתגלות שבו היא מדודה ומוגבלת השייכת לעולמות. ובכדי לגלות את רוממות אוא"ס שלמעלה מעולמות, הוא דווקא ע"י מצוות (דתקיעת-שופר), שעליהם נאמר "אשר קדשנו במצוותיו", דהמצוות הם 'מקדישות' ומבדילות את היהודי לדרגא שלמעלה מעולמות. וכנאמר בתניא (פמ"ו) "וזהו שאומרים אשר קדשנו במצותיו שהעלנו למעלת קודש העליון ברוך הוא שהיא קדושתו של הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו. . במעלת ומדרגת קדושת אין סוף ברוך הוא ממש".

ו. פיענוח הערה 28

תניא פמ"ו: והוא כאשר ישים אל לבו מ"ש הכתוב כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם פי' כמו שכדמות וצורת הפנים שהאדם מראה במים כן נראה לו שם במים אותה צורה עצמה ככה ממש לב האדם הנאמן באהבתו לאיש אחר הרי האהבה זו מעוררת אהבה בלב חבירו אליו ג"כ להיות אוהבים נאמנים זה לזה בפרט כשרואה אהבת חבירו אליו.

ז. פיענוח הערה 36

סה"מ תרפ"ח עמ' קא: והוא ע"י החידוש הגדול מה שנה"ב באה באהבה וע"י עבודת האדם הנה זה מגיע בהעצמות ב"ה וכאשר מלאך הוא בטל אין זה פלא, דמי יהיה בביטול לאלוקת אם לא מלאך או נשמה בהיותה למעלה, אבל הנה"ב שהוא מוטבע בענייני העולם והוא בא באהבה לאלוקות ע"י עבודה הנה זהו יקר מאוד בעיני הוי", וזהו יקר בעיני הוי' המותה לחסידיו דלמעלה הוא יקר וחביב מאוד המתיה וביטול מה שהחסידים עושים בהנה"ב דעניין החסידות הוי"ע העבודה לפעול כפי וביטול בהנה"ב וכמא' מה לי קטלי' פלגא או קטלי' כולא. . וכמשל צפור המדברת שזה דווקא מטה לב המלך כו' כן ע"י ביטול הנה"ב נמשך בחי' העצמות ב"ה.

ה. "והתשובה דר"ה שבאה לאחרי שנתקנו כבר העניינים הבלתי רצויים (גם השגגות) ע"י התשובה דאלול היא (בעיקר) תשובה עילאה".

"תשובה תתאה" עניינה הוא תיקון הפגם שנוצר ע"י החטא, משא"כ "תשובה עילאה" אין ענינה תיקון החטאים, אלא השבת הנפש למצב הנעלה שבו היא הייתה קודם ירידתה לעולם, "כמו שהייתה מיוחדת בו ית' בטרם שנפחה", שאז היא לא הייתה כלל בבחי' "מציאות". וזהו גם הסיבה שאין אומרים וידוי בר"ה אלא דווקא בחודש אלול.

ולכן "תשובה עילאה" שייכת גם לצדיקים כי "נשמת האדם אפי' הוא צדיק גמור, עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים, אעפ"כ אינה בטלה במציאות לגמרי, ליבטל ולהיכלל באור ה' ממש. . רק הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו". ולכן היא שייכת בר"ה גם אחר תיקון כל הפגמים שנתכפרו ע"י העבודה דחודש אלול.

ט. "הענין המרומז הוא למעלה מהדבר שמרמז עליו . . מ"מ זה שהעניין מרומז עכ"פ בהדבר, הוא מפני שיש ביניהם דימיון".

פעמים, כשמתקשים (או כשלא חפצים) להעביר לזולת דבר-שכל ע"י אותיות הדיבור, עושים זאת באמצעות רימוז בתנועות הגוף.

והנה, ודאי שיש חילוק עיקרי בין הלבשת דבר-השכל באותיות לבין הלבשתו בתנועות-הגוף: דבהלבשתו באותיות, הנה על אף שדבר השכל מצ"ע מופשט הוא מכל ציור דאותיות, הנה מ"מ האותיות הם כלי לדבר השכל, וע"י התבוננות בהם אפשר להגיע אל דבר השכל. משא"כ בסברא המלובשת בתנועות היד, הנה מכיון שהם ב' ענינים הרחוקים באין ערוך ביניהם, אין תנועות היד יכולים להיות כלי לסברת השכל, וכל ענינים אינו אלא לרמז על ענין אחר – על הסברא.

ולפי"ז, מה הריעותא בזה שהתשובה דר"ה מרומזת במצווה, אם כל עניינו של הרמז הוא שמרמז על דבר שגבוה ורחוק ממנו באין-ערוך?

וע"ז מתרץ בהמאמר "מ"מ זה שהעניין מרומז עכ"פ בהדבר, הוא מפני שיש דימיון ביניהם" – דעצם זה שבכדי להעביר סברא זו נותנים סימן כזה ולא סימן אחר, זה גופא ראייה שיש שייכות ביניהם. ובעניינינו: זה שהתשובה דר"ה מרומזת במצווה (דתק"ש) מורה שיש איזה שייכות ביניהם, וממילא זה לא קשור ממש ל"בעל הרצון".

י. "וכיון שתק"ש בר"ה היא מצוה, לכן גם התשובה הנרמזת בה יש לה שייכות להעבודה דתומ"צ. ועיקר המעלה דתשובה, שהיא מגיעה בבעל הרצון (למעלה מהרצון דמצוות), היא התשובה דאלול".

הטעם לכך ש"עיקר המעלה דתשובה" היא דווקא "התשובה דאלול" ולא דר"ה, יובן בהקדים ביאור כללות עניין התשובה – דלכאורה אין מובן היאך היא מועילה לתקן את הפגמים שנגרמו ע"י עשיית העבירות - היפך רצון הקב"ה?

וביאור העניין: כל פגם שנגרם כתוצאה מעשיית עבירה פוגם הוא רק בבחי' ה"רצון" של הקב"ה במצוות, אך ב"בעל הרצון" עצמו – אליו מגיעה התשובה – החטא לא פגם כלל;

דהנה, מובן מאליו ש"בעל הרצון" אינו מוגבל בכללי ה"רצון" (דמצוות), דהרי הוא זה שהחליט לרצות באופן זה. ולכן, על אף שמצד חוקים אלו ע"י עשיית עבירה נפגם הקשר שבין היהודי לקונו, מ"מ הקב"ה עצמו, "בעל הרצון", אינו מוכרח בכללים אלו, וממילא ב'מקום' זה העבירה לא פגמה כלל בקשר העצמי של היהודי עם הקב"ה. ועל בחי' זו נאמר "אם חטאת מה תפעול בו ורבו פשעך מה תעשה לו".

וזהו הבחי' אליה מגיעים ע"י התשובה, ומובן א"כ שדווקא בכוחה של התשובה לכפר על פגמי העוונות, כי היא מגעת בדרגא בה הם כלל לא תפסו מקום.

מעלה מיוחדת זו דמצוות התשובה, ניכרת בבירור ממאמר רז"ל הבא (ירושלמי מכות ב, ו):
"שאלו לחכמה חוטא מה עונשו? אמרה להם: חטאים תרדוף רעה, שאלו לתורה אמרה להם:
יביא אשם ויתכפר לו, שאלו לנבואה: אמרה להם הנפש החוטאת תמות, שאלו לקב"ה אמר
להם: יעשה תשובה ויתכפר לו".

ונמצא, דאמנם בבחי' 'חכמה' 'נבואה' ו'תורה' לא קיימת אפשרות לעשות תשובה כי הם
בסדר השתלשלות – בחי' ה"רצון", ובסדר השתלשלות נדרש ענין של תשלום. וכאשר האדם
חוטא ואינו ממלא תפקידו בעשיית הדירה, הרי החסיר בה'רצון'. ורק כאשר "שאלו להקב"ה"
– בחי' שלמעלה מהשתלשלות, "בעל הרצון" – אזי הי' המענה "יעשה תשובה ויתכפר לו",
דכיון שבדרגא זו החטא כלל לא פגם לכן מועילה בה התשובה.

והנה, עד כה הוסבר שישנה דרגא – "בעל הרצון" – בה העוונות לא תופסים מקום. אך עדיין
דרוש ביאור מהי אכן כוחה של מצוות התשובה, שביכולתה להגיע לבחי' גבוהה זו?

בכדי להבין זאת יש להקדים ולבאר מהו הדבר שמניע את האדם לעשות תשובה. דלכאורה
הענין דורש ביאור: מה יגרום ליהודי שפרק מעצמו את עול המצוות, לשוב ולקיים את מצוות
התשובה, והרי כעת הוא פרק את עולם מעליו והחליט שלא חפץ לקיימם, ומה יגרום לו לפתע
לשנות את דעתו?!

– ההסבר הוא: הסיבה שגורמת ליהודי להתעורר בתשובה, היא מחמת התעוררות נקודת
לבבו, אשר תמיד מיוחדת היא באלקות, וגם בשעת החטא "היתה באמנה איתו". וכאשר
מתגלה אצל יהודי נקודה פנימית זו דעצם נשמתו, הרי בזה מעורר הוא גם למעלה את בחינת
ההתקשרות העצמית של הקב"ה עם ישראל, שלמעלה מהקשר עם התורה – בחי' "בעל
הרצון".

עפ"י כל-זה יובן הנאמר במאמר, שבתשובה של ר"ה יש חסרון לגבי התשובה דאלול מ"כיון
שתק"ש בר"ה היא מצוה, לכן גם התשובה הנרמזת בה יש לה שייכות להעבודה דתומ"צ".

ההסברה בזה היא: מכיוון שלתשובה דר"ה יש איזו שייכות, ואפי' קלה (ברמז), לענין
המצוות (מצוות שופר) – "רצון", לכן תשובה זו לא מגעת לאמיתית דרגת בעל הרצון ב'טהרתו';
שהרי אם כבר מצד 'סדר השתלשלות' יש מקום כל-שהוא לתשובה זו, הרי עשיית התשובה לא
מגלה את התקשרותו העצמית של היהודי אל הקב"ה שמצד שורשו, וממילא לא מגיעה לדרגת
'בעל הרצון'. דווקא התשובה של חודש אלול שאין לה 'מקום' כלל בסדר השתלשלות שהרי לא
קשורה היא לשום מצווה שהיא – היא מגיעה לבעל הרצון עצמו.

אך לכאור' ביאור זה אינו מובן: דהניחא לפי שיטת המנ"ח (מצוה שסד) דס"ל שאין מצוות
תשובה מן התורה. אך לשיטת דס"ל דמצוות התשובה היא מן התורה (ובניהם אדמוה"ז),

היאך ניתן לומר שעבודת התשובה שבאלול, אינה קשורה למצוות – בחי "רצון" – בה בשעה שהיא עצמה מצווה!!

והביאור בזה: אע"פ שהתשובה היא מצווה, אך ודאי שלא זו הסיבה שגרמה ליהודי לקיימה! דהרי כפי-הנזכר-לעיל ברור שההתעוררות שמגיעה לאדם שפרק מעצמו את עול המצוות לשוב לפתע מדרכו הרעה היא (לא קשורה היא למצוות התשובה, אלא) באה מעצם נפשו אשר תמיד 'היתה באמנה איתו', וכשהרגיש את פנימיות נפשו אזי נתעורר בתשובה. ונקודה זו, אכן מתגלית ללא קשר לשום מצווה, אלא מצד הרצון העצמי של היהודי המושרש בעצמותו ית', וממילא ממשיך הוא את בחי "בעל הרצון".

סיכום המאמר

מאמר ד"ה אני לדודי תשל"ב

סעיף א'

מביא מ"ש בלקו"ת עה"פ "אני לדודי ודודי לי", ד"אני לדודי" הוא אתעדל"ית – עבודה דאלול, ו"דודי לי" זהו המשכה מלמעלה – עבודה דר"ה ויוה"כ. ומקשה, דאם "דודי לי" הוא בר"ה ויו"כ מדוע נכלל הוא בהר"ת דאלול, דמזה משמע שהוא פרט באלול עצמו.

ומביא מהמשך המאמר בלקו"ת, שבאלול מתגלים י"ג מדות הרחמים. וגילוי זה שייך לכאו"א, וע"ד משל ממלך בשדה שאז הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות, וכל הרוצה יכול להקביל את פניו. ושואל, דלפי"ז העבודה באלול צריכה להיות עבודה מאהבה – 'פנים שוחקות', ואיך זה מתאים עם דברי הטור שתוקעין בשופר בחודש אלול בכדי להזהיר את העם שיעשו תשובה – ענין של יראה וחרדה!!

סעיף ב'

מבאר (בקשר לתמיהתו האחרונה) שהעבודה באלול צריכה להיות בקו היראה (ובנוגע ל'פנים שוחקות' - ראה סעיף ה'); דמכיוון שבאלול נדרשת העבודה מלמטלמ"ע "אני לדודי", ויראה (בשונה מאהבה) היא זו שבאה (בעיקר) ע"י עבודת האדם – מובן שהעבודה באלול צ"ל עבודת היראה. ומוסיף, שעיקר העבודה באלול הוא קבעומ"ש, אך בכדי שהקבעומ"ש תהיה בשלימות הוא דווקא ע"י התעוררות היראה.

סעיף ג'

ובכדי לבאר בפרטיות יותר עניין עבודת-היראה שבאלול, מביא את ב' הטעמים (שמביא הצי"צ לתק"ש באלול: א) בתור הקדמה לר"ה. דהיראה הבאה בתק"ש דר"ה היא יראה-עילאה,

ובכדי לבוא ליראה זו מוכרחים להקדים יראה-תתאה, דזה בא ע"י השופר דאלול. (ב) דבעשיית צריך להמשיך מיהמקיף ע"מ למלאות את הפגמים שנעשו במשך השנה, והמשכת המקיף היא ע"י הביטול (והחרדה) דווקא, ולכן תוקעים בשופר בחודש אלול בכדי לבוא לביטול זה.

ומקשה הרבי על טעם ה'ב', דהרי הביטול שבא ע"י התקיעות דר"ה הוא גדול יותר (כנ"ל בטעם הא'), ומדוע בכדי להמשיך את ה'מקיף' צריך בכלל לביטול דאלול.

סעיף ד'

ובכדי להבין זאת, מקדים לבאר (א) את כללות ההבדל בין יר"ת ליר"ע, ולפי"ז (ב) ב' טעמים מדוע אכן התק"ש דאלול מביאה רק ליר"ת משא"כ תק"ש דר"ה מביאה ליר"ע. (וכהמשך לזה, יתבאר באות ו' המעלה דיר"ת (דאלול) שלכן ה'מקיף' נמשך דווקא על ידה).

דהנה, החילוק בין יר"ת ליר"ע הוא, דיר"ת היא מגדולתו ית' בבריאת והתהוות העולמות, והביטול שנגרם מיראה זו הוא **ביטול היש**. ויר"ע היא מגדולתו ורוממותו ית' **שלמעלה מעולמות**, דכולא קמ"י כלא חשיב, והביטול שמיראה זו הוא **ביטול במציאות**. ומובן, שאין אפשרות לאדם מוגבל להשיג בהתבוננותו אלא אלקות שבערך לעולם – יראה-תתאה, ובכדי לבוא (לאמיתית) יר"ע צריך דווקא לגילוי מלמעלה.

ומובן א"כ הא דהיראה דאלול היא רק יר"ת, כי מכיון שאלול הוא זמן ד'המלך בשדה' שאז לא נרגש גדולתו ורוממותו, וממילא היראה היא רק מצד עבודת האדם, יר"ת. משא"כ בר"ה, כשהמלך בהיכל מלכותו שאז נרגש רוממותו, רוממות דאוא"ס שלמעלה מעולמות, אזי היראה היא יר"ע.

ומוסיף דע"י המצווה דתק"ש בר"ה, מתגלית מדריגה נעלית יותר באוא"ס שלמעלה מכל שייכות לעולמות. דהנה מדרגת האור שמתגלית בר"ה מצד היום עצמו, הרי זה גופא שהיא מתגלית בזמן מסויים, מורה שיש לה איזה שייכות לעניין הזמן, לענין העולמות. ודווקא ע"י **המצווה** (דתק"ש) ממשיכים גילוי אוא"ס כמו שהוא קדוש ומובדל מעולמות לגמרי, דזהו תוכנה של המצווה "אשר קדשנו במצוותיו". ועפ"ז נתווסף ביאור נוסף מדוע העבודה דאלול מביאה (רק) ליראה-תתאה, ו(דווקא) העבודה דר"ה מביאה ליראה-עילאה, דזה (לא רק מצד עוצם הגילוי כנ"ל, אלא) מחמת שבר"ה תק"ש היא מצווה, משא"כ בחודש אלול דאינה מצווה ואין בכוחה להמשיך מאוא"ס שלמעלה מעולמות.

סעיף ה'

והנה ידוע אשר סדר העבודה הוא 'דחילו רחימו רחימו ודחילו'; דבכדי לבוא מיר"ת ליר"ע צ"ל תחילה אהבה, ובזה גופא – קודם אהבה זוטא ולאח"ז אהבה רבה. ומובן א"כ, אשר גם בענינו, בכדי לבוא מיר"ת דאלול ליר"ע דר"ה דרושה עבודת האהבה. ובאלול ה'אהבה' נפעלת ע"י שהמלך "מקבל את כולם בספר פנים יפות ומראה פנים שוחקות", דע"ז "כמים הפנים לפנים" מתעוררים באהבה למלך.

ועפ"ז י"ל דכל סדר עבודה זו מרומז בהמשל ד'מלך בשדה': (א) "יוצאין אנשי העיר לקראתו" – הו"ע יראה-תתאה'. לאח"ז (ב) "מקבל את כולם בספר פנים יפות" – דזה מעורר

(כמים הפנים לפנים) 'אהבה זוטא'. (ג) "מראה להם פנים שוחקות" – מעורר 'אהבה רבה'. ולאח"ז (ד) "בבואו להיכל מלכותו" – 'יראה עילאה'. (ועפ"ז מתורצת השאלה השניה דאית, א' – דמה מקום יש ל'פנים יפות ופנים שוחקות" בעבודת היראה דאלול. ולפי"ז הביאור הוא, דקדימת העבודה היא אכן בקו-היראה, וה'פנים יפות' מגיע רק בהמשך העבודה).

סעיף ו'

והנה, אף שבדרגת היראה, הרי כפי שבואר בהרחבה (אות ג-ד') היראה דאלול (יר"ת) היא למטה מהיראה דר"ה (יר"ע), עכ"ז יש מעלה בביטול זה דאלול על הביטול דר"ה. והוא: כי בשעה שמאיר מלמעלה הגילוי, אזי היראה והביטול אינם חידוש, דכיון ש"כולא קמי' כלא חשיב" מובן שככל שיאיר האור ויתגלה יותר כך יהיה ה'כלא חשיב'. אך בחודש אלול, כשלא ניכרת גדלותו של המלך, ואעפ"כ מבטל היהודי את רצונו ועושה את ציווי המלך, הרי ביטול זה יקר מאד בעיני ה' מחמת חידושו המיוחד (ע"ד ציפור המדברת). "ויש להוסיף", דמיוחדות זו דהביטול דאלול היא לא רק מצד ה'חידוש' שבזה, אלא גם בדרגת הביטול מעלה יש בה: בשעה שמאיר גילוי כבוד ה' והאדם מתבטל מחמת הגילוי, הנה לא ניכר כאן התבטלותו העצמית של האדם היפך רצונו, שהרי בשעת הגילוי זהו **טבעו וחפצו**. משא"כ בשעה שאין מאיר הגילוי מלמעלה ואעפ"כ מתבטל האדם, הרי בזה מתבטא ביטול אמיתי אל אדונו, שאינו מתחשב כלל עם המציאות שלו (אם רוצה או לא) ומקיים את רצונו של האדון גם כשזה **היפך טבעו**.

סעיף ז'

ע"פ משנ"ת בסעיף ו' במעלת הביטול דאלול על פני הביטול דר"ה, יובן (הקושיא דסעיף ג') מה שהמשכת ה'מקיף' בשלימות הוא דווקא ע"י הביטול דאלול – דביטול זה דווקא ניכרת שפלותו של האדם "עני ונכה רוח" יותר מהביטול דר"ה בו מציאותו 'מסכימה' לביטול.

ומוסיף עוד ביאור למה שהמשכת ה'מקיף' היא דווקא ע"י הביטול דאלול (שהוא גם שורש התירוץ לשאלה הראשונה דבאות א' – ראה סעיף ט'): דמכיוון שהיראה והביטול דאלול באה ע"י עבודתם של ישראל "אני לדודי", ושרשם של ישראל הוא בהעצמות, לכן המשכה שע"י ביטול זה הוא המשכת העצמות. [וזהו הטעם הפנימי לזה שמהיר"ת דאלול באים לביטול דיר"ע בר"ה, כי ע"י היראה דאלול נמשך העצמות, ועי"ז נמשכים אח"כ גם הגילויים - יר"ע].

סעיף ח'

[ומביא כעניין בפ"ע: וע"ד המבואר לעיל (אות ז') במעלת היראה והביטול דאלול על פני זו של ר"ה, כן הוא גם במעלת **התשובה** של אלול על פני התשובה דר"ה על אף שהתשובה דאלול היא על עניינים בלתי-רצויים והתשובה דר"ה היא תשובה עילאה; כי התשובה דר"ה מרומזת היא בעניין של מצווה (-תקיעת שופר), ועצם רמז זה מגלה שיש לה שייכות עם דרגת ה"רצון" האלוקי דתומ"צ. משא"כ התשובה דאלול, שבאה מהאדם עצמו ללא כל קשר למצווה, היא התשובה שמגלה את הקשר העצמי של ישראל עם הקב"ה, למעלה מהרצון דמצווה – דרגת **"בעל הרצון"**.

סעיף ט'

וע"פ הביאור השני דאות ז' – דעבודתם של ישראל היא מגיעה בהעצמות דמשם נמשכים כל הגילויים, יובן (הקושיא הראשונה דאות א') מדוע נכלל "ודודי ליי" בהר"ת דאלול: כי באם כל הגילויים נמשכים (כבר) ע"י עבודתם של ישראל באלול, נמצא שב"אני לדודי" כלולה גם ההמשכה דר"ה ויו"כ "ודודי ליי" אלא שהיא באה לידי גילוי אח"כ במועדי תשרי.

וזהו מה שהתקיעות דחודש אלול (ע"פ מנהג חב"ד) כוללות את כל הקולות שבהתקיעות דר"ה (תשר"ת תש"ת תר"ת), כי בתקיעות אלו כלולים כבר כל הענינים שבהתקיעות דר"ה. וזה שבאלול תוקעין עשר קולות ולא מאה כבר"ה, אולי י"ל, דכיון שהם השורש (של כל הענינים שמתגלים בתשרי), לכן הם למעלה מהתחלקות.

סעיף י'

ומסיים הרבי: ויהי רצון שע"י כל מעשינו ועבודתנו, יקרבו ויזרזו את הגאולה, וכמרומו בר"ת דאלול "להוי" ויאמרו לאמר השירה" שנאמר ביציאת מצרים, כי אז יצאו כל הניצוצין מהגלות.

וכיון שבאלול המלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות וכו', הרי בודאי שהמלך ממלא את בקשתו של כל יהודי בכל המצטרך, ובפרט בנוגע לבקשה העקרית – הגאולה האמתית והשלימה.

והנה, מהנלמד עד כה בכללות, נמצא מובן, שהתיבות "ודודי ליי" עוסקים בגילויים האלוקיים הנעלים של חודש תשרי, והסיבה לכך שנכללו גם הם בהר"ת של חודש "אלול", היא משום שהעבודה של חודש אלול צ"ל באופן שיורגש שהיא הכנה וכלי להגילויים דחודש תשרי (ביאור השיחה בלקו"ש ח"ד); או בעומק יותר, משום שבחודש אלול שבו היא עבודתם של ישראל הנוגעים בעצמות, ואזי מתגלה הקשר העצמי של ישראל עם הקב"ה, וא"כ נמשכים כבר כל ההמשכות מצד העצמות, ובחודש תשרי (רק) באים לידי גילוי הענינים שנמשכו כבר בחודש אלול (מאמר אני לדודי תשל"ב).

במאמר הבא, ד"ה אני לדודי תשכ"ו, מבאר הרבי ביאור שונה ומחודש לכך: התיבות "ודודי ליי" אינם מסמלים את הגילויים של חודש תשרי, כ"א ענינם הוא הגילוי של י"ג מידות הרחמים שהתגלותם הוא באלול. וא"כ חודש אלול ענינו הוא הן "אני לדודי" – עבודת האדם, והן "ודודי ליי" – התגלות י"ג מידות הרחמים.

במאמר מבואר, שגם היהודים הנמצאים במעמד ומצב של מדבר, ביכולתם לקבל פני המלך, על ידי שמביעים רצון לקבל על עצמם את מלכותו. ומסביר הרבי, שרצון כזה, נובע מהעובדה שבחודש אלול מתגלים י"ג מידות הרחמים, שהם הגורמים לכך שאפילו הנמצאים במדבר מתעורר רצונם להקביל פני המלך. ומזה נמצא חילוק נוסף בין המאמרים: שמהמבואר בד"ה אני לדודי תשל"ב משמע כי ה"פנים יפות ושוחקות" שמראה המלך לכולם, הינם השלבים הבאים אחרי התעוררות האדם (דחילו רחימו רחימו דחילו), משא"כ במאמר הבא מסביר הרבי כי ה"פנים יפות ושוחקות" מהווים חלק מהגילוי והנתינת כח המעוררים את האדם, גם זה הנמצא במדבר, להתקרב בעצמו להקב"ה.

ולפי זה מתחזקת ביותר השאלה, מדוע נחשבת עבודת חודש אלול לעבודת האדם ולאתערותא דלתתא, בעוד שהתעוררותו לקבל פני המלך באה מגילוי י"ג מידות הרחמים?

וע"ז מתרץ הרבי, שעובדת התעוררות היהודי לקבל פני אביו שבשמיים, נובעת מכך שהוא קשור בעצם מציאותו עם הקב"ה, אלא שקשר זה **מתגלה** ע"י הארת י"ג מידות הרחמים, וא"כ אין לתלות עבודת חודש אלול באתערותא דלעילא כי כל ענינה הוא שמתגלה שהאדם מצד עצמו קשור הוא עם אלוקות.

מאמר ד"ה אני לדודי ה'תשכ"ו

בס"ד. ש"פ ראה, מבה"ח אלול ה'תשכ"ו*

אני לדודי ודודי לי¹ ר"ת אלול², ומבואר בלקו"ת בהמאמר ד"ה זה³ השייכות דאלול לאני לדודי ודודי לי⁴, כי באלול הוא אתערותא דלתתא, אני לדודי, ובראש השנה ויום הכיפורים היא ההמשכה מלמעלה למטה (אתערותא דלעילא), ודודי לי. וההמשכה שבר"ה ויוהכ"פ היא ע"י האתדל"ת שבאלול. וזהו שאלול הוא ר"ת אני לדודי ודודי לי [שגם ודודי לי נכלל בר"ת אלול], כי האתעדל"ת שבאלול (אני לדודי) היא (גם) הקדמה להמשכה (ודודי לי) שבר"ה ויוהכ"פ⁵. וצריך ביאור, כי מזה שהאותיות ו' ל' (ר"ת ודודי לי) הם מתיבת אלול עצמה, משמע, שחודש אלול הוא לא רק הקדמה לדודי לי, אלא שבחודש אלול הוא גם הענין דודודי לי.

(ב) **וממשיך** בהמאמר, שבאלול הוא זמן י"ג מדות הרחמים⁶. דהגם שבאלול הוא אני לדודי, אתערותא דלתתא, מ"מ, האתערותא דלתתא של האדם, ובפרט כשהוא רחוק מאלקות, הוא ע"י התעוררות ונתינת כח מלמעלה. וגילוי י"ג מדות הרחמים שבאלול, דגילוי זה הוא לכאו"א מישראל, גם להרחוקים ביותר⁷, הוא הנתינת כח מלמעלה על העבודה דאני לדודי. אלא שהגילוי שבאלול הוא (בעיקר) רק נתינת כח (ולא שהגילוי מעורר את האדם), והעבודה עצמה באה מהאדם, אני לדודי. וזוהי המעלה שבאלול לגבי עשי"ת, דבעשי"ת ובפרט בר"ה ויוהכ"פ, הגילוי הוא באופן שהגילוי מעורר את האדם ועבודת האדם היא כמו תוצאה מהגילוי מלמעלה. ועיקר הענין והמעלה דעבודת האדם (עבודה בכח עצמו) אני לדודי, הוא באלול.

(ג) **ובכדי** לבאר שני ענינים הנ"ל בהגילוי דיגמה"ר שבאלול — שהגילוי דאלול הוא לכאו"א גם להרחוקים ביותר, ושעפ"כ הגילוי אינו מעורר את האדם והוא רק נתינת כח⁸ — ממשיך בהמאמר, שהגילוי דיגמה"ר באלול הוא דוגמת מלך בשדה. דמהחילוקים בין מלך בשדה ומלך בהיכלו הם שני הענינים⁸. בנוגע

* יצא לאור בקונטרס ר"ח אלול — תש"נ, "לקראת ר"ח אלול . . ער"ח אלול, שנת ה'תשנ"ו".
(1) שה"ש ו, ג.

(2) אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. פע"ח שער כ"ד (שער ר"ה) פ"א. שעה"פ להארז"ל עה"פ. ב"ח לטור אר"ח הל' ר"ה סתקפ"א ד"ה והעבירו. הנסמן לקמן ע' רמה הערה 67.

(3) פרשת ראה לב, א ואילך. וראה ד"ה אני לדודי תשמ"ו (לקמן ע' רל ואילך) השייכות דמאמר זה (שבלקו"ת) לפרשת ראה והרמז לדף לב.

(4) כמפורש בלקו"ת שם בהתחלת המאמר "והענין כי באלול כו", דזה שבאלול הוא אתערותא דלתתא כו' הוא ביאור הענין דאני לדודי ודודי לי ר"ת אלול.

(5) ועפ"ז יומתק מ"ש בהמאמר שבכדי שיהי' ודודי לי בר"ה וביוהכ"פ צריך תחילה אתעדל"ת באלול — אף שמאמר זה מדבר בענין אלול, ולא בר"ה ויוהכ"פ — כי זהו ביאור על אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול.

(6) ראה מ"ח מס' אלול פ"א מ"ג. פע"ח שם.

(7) סה"מ היש"ת ע' 166.

(8) בהבא לקמן ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1343 ואילך. לקמן ע' רכג ואילך.

לדרגת הגילוי, עיקר הגילוי דמלך ביפיו (תחזינה עיניך)⁹ הוא בהיכל מלכותו, כשהוא בלבושי מלכות ובכתר מלכות, משא"כ כשהוא בשדה¹⁰. אבל הגילוי עצמו הוא בעיקר כשהוא בשדה. דבהיותו בהיכל מלכותו אין נכנסים אליו אלא ברשות ורק המובחרים שבעם ויחידי סגולה, ובהיותו בשדה, רשאים [ויכולים]¹¹ להקביל פניו כל מי שרוצה, והמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ועד"ז הוא בהנמשל, שהגילוי דר"ה ויוהכ"פ ועד"ז בעשי"ת בכלל שהוא בדוגמת מלך בהיכלו הוא באופן שהגילוי מעורר את האדם, בדוגמת מלך בהיכלו (בלבושי מלכות ובכתר מלכות), שהוא מטיל אימה ופחד. אבל בכדי שהאדם ירגיש הגילוי דר"ה ויוהכ"פ, הוא (בעיקר) לאחרי קדימת העבודה בחודש אלול, שע"ז הוא נעשה מהמובחרים שבעם והיחידי סגולה שנכנסים להיכל המלך. והגילוי דאלול שהוא דוגמת מלך בשדה, הוא באופן שהגילוי אינו מעורר את האדם והוא רק נתינת כח לעבודה, אבל הנתינת כח לעבודה שע"י גילוי זה הוא לכאו"א גם להרחוקים ביותר. בדוגמת מלך בשדה, דכשהמלך הוא במצב זה אינו מטיל אימה ופחד. ובפרט על אלו הנמצאים בשדה, שהם בדרגא נמוכה. ויתירה מזו, דכשהמלך הוא במצב זה, אינו מעורר אפילו תשוקה להקביל את פניו¹². וזהו שמדייק בהמאמר כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, דזה שהם יוצאים להקביל את פני המלך הוא מצד הרצון שלהם¹³? אלא שהנתינת כח להקביל את פני המלך הוא ע"י שהמלך בשדה. שאז (בהיותו בשדה) ישנו הרשות והיכולת לכאו"א להקביל את פני המלך.

ד) **וצריך** להבין, דלכאורה בכדי לבאר שהגילוי דאלול (והנתינת כח שע"י הגילוי) הוא לכאו"א, נוגע רק שכשהמלך בשדה רשאים ויכולים כל מי שרוצה להקביל פניו, ולמה מוסיף שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ובפרט דזה שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה להם פנים שוחקות הוא ההמשכה והגילוי מלמעלה שלאחרי העבודה¹⁴, ואינו מוכן, דההמשכה והגילוי שלאחרי העבודה (ודודי לי) היא בעשי"ת, והמשל דמלך בשדה הוא ביאור על הגילוי דאלול שהוא (נתינת כח ו)לפני העבודה. גם צריך להבין שני הענינים שהוא מקבלם בסבר פנים יפות ושמראה להם פנים שוחקות. וגם, שכנוגע למקבלם אומר בסבר פנים יפות ובנוגע למראה להם אומר פנים שוחקות.

9) ישע"י לג, יז. וברמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"ה "המלך כו" מתנאה במלבושין נאים ומפוארים שנאמר מלך ביפיו תחזינה עיניך".

10) להעיר מלקו"ת ראה כה, ג, דכשהמלך בשדה "הוא לבוש עד"מ לבוש החיצון".

11) הוספת כ"ק מו"ח אדמו"ר בשה"מ ה"ש"ת ע' 167.

12) משא"כ כשהוא בהיכל מלכותו, הרי "כמה וכמה מצפים ימים ושנים לראות עונו וכבודו" (אגה"ק סכ"ד — תניא קלז, ב).

13) להעיר מתו"א מג"א צח, ד ואילך בפירוש מרז"ל (שבת פח, א) כפה עליהם הר כגיגית כו' מודעא רבה לאורייתא, דכיון שהקדימו נעשה לנשמע מצד הגילוי מלמעלה ולא מצד עצמם — אין זה בבחירה ורצון, כפה. ודוקא בימי אחשוורוש, זמן של הסתר, קבלו ברצון גמור, רצון שמצד עצמם.

14) שהרי זה שהמלך מקבל את כולם כו' קאי (בפשטות) על אלה שמקבלים את פניו.

ויש לומר הביאור בזה בהקדים שהחידוש בהגילוי דיגמה"ר באלול לגבי הגילוי בר"ה ויוהכ"פ הוא בשני ענינים. שבכדי לקבל הגילוי דר"ה ויוהכ"פ הוא ע"י עבודה נעלית (מובחרים שבעם ויחידי סגולה) ובכדי לקבל הגילוי דאלול צריכה להיות רק הקבלת פני המלך, דבנמשל הוא התעוררות הקבלת עול מלכות שמים¹⁵. ועוד חידוש בהגילוי דאלול שהגילוי הוא גם לאלה הנמצאים במדבר¹⁶ דלעו"ז¹⁷. וכמובן גם מזה שעיקר הגילוי דיגמה"ר שבאלול הוא נתינת כח על תשובה¹⁸, דתשובה כפשוטה היא על ענינים בלתי רצויים (בחינת מדבר), ועיקר התשובה הוא על פריקת עול¹⁹, דמזה מובן, שהגילוי דאלול הוא גם לאלה שהם בתכלית הריחוק. ומ"ש בהמאמר שהגילוי דאלול הוא בשדה (ולא במדבר), הוא, כי הגילוי דיגמה"ר הוא (לא בהמדבר עצמו, דבענינים שהם היפך רצון ה'¹⁷, אין שייך שיהי' בהם גילוי אלקות, אלא) בישראל הנמצאים במדבר, והגילוי בהם הוא הנתינת כח לצאת ממדבר לשדה לקבל פני המלך. ועפ"ז יש לומר, דמ"ש בהמאמר שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות, הכוונה בזה שמדגיש את כולם היא, שגם אלה שהם רק רוצים להקביל את פני המלך אלא שהם שבויים בידי יצרם וגם כשמתעורר אצלם רצון לעשות תשובה ולקבל עליהם עול מלכות שמים אין זה בא בפועל, גם אותם הוא מקבל בסבר פנים יפות, וזה מעורר אצלם רצון חזק ותקיף להקביל את פני המלך, וע"י רצון זה הם מתגברים על המניעות והעיכובים.

(ה) **ומוסיף**¹ בהמאמר ומראה פנים שוחקות לכולם, דהחילוק בין מקבל (בסבר פנים יפות) למראה (פנים שוחקות) הוא, דלשון מקבל נופל על דבר שישנו מקודם (לפני שקיבל) והוא מקבל את הדבר, ומראה פנים שוחקות הוא שהפנים שוחקות שלו (שישנם גם לפני שמראה) הוא מראה ומגלה אותם לזולתו. וזהו דלאחרי שאומר שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות מוסיף שהוא מראה פנים שוחקות לכולם, דזה שהוא מקבלם בסבר פנים יפות הוא שהרצון דהעם (להקביל את פני המלך) מתקבל אצל המלך בסבר פנים יפות, וההוספה דמראה פנים שוחקות הוא דכשמתעורר ברצון לעשות תשובה נמשך לו הגילוי דפנים שוחקות דלמעלה, התענוג (שחוק) דהמלך עצמו. דתענוג זה הוא למעלה מהתענוג (דבחינת פנים יפות) שמהתעוררות התשובה, וכמבואר במק"א²⁰, דשורש השחוק (פנים שוחקות) הוא בעצמות התענוג (תענוג עצמי הבלתי מורכב) שלמעלה מתענוג הבא ע"י דבר (תענוג המורכב).¹

15) סה"מ הי"ש"ת ע' 167.

16) להעיר ממאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ד"ה ענין אלול (ס"ע תתכה) ונק' שדה ומדבר כמו מלך הנוסע בדרך במדבר". וי"ל שהכוונה שם היא שבאלול הגילוי דיגמה"ר הוא לישראל הנמצאים במדבר, ככפנים.

17) ראה המאמר שבלקו"ת רפ"ב (לד, ב). ובכ"מ.

18) ראה לקו"ת ראה לג, סע"ג י"ג מכילין דרחמי המאירים ומתגלים בחודש אלול להיות עושים תשובה". ובאוה"ת פ' ראה ס"ע תתו י"ג מדות המאירים באלול הם הרחמים על חיי הנשמה לעוררה בתשובה".

19) להעיר מאגה"ת פ"א (תניא צא, רע"א) דענין התשובה הוא שיגמור בלבו שלא למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצות המלך.

20) ראה בארוכה תו"ח תולדות ב, ג"ד.

ויש לומר, דענין פנים שוחקות בהנמשל הוא התענוג דלמעלה שבישראל עצמם²¹ (שלמעלה מהתענוג שמקיום התורה ומצוות דישאל, ולמעלה גם מהתענוג שמעבודת התשובה) דתענוג זה הוא בהעצמות. וע"י שמראה להם פנים שוחקות, שתענוג זה מתגלה להאדם (המתעורר ברצון לתשובה), זה מעורר אצלו (כמים הפנים לפנים²²) התענוג באלקות ועד שהתענוג באלקות הוא עצם התענוג שלו, וזה נותן לו הכח עוד יותר להתגבר על המניעות ועיכובים ולשוב בתשובה שלימה.

1) **וצריך** להבין, דמהנ"ל מובן שהגילוי שבאלול הוא לא רק נתינת כח לעבודה [דכשהמלך בשדה ישנו הרשות והיכולת לכל אחד להקביל את פניו] אלא גם מעורר את האדם [דע"י שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ובפרט ע"י שמראה פנים שוחקות לכולם, זה מעורר אותם לשוב בתשובה שלימה], ואעפ"כ העבודה באלול היא אני לדודי, עבודת האדם.

ויש להוסיף, דענין זה שהגילוי דאלול הוא לא רק נתינת כח אלא גם מעורר²³, מובן גם מכללות הענין דמלך בשדה²⁴, דכשהמלך בשדה הרי נוסף שאז יש לכל אחד הרשות והיכולת להקביל את פני המלך, הנה הידיעה של העם שהמלך הוא בשדה, באותו המקום שהם נמצאים, מעורר אצלם את הרצון להקביל את פני המלך²⁵.

ויש לומר הביאור בזה, שהרצון של העם להקביל את פני המלך הוא מצד עצם מציאותם! דכיון שהמלך הוא הלב של כל העם²⁶, לכן התקשרותם להמלך הוא בעצם מציאותם²⁷ אלא שמ"מ, כאשר המלך והעם הם בריחוק מקום, אפשר שההתקשרות שלהם להמלך, ו(במילא גם) הרצון שלהם להקביל את פניו יהי בהעלם, וע"י שהמלך הוא בשדה, באותו המקום שהם נמצאים, הרצון הוא בגילוי.

ועד"ז הוא בהנמשל, שההתעוררות לתשובה הבאה ע"י גילוי יגמה"ר שבאלול הוא שע"י הגילוי דיגמה"ר מתגלה הרצון הפנימי דישאל [וכמובן גם

21) מהטעמים על המעלה דבע"ת על צדיקים היא שתשובה באה מצד הנשמה, שלמעלה מתורה (סה"מ תש"ה ע' 125. ובכ"מ). ולכן, ע"י התשובה מתגלית (אח"כ) המעלה דישאל עצמם. אלא שאעפ"כ, ענין התשובה הוא רק הקדמה לגילוי התענוג שבישראל עצמם — כי הנשמה עצמה היא למעלה גם מענין התשובה (ראה בארוכה ד"ה שובה ישראל דשבת שובה ה'תשל"ז ס"ד (לעיל ח"א ע' צט ואילך) בענין עיצומו של יום מכפר. ובכ"מ).

22) משלי כז, יט. וראה תניא פמ"ו.

23) להעיר גם מהלשון באוה"ת שבהערה 18 "לעוררה בתשובה".

24) ולהעיר דמהפרטים שמוסיף (שמקבל בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות) מובן רק שהגילוי מלמעלה שבאלול פועל שהרצון להקביל את פני המלך יהי בתוקף יותר; ומהענין דמלך בשדה מובן שהגילוי מלמעלה פועל גם התעוררות הרצון מלכתחילה, כדלקמן בפנים.

25) ובפרט ע"י ההתבוננות שכוונת המלך בירידתו לשדה היא בכדי שגם אנשי השדה יוכלו להקביל את פניו — ובשביל זה הוא מוותר על גילוי כתר מלכותו ולבושי מלכותו — שע"ז יתעורר עוד יותר (כמים הפנים לפנים) הרצון להקביל את פני המלך.

26) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו.

27) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1050. ח"ח ע' 25. ובכ"מ.

מהמבואר בהמשך המאמר²⁸ (לאחרי המשל דמלך בשדה), דשם א-ל הוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן. וענין שם א-ל הוא אור א"ס ב"ה ממש, כמ"ש²⁹ א-ל הוי' ויאר לנו, דאור הוא כמו העצם [וכמבואר בכ"מ³⁰ החילוק בין אור לשפע, דשפע הוא שהמשפיע מצמצם עצמו לפי"ע המקבל, ואור הוא מעין המאור]. ובכל אחד מישראל מאיר גילוי זה, ויתירה מזו שהגילוי דשם א-ל שבכ"א מישראל הוא השר והמושל שבקרב, דישראל הוא אותיות יו"ד³¹ שר א-ל. וזהו שהביטול לאלקות שבכל אחד מישראל הוא ביטול שלמעלה מטעם ודעת, כי בישראל הוא גילוי אור א"ס ב"ה עצמו ממש שלמעלה מהשתלשלות. וע"י הגילוי די"ג מדות הרחמים (שבאלול) שראשיתן ומקורן וכללותן הוא א-ל, מתעורר ומתגלה בחינת א-ל שבכל אחד מישראל. וזהו שהעבודה דאלול היא אני לדודי, אף שההתעוררות היא ע"י הגילוי מלמעלה, כי הגילוי שמלמעלה הוא רק סיבה שעל ידו מתגלה הרצון הפנימי דהאדם.

ז) **ויש** לומר, דע"י שהגילוי די"ג מדות הרחמים מעורר ומגלה הרצון הפנימי דישראל, שהרצון דישראל באלקות הוא לפי שהם מושרשים בהעצמות, נעשה עילוי בי"ג מדות הרחמים. והענין הוא, דזה שהבריאה היא בשביל ישראל³², הכוונה בזה היא³³ לא רק לבריאת העולם אלא לכל הגילויים, גם לגילויים הכי נעלים. שע"י הירידה די"ג מדות הרחמים ממקומם (היכל מלכותו, למעלה מהשתלשלות) לשדה בכדי לעורר ולגלות הרצון הפנימי בישראל מתגלה בהם שהכוונה בהם היא בשביל ישראל ששרשם הוא בהעצמות³⁴. ויש לקשר זה עם מ"ש³⁵ מלך לשדה נעבד, שאפילו המלך שאין למעלה ממנו נעבד לשדה כי ממנו מחיתו³⁶, ולפי מ"ש בזה³⁷ מאן מלך דא מלך עילאה דאתחבר לשדה יש לומר שגם מחייתו כביכול של מלך עילאה³⁸ הוא ע"י שיוורר ונמשך לשדה, כי ע"ז מתגלה שהכוונה בו היא בשביל ישראל ששרשם בהעצמות. וע"פ מ"ש בזה³⁷ אית שדה ואית שדה, שדה דקדושה ושדה דלעו"ז, יש לומר³⁹, דענין מלך לשדה נעבד (שע"י הירידה וההמשכה לשדה נעשה עילוי במלך עילאה) הוא בעיקר ע"י שהגילוי די"ג מדות הרחמים שלמעלה

(28) לקו"ת ראה לב, ב.

(29) תהלים קיח, כז.

(30) ראה ספר הערכים — חב"ד כרך ב' ע' תנח ואילך. וש"נ.

(31) בלקו"ת שם שהיו"ד מורה על התמדת הפעולה. היינו, שהענין ד"שר א-ל" הוא תמידי. ושם

(32) בה"קיצור" (לב, ד) דישראל הוא "ישר א-ל".

(33) פירש"י ר"פ בראשית.

(34) ראה גם לעיל ע' קצט ואילך.

(35) וראה לעיל שם כמה פרטים בזה.

(36) קהלת ה, ח.

(37) פירוש הרב"ע שם. וראה ביאורה"ז (בהוספות) חיי שרה קצט, סע"א ואילך, דפירוש הפשוט בהכתוב

הוא שגם המלך לשדה נעבד שצריך לקבל השפע מתבואותיו ופירותיו.

(38) ח"א קכב, א.

(39) בזהו שם מפרש שנעבד קאי על שדה ולא על מלך. אבל כיון שלפי פשוטו נעבד קאי על מלך, יש

מקום לפירוש זה גם להפירוש שמלך הוא מלך עילאה.

(39) וראה עד"ז לעיל ע' קצא ואילך.

מהשתלשלות (דבכללות הוא מלך עילאה⁴⁰) הוא גם לישראל הנמצאים במדבר (שדה⁴¹ דלעו"ז) שע"ז מתגלה הרצון פנימי שלהם ויוצאים ממדבר (שדה דלעו"ז) לשדה דקדושה להקביל את פני המלך. כי ע"י התשובה דישאל שהיו תחלה בתכלית הריחוק מתגלה עוד יותר הפנימיות דישאל שרצונם האמיתי (גם בשעת החטא) הוא באלקות רק שיצרים הוא שתקפם⁴² [כפירוש הצ"צ⁴³ עה"פ⁴⁴ כי בשדה מצאה צעקה הנערה ואין מושיע לה, שגם כשהנערה (הנשמה) היא בשדה דלעו"ז, ויתירה מזו, שזה גרם שעשו איש שדה החזיק בה ושכב עמה⁴⁵, הנה גם אז הרצון דהנשמה הוא בקדושה, והיא צועקת במר נפשה על זה שעשו איש שדה מחזיק בה, צעקה הנערה, וע"ז אין מושיע לה, שנמשך לה ישועה מבחינת אין שלמעלה מהשתלשלות]. וכיון שגילוי רצון הפנימי דישאל (שמצד שרשם בהעצמות) הוא ע"י התשובה דישאל שהיו תחלה בשדה דלעו"ז (מדבר), לכן העילוי שנעשה בהי"ג מדות ע"י ירידתם והמשכתם למטה לעורר את האדם הוא בעיקר ע"י שמעוררים את אלה שהיו תחלה בתכלית הריחוק.

(ח) **וזהו** אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול, דיש לומר⁴⁶ שודודי לי שבר"ת אלול קאי (בעיקר) על הגילוי דיגמה"ר שבאלול. וזה שנאמר ודודי לי לאחרי אני לדודי [אף שהגילוי דיגמה"ר שבאלול הוא הנתינת כח על העבודה דאני לדודי] הוא, כי בפנימיות הענינים, אני לדודי (עבודת האדם) הוא למעלה מודודי לי (גילוי מלמעלה), וכנ"ל (סעיף ו וסעיף ז) שהכוונה בהגילוי דיגמה"ר היא בכדי לעורר עבודת האדם, וע"ז נעשה עילוי דיגמה"ר. ושני ענינים בזה. העילוי שנעשה בהגילוי מלמעלה ע"י ירידתו למטה בכדי לעורר את האדם (כנ"ל סעיף ז), והעילוי שנעשה ע"י התעוררות תשובה דהאדם בפועל. ובוה עצמו — שני ענינים. העילוי שמצד התענוג דלמעלה שבעבודת האדם ובפרט בעבודת התשובה — מקבל כו' בסבר פנים יפות, וע"ז מתגלה אח"כ התענוג העצמי שבישראל עצמם (דשורש הנשמות הוא למעלה מהשורש דתו"מ"צ, גם ממצות התשובה) — פנים שוחקות (כנ"ל סעיף ה). ויש לומר, דכיון שהתעוררות התשובה דהאדם (שעל ידה הוא הגילוי דפנים יפות ופנים שוחקות) באה ע"י הגילוי דודודי לי (הגילוי דיגמה"ר שבאלול), לכן, הפעולה דאני לדודי בודודי לי הוא שגם הגילוי דודודי לי מתעלה להתענוג דפנים יפות ופנים שוחקות.

40) בביאור"ז שם שמלך עילאה הוא ז"א. אבל בד"ה נחמו עת"ר (סה"מ עת"ר ס"ע ריח; שם ס"ע רכז ואילך) שמלך עילאה הוא הכתר שלמעלה מהשתלשלות.

41) ראה אוה"ת תולדות קמג, סע"ב (בשם הרד"ק בשרשים ובמכלול) "לפעמים נאמר שדה והפירוש מדבר".

42) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

43) אוה"ת שם קמד, א ואילך.

44) תצא כב, כז.

45) שם כב, כה.

46) עוד ביאור בזה — ראה לקמן ס"ע רכח ואילך.

ויהי רצון, שע"י מעשינו ועבודתינו⁴⁷, ובפרט ע"י העבודה דחודש אלול, נזכה בקרוב ממש לגאולה העתידה, שאז יהי' אמיתית הענין דמראה פנים שוחקות, וכמבואר בכ"מ⁴⁸ בענין הקניגיא שעתידי הקב"ה לעשות לצדיקים לע"ל⁴⁹, שיראו בגילוי שכל המלחמה דטוב ורע (שבעולם הזה) הוא רק בכדי שיהי' שחוק ותענוג, ואז ימלא שחוק פיננו⁵⁰, וכל זה — בקרוב ממש.

(47) תניא רפל"ז.

(48) תו"ח תולדות יו"ד, סע"ד ואילך. שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי ח"א כא, ד. ועוד.

(49) ויק"ר פי"ג, ג.

(50) תהלים קכו, ב.

פניני ביאורים

מאמר ד"ה אני לדודי תשכ"ו

א. "ובכדי לבאר שני ענינים הנ"ל בהגילוי די"ג מדה"ר – שהגילוי דאלול הוא לכאורה גם להרחוקים ביותר, ושאעפ"כ הגילוי אינו מעורר את האדם והוא רק נתינת כח..." הטעם הפשוט לזה שהביא אדמוה"ז את המשל ד'מלך בשדה' בלקוטי-תורה הוא בכדי לתרץ את קושייתו, היאך ימים אלו הינם ימות-החול ולא ימים טובים, בשעה שמאירים בהם י"ג מדות הרחמים (שמאירים אף ביוה"כ). ולא כפי ששמע כאן, שהבאת המשל במאמר הוא בכדי לבאר כיצד גילוי כה נעלה אינו מעורר את האדם.

אך לאמיתו של דבר כוונה אחת בשתי השאלות: בשבת ויום-טוב מאירה דרגה נעלית באלקות, שבכדי לקבל אותה צריך להיות בהבדלה ורוממות מעניני העולם, מכיוון שההתעסקות בהם סותרת לקבלת הגילוי. וככל שהגילוי נעלה יותר, צריך להיות יותר פרישה מעניני העולם (ביו"ט - מלאכות סתם אסורות, אבל מלאכת אוכל נפש מותרת; בשבת - גם מלאכת אוכל נפש אסורה; ביוה"כ שהוא בחינת "שבת שבתון" - צריך להיות שביטה גם מאכילה ושתייה). כלומר: הגילוי דשבת ויום-טוב "לא מניח" לאדם להשאיר במעמדו ומצבו, אלא כביכול "מכריח" אותו להתעלות ממדריגתו כדי לקבל את הגילוי (והן הן דיני שביטת שבת ויו"ט). ולפי"ז מקשה, היאך גילוי כה נעלה אינו 'מכריח' את האדם לצאת ממצבו ולהתנזר מעובדין דחול?

ואם כן, השאלה שבלקוטי-תורה - מדוע אלול הם ימי חול אף שמאיר בהם י"ג מדות הרחמים – מובאת במאמר כאן באותיות של "עבודה": איך יתכן שגילוי כל כך נעלה הוא רק בבחינת "נתינת כח" ואינו מעורר את האדם, ולא גורם לו להתרומם ממצבו.

ב. הערה 13

בהערה זו בא רבינו להבהיר, שירצון טהור' הוא דווקא דבר שנעשה מרוצנו החופשי של האדם, ללא כל התערבות של גורם אחר. כל עוד עבודת האדם תלויה ומונעת מגילוי אור חיצוני, הרי אע"פ כשעושה זאת מבחירתו ללא כל כפייה נגד רצונו - אין זה רצונו הטהור, שהרי הגילוי כאילו "מכריח" אותו לעשות כפי שעושה.

על הפסוק "ויתיצבו בתחתית ההר", דורשת הגמרא: "אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעה רבה לאורייתא (שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם יש להם תשובה שקבלוה באונס. רש"י). אמר רבא: אף על פי כן הדר קבלוה [חזרו וקבלו על עצמם את התורה] בימי אחשורוש דכתיב "קיימו וקבלו היהודים" - "קיימו מה שקיבלו כבר".

ומבאר אדמו"ר הזקן מאמר חז"ל זה על פי פנימיות הענינים : הר - הוא ענין האהבה, ו"כפה עליהם הר כגיגית" הוא - שהתגלתה להם אהבה וחיבה עליונה ביותר. וה"כפיה" שהיתה אז - לא הייתה שלא מרצונם, כ"א - ענינה שלא יכלו לעמוד בתשוקה העצומה שהתעוררה בקרבם לאלקות. ולכן, אף שהכפיה לא הייתה כפשוטה אלא ע"י גילוי אור נעלה, יש בזה חסרון שהקבלה לא הייתה בבחירה ורצון מעצמם, אלא שע"י הגילוי נתעוררו באהבה ורצון כמים הפנים לפנים. רק בזמן אחשוורוש כשהיו בני ישראל בשפל המצב בגשמיות וברוחניות, ואז היתה "מסירת נפש בכל ישראל מעצמם, שלא ע"י התעוררות מלמעלה בתחלה" ולכן היה אז גמר קבלת התורה, כיון שקבלתם הייתה מצד עצמם ובהתעוררותם דווקא.

ובדוגמת זה בעניננו : בעשי"ת מצד עוצם הגילוי האדם מתעורר ונמשך באהבת ויראת ה'. אך בחודש אלול, כשהמלך בשדה, אין זה מעורר ופועל על האדם אלא רק נותן לו יכולת לעבודתו בעצמו, וכל התקרבותו היא מרצונו החופשי ממש - "כל מי שרוצה", שאזי היא באמת עבודת האדם מצד עצמו.

ג.

בכדי להבין את קשר ומהלך הענינים באות ה' יש להקדים תחילה :

בהתקשרותם של בני ישראל עם הקב"ה ישנם כמה מדרגות :

(א) הקשר עם הקב"ה על ידי שהאדם מקיים את מצוותיו ומקבל על עצמו עול מלכות שמים, שהוא מוכן למלא ולקיים את ציווי הבורא.

(ב) התקשרות פנימית יותר של בני ישראל, שהיא למעלה יותר ובעומק יותר מההתקשרות שע"י קיום התורה ומצוות (וכמאמר חז"ל "שני דברים קדמו לעולם תורה וישראל . . אומר אני ישראל קדמו"). קשר פנימי זה מתבטא בכך שגם כשעבר על ציווי הקב"ה ופרק מעליו עול הקב"ה - הדבר מפריע לו, והוא מתעורר מעצמו לעשות תשובה. (ראה ביאור י' לעיל עמ' נא).

[זהו אחד הטעמים למאמר חז"ל "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד". דבצדיק ישנו בגילוי הקשר להקב"ה שע"י קיום תורה ומצוות, אמנם בבעל תשובה באה לידי ביטוי התקשרותו לקב"ה מצד הנשמה, שלמעלה מהקשר שע"י התורה].

(ג) למעלה מזה היא ההתקשרות העצמית של עצם הנשמה המאוחדת עם עצמותו יתברך. התקשרות זו אין בה כל מדידות והגבלות והיא למעלה מלהתבטא בתנועה כלשהי, אפילו בתנועה של תשובה. התקשרות זו אינה נפעלת ע"י פעולות ועבודת האדם - כי פעולות האדם, גדולות ככל שתהיינה, יש בהן איזו מדידה; התקשרות זו קיימת בכל יהודי בטבע מצד עצם נשמתו שהיא "חלק אלקה ממעל ממש", וגם כשהיא יורדת בגוף היא "חבוקה ודבוקה בך, יחידה ליחדך". מכיוון והתקשרות זו נעלית מכל מדידות שהן או "ציר" (הגבלה וגדר) כל שהוא, הרי כשם שאין היא נפעלת מחמת עבודת ה' של האדם, כך גם אי אפשר להחלישה או לפגום בה על ידי העדר העבודה או על ידי עבירות. [והוא הנאמר לגבי יום כפור : "עיצומו של יום מכפר" - שמצד התגלות הקשר העצמי של עצם הנשמה עם הקב"ה נופלים במילא כל הפגמים].

ומובן, שהתקשרות זאת היא בעצמותו של הקב"ה; דרגה שבה הקשר עם ישראל תקיף ביותר, למעלה מ"הרצון" בתומ"צ ואפי' למעלה מההתבטאות בתנועה של תשובה. דבעצמותו של הקב"ה יש לו תענוג מעצם היותם של בני ישראל, ללא קשר לקיום התומ"צ. [ליתר פירוט: על הפסוק "והייתם לי סגולה", מפרש רש"י - "אוצר חביב וכמו וסגולת מלכים, כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם כך אתם תהיו לי סגולה משאר אומות". וההסבר בזה: ישנם אוצרות המלך שתפקידם הוא, שעל ידם נשלמים עניני המלכות - ע"י נתינתם לצורכי המדינה וכיו"ב, או בכך שקובעים אותם בכתר המלך כדי להוסיף בהוד והדרת המלך, שזה עניין עיקרי בהנהגת המלכות "מלך ביופיו תחזינה עיניך". אך ישנם אוצרות הנשארים גנוזים, כמוסים וחתומים מעין כל רואה - וטעם הדבר הוא, לפי שאוצרות אלה נוגעים (ובערך) למלך עצמו, בעצם קיומם ומציאותם כפי שהם לעצמם. האוצרות הגנוזים של המלך, הינם (לא כדי לשמש ענין של מלוכה, אלא) קשורים עם המלך עצמו. עצם מציאותו כמלך קשורה עם זה שיש לו אוצרות גנוזים של אבנים טובות ומרגליות שהוא משתעשע בהם ויש לו הנאה מהם. וזהו מה שישראל הם "לי סגולה" - "אוצר חביב": עצם המציאות של היהודי היא למעלה אפילו מזה שעל ידו מתגלית מלכותו ית' בעולם (ע"י עבודתו בתומ"צ), תכליתם היא - עצם מציאותם; יהודים הם דבר אחד כביכול עם עצמותו ומהותו ית', והקב"ה "משתעשע" עם יהודים כמו המלך שמתענג מאוצרותיו הגנוזים].

ולכן, אף שע"י התשובה מתגלה תוקף ההתקשרות העצמית דהנשמה באלקות, עם זאת, מכיון ש(גם) קשר זה (מלבד הקשר שע"י תומ"צ) צריך לבוא ב"ציור" מסויים דווקא, ע"י תשובה דווקא - זה גופא ראי' ש(בדרגה זו) אין זה קשר ותענוג עצמי שקיים אצלו ית' בנשמות ישראל, שהרי בכדי לגלותו נזקקת עבודה חיצונית. ומובן שתענוג זה הבא ע"י דבר נוסף הוא "תענוג מורכב". ועל בחי' זו נאמר "מקבל את כולם בסבר פנים יפות" - דעבודתם (החיצונית, שאינה קיימת אצלו) של ישראל הדרושה בכדי לגלות קשר זה, עבודת התשובה, מתקבלת אצלו.

משא"כ עצם התקשרות הנשמה באלקות, הוא למעלה מכל ביטוי באיזה ענין שיהי'. ודרגה זו אין עבודת התשובה יכולה להמשיך, כי אם רק שאחרי הקדמת עבודת התשובה מתגלה מעלת ישראל עצמם. ומובן שהתענוג בדרגה זו מישראל, הוא "תענוג עצמי הבלתי מורכב" שאינו תלוי בשום עבודה חיצונית, אלא מושרש בעצמותו ית'. ועל בחי' זו נאמר "ומראה פנים שוחקות לכולם" - שאת ה'פנים השוחקות' שקיימות אצלו בעצמותו, הוא מראה ומגלה כעת לבני ישראל, ולא שניתוסף בזה איזה ענין. וזוהי ההדגשה כאן "פנים שוחקות", ד'שחוק' הוא בעצמות התענוג (וראה בביאור הבא).

ד. "דשורש השחוק (פנים שוחקות) הוא בעצמות התענוג (תענוג עצמי הבלתי מורכב) שלמעלה מתענוג הבא ע"י דבר (תענוג מורכב)".

בענין התענוג ישנם ב' בחינות - תענוג המורכב, ותענוג העצמי (שנקרא גם תענוג פשוט).

כאשר אדם לומד דבר שכל עמוק, או רואה דבר יפה מאוד, והוא מתענג עליו, אזי התענוג שלו הוא "מורכב" - דבר שמחוץ הימנו גרם לו תענוג. וממילא מובן, שהתענוג הוא בהתאם לגודל ערך הדבר, שכלל שבדבר יש יותר תוכן וענין, כך יגדל התענוג (מהשכלה עמוקה יותר יתענג יותר וכו').

אמנם, לפעמים האדם נמצא במצב של פתיחת ורחבות הנפש - אזי הוא מתענג בעצם. וגם אם יהיה איזה ענין שהביא אותו למצב זה, רואים שהתענוג אינו מדוד כלל לפי ערך אותו ענין. ולדוגמה: כשאדם סיים לבנות בית, יש לו תענוג עצום הרבה מעבר לתענוג שיכול לבוא בסיבת יופי הבית וכו'. וכן כשיש לו איזה שמחה גדולה והוא ממשיך לרקוד גם לאחר שהפסיקו לנגן. כי הדבר החיצוני (הבית, השיר) הוא לא סיבת התענוג, אלא שהתענוג הפנימי של האדם (מצ"ע) כביכול נמשך ומתגלה בדבר זה.

ה. "וע"י שמראה להם פנים שוחקות, שתענוג זה מתגלה להאדם (המתעורר ברצון לתשובה), זה מעורר אצלו (כמים הפנים לפנים) התענוג באלקות ועד שהתענוג באלקות הוא עצם התענוג שלו".

נאמר בפסוק "כמים הפנים לפנים", ומפרש אדמו"ר הזקן בתניא "כמו שכדמות וצורת הפנים שהאדם מראה במים כן נראה לו שם במים אותה צורה עצמה, ככה ממש לב האדם הנאמן באהבתו לאיש אחר הרי האהבה זו מעוררת אהבה בלב חברו אליו גם כן להיות אוהבים נאמנים זה לזה. זהו טבע הנהוג במדת כל אדם". כלומר, שזהו דבר טבעי והכרחי שכאשר אחד מגלה אהבה לשני, גם הוא מתעורר באהבה אליו. ובפרט כאשר "מלך גדול ורב מראה אהבתו הגדולה והעצומה" לאיש פשוט וכו'.

ועל פי זה יובן, שכאשר המלך מראה ומגלה שעצם התענוג שלו הוא בישראל - זה פועל גם בהם, "כמים הפנים" תענוג באלקות בכלל, ועד לאופן שהתענוג באלקות לא יהי כמו דבר נוסף עליהם (שמצד הרגשת הטוב-טעם באלקות "מקבל" האדם תענוג, בדוגמת "תענוג המורכב") - אלא **שעצמות** התענוג שלהם יהי באלקות (כדבר המוטבע ומתייחס לנפש עצמה, אשר כל חפצה ורצונה רק באלקות).

וכשמתגלה בחינה זו, הרי זה נותן לו עוד יותר כח להתגבר על המניעות והעיכובים:

אם התענוג באלקות הוא רק מצד הטוב-טעם שמרגיש בזה, הרי זה מדוד ומוגבל בהתאם לאופן השגתו והרגשתו. ולכן, יתכן שכאשר מצד פחיתותו אין מאיר במוחו ולבו האור האלקי, נחלש אצלו תוקף הרצון להתענג מזה. אמנם כאשר התענוג באלקות הוא עצם התענוג (ההמצאיות) שלו ואין הוא חפץ בתענוג אחר - במה נחשבו כל המניעות והעיכובים כדי להתקרב ולהתדבק בתענוג זה, והוא עושה כל שביכולתו לשוב בתשובה שלימה ולגשת אל המלך.

ו. "ויש להוסיף, דענין זה שהגילוי דאלול הוא לא רק נתינת כח אלא גם מעורר, מובן גם מכללות הענין דמלך בשדה..."

היתרון בהוספה זו על הקושיא :

באם השאלה הייתה רק מצד הפרטים של "פנים יפות ושוחקות" שנתבארו לעיל, היה אפשר לתרץ שהרצון בתחילה בא מהאדם, ולכן נחשב כעבודה של "אני לדודי", אלא שכדי לסייע ולחזק את הרצון בא אח"כ הגילוי של פנים יפות ושוחקות.

ומלבד הדוחק בביאור הנ"ל (לומר שגם באופן זה נחשב כעבודת האדם מעצמו, על-אף שעיקר העבודה באה כהמשך להגילוי מלמעלה), הרי מוסיף דהשאלה היא לא רק מצד הענין ד"פנים יפות ופנים שוחקות", אלא גם מצד כללות הענין ד"מלך בשדה", דעצם היותו בשדה מעורר את הרצון של האדם, מחמת שידוע שהמלך כאן ואפשר לקבל את פניו.

ועפ"י יובן, שאף פניית האדם אל המלך אינה מצד עצמו, כ"א תוצאה מידיעתו שהמלך נמצא בשדה.

ז. "הרצון של העם להקביל את פני המלך הוא מצד עצם מציאותם"

במילים אלו מבאר רבינו את מהות ההבדל בין הגילויים דחודש תשרי לגילוי י"ג מדה"ר שבחודש אלול.

עבודת חודש תשרי ענינה שהיא נמשכת מהגילויים הנעלים שבר"ה ויוה"כ, שלכן נחשבת כללות חודש זה כ"אתערותא דלעילא"; משא"כ עבודת חודש אלול, הנה על-אף שגם היא באה על ידי הקדמת גילוי י"ג מידות הרחמים, (וכמבואר לעיל במיוחד אצל אנשי המדבר, שאפי' תחילת העבודה באה לאחר הגילוי מלמעלה, ואעפ"כ) נחשבת היא כעבודת האדם עצמו.

ויובן זה בהקדים חידוד ההבדל בין התגלות המלך בהיכל מלכותו, לבין יציאתו לשדה :

היחס שבין המלך לעמו, הוא יחס בעצם מציאותם. המלך לא משפיע רק את הענינים השייכים למלוכתו ושלטונו, והוא גם אינו מסתפק בסיפוק כל צרכי העם, אלא עצם חיותם ומציאותם של בני עמו קשורה ותלויה במציאות המלך. ע"ד בן הקשור לאביו בעצם מהותו ללא שום קשר למעלותיו ותכונותיו של אביו (ועיין בביאור הבא).

ובזה יובן ההפרש בין חודש אלול לחודש תשרי : בחודש תשרי מתגלה גודל רוממותו והדר כבודו של המלך כפי שהוא בהיכל מלכותו, שגילוי זה פועל התפעלות עצומה והתעוררות מיוחדת אצל הזוכים להיות אז בהיכל מלכותו (גם באם לא היו תחת ממשלת המלך). משא"כ בחודש אלול, המלך אינו מתגלה ברוממותו ותפארתו, כ"א בלבושים פשוטים. ואם גם בשעה זו העם חפץ להתקרב אליו, זה מורה על הקשר והשייכות העצמית שבין העם למלך, שאינו תלוי בגילויים חיצוניים אלא בקשר העצמי ביניהם (דהרי באם לא היה זה מלכם, אזי עצם הימצאותו ללא לבושי מלכות לא הייתה מעוררת אותם).

ובנדו"ד, חודש אלול הוא הזמן בו מתגלית השייכות העצמית של עם ישראל עם ממה"מ הקב"ה הקשורה עם עצם מציאותם – שלכן עי"ז נגרם שהאדם, מחמת מציאותו הוא, יבוא ויקבל עול מלכותו, גם כשהמלך לא מתגלה בלבושים וגילויים 'מושכים' ומעוררים.

[ועל אף מעלתו הגדולה של חודש אלול אשר בו - ע"י הירידה לשדה - מתגלה קשר עצמי זה, מ"מ דרושה גם עבודת חודש תשרי. ונקודת הביאור היא, שבכדי לפעול את ה"דירה בתחתונים" בשלימות, נדרשת גם עבודת ה'גילויים', שהיא בעיקר בר"ה ויה"כ. וראה בלקו"ש ח"ד - אלול. הובא לעיל עמ' כח].

ה. פיענוח הערה 27

לקו"ש ח"ד (תרגום): הקשר שבין אנשי המדינה לבין מלכם אינה דומה לקשר אחר, לדוגמא - קשר שבין תלמיד לרבו. קשר זה הוא רק לגבי אותם עניינים (של תורה) שהוא זקוק לקבלם מרבו; אבל הקשר של אנשי המדינה למלך הוא **בכל מציאותם**: לא רק שהם מקבלים ממנו עניינים הקשורים **למלוכה**, אלא שכל מציאותם משועבדת למלך.

בדוגמת המסופר בגמרא על אחד ש"מחווה במחוג קמי מלכא" (רמז על דבר מסוים בנוכחות המלך), ודנו אותו למיתה, כי בכך גילה את מציאותו שלו בסביבת המלך, זוהי מרידה במלכות. למרות שעל ידי "מחווה במחוג" הוא גילה רק את מציאותו, דבר שאינו פוגע בענייני המלוכה (לא כמו אצל תלמיד שאסור לו להיות "מורה הלכה בפני רבו" - כי הדבר קשור עם העניינים שהוא מקבל מרבו) - מכל מקום הרי זוהי כבר מרידה במלכות. כי מלוכה צריכה לחבוק את כל מציאותם של כל אחד מבני המדינה, גם בדברים הפשוטים שלהם, מחווי (תנועות ידים) וכו'.

כך היה גם אצל משה רבינו, שעל ידי התנשאותו קיבלו בני ישראל על ידו לא רק השגות נעלות וכדומה, אלא גם את **כל** ענייניהם, עד לעניינים פשוטים ביותר (וכן הוא גם באתפשוטא דמשה בכל דרא ודרא, בנשיאים, ראשי בני ישראל **שכל** אנשי דורם" צריכים לקבל את חיותם על ידי הנשיאים).

ט. "דכיון שהמלך הוא הלב של כל העם, לכן התקשרותם להמלך הוא בעצם מציאותם"

המוח קשור לכל האיברים - בעיקר בכך שהוא מנהיגם, אבל הוא עצמו מרום ומנושא מהם. אבל הקשר של הלב לכל האיברים - הוא שהדם המגיע מהלב הוא עצמו נמצא בכל האיברים ומחיה אותם.

כלומר: למוח יש קשר (א) לתפקיד הפרטי של כל אבר, (ב) גם זה באופן שהוא מרום ממנו ורק מורה לו כביכול איך לנהוג, (ג) בהתחלקות לכל אבר לפי ענינו, וממילא מורה שאין זה עצם החיות (שהרי עצם החיות שוה בכל האיברים). ואילו הלב (א) נותן לו את עצם מציאותו

וחיותו, (ב) זה גופא באופן של קירוב, שהדם עצמו נמצא באבר, (ג) הדם נמצא בכל האיברים בשהו, שזה מורה על עצם החיות, ולא על פרטי הענינים של כל אבר בפני עצמו.

וכן הוא במלך ועם - שלא רק הנהגת העם, אלא גם עצם מציאותם וחיותם באה מהמלך וקשורה אליו.

ולכן: כאשר מדובר על הגילויים של המלך (לבושי המלכות וכו'), שייך לומר שהוא מעורר אצל האדם תשוקה לראותו (מצד יוקר ויופי הגילויים), וכן - אימה ופחד מגדולת המלך. כי בענין זה התשוקה (וכן היראה), באה מחמת (והיא בערך) הגילוי המסויים.

אך עצם הרצון לקבל פני המלך, מצד עצם הקשר של המלך והעם - הרי דבר זה מוטבע ומושרש אצל כל אחד מהעם בעצם מהותו (והבקשות וההשפעות הפרטיות באות לאחרי זה וכתוצאה מזה). אלא שיכול להיות דבר או מצב המעלים ומסתיר על זה, וכאשר מסירים את המונע ומעכב וכולם "רשאין ויכולין" לגשת את המלך - אזי מתגלה הרצון האמיתי של העם (מצד עצמם) לקבל פני המלך.

וכן הוא בנמשל: זה שליהודי יש מצד נשמתו קשר עצמי ופנימי עם הקב"ה שלמעלה מהקשר שע"י תורה ומצוות, ועד שמצד זה "עצם התענוג" שלו הוא באלקות - אין הכוונה רק שבמדרגה נעלית יותר מתגלה קשר זה. כלומר: ישנה מדרגה של מציאות גופו ונפשו הבהמית, למעלה מזה - הכוחות הגלויים בנשמתו, ולמעלה מכולם - עצם נשמתו. וכאשר היא מתגלה, הגם שמצד הדרגות התחתונות והחיצוניות יכול להיות ענין של ריחוק וכיו"ב, הרי מצד דרגא זו נפעל קשר בל ינתק עם הקב"ה;

אלא - שאלקות הוא עצם המהות של יהודי (של כל כחות נפשו וגופו). ולכן, כשהוא מתעורר ברצון לאלקות, אין זה שמעוררים אצלו דבר נוסף עליו, אלא שבוה מתגלה עצם מציאותו ורצונו האמיתי.

ואם כן: התעוררות לאלקות שבאה ב"ציור" מסויים (כגון רגש של אהבה או יראה), יכולה לבוא מצד שגילוי מסויים (היכל המלך ולבושיו) עורר ו"משך" את האדם ועבודתו אח"כ היא תוצאה מזה (ולכן מייחסים זאת לפעולת הגילוי מלמעלה, אך כאשר מדובר על עצם הרצון לקבל פני המלך (כשהוא בשדה בלבושים פשוטים, ואין בזה ענין של השפעה וגילוי פרטי מסויים) - זהו בעצם רצונו של היהודי, ורק צריך שיסירו ממנו ההעלמות והסתרים שמצד היצר וכו', ואז הוא ניגש למלך בהתעוררות תשובה.

סיכום המאמר

מאמר ד"ה אני לדודי תשכ"ו

סעיף א'

מביא מ"ש בלקו"ת עה"פ "אני לדודי ודודי לי", ד"אני לדודי" הוא אתעדל"ית – עבודה דאלול, ו"ודודי לי" הוא המשכה מלמעלה – עבודה דר"ה ויה"כ. ומכיון שהמשכה דר"ה ויו"כ היא ע"י העבודה דאלול, לכן גם "ודודי לי" כלול בר"ית דאלול. וצריך ביאור, דמ"מ מזה דהאותות ו' ל' הם חלק מתיבת אלול עצמה, משמע שחודש אלול הוא לא רק הקדמה ל"ודודי לי" אלא שבחודש אלול עצמו ישנו גם הענין ד"ודודי לי".

סעיף ב'

ומביא מהמשך המאמר בלקו"ת, שבאלול מתגלים י"ג מדות הרחמים. ומבאר, דגילוי יגמה"ר מהווה נתינת-כח מלמעלה **לכל אחד-ואחד מישראל** הרוצה להתקרב לאלוקות. ולמרות זאת, באלול העבודה היא מלמטה, "אני לדודי", כי הגילוי הוא (בעיקר) רק נתינת-כח למי שרוצה מעצמו להתקרב לאלוקות, אך **אינו מעורר את האדם**. וזוהי המעלה דאלול לגבי העבודה דעשיית, דאז הגילוי מעורר את האדם ועבודתו היא כתוצאה מהגילוי, ואילו עיקר העבודה בכח עצמו היא באלול דווקא.

סעיף ג'

וממשיך בהמאמר, דבכדי לבאר את ב' הקצוות שקיימים בגילוי יגמה"ר דאלול, אשר מחד הוא לכאו"א מישראל גם להרחוקים ביותר (-שמראה על תוקף הגילוי), ולאידך הוא אינו מעורר ומושך את האדם (-שמראה לכאו' על פשטות הגילוי) - ממשיל אדמוה"ז בלקו"ת את הגילוי דיגמה"ר לימלך בשדה'. דההפרש בין המלך כשהוא בהיכל מלכותו למלך כשהוא בשדה, הוא בשניים: א) בנוגע **לדרגת** הגילוי (כלומר: עד כמה מתגלה מהדבר עצמו) - הרי עיקר הגילוי הוא דווקא כשהמלך בהיכל מלכותו, שם מתגלה בכל יופיו והדרו. משא"כ כשהוא בשדה בו לבוש הוא בלבושים פשוטים, וממילא הוא פחות בגילוי. ב) אך בנוגע לגילוי **עצמו** (כלומר: עד כמה מתגלה מהדבר **לאחרים**) - הרי גילוי והתפשטותו היא בעיקר כשהוא בשדה, שם מתגלה הוא לכל מי שרוצה להקביל פניו. משא"כ בהיותו בהיכל מלכותו שם נכנסים רק המובחרים שבעם ויחידי סגולה.

וכן הוא בנמשל: דבר"ה ויו"כ הקב"ה הוא כימלך בהיכלו בכל יופיו והדרו - דאז הוא מעורר את האדם ומטיל אימה ופחד. אך לא כל אחד זוכה להרגיש גילוי זה אלא (בעיקר) רק 'מובחרים ויחידי סגולה' שזיככו עצמם בעבודת חודש אלול. ובחודש אלול הקב"ה הוא כימלך בשדה' הלבוש בלבושים פשוטים - דאז הוא אינו מעורר ומטיל אימה ופחד (- יראה) [וודאי שאינו מעורר את אנשי השדה שלא מכירים ברוממות המלך], ואף אינו מעורר תשוקה לגשת אליו (- אהבה), והוא רק נתינת-כח למי שרוצה להקביל פניו. אבל נתינת-כח זו היא לכל אחד ואחד באיזה מצב שהוא נמצא, דהרי אז הוא לא מטיל אימה, וכמו במשל שבהיותו בשדה אפשר לילך ולהקביל פניו בלבושי השדה ללא צורך בלבושים מיוחדים.

וזהו דיוק המאמר "כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו", דבאופן כזה הגילוי אינו מעורר כלל לגשת אליו, והוא תלוי אך ורק ברצונו העצמי של האדם. אך לאידך, זה שהוא בשדה ואינו מטיל אימה ופחד, נותן אפשרות ויכולת לכאוף במעמדו ומצבו הוא להקביל את פניו.

סעיף ד'

ולכאורה יוקשה, שהרי בכדי לבאר שהגילוי דאלול הוא לכאוף, נוגע רק הפרט שכשהמלך בשדה "רשאים ויכולים כל מי שרוצה להקביל פניו" ולמה מוסיף במשל את זה ש"המלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם". ובפרט, שפרט זה הוא ההמשכה והגילוי מלמעלה שלאחרי העבודה דזה הרי בעשיית, והרי המשל ד"מלך בשדה" הוא ביאור על אופן הגילוי דאלול שהוא לפני העבודה. עוד צלה"ב: מהם ב' העניינים "מקבלם בסבר פנים יפות" ו"מראה פנים שוחקות". וגם: מדוע בנוגע ל"מקבלם" אומר "יפות", ובנוגע ל"מראה" אומר "שוחקות"?

ובכדי לבאר קושיות אלו, מקדים לבאר תחילה במה אכן מתבטא הגילוי המיוחד דחודש אלול בעבודת היהודי. ומבאר הרבי, שהגילוי מתבטא בשני עניינים: א) שבכדי לקבל גילוי זה לא נדרש לעבודה נעלית ("לפשוט" הלבושים של השדה - עניני החולין המותרים, ימות החול), אלא 'מספיקה' רק התעוררות ה"קבלת עול מלכות שמים". ב) כל יהודי יכול לזכות לגילוי זה, (לא רק מי שבבחי "שדה" - העוסק בענייני חולין המותרים, אלא) גם מי שנמצא ב"מדבר" דלעומי"ז - השקוע בעניינים בלתי-רצויים. [וכאן נכנס לבאר בענין הב', שהגילוי הוא עבור אנשי המדבר; תחילה מוכיח זאת: עיקר עניין הגילוי דיגמה"ר באלול הוא נתינת-כח לתשובה, ותשובה כפשוטה היא על ענייני 'מדבר'. ועוד - דעיקר התשובה היא (לא על תיקון פגם פרטי שנכשל בו האדם, אלא) על 'פריקת-עול', שמי שפורק מעליו עול תומי"צ הוא ודאי בתכלית הריחוק - מדבר. ומוכח שהגילוי הוא אף לאנשי ה'מדבר'. וא"כ נשאלת השאלה: הרי מפורש בלקו"ת שהגילוי דאלול הוא בשדה (כלומר: גם כשיהודי עובד בעבודת 'שדה' המותאת ע"פ תורה) ולא במדבר (ביעבודה' בעניינים האסורים)!! - וע"כ משיב הרבי, שאמנם הגילוי הוא לא במדבר עצמו (דאין שייך שיהיה גילוי בעניינים שהם היפך רצון ה'), אלא בישראל הנמצאים בו. וגילוי היגמה"ר בהם מהווה אצלם נתינת-כח לצאת מהמדבר ולקבל את פני המלך].

וע"פ מסקנה זו (שהמלך מקבל גם את אנשי המדבר), מדייק דמה שכותב אדה"ז "שהמלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות" [ולא "מקבל אותם" - את אלו שקבלו את פניו], הכוונה בזה היא לא על אנשי-השדה שהלכו לקבל פני המלך, אלא על אנשי-המדבר; שהמלך מקבלם - מחמת עצם התעוררותם לעשות תשובה ולקבל עומי"ש גם טרם שבא זה לידי פועל - "בסבר פנים יפות", וזה מעורר אצלם רצון תקיף אכן להקביל פני המלך, וע"י רצון זה מתגברים על כל המניעות והעיכובים.

(ובזה מתורצת קושייתו בתחילת הסעיף (מדוע פרט זה במשל שייך לאלול): דאמנם "מקבל את כולם בסבר פנים יפות" לא קאי על אלו שיצאו לקבל את פניו מרצונם מחמת עצם היותו בשדה (-אנשי השדה), אלא על הנתינת-כח לאנשי המדבר, דעל ידי ש"מראה להם פנים שוחקות" יש בכוחם להתגבר על יצרם ולצאת מהמדבר אל המלך).

סעיף ה'

(עד עתה ביאר את עיקר קושייתו, אך נשאר עוד לבאר מהו ההבדל בין "מקבל" ל"מראה" ומדוע כאן נאמר "יפות" וכאן "שוחקות").

מתחיל לבאר ההבדל בין "מקבל" ל"מראה": דבלשון "מקבל" משתמשים על דבר שקיים חוץ הימנו (-הרצון לתשובה של ישראל) וכעת הוא מקבלו. ואילו הלשון "מראה" מבטאה שהדבר (-ה"פנים שוחקות") היה כבר קיים אצלו, וכעת הוא רק "מראה" ומגלה אותם לזולת. וזהו מה שלאחרי שרצון העם להקביל את פני המלך מתקבל אצלו "בסבר פנים יפות", הרי מתגלית דרגה נעלית יותר שלא קשורה לפעולה חיצונית (מצד העם) אלא 'קיימת' היא (אצלו) ללא קשר לעבודתם של ישראל, וזה ה"פנים שוחקות" דלמעלה, שכעת הוא (רק) "מראה" ומגלה ליהודי. וכידוע ש"שחוקי" (-פנים שוחקות) הוא בעצם התענוג הבלתי-מורכב, שלמעלה מתענוג-מורכב הבא ע"י דבר חיצוני (התשובה שמצד ישראל, המתבטאת ב'פנים יפות').

(ומבאר מהו אכן התענוג הבלתי-מורכב זה:): והפנים-שוחקות בנמשל הוא התענוג שבישראל עצמם (שלמעלה מהתענוג-המורכב שע"י עבודת ישראל (א) בקיום התומ"צ (ב) בעבודת התשובה) – דתענוג זה הוא בעצמות (ולא תלוי בעבודת ישראל). וע"י שמראה ומגלה ליהודי תענוג זה, אזי מתעורר אצל היהודי (כמים הפנים לפנים) התענוג העצמי שלו באלקות, וזה נותן לו כוח יתיר להתגבר על המניעות ולשוב בתשובה שלימה.

סעיף ו'

וצלה"ב: הרי לפי האמור (בסעיפים ד' וה') הרי הגילוי שבאלול הוא לא רק נתינת כוח למי שרוצה (שאז ישנה הרשות והיכולת להקביל את פניו), אלא גם מעורר את האדם, ואיך זה מתאים עם הא דעבודת אלול היא "אני לדודי"!!

ויש להוסיף, דזה שהגילוי הוא גם מעורר מובן גם מכללות הענין דמלך בשדה (עוד לפני החידושים דמאמר זה); דכשהמלך בשדה הרי הידיעה של העם שהמלך נמצא במקומם, מעורר אצלם את הרצון להקבילו.

והביאור בזה: הרצון של העם להקביל את פני המלך הוא מצד **עצם מציאותם**. דכיון שהמלך הוא הלב של כל העם, לכן התקשרותם אליו היא בעצם מציאותם. (והראיה, שלמרות שהמלך בלבושים פשוטים שאינם מעוררים, מ"מ עצם זה שהוא נמצא בשדה מעוררת אותם. דבר המראה שהם קשורים אליו בעצם, ללא כל קשר לגילויי המרשימים). [ומ"מ, כאשר המלך והעם בריחוק מקום, הרי אפשר שקשר זה לא יהיה תמיד בגלוי, וע"י שהמלך בשדה, הרי רצונם העצמי הוא בגלוי].

וכן הוא בנמשל: שע"י גילוי יגמה"ר באלול מתגלה הרצון הפנימי של ישראל עצמם. ומובן א"כ הא דהעבודה דאלול היא "אני לדודי", כי הגילוי לא **פועל** רצון חדש (ע"י גילוי הדרו של המלך הימושי' אליו), אלא **מגלה** את רצונו הפנימי של האדם עצמו. [ומוסיף הרבי, כי ביאור זה מובן אף מהמשך המאמר בלקו"ת: דלאחרי שמביא אדה"ז את המשל מבאר את ענין שם "אלי" שהוא אור א"ס ב"ה ממש, כמ"ש "אל הוי' ויאר לנו" (דענין האור הוא מעין המאור). ושם זה הוא ה"שר והמושל בקרבו" של כל אחד מישראל.

והיינו, שבישראל מאיר גילוי אי"ס ב"ה ממש! ועיי הגילוי דיגמה"ר באלול שראשיתן הוא "א-ל" מתעורר בחי' זו בכל ישראל].

סעיף ז'

(באות זו מתבאר עניין נוסף): מבואר בחסידות שזה 'שהבריאה היא בשביל ישראל' הוא לא רק על בריאת העולם, אלא כל הגילויים ואפילו הכי נעלים, הרי סיבת קיומם היא בשביל ישראל. ולפי"ז י"ל, דעיי הירידה דיגמה"ר לשדה בכדי לגלות את הרצון הפנימי דישאל (כנ"ל בארוכה), נעשה עילוי ביגמה"ר - שמתגלה שהכוונה בהם הוא בשביל ישראל ששרשם הוא בעצמות.

ומקשר זאת לפסוק "מלך לשדה נעבד" - שגם המלך נצרך לקבל מחייתו מהשדה. ובזוהר פירש ש"מלך" הוא מלך עילאה - יגמה"ר, היינו שגם יגמה"ר 'מקבלים חיותם' כשנמשכים לשדה. ולפי פירוש הזוהר ד'שדה' קאי (גם) על שדה דלעומ"ז (-מדבר), י"ל דעיקר העילוי שנפעל ביגמה"ר הוא עיי ירידתם למדבר דווקא. כיון שדווקא כשימצליחים לעורר יהודי שהי' בתכלית הריחוק ואין שום סיבה הגיונית שיחזור בו, דווקא כאן מתגלה ששורש נשמתו של יהודי הוא בעצמות, שגם בשעת החטא רצונו באלקות, אלא שיצרו תקפו. [וכפירוש הצמח-צדק על הפסוק "כי בשדה מצאה צעקה הנערה", שגם כשנערה (הנשמה) היא בשדה (דלעומ"ז) הרי היא צועקת וחפצה בתשובה].

סעיף ח'

(ומתרץ את קושייתו שבאות א':) עפ"י כל הנ"ל י"ל ש"ודודי ליי קאי (בעיקר) (לא על ההמשכה דתשרי, אלא) על הגילוי דיגמה"ר שבאלול! ולפי"ז, הרי ה"ודודי ליי" היה אמור להיכתב קודם "אני לדודי", דהוא הנתנית-כח ל"אני לדודי"!! - ומשיב: ש"אני לדודי" נכתב קודם לא מחמת היותו קודם בזמן, אלא להיות שכמתבאר לעיל, עבודת האדם (ה"אני לדודי") נעלית יותר מגילוי היגמה"ר (ה"ודודי ליי"), דהרי כל כוונת וענין גילוי היגמה"ר הוא בכדי לעורר את עבודת האדם.

ומגדיר ומחדש הרבי את עוצם העילוי שנפעל ביגמה"ר עיי ירידתו לעורר את עבודת האדם: (א) הן מצד **עצם ירידתו** לעורר את האדם ששורשו בעצמות; (ב) הן עיי **שנתקיימה מטרות** ירידתו והאדם נתעורר בתשובה. ובעבודת האדם גופא נפעל בו עילוי; (ג) הן מצד עבודת האדם בקיום **התומ"צ**; (ד) והן מצד עבודת **התשובה** של היהודי שמגלית דרגה נעלית יותר בהתקשרותו עם הקב"ה (-פנים יפות); ובפרט (ה) מצד הגילוי שמתגלה אח"כ - **התענוג העצמי** שבישראל עצמם (-פנים שוחקות), למעלה מעבודת התומ"צ והתשובה. דכיון שהיגמה"ר גרמו לגילוי ה'פנים יפות ושוחקות' לכן גם הם מתעלים לדרגה זו. (וזה חידוש על מה שנאמר בסעיף ז').

ומסיים הרבי: ויהי רצון שעיי מעשינו ועבודתינו ובפרט דחודש אלול, נזכה מיד לגאולה העתידה שאז יתגלה אמיתית הענין דפנים שוחקות. וכמבואר בכ"מ אודות ה'קניגיא' שיערוך הקב"ה לע"ל, שאז יתגלה שכל מלחמת העולם הזה הוא רק בכדי שיהיה שחוק ותענוג, ואז ימלא שחוק פינו, בקרוב ממש.

עומקה של תשובה

מאת הרב יואל כהן

א. בחיי אלול שנת ה'נח"ת ירדה לעולם נשמתו הקדושה של מורנו הבעש"ט שהאיר את העולם באור תורת החסידות. כעבור ארבעים ושבע שנים, באותו היום ממש, בחיי אלול ה'תק"ה, נולד רבנו הזקן, בעל התניא והשולחן-ערוך, ממשיך דרכו של הבעש"ט ומפיץ תורתו בממדים רחבים ביותר.

אדמו"ר מוהרי"צ ני"ע התבטא פעם בהקשר זה¹, שחיי אלול מכניס חיות בחודש אלול. לפני גילוי החסידות חודש אלול היה קשור לתנועת-הנפש של עצבות ומרה-שחורה; ותורת החסידות, שהתגלתה על-ידי הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, הכניסה חיות בעבודת ה' של חודש אלול. אפשר לומר שנקודה זו בולטת במיוחד בתוכנו של המאמר "אני לדודי" שבלקוטי-תורה², עליו נתעכב במאמרנו זה.

בהשקפה ראשונה נדמה, שמאמר על חודש אלול צריך לעסוק במהות הפגמים הנעשים על-ידי העברות, ואופן תיקונם על-ידי התשובה. אבל הצצה אל תוך המאמר "אני לדודי" מגלה לנו גישה שונה לחלוטין. בכל הפרק הראשון, מתוך שלושה, אדמו"ר הזקן אינו מזכיר כלל את נושא תיקון הפגמים. המאמר פותח בכך שאלול הוא זמן העבודה של "אני לדודי", אתערותא-דלתתא, ובראש-השנה ויום-הכיפורים הוא זמן של "דודי לי", אתערותא-דלעילא.

אחר-כך ממשיך אדמו"ר הזקן וכותב, שאלול הוא זמן התגלות י"ג מידות הרחמים. ועל כך הוא שואל: "למה הם (ימי חודש אלול) ימות החול ואינם יו"ט כמו שבתות ויום טוב שבהם התגלות אלוקות?". עניינו של יום-טוב הוא – שאז מאיר גילוי אלוקות שלא כדרך הרגיל. אם-כן מדוע ימי אלול, בהם מאירה הארת י"ג מידות הרחמים, דרגה אלוקית גבוהה שמאירה רק ביום-הכיפורים, "אחת בשנה", אינם ימים טובים?

בכדי לבאר זאת, מביא אדמו"ר הזקן משל ממלך בשר-ודם. יש את המלך כפי שהוא בהיכל מלכותו, ויש את המלך כפי שהוא מופיע בשדה, ש"אז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם".

מהו התירוץ הטמון במשל זה? הרבי, שהרבה לבאר במאמריו ושיחותיו את משמעותו של המשל, מסביר³, שייחודו של יום-טוב הוא בכך, שבו מאירה הארה אלוקית מיוחדת, שונה משאר ימים. וזו הסיבה שאסורים אנו בעשיית מלאכה בשבת ויום-טוב: היות וביום זה מאירה קדושה נעלית, לכן על היהודי להתקדש ולהפשיט עצמו מכל ענייני החולין, ולהתאים את עצמו לגילוי הנעלה.

1. ראה לקוטי-דיבורים ח"א (בלה"ק) עמ' 48.

2. פרשת ראה דף לב, א.

3. ראה לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1342 ואילך. נדפס לעיל עמ' כח.

לכן, ככל שהקדושה נעלית יותר – ההפשטה הנדרשת מהאדם נעלית יותר. ביום-טוב אסורות כל המלאכות מלבד מלאכת אוכל-נפש; בשבת, בה מאירה קדושה נעלית יותר, אף מלאכת אוכל-נפש נאסרה עלינו; יותר מכך ביום-הכיפורים, שבו מאירה קדושה נעלית עוד יותר – מצווים אנו לענות עצמנו בחמשה העינויים, ולפרוש לגמרי מכל ענייני גשמיות העולם.

וזהו תוכן המשל: כאשר המלך הוא בהיכל מלכותו לא כולם יכולים להיכנס אליו אלא רק יחידי סגולה והמובחרים שבעם; מה-שאינ-כן כאשר המלך הוא בשדה כל אחד יכול לגשת אליו ולהקביל את פניו.

ובנמשל: כאשר המלך הוא בהיכלו, האדם צריך להיות בדרגה רוחנית נעלית בכדי להיות קרוב אל המלך, הקב"ה. בשבת ויום-טוב, בכדי לזכות ו"להתראות" עם המלך, על היהודי להפשיט את עצמו מענייני החולין שלו, להפסיק לעסוק בעשיית מלאכה, ללמוד יותר ולהתפלל יותר; וכאן בא לידי ביטוי החידוש המיוחד של חודש אלול. בימים אלה המלך יוצא לשדה והגילוי נמשך לכל יהודי בכל מצב בו הוא נמצא. בחודש זה אומרים לכל יהודי: למרות היותך עסוק בענייני חולין, בכל זאת אתה יכול לגשת אל המלך. כל יהודי, באיזה מצב שיהיה, יכול לקבל את פני המלך. רק דבר אחד נדרש – לצאת ולקבל את פניו, לקבל עול מלכות שמים.

במילים אחרות: העובדה שימי חודש אלול אינם ימים-טובים אינה בגלל החיסרון של ימים אלו, אלא מפני מעלתם – בימים אלו המלך, הקב"ה, מגיע אל כל יהודי, באיזה מעמד ומצב שהוא נמצא, ונותן לו כוחות לעבוד את עבודתו.

[מעניינת במיוחד הערתו של הרבי⁴ על דיוק לשון רבנו הזקן במשל ש"המלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם". בפשטות, כוונת הדברים היא, שאת אותם אנשים היוצאים לקבל את פני המלך, המלך מקבל בשמחה ובסבר פנים יפות. אבל הרבי מבאר שמכך שנקט אדמו"ר הזקן את הלשון "מקבל את כולם כו' ומראה פנים שוחקות לכולם" ולא "אותם", יש ללמוד עניין נוסף.

יש לעיתים שהיהודי רוצה לצאת אל המלך לקבל את פניו ומכאן ולהבא לנהוג בהתאם לרצון המלך, אבל למרות הרצון לעשות זאת – הוא לא מצליח ליישם את הדברים הלכה למעשה. הוא רוצה מאוד להשתנות, להתנתקות מהדברים הבלתי רצויים ולהיות ממקבלי פני המלך, אבל בפועל – הוא לא מצליח. יצרו אונס אותו והרצון לא בא לידי קיום בפועל.

וגם יהודים אלו המלך מקבל בסבר פנים יפות. זו ההדגשה בכך ש"המלך מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" – בהוספת המילה "כולם" מדגיש רבנו הזקן שאת כל היהודים, גם אלה שלא ניגשו בפועל אל המלך אלא רק רוצים לגשת ולקבל את פניו – גם אותם הוא מקבל בשמחה. רצון פנימי זה יקר וחביב בעיני המלך, והוא מקבל אותם בסבר פנים יפות ומראה להם את הפנים השוחקות שלו.

ההתבוננות בדבר זה עצמו, עד כמה יקרה כל תנועה של יהודי בעיני המלך הקב"ה, היא עצמה מעוררת, "כמים הפנים לפנים", אהבה חזקה למלך, וזה עצמו נותן את הכוח להתגבר על היצר ולקיים את רצון המלך בפועל.]

4. מאמר ד"ה אני לדודי תשכ"ו (נדפס לעיל עמ' נח). וראה שם דיוק הלשון "פנים יפות" ו"שוחקות".

הארֶת פנים בפנים

ב. בחלקו השני של הפרק הראשון, ממשיך אדמו"ר הזקן ומבאר מהו עניינם של י"ג מידות הרחמים שמתגלות בחודש אלול. וז"ל: **"הנה כתיב יאר ה' פניו אליך, שהוא ענין הארת י"ג מידות שיהיה פנים בפנים. דהיינו שיאיר גילוי פנימיות רצונו ית' למקור נשמות ישראל"**.

ביאור הדברים:

הקשר בין שני אנשים יכול להיות בשני אופנים – התקשרות חיצונית, והתקשרות פנימית. יש לפעמים שראובן יודע ומכיר במעלת שמעון, וכן לאידך, שמעון מכיר ומעריך את מעלת ראובן וזהו הבסיס לאהבתם אחד לשני. מדובר בשני אנשים שבמהותם הם שונים ונבדלים, אלא שיש ביניהם תכונות משותפות וכיו"ב, הגורמות לאהבה זה-לזה. אבל יש סוג של קשר נפשי בין אנשים. אב ובן, לדוגמה, קשורים זה-לזה בנפשם, בעצם מהותם.

וההבדל הוא מהותי: כאשר האהבה היא מצד המעלות, הקשר הוא למעלותיו של שמעון בלבד, לא לעצם מהותו; וגם מצד ראובן האוהב – האהבה היא רק מצד חיצוניותו, מפני הבנת והכרת השכל במעלותיו של שמעון. זו דרגת אהבה חיצונית – מחיצוניות האוהב לחיצוניות הנאהב. לעומת זאת באהבת האב לבנו, האהבה היא פנימית – מפנימיות נפש האוהב לפנימיות נפשו של האהוב. ואהבה זו נקראת "פנים בפנים".

ועל-דרך זה בהתקשרות בין הקב"ה לישראל ישנם מעין שני סוגי התקשרות אלו. ובאופן כללי זהו ההבדל בין ההמשכה שמצד עשר הספירות להמשכה שמצד התגלות י"ג מידות הרחמים.

ובלשון רבנו הזקן: **"הארה זו (פנים בפנים), היא נמשכת מבחינת א-ל שהוא ראשית כל הי"ג מידות ומקורן וכללותן. וכמ"ש א-ל הוי' ויאר לנו, שהוא בחינת אור אין-סוף ב"ה עצמו ממש"**.

אור ושפע

ג. להבנת הדברים טוב יותר, כדאי להקדים ולבאר את כללות ההבדל בין המושגים 'אור' ו'שפע'⁵. 'שפע' מבטא את צורת ההשפעה הדורשת שינוי והתאמה לכלי המקבל. ובדוגמת רב המלמד את תלמידו, שבכדי שהרב יוכל להשפיע לתלמיד, עליו להתאים את עצמו לכלי שכלו. ייתכן שהאדם יהיה גאון גדול, אבל אם לא תהיה לו היכולת לצמצם את עצמו ולהתאים את שכלו לרמת התלמיד – הוא לא יוכל ללמד. 'משפיע', בשם התואר, הוא אדם שביכולתו להתאים עצמו לכלי המקבל, ולהעביר לו את ההשפעה באופן שתתקבל בכלי שכלו.

לעומת זאת המושג 'אור' מבטא את התגלות המקור, המאור, בלי שום התחשבות עם כלי המקבל. אור השמש מאיר ומתפשט בכל מקום בלי שום שינוי או התאמה כלשהי למקום אליו מגיעה הארה. זו משמעות הביטוי השגור בספרי חסידות "אור מעין המאור" – כל

5. ראה בעניין זה בספר שיעורים בתורת חב"ד עמי קמא.

6. דברים ד, כד.

עניינו של האור הוא ביטוי והשתקפות של המאור, ואין בו שום שינוי מכפי היותו במקורו. האור אינו משתנה ואינו מתאים עצמו למקום בו הוא מאיר; אדרבה, הוא מאיר ומגלה את המאור כפי שהוא, בכל מקום בשווה. (וכמו שמפרש במאמר את הפסוק **”כי הוי’ אלוהיך אש אוכלה הוא”** – **”פירוש, כמו למשל זיו ואור האש היוצא מן האש עצמו שבכללותו אין בו שום התחלקות בינו לזיו הנמשך ממנו”**).

משמעות הדברים שנמשל היא, שישנם שני סוגים של המשכת אלוהות לעולם: 'אורי' ו'שפע', ובאופן כללי אלה הן שתי הבחינות השונות – עשר הספירות, ו"ג מידות הרחמים.

עניינם של עשר הספירות הוא, כפי שכתוב בפתח-אליהו, **”אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרין להון עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין”** – עניין הספירות הוא שעל-ידם תהיה הנהגת העולמות. בדרגה זו האור האלוהי מצומצם עד שביכולתו להוות ולהחיות את העולמות המוגבלים. זוהי הבחינה הנקראת 'שפע' – התאמת ההארה האלוהית הבלתי-מוגבלת לכלי הקיבול של הנבראים; מה-שאין-כן י"ג מידות הרחמים, שתחילתם היא בשם א-ל, עניינם הוא המשכה אלוהית שבבחינת 'אורי' – **”א-ל הוי' ויאר לנו”**. י"ג המידות מבטאות את התגלות האור האלוהי כפי שהוא מצד עצמו, למעלה מצמצום והגבלה.

ברא כרעא דאבוה

ד. לשני סוגי הארות אלה יש ביטוי בעבודתו של היהודי. יש קשר של היהודי עם הקב"ה שמבוסס על התבוננות וידיעה. יש לו ידיעה כלשהי בעילוי של עשר הספירות שעל-ידם נברא העולם, וזוהי היא מתקשר. הוא מתבונן בגדולת ה' כפי שהיא בשייכות לענייני הבריאה – גדולת חסדו וגודל גבורתו וכו', ועל-ידי כך נולדת בלבו האהבה לה' והיראה ממנו.

אבל התקשרות זו נקראת התקשרות חיצונית. הוא מתקשר רק עם ה'חיצוניות' של האלוהות כביכול, עם בחינת ה'שפע' בלבד. הוא מתבונן בדרגות שיש להן קשר לנבראים, ואילו עם האלוהות שלמעלה לגמרי מהעולמות, עם עצמיות האלוהות, אין לו שום קשר. וכשם שבנאהב ההתקשרות היא רק לחיצוניותו, כך גם מצד האהבה – ההתקשרות היא רק מצד החלק החיצוני של האדם, כוח השכל והמידות שבו, לא מצד עצמיות נפשו.

אמנם אצל יהודי ישנה התקשרות עמוקה מזו. אצל כל יהודי קיימת הארה אלוהית נעלית יותר מבחינת עשר הספירות. וכמבואר במאמר שהתואר **”ישראל”** פירושו יו"ד שר א-ל. **”פירוש, שבחינת א-ל הוא שר ומושל בקרבו, דהיינו שיש בכל נפש מישאל ניצוץ אלוהות ממש המחיה נפשו האלוהית ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים למסור נפשו אליו ית' והוא למעלה מן החכמה ודעת שבנפשו . . . וזהו בניס אתם להוי' אלוהיכם”**.

כלומר, לכל יהודי יש ניצוץ אלוהי שנקרא א-ל. ניצוץ זה הוא הארה מהאלוהות כפי שהיא למעלה מהצמצומים. **”א-ל הוי' ויאר לנו”**, בחינת האור האלוהי, האין-סוף כפי שהוא מצד עצמו, מאיר בנפשו של כל יהודי, ובאופן של **”שר”** – זוהי הבחינה השולטת בנפשו.⁷

7. והיו"ד שבאה בתחילה, היא להורות שעניין זה הוא תמידי. וכידוע שיו"ד הבאה בתחילת התיבה מורה על התמדת הדבר וכמו **”ככה יעשה איוב”** (איוב א, ה. וראה פירוש רש"י שם).

העבודה הנדרשת מצד עניין זה היא לא עבודה שעל-פי שכל והתבוננות, אלא התקשרות ואהבה עצמית לה, כבן הקשור בעצם נשמתו לאביו. ובלשון המאמר: **"כי ברא כרעא דאבוה הוא, שנכלל ברצונו של אביו בלי שום טעם ודעת כמו בחינת רגל שבטל לגבי ראש ואין לו רצון שלו כלל"**. והתקשרות זו נקראת "פנים בפנים".

מובא בספר הפרדס⁸, ששאלו את רב האי גאון מהו עניין י"ג מידות הרחמים, והוא ענה "עשר ידענו, שלושה עשר לא ידענו". בפשטות נדמה, שכוונת הדברים היא שרב האי גאון לא ידע לענות על שאלה זו. אמנם באחת ההתוועדויות הרבי ביאר, שבמילים אלו שענה רבנו האי גאון טמון עומק נפלא שהוא בעצם התשובה לשאלה⁹: "עשר – עשר ספירות – ידענו", בעניין זה צריכה להיות העבודה שבחינת ידיעה והשגה. בדרגה זו היהודי יכול להתבונן ולהעמיק, כיוון שזו דרגה ששייכת לנבראים; מה-שאינ-כן "שלושה עשר לא ידענו" – בבחינה זו לא שייכת הידיעה וההבנה. אדרבה, ההתקשרות של היהודי בדרגה זו היא דווקא על-ידי התבטלותו. וכפי שהובא לעיל מהמאמר שבחינה זו היא בדוגמת "ברא כרעא דאבוה" – כמו הרגל שבטלה לגבי הראש למעלה מטעם ודעת.

אלא שלפעמים האדם שוכח מהתקשרות עמוקה זו, ויש צורך בהתבוננות בכדי לגלותה מחדש. אבל התבוננות זו היא מסוג שונה. ההתבוננות אינה בגדולת ה' בכדי ליצור ולהוליד אהבה אליו, אלא זו התבוננות בעניין זה עצמו – שיש בו ניצוץ מעצמיות האלוקות שהוא הוא מהותו האמיתית, ועל-ידי זה הניצוץ בא לידי גילוי. זו לא התבוננות שעליה מבוססת ההתקשרות לה, אלא היא אמצעי בלבד לגילוי ההתקשרות העצמית שקיימת מכבר.

זו תמצית הפרק הראשון של המאמר – לכל יהודי יש בחינת "א-ל הוי' ויאר לנו" שמאירה תמיד בקרבו והיא השר המושל בקרבו. ולמרות שהארה זו, מבחינת י"ג מידות הרחמים, מאירה תמיד בנפשו של כל יהודי, מכל מקום בחודש אלול זהו זמן מיוחד להתגלות בחינה זו. וכפי שכותב במאמר שאלול הוא זמן התגלות י"ג מידות הרחמים. באלול המלך נמצא בשדה, וקל יותר לכל יהודי לגלות את הניצוץ שבתוכו ולגשת למלך.

בחודש אלול, כאשר המלך בשדה, בכדי לגשת אליו אין צורך לצאת ולהתנתק מענייני החולין בהם האדם עוסק ולהתרומם לדרגות גבוהות; דורשים דבר אחד בלבד: לצאת ולהקביל את פני המלך. לחשוב על כך שהמלך בא ומתקרב אלינו, ולעורר את הרצון לגשת אליו ולקבל את פניו.

לגשת אל המלך

ה. בפרק השני של המאמר מתחיל רבנו הזקן לעסוק בעניין תיקון הפגמים. הסעיף פותח בזה שיש שלוש בחינות: 'עיר', 'שדה' ו'מדבר'. כאשר המלך הוא בעיר, בהיכל מלכותו, הוא מופיע עם כל הדר מלכותו ורק יחידי סגולה רואים אותו; בשדה – המלך מתגלה לכולם. זו ההזדמנות שגם אנשים פשוטים שעוסקים בעבודת השדה יכולים לקבל את פניו. אבל גם השדה, למרות שאין זה מקום יוקרתי ונעלה כמו היכל מלכותו של המלך, מכל מקום זהו

8. שער א' פ"ז ושער הצחצחות פ"א.

9. דאם-לא-כן, מה טעם לכתוב תשובה זו?

מקום רצוי ומועיל. על-ידי עבודת השדה בחרישה וזריעה השדה מצמיחה פירות; מה-שאיין-כן מדבר הוא "ארץ לא זרועה" – מקום שאינו מביא תועלת ישירה לאדם.

ועל-דרך זה בנמשל: שבת ויום-טוב זהו הזמן שהמלך, הקב"ה, נמצא בעיר, בהיכל מלכותו. לכן, בכדי להתקרב אל המלך, היהודי צריך להפשיט עצמו מענייני החולין ולעסוק בתורה ועבודת התפילה. צריך להתרומם ולצאת מהמציאות הרגילה של ימי החול ולאחוז בדרגת הקדושה של שבת ויו"ט. החידוש של חודש אלול הוא שאז המלך יוצא לשדה – למקום ולדרגה בה נמצא האדם, ואין צורך להתפשט מלבושי החולין. אבל גם ענייני החולין שהאדם עוסק בהם, על-אף היותם נחותים ותחתונים, מכל מקום כיוון שעשייתם היא בהתאם לרצון התורה הם אינם מהווים סתירה לקבלת פני המלך.

מה-שאיין-כן מדבר הוא "ארץ לא זרועה". וכפי שהתבטא פעם הרבי¹⁰, שכוונת הדברים היא לא רק לומר שהמדבר אינו מקום זריעה המועילה, אלא אדרבה, העניינים שהם בבחינת "לא", דברים שליליים – הם אלה שזרועים שם. השדה היא מקום נמוך, אבל אין בה שום דבר שסותר לרצון המלך; לעומת זאת המדבר מסמל את הדברים שהם היפך הרצון האלוקי. המדבר הוא מקום אשר לא ישב אדם, אדם העליון, שם¹¹.

וזהו הדיוק בכך שבאלול המלך יוצא לשדה – לשדה ולא למדבר: אמנם באלול אין צורך בהפשטה מעניינים גשמיים והאדם אינו צריך להגיע לדרגות נעלות בעבודת ה' בכדי לקבל את פני המלך. הוא יכול להמשיך לעסוק בענייני החולין ויחד עם זאת לקבל את פניו. אבל דבר אחד כן נדרש – לגשת אל המלך! צריך לוודא שהמקום יהיה שדה ולא מדבר. היהודי צריך לעזוב את הנהגותיו השליליות ולהתנהג כרצון המלך.

ודאי שגם יהודי שחטא ונמצא במדבר הקב"ה נותן לו כוח לחזור בתשובה, אבל הנתנית-כוח היא **לצאת ולעזוב** את המדבר. ההתגלות של המלך היא בשדה, במקום שאינו סותר לרצון הקב"ה בתורתו; במדבר, במקום בו יש התנהגות, בהווה, שאינה על-פי רצון המלך, המלך אינו מתגלה.

[באחד המאמרים¹² מעיר הרבי, שבמאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה¹³, כותב רבנו הזקן שבאלול הקב"ה הוא "כמו מלך הנוסע בדרך במדבר" (בשונה מלשונו במאמר "אני לדודי" שבלקוטי-תורה, בו עסקינן, בו כותב שהמלך מתגלה בשדה דווקא). הרבי מבהיר את העניין ומסביר, שבמדבר עצמו, בדברים שהם היפך רצון ה', ודאי שהמלך אינו מתגלה; ומה-שכותב רבנו הזקן שהמלך נוסע במדבר, כוונת הדברים היא – שהנתנית-כוח של חודש אלול היא **לישראל** הנמצאים במדבר. גם ליהודים אלה, שחטאו והעבירו את הדרך, נותן הקב"ה את הכוח לצאת ולעזוב את המדבר ולקבל את פני המלך בשדה¹⁴].

10. ראה תורת מנחם חכ"ו עמ' 228.

11. ראה ירמיה ב, ו.

12. מאמר ד"ה אני לדודי שם.

13. עמי תתכה.

14. כלומר, במעלת חודש אלול שני פרטים: א) בחודש זה ישנה נתנית-כוח לעשיית תשובה לכל יהודי, גם לחוטא ולרשע. ב) בחודש זה הדרישה מהאדם אינה שיפשיט את עצמו מכל ענייני החולין,

לחפש את האוצר

ו. בהמשך הסעיף מבאר רבנו הזקן את סדר התשובה ליהודי ש"העביר את הדרך", ומפרט כמה שלבים בזה. לכל-לראש מדגיש שוב אדמו"ר הזקן מהו יהודי ומהי השאיפה של התשובה. **"כתיב ובקשתם משם את הוי' אלוקיך . (דהיינו ש)בחינת הארת פנימיות רצונו יתברך יש בכל אחד ואחד מישראל, אלא שהוא בבחינת הסתר והעלם מאוד בטבעו, וצריך לגלות אוצר של יראת שמים"**.

היסוד הראשון שצריך לדעת הוא, שלכל יהודי, באיזה מצב שיהיה, יש ניצוץ אלוקי, בחינת שם "א-ל", עמוק בתוך לבו. אבל מפני שניצוץ זה גנוז עמוק בתוך הלב, לכן צריכה להיות ההשתדלות לגלות אוצר יקר זה. ולעיתים, בנוסף לכך שהניצוץ מצד עצמו חבוי עמוק בלב, יש גם 'קליפות' שמסתירות על ניצוץ אלוקי זה, וכלשון רבנו: **"ויש מי שהוא בבחינת אבידה אצלו ובחינת גלות – הניצוץ מוסתר במעשיו, דיבוריו ומחשבותיו הלא-טובים של האדם – ועל זה נאמר ובקשתם, שתבקש ותחפש"**.

אם-כן גם אצל יהודי הנמצא בשפל המדרגה, הניצוץ האלוקי קיים בשלמות. אלא שצריך לבקש ולחפש אותו. דבר שאינו קיים, החיפוש אחריו לא יעזור. זהו היסוד הראשון שהיהודי צריך לדעת.

ומהי הדרך לחפש? ממשיך אדמו"ר הזקן וכותב: **"הנה הכתוב אומר ובקשתם משם, משם דייקא, כי כשם שאי-אפשר לחפש אחר אבידה ולמצאה זולת במקום שנאבדה, כך לא ישיג אור פני ה' ושתהיה אהבתו אליו ויראתו על פניו, כי אם אחר החיפוש תחלה במקום שנאבדה לו . . . שיפשפש במעשיו ודבוריו ומחשבותיו שעברו וחלפו מיום היותו אשר לא טובים, ועל-ידי זה יתמרמר לבו בקרבו וישוב אל ה' וירחמהו, דהיינו שיעורר רחמים רבים על ניצוץ אלוקות שבתוכו בבחינת גלות"**.

היהודי צריך להתבונן מה הוא גרם על-ידי חטאיו. היות ויש לו ניצוץ אלוקי בתוך נפשו, אם-כן על-ידי מעשיו הרעים הוא הוריד את הניצוץ לגלות, למקום ה'קליפות' והס"א ר"ל. וכפי שמאריך אדמו"ר הזקן בתניא¹⁵ בעניין זה, שזהו "כמשל האוחז בראשו של מלך ומורידו למטה וטומן פניו בתוך בית הכסא מלא צואה, שאין לך עלבון גדול מזה אפילו עושה כן לפי שעה, שהקליפות וס"א נקראים קיא צואה כנודע". והתעוררות הרחמים על הניצוץ – היא זו שתעורר אותו ותביאו לידי התגלות.

וכאן בולטת הגישה החסידיית לעבודת התשובה של חודש אלול: לכל לראש, היהודי, גם החוטא, צריך לדעת ולהבין את גודל מעלת הניצוץ האלוקי שיש לכל יהודי, ולדעת בוודאות

אלא גם כפי שהוא עסוק בענייניו – יכול הוא לגשת אל המלך, שיצא מהיכל מלכותו אל השדה לראותו. וזהו ההבדל בין שני המאמרים: במאמר על פרשיות התורה מדגיש אדמו"ר הזקן את גודל ההיקף של הניתנת-כוח שבאלול לעשיית תשובה. לכן הוא כותב שה"מלך נוסע בדרך המדבר" ונותן כוח גם ליהודי שחטא ונמצא ב"ארץ לא זרועה", במדבר, לעשות תשובה; אמנם בלקוטי-תורה מדגיש רבנו הזקן מהי הדרישה שהמלך דורש מהיהודי בחודש אלול. לכן הוא כותב שהמלך יוצא אל השדה דווקא. בכך מודגש, שלמרות שאין צורך להגיע להיכל המלך ולהתפשט מלבושי החולין כמו בשבת ויו"ט, מכל מקום צריכה להיות היציאה מהמדבר אל השדה. האדם נדרש לעזוב את ענייני המדבר הבלתי-רצויים, להקביל את פני המלך בשדה ולהתנהג בהתאם לרצונו.

15. בסוף פרק כד.

שגם בו קיים ניצוץ כזה. אמנם ייתכן שהניצוץ שבו נמצא בתכלית ההעלם, אבל הוא קיים בו בשלמות.

אחר-כך צריך להתחיל לחפש ולגלות את הניצוץ. וגם שלב זה נעשה לא על-ידי הדגשת השלילה, אלא מתוך הדגשת העילוי האין-סופי שיש בכל יהודי. גילוי הניצוץ מחדש נעשה על-ידי ההכרה במעלתו, וממילא – גודל הרחמנות על ירידתו לגלות.

בהמשך מבאר אדמו"ר הזקן שלב נוסף בחיפוש אחר האבידה: **"אך האדם אשר יפשפש במעשיו ולא יתעורר בו מידת רחמנות ולא יתמרמר לבו בקרבו, עם היות שמעמיק במחשבתו איך נפל ניצוץ אלוקות בגלות בתוך נפשו. זאת ישים אל לבו ונשא עליו המשל הזה – כי היות טבע האדם כשכואב לו אפילו ציפורן רגלו מחמת שנגף באבן מרגיש הכאב במוחו ומצטער, אך היינו כשאבר הנגוף עודנו מחובר בו טרם נחתך, אבל כשחותכין האבר, אין המוח מרגיש את הכאב מפני שהוא נכרת ונפרד משורשו.**

"כך אנחנו, בני-ישראל, מחוברים ודבקים בו ית', ולכן צריכים אנחנו להרגיש הכאב והפגם שפגמנו והורדנו בגלות ניצוץ אלוקותו ית' . . אך מה שאינו מרגיש בנפשו הכאב והפגם היינו, מפני שפגם כל כך עד שנפרד ונכרת משורשו לגמרי. ומזה אדרבה יעורר רחמים יותר גדולים".

כלומר, אם האדם אינו מרגיש רחמים על-ידי ההתבוננות בגודל ירידת הניצוץ האלוקי שבו, אזי דבר זה עצמו צריך להביאו לידי התעוררות רחמים – עובדה זו מראה שהוא ירד כל-כך למטה, עד שאינו מתעורר כלל ברגש של רחמים על נפשו האלוקית הנמצאת בגלות! והתעוררות הרחמים על גודל ירידת הניצוץ תעורר אותו מחדש ותביא אותו שוב לידי גילוי.

וממשיך אדמו"ר הזקן וכותב: **"ואם גם בזאת לא יתעורר בו מידת רחמנות הנ"ל, הנה זאת העצה היעוצה, דהנה כתיב הרועה בשושנים, ופירש בזוהר מה שושנה אתהפך מגוון סומק לגוון חוור על-ידי אשא כו', כך הנה כתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. שהחטא (ש)נקרא אדום . . יתהפך לגוון חוור שהוא בחינת כשלג ילבינו על-ידי בחינת אש . . (ו)אש שלמטה הוא ענין סיגופים ותעניות למעט חלבו ודמו שהם מסטרא דקליפת נוגה, ואז יאר ה' פניו, בחינת הארת פנים כנ"ל".**

אם כל העצות הנזכרות לעיל, להתבונן בגודל מעלת הניצוץ שבקרבו וגודל הרחמנות שעליו בירידתו לגלות בין ה'קליפות', לא יועילו, אזי מיעוט חלבו ודמו על-ידי סיגופים ותעניות יועילו בודאי ואזי – "יאר ה' פניו" ותתגלה הארת פנים בפנים.

ולכאורה ניתן לשאול: מכיוון שיתכן ושתי העצות הראשונות לא יועילו, אם-כן מדוע לכתחילה לא ייגש האדם לעצה השלישית שודאי תועיל?

אלא שכנראה עצה זו מועילה רק כאשר היא באה כהמשך לשתי העצות הקודמות. כאשר האדם ישתדל בשתי העצות הראשונות אזי העצה האחרונה ודאי תועיל.

במילים אחרות: סדר הופעת הדברים במאמר גם הוא מורה דרך בעבודת ה'. לכל לראש על היהודי ללמוד את הפרק הראשון של המאמר. עליו להבין תחילה את גודל מעלת נשמת היהודי ולהפנים את משמעות הקשר שיש לו עם הקב"ה. זו נקודת הפתיחה. רק אחרי זה

אפשר להתחיל בסדר התשובה עצמו. רק אז ניתן להתחיל לחפש את האוצר היקר שאבד. וכאשר הפרק השני נלמד אחרי הפרק הראשון – הפרק השני נראה אחרת. התשובה הבאה בעקבות ידיעת והכרת מעלת נשמת היהודי, המבוארת באריכות בפרק הראשון, היא תשובה שונה לגמרי.

יתירה מזו: גם התשובה והחיפוש עצמם צריכים להיעשות מתוך הדגשת העילוי של הניצוץ היהודי וגודל הרחמנות על ירידתו בגלות [ובזה עצמו יש שני שלבים כנ"ל: בתחילה על האדם להתבונן בגודל הירידה שנעשית לנשמתו על-ידי העברות. ואם התבוננות זו עדיין אינה מעוררת בלבו רגש רחמנות, אזי יתבונן האדם בגודל הירידה שדבר זה עצמו מבטא – הוא התרחק כל כך משורשו עד שאינו מרגיש כלל את הכאב של נשמתו].

רק אחר-כך, אם כל זה עדיין לא הועיל להביא את הניצוץ לידי גילוי ממשי, נותן אדמו"ר הזקן את העצה של סיגופים ותעניות.

וגם כאן, כאשר הסיגופים והתעניות נעשים לאחר ההשתדלות בקיום העצות הראשונות – התעניות הן תעניות אחרות והסיגופים הם סיגופים אחרים. הסיגופים אינם סתם סיגופים גופניים; הם באים כביטוי לרגש הנשמתי הפנימי. הם באים בהמשך להכרה והרגשה במעלת נשמתו האלוקית וגודל ירידתה בגלות, ועל זה הוא מתמרמר ומייסר את עצמו.

דווקא אז, כאשר הסיגופים והתעניות באים בהמשך להתבוננות במשמעותו הפנימית של החטא, כלפי מי הוא חטא ומה נגרם על-ידי כך, הם יהיו ה'מכה בפטיש' שיסיימו את תהליך הבאת הניצוץ לידי גילוי, ואזי, "יאר ה' פניו" בפועל ממש.

כלים לאחיזת האור

ז. בסעיף ג' מביא אדמו"ר הזקן את הכתוב¹⁶ "בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי וגו' עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתי ולא ארפנו עד שהבאתי אל בית אמי ואל חדר הורתי. פירוש, שאהבה נפשי, בקמץ, הוא לשון כבוד, מה שאהבה כבוד. היינו כי ישראל עלו במחשבה הקדומה, וזהו בחינת טהורה היא קודם אתה בראת".

ביאור הדברים:

בברכת אלוקי נשמה אנו אומרים "נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראת". וצריך להבין: איזה משמעות יש למילים "טהורה היא" קודם "אתה בראת"? לפני שהנשמה נבראה, היא לכאורה לא הייתה קיימת וכיצד ניתן לומר עליה "טהורה היא"?

ההסבר בזה הוא¹⁷: אכן כך. נשמת היהודי קיימת עוד לפני שנבראה. הבריאה, ההתלבשות בגוף, זהו שלב נוסף בנשמה; אבל עצם מהותה של הנשמה הוא היותה חלק אלוקה שלמעלה מעלה מהבריאה. וכמו שכתוב במדרש¹⁸ "במי נמלך? בנשמותיהן של צדיקים"¹⁹, הקב"ה

16. שיר השירים ג, ב-ד.

17. ראה גם לקוטי-תורה שיר השירים דף טז, ד. תורת מנחם ח"ד עמ' 94 ואילך.

18. רות רבה פ"ב, ג (בשינוי לשון קצת).

19. "ועמד כולם צדיקים" ישעיה ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

כביכול נמלך בנשמות ישראל, האם כדאי לברוא את העולם או לא. זאת מפני שנשמות ישראל קיימות עוד לפני הבריאה, ולכן אפשר להימלך עימהן אודות הבריאה.

הנשמה במהותה היא אלוקות שלמעלה מעולמות. אם-כן התואר "טהורה היא" זהו עניינה העצמי של הנשמה; ואילו ההמשך, "אתה בראת", הוא שלב שהתחדש בה בנוסף למהותה העצמית.

מציאותם של שאר כל הנבראים מתחילה רק לאחר בריאתם. לפני התהוותם – מציאותם לא הייתה קיימת. יתירה מזו: מבואר בתורת הקבלה והחסידות²⁰, שבריאת העולם התאפשרה רק לאחר שהקב"ה צמצם וסילק את אורו הבלתי-מוגבל. לפני הצמצום, ביחס לאלוקות כפי שהיא מצד עצמה, אין לנבראים שום יחס, ואין שום נתינת מקום להתהוותם.

זהו ההסבר מדוע עמוק בתוך לבו של כל יהודי קיימת אהבה בלתי-מוגבלת לקב"ה: כל שאר ברואי העולם אינם קשורים בהתקשרות פנימית עם האלוקות שלמעלה משייכות לבריאה, שהרי כל סיבת מציאותם היא סילוק וצמצום אור זה; רק נשמות ישראל, שעלו במחשבה עוד קודם הבריאה, קשורים עם עצמיותו של הקב"ה כפי שהוא למעלה לגמרי משייכות לבריאת העולם. זהו שורשה של אהבת ישראל לה' – "אהבה נפשי – מכבר", זו אהבה שמתחילה עוד קודם הבריאה.

ומסיים אדמו"ר הזקן את המאמר וכותב, שגם לאחר שהאדם ימצא את האור הגנוז בו, ייתכן שהאור ישוב ויסתתר²¹. בכדי שדבר זה לא יקרה, על האדם לעשות 'כלים' לאחיות האור. ובלשון רבנו: "אף גם אם מצא את האבדה, הנה לא יתקיים בו אור ה' בלתי כלים, כי זה (העדר הכלים) גורם הסתלקות האור כנודע. ולכן העצה לעשות כלים לאור ה'. והם אותיות התורה, כי בית אמי זו תורה-שבכתב, וחדר הורתי זו תורה-שבעל-פה. . (ו)גם על-ידי מצוות הצדקה שהוא מידת החסד, שהוא חיצוניות וכלי לבחינת האור והאהבה בחינת פנימיותו. וכמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד, פירוש, כי לאור פני ה' שהוא בחינת האור, יש שני כלים, שהם תורה וחסד כנ"ל".

20. כמו שכתוב בעץ חיים (שער א ענף ב), שלפני הצמצום היה אור-אין-סוף ממלא מקום החלל ולא היה מקום לעמידת העולמות, והדברים מבוארים במאמרי חסידות רבים.

21. כפי שהובא לעיל מהמאמר, שאור זה הוא "בבחינת הסתר והעלם מאוד בטבעו" – זהו אור שגנוז וטמון עמוק בתוך הנפש, ובטבעו אינו נוטה להתגלות.

שער שני

יוצאין להקביל פניו

הכנות הנסיעה לחצרות קדשנו

דבר המלך

כשחסיד חב"ד מגיע לרבו...

משיחת ש"פ ראה ה'תש"י

כאשר חסיד מחסידי פולין נוסע לרבו – אזי ה"תורה" היא בקיצור, ו"שיריים" (בפרט ביו"ט) ישנם בריבוי בכל הסעודות ואח"כ יוצאים בריקוד וכך עובר כל הזמן מתוך עבודה בשמחה, ולפני שחוזר לביתו נכנס אל הרבי להיפרד ממנו, ומבקש ברכתו בכל המצטרך לו בבני חיי ומזוני רויחא, עבור בת בוגרת, עבור פרנסה וכו', והרבי מבטיח לו, וכשחוזר לביתו ומספר לבעה"ב'סטע על הבקשות והברכות שקיבלו מהרבי הרי היא גם שמחה מנסיעתו אל הרבי, וכשרוצה לנסוע לרבו עוד הפעם מסייעת בידו עי"ז שנותנת לו צידה לדרך "קלעצלעך מיט הערינג" וכמה פרוטות עבור הנסיעה וכו' – כך שיש לו עוה"ז.

ולאחרי ק"כ שנה, בבואו לעוה"ב וב"ד של מעלה שואלים אודות מעמדו ומצבו ("וואס הערט זיך מיט אים") און עס ווערט ביטער... יש לו תשובה מן המוכן: הייתי חסיד של הרבי שלי ו"צדיק באמונתו יחי", "א"ת יחי" אלא יחי", וכששואלים אותו האם קיים כל מה שהרבי ציוה עליו, משיב: הרבי שלי נתן לי ברכות, ואמר לי שאהי' שומר תומ"צ, שיהי' לי שיעור בלמוד התורה וכו' וזאת עשיתי, וכשממשיכים לשאול אותו אודות "דע את אלוקי אביך" "צפית במרכבה", משיב: לימדוני שצריך אמונה, כאמור, "צדיק באמונתו יחי" "א"ת יחי" אלא יחי", ואמונה יש לי, ולימדוני גם שאין דורשין במעשה מרכבה ובמעשה בראשית ואכן קיימתי זאת, ובכל מקום שראיתי תיבת "אצילות", ועכו"כ "צמצום" או "קו" ברחתי מזה כמטחוי קשת... שהרי מי אני ומה אני, ובמופלא ממך אל תדרוש!

ובמילא כיון שאמונה יש לו מעל הראש (מקיף אמיתי), שהרי כל ישראל הם מאמינים בני מאמינים, ובפרט עדת החסידים ("ביי זיי איז ניט שייך צו זאגן"), ואת דברי הרבי קיים הן בקום ועשה והן בשב ואל תעשה – הרי כל הג"ע והעוה"ב אינו מספיק עבורו!....

ואילו חסיד חב"ד שנוסע אל הרבי הרי הוא נדחף (לא לקבלת שיריים דמאן דכר שמי', אלא) לשמיעת המאמר, ולפעמים מרוב הדחיפות קשה לו לשמוע ולהבין את המאמר...

סיפר לי יהודי א', "א עולמשער", מה שנשאר בזיכרונו מהשבת שהי'

בליובאוויטש: דחפו אותו כל כך בעת אמירת המאמר, שידע רק הקושיא על הפסוק שבתחילת המאמר. את פנים המאמר לא הבין, ולקראת התירוץ בסיום המאמר "איז ער שוין אינגאנצן צוגעקוועטש" [כנראה ידעו מי הוא, ולכן דחפוהו באופן של הידור מצווה...]. לטעום משהו ("איבער כאפן די הארץ") לאחרי המאמר לא הי' שייך כיון שהייתה חזרה, ואח"כ התפילה, ולאחרי המאמר החזרה, והתפילה באריכות (קצת עכ"פ) הגיע כבר זמן תפילת מנחה, וכך עבר עליו כל יום השבת "א פארמאטערטער, א צוקוועשטער און א הונגעריקער", וגם את המאמר לא ידע....

ואח"כ כשנכנס אל הרבי – מתבייש לדבר אודות צרכיו הגשמיים, פרנסה, בת בוגרת וכו', שכן, לאחרי שזה עתה שמע מאמר מהרבי אודות אצילות ולמעלה מאצילות, איך יקח זמנו של הרבי כדי לספר לו שזוגתו אינה נותנת לו מנוח, בגלל שאין לה בשר לשבת, ולחם שחור בימי השבוע, החנוני אינו רוצה עוד ליתן בהקפה, הבעלי חובות יורדים לחייהם וכו'...

מהרבי הוא מבקש אודות אהבת ה' ויראת ה', קבלת עול, שיוכל להתפלל ללא מחשבות זרות, שיהי' לו הרגש "אין א ווארט חסידות", וכיו"ב, והרבי נותן לו ברכתו על בקשות אלו, וכשחוזר לביתו שואלת הבעה "ב'סטע – בידועה שברכתו של הרבי מועילה – מה הבטיח הרבי בנוגע לפרנסה, בנוגע ל"נדן" עבור הבת הבוגרת וכו',

ומשיב שאודות עניינים אלו לא דיבר עם הרבי כלל, כי אם אודות אהבה ויראה, עבודת התפילה ללא בלבולים מטרדות הפרנסה... הרי מובן מאליו שמקבל ממנה "פסק" על אתר, וכשרוצה לנסוע אל הרבי בשנה הבאה, צועקת זוגתו שמוטב שישכיר את עצמו בתור "חזן" או "שמש" וישתכר רובלים אחדים, ואינה מניחה לו לנסוע, ואינה נותנת לו מאומה וכו' וכו' – כך שעוה"ז אין לו.

ולאחרי ק"כ שנה בבואו לעוה"ב – שואלים אותו איזה חסיד אתה, ועונה "מיט א ברייטקייט": א ליובאוויטשער חסיד, א חב"דניק. א"כ, ממשיכים לשאול אותו – יודע הנך מה הר"ת דחב"ד? ומשיב: בודאי, חכמה בינה דעת. ומהו הפירוש בזה – שלא מספיק אמונה בלבד שהיא בבחי' מקיף אלא צ"ל גם ידיעה והשגה "דע את אלוקי אביך" בפנימיות דווקא, א"כ – אומרים לו – הבה נבחן את ידיעתך, "ווערט דאך ביטער".. ושותק, שואלים אותו: אולי הרבי לא למדך, לא תבע ממך? ומשיב: הרבי למדני ותבע ממני, שמעתי מאמר אחד ועוד מאמר ועוד מאמר, וגם כשלא הי' לי עבור הוצאות הדרך, ולילך רגלי לא יכולתי, שלח אלי הרבי את המאמר בכתב. ובמילא מתחילה החקירה ודרישה: היתכן וכו' ומובן מאליו מה נעשה סוף הדבר.

להקהיל את המושפעים ב'הקהל'

לרגל שנת הקהל, מובא בזה מכתב-כללי מחודש תשרי דשנת הקהל, בו מעורר הרבי על "חובתו של כל מי שהוא 'מלך' בסביבתו" להקהיל את מושפעי ולשמיע באזניהם "את דברי התורה ומצוותיו".

ב"ה, וא"ו תשרי, יום שלישי שהוכפל בו כי טוב,
פ' וזאת הברכה, שנת ה'תשמ"ח,
שנת הקהל,
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה,

בעמדנו בראשית השנה החדשה, המיוחדת בכך שהיא "שנת הקהל",

וא"ו תשרי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, נסתלקה שבת תשובה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה.

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב: פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו). ובאוה"ת (בראשית לג, א ואילך. משפטים ע' א'קנז. ועוד) ובמכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (נדפס בסה"מ ה'תש"ט ע' 19 (השני) ואילך. אגרות-קודש שלו ע' קלה ואילך) מקשר זה עם טוב לשמים וטוב לבריות (קידושין מ, א).

פ' וזאת הברכה: להעיר, אשר בקביעות שנה זו היא במשך ג' שבועות. רובו של חודש תשרי. ולהעיר מתורת אדה"ז: מען בעדארף לעבן מיט דער צייט . מיט [צריך לחיות עם הזמן.. עם] פרשת השבוע כו' (היום יום" ב' חשוון. ספר השיחות ה'תש"ב ע' 29 ואילך).

שנת הקהל: כן י"ל, דכל השנה כולה נקראת ע"ש קיום מצות הקהל בחג הסוכות, ע"ד הלשון "שנת היובל" (בהר כה, יג. ובכ"מ), שכל השנה נק' "על שם תקיעת שופר" (רש"י בהר שם, י) דיוהכ"פ (בהר שם, ט) - ואף שבשנת היובל יש דיני יובל כל השנה ובלי שינוי - אף ששם השנה ("שנת היובל") אינו ע"ש דינים אלה אלא ע"ש התקיעה ("יובל"), שהיא פעולה חד-פעמית. ואולי י"ל שגם בהקהל כל תכליתו אינו פעולת ההקהל עצמה, אלא התוצאה בימים שלאח"ז, "ליראה גו' כל הימים גו'" (וילך לא, יג). - ואולי עפ"ז יומתק לשון הכתוב בנוגע לקביעת זמן הקהל "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה" (וילך שם, י), וכפרש"י שם "בשנה ראשונה . . שנה שמינית . . קורא. אותה שנת השמטה כו' " - להדגיש שזהו"ע השייך להשנה. ולהעיר ש(כל) שנה זו נקראת בחז"ל (מגילה יז, ב. סנהדרין

ובהתאם למצוה הכללית בזמן בית המקדש, כאשר הקהילו את כל היהודים, "העם האנשים והנשים והטף", בבית המקדש, והמלך חי' קורא באזניהם פרשיות מן התורה, כדי לזרזם במצוות ולחזק ידיהם יותר ב"ליראה את השם", ביהדות, תורה ומצוות,

ובהמשך למכתב הקודם שבו הוזכר בקצרה שלמרות שמצות "הקהל" במובנה הפשוט קשורה בזמן שבית המקדש קיים, הרי היא עם זאת נוגעת בפועל, במובנה הרוחני, בכל מקום ובכל זמן,

נתעכב כאן על נקודת הדבר ופרטים מסויימים בה, כיצד להביא את הדבר לידי מעשה בפועל, הן ביחס ל"העם" בכלל, יהדות של קהל וציבור ופעולותיהם, והן בחייו של כל יהודי כיחיד.

בראש ובראשונה יש לנצל את ההתעוררות של ימי חודש תשרי, ובמיוחד: של ראש השנה, שבת תשובה וכו', כדי לכנס ולהקהיל יהודים - אנשים, נשים וטף, עד ל"קטני קטנים", לכנס אותם ב"מקום" קדוש, כלומר באוירה קדושה, ולנצל את הדבר לשם המטרה והיסוד של מצות "הקהל": "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

צז, א. ועוד) "מוצאי שביעית".

הקהילו את כל היהודים וכו': בפרטיות ראה רמב"ם הל' חגיגה פ"ג.

"העם האנשים והנשים והטף": וילך לא, יב.

קורא באזניהם פרשיות מן התורה . . ביהדות וכו': רמב"ם שם ה"א (וראה לק"ש חה"ס תשמ"ח).

ב"ליראה את השם": וילך שם, יג.

"הקהל" . . נוגעת . . ובכל זמן: להעיר מאברבנאל עה"ת וילך: מכאן נשאר המנהג בימינו שביום השמיני חג העצרת האחרון נקראים יום שמחת הורה שבו ביום אנו משלימים את התורה עומד הגדול שבקהל ומסיים אותה והוא בעצמו קורא מבלי תורגמן פרשת וזאת הברכה לדמיון מעשה המלך בזמן האלקי ההוא.

נוגעת בפועל, במובנה הרוחני: ראה לק"ש שם (סעיף ו), שבמצות הקהל ה"ז יותר משאר מצוות (וראה שם הערה 38, שתוכנה הרוחני אולי אפ"ל שהיא ביתר שאת מבזמן שביהמ"ק קיים), ע"ש.

מעשה בפועל: כי המעשה הוא העיקר - אבות פ"א מ"ז. תק"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב. קלד, א).

בראש ובראשונה וכו': ראה גם מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ח (לק"ש ח"ט ע' 446, נדפס גם לעיל בתו"מ אגרות מלך ח"א ע' נ"ג (מכ' י"ח).

ל"קטני קטנים": ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ וילך שם, יג. גו"א (לפרש"י עה"ת) עה"פ שם, יב. חדא"ג מהרש"א לחגיגה ג, א. ובמנ"ח מצוה תריב "נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל או בנולד שכלו רוב חדשיו". וראה מכתב יום שלשים לחודש תשרי ה'תשמ"ז (נדפס בתו"מ אגרות מלך ח"א ע' שפ"ב מכ' פ') הערה ד"ה והטף. וש"נ.

"למען ישמעו .. התורה הזאת": וילך לא, יב.

במיוחד זו חובתו של כל מי שהוא "מלך", מנהיג בסביבה, רב בקהילתו, מחנך בכיתתו, אב במשפחתו, "לקרוא באזניהם", להשמיע את דברי התורה ומצוותי' בחוג שלו, בכל מקום שהוא יכול להגיע אליו, בתוקף וברצינות, ועד שהדבר ייצור רושם עמוק והשפעה ממושכת על השומעים,

שירגישו וישפיעו במשך חודש תשרי, ובמשך כל השנה, ובמשך כל שבע השנים, מ"הקהל" זה ועד ל"הקהל" הבא, השפעה שתבטא בחיי היום-יום, בהתנהגות המבוססת על "ליראה את השם": לימוד התורה וקיום המצוות, וביחד עם כך - בשמחה ובטוב לבב, כפי שהדבר מודגש בעובדה שמצות "הקהל" היא ב"זמן שמחתנו", בחג הסוכות.

כבר דובר פעמים רבות במשך השנה שחלפה, על הציווי "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כפי שחז"ל מפרשים: "בתוך כל אחד ואחת מישראל", אשר מתאים לזה כדאי אשר כל אחד ואחת, כולל ילדים קטנים, יעשה את ביתו, חדרו, כליו וכו', ל"מקדש מעט", והתורה מבטיחה: "הבא לטהר - מסייעין אותו", עד להבטחת הקב"ה: "ושכנתי בתוכם".

כך הדבר בתקפו, ואדרבה ביתר שאת ויתר עז, בענין ומעשה כללי כזה, ביחס

כל מי שהוא "מלך", מנהיג . . רב וכו': ראה לקר"ש נצו"י תשמ"ז הערות 20, 34. וש"נ.
"ליראה את השם" . . וביחד עם כך - בשמחה: להעיר מספרי עה"פ ואתחנן ו, ה: ואין אהבה במקום יראה כו' אלא כו'.
לימוד התורה וקיום המצוות . . בשמחה ובטוב לבב: ראה רמב"ם סוף הל' לולב. ד"ה שמח תשמח ה'תשמ"א (סה"מ - מלוקט ח"כ עמ' עז ואילך) ס"ד. וש"נ.
ב"זמן שמחתנו", בחג הסוכות: ראה יל"ש אמור רמז תרנד בתחלתו: אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג. וראה לקר"ש ח"ד ע' 418 ואילך.
דובר . . במשך השנה שחלפה: מכתב שבין יו"ד וט"ו בשבט ה'תשמ"ז (נדפס בתו"מ אגרות מלך ח"א ע' שפ"ט מכ' פ"א). קונטרס משיחת ש"פ תרומה, ו' אדר ה'תשמ"ז. ועוד.
"ועשו לי מקדש: תרומה כה, ח.
כפי שחז"ל מפרשים: ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים - סט, כ). ועוד. - נסמן במכתב הנ"ל.
ואחת: ראה שיחת ש"פ תרומה הנ"ל הערה 62.
כולל ילדים קטנים: ולהעיר אשר בנדבת המשכן השתתפו גם קטנים - אדר"נ פ"א. אוה"ח ר"פ תרומה ור"פ ויקהל. וראה צפע"נ עה"ת ר"פ ויקהל.
ל"מקדש מעט": ראה יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.
"הבא לטהר - מסייעין אותו": ראה שבת קד, א. וראה לקר"ת דרושים לשמע"צ ד"ה ה' לי בעוזרי פ"ה (פט, ד ואילך) דגם לטהר אחרים במשמע.

ל"הקהל" המוזכר: מוטלת חובה על כל אחד ואחת לבצע את תוכן מצוות "הקהל בבית המקדש" בסביבתו ובו עצמו.

במצות "הקהל" מדגישה התורה כי ההקלה של "העם", מורכבת מאנשים, נשים וטף: לכל אחד מן הסוגים האמורים ישנה - נוסף על קוי האופי הכלליים של "העם" - גם תכונה מיוחדת. אנשים - ניחנים במעלה של עוצמה וכוח הנהגה, להיות מורי דרך בהתנהגות הכללית, הנהגה מחוץ לביתו וכו', נשים - הן בבחינת "עקרת הבית", הן מנהלות את הנהגת הבית, התחלת חינוך הטיפ, הבנים והבנות, וכו', ואילו טף - הם המתחנכים, המקבלים, הם מודרכים על ידי הוריהם ומחנכיהם.

דומה לכך גם ב"עולם קטן - זה האדם": אצל כל אדם ישנן (צריכות להיות) כל התכונות האמורות: התוקף והעוצמה של "אנשים", הזמן והכוחות שלו המסוגלים וצריכים להנהיג ולהשפיע ולהאיר מסביבו, בהנהגת העולם, וכן - של "נשים" - בהנהגת הבית, ויחד עם זה הוא צריך להיות גם תלמיד ומחונך, כלשון חז"ל: "איזהו חכם - הלומד מכל אדם",

וגם בכך מלמדת מצות "הקהל" את כל יחיד, ב"עולם קטן" שלו, שהוא נדרש ל"הקהל" ולאסוף את כל תכונותיו השונות, של "אנשים, נשים וטף", ולהכניס אותם ב"בית המקדש" הפנימי שלו, בהתמסרות מוחלטת לדבר המלך, זה הקב"ה, עד שיהיו כולם חדורים כליל ב"ליראה את השם".

אנשים . . מורי דרך . . נשים . . הנהגת הבית . . טף . . המתחנכים: אולי י"ל באו"א קצת: אנשים - מוחין (חב"ד), נשים - מדות (חג"ת נה"ם), טף - מעשה בפועל (דיש לקטנים).
נשים . . "עקרת הבית": ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתעא. שם ע' תתנח.

נשים .. חינוך הטיפ, הבנים והבנות: ראה של"ה מד, א - נעתק בקונטרס חנוך לנער ס"ע 34 ואילך.

ב"עולם קטן - זה האדם": תנחומא פקודי ג. זח"ג לג, ב. תקו"ז תס"ט (ק, ב. קא, א). וראה אדר"נ ספ"א. לקו"ת במדבר ה. סע"א ואילך. זח"א קלד, ב. סה"מ תרכ"ו ע' ככו.

כלשון חז"ל: אבות פ"ד מ"א. וראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' צ. וש"נ. או"ח להח"מ (הוצאת קה"ת) קטו, א (בהוצאת קה"ת תש"מ ואילך - סתצ"ג).

"להקהיל" . . כל תכונותיו: ראה מכתב ימי הסליחות ה'תשכ"ז (לקו"ש ח"ט ע' 447 ואילך, נדפס לעיל תורת מנחם אגרות מלך ח"א ע' נ"ז מכ"י"ט) בנוגע ל"אסיפת" כל מחדר"מ של האדם.

לדבר המלך, זה הקב"ה: להעיר שמצות הקהל היא לשמוע קריאת המלך, "ויראה עצמו כאילו . . מפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא-ל" (רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"ו).

ויהי רצון שכל אחד ואחת, כולל ילדים קטנים, ינצלו את האפשרויות והכוחות הבלתי רגילים, ששנה זו "שנת הקהל", מביאה אתה, בכל הענינים האמורים, באופן שיבואו לידי מעשה בפועל.

ועל ידי פעולות ה"קהל" והכינוסים יתחזק עוד יותר אצל כל אחד ואחת: "יחד לבבי ליראה שמך",

וההוספה בפעולות הכלליות האמורות תקרב עוד יותר ותחיש את הזמן שבו יקיימו את מצות "קהל", בכל פרטיה, בבית המקדש ממש, ושמעו את קריאת הפרשיות בתורה מפי המלך המשיח, במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור,
ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

נ.ב. הי' רצוי שנוסף על כינוסי "קהל" בימי הסוכות, יזדרזו ויקדימו את הכינוסים גם במשך עשרת ימי התשובה, ובד' ימים שבין יום הכפורים וחס הסוכות, וכל המרבה הרי זה משובח.

"יחד לבבי ליראה שמך": תהלים פו. יא.

וההוספה .. תקרב עוד יותר . . הזמן: כמחז"ל (סנהדרין צח, א. ירושלמי תענית פ"א ה"א. זח"א קטז, ב ואל"ך): זכו אחישנה. וראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות ס' צד, צו (פז. א-ב).

ובד' ימים שבין יום הכיפורים וחס הסוכות: להעיר משיחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ("מבוא" לפוקח עורים עמ' 8) די תשובה פון די ד' ימים שבין יום כיפור לסוכות... איז אין די ד' אותיות פון שום הוי' וואס אין אדם [התשובה של הארבעה ימים שבין יום כיפור לסוכות... זה הד' אותיות של שם הוי' שבאדם] וראה גם ספר המאמרים ה'תשי"א עמ' 42.

ימים שבין יום הכיפורים וחס הסוכות: ראה ויקרא רבה פ"ל, ז. והן ימי שמחה שבהן היו מחנכין את המזבח בימי שלמה (ש"ע אדה"ז א"ח ס"ס תרכד - ממג"א מהרי"ל). וראה פע"ח וסידור האריז"ל במקומו. ליקוטי לוי"צ לזח"א עמ' יא.

פנינים

חשיבות הנסיעה ומעלתה • הוראות והדרכות

הגרלה לנסיעה • סיפורי חסידים

חשיבות הנסיעה ומעלתה

עצם הנסיעה היא דבר פשוט!

ולעיר גם מסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו אודות אביו, כ"ק אדנ"ע ודודו הרז"א, שבקטנותם "שיחקו" ברבי וחסיד [כפי שהורגלו לראות שחסידים באים לרבי ונכנסים ליחידות כו' – בבית זקנם, הצמח צדק] וה"חסיד" נכנס ל"רבי" ושאל אצלו, מהי מציאותו של יהודי, וה"רבי" ענה לו שמציאותו של יהודי – "אש", כידוע פרטי הדברים בסיפור זה.

ויש לקשר זה עם שלילת הענין ד"אשר קרך בדרך" – הדרך של החסיד שנוסע לרבו:

עצם הענין של נסיעת החסיד לרבו – ה"ז דבר הפשוט, שלכן, מזמן לזמן נוסע כל חסיד לרבו (ככל פרטי הענינים שבזה), ונסיעה זו פועלת בעבודתו במשך כל השנה עד לפעם הבאה שנוסע (בשנה הבאה, או בשנה זו עצמה)

אלא מאי, יתכן שיהי' בזה ענין של קרירות – "אשר קרך בדרך", קרירות בהנסיעה לרבו, ועל זה צריך להיות המלחמה בעמלק. לשלול ענין הקרירות אפילו "בדרך" שנוסע לרבו, וכאמור, לא רק בגלל שממצב של קרירות יכולים לירד ח"ו למצב גרוע יותר, אלא גם מפני שענין הקרירות הוא היפך מציאותו של יהודי "אש".

(התוועדויות ה'תשמ"ט עמ' 431)

חסידים שהיו באים אל הרבי בכל עת, ללא סיבה מיוחדת

ישנם יהודים המכונים בשם "ראש- השנה אידן" או "יום- כיפור אידן", כלומר, יהודים הבאים לבית- הכנסת בר"ה ויוהכ"פ; ישנם "יום- טוב אידן" – יהודים הבאים לביהכ"נ ביו"ט; ישנם "שבת אידן" – יהודים הבאים לביהכ"נ ביום השבת; וישנם יהודים סתם (סתם אידן), ללא שם לוואי – יהודים שפוגשים אותם בביהכ"נ שלש פעמים ביום...

וכך גם אצל הרבי – היו "ראש-השנה חסידים", שנהגו לבוא אל הרבי בר"ה; היו "יום-טוב חסידים", שנהגו לבוא אל הרבי ביו"ט; והיו סתם חסידים, שהיו באים אל הרבי בכל עת, ללא סיבה מיוחדת ("סתם אזוי"),

– ("כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר:) סימפסאָהן הי' מסרב להכניסם אל הרבי, לפי שהי' רואה את פניהם של אלה לעתים תכופות יותר מדי ("די פנימ'ער פלעגט ער זען צו אָפּט")...

ובודאי – לאו דוקא כאשר אירע איזה חולי ח"ו, שאז באים אל הרבי לבקש ברכת רפואה [בידעם שזהו "בית-הרפואה" הטוב ביותר ("דאָס איז דער בעסטער שפיטאַל")...], אלא היו באים אל הרבי גם בזמנים טובים ("אין אַ גוטן אופן")!

כלפי מה הדברים אמורים?

ישנם כאלה שבדרך-כלל אינם נוהגים לבוא לכאן, אלא, כשחל י"ב תמוז ביום השבת (כבקביעות שנה זו), שלמחרתו הוא יום הראשון בשבוע, שאז יש להם חופש ("זיי זיינען אויף וואַקיישאַן"), אזי יש להם "מסירת-נפש" לבוא לכאן... ועד"ז כשחל י"ט כסלו ביום השבת – גם אז באים לכאן, לכבודו של רבינו הזקן (בעל הגאולה) שחיבר הרבה ספרים וכו'...

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: אלה שהדברים מכוונים אליהם – בודאי יודעים למי הכוונה ("וועמען מען מיינט")... ובכן, שיאמרו עתה "לחיים", ודבר זה יתקן גם את העבר, שכן, כאשר מתעלים לדרגא נעלית יותר, מתעלים גם מהגבלות הזמן, ובמילא אפשר לתקן גם את העבר. (התוועדיות תשי"ב ש"פ חו"ב)

להיות ב"הקהל" אפי' שעה אחת

"יישר כח לכל האורחים שליט"א, אשר הרגש החסידי שלהם האיר אצלם בגלוי ובא לידי פועל ממש לקיים את ה"לך-לך מארצך" גו', כדי להיות בד' אמותיו (בית הכנסת ובית המדרש) של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, במשך הזמן דהקהל, "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" – (חג הסוכות) עכ"פ שעה אחת או יום אחד, ועל אחת כמה וכמה אלה שהיו כל משך חג הסוכות, ובמיוחד – גם המשכן עד שבעה במר-חשוך".

(ש"פ לך-לך תשמ"ח)

להימצא ככל היותר ב"קרעטשמע"

בין הניגונים המיוחסים לחסידים של אדמו"ר האמצעי ישנו הניגון "ניע זשוריצי חלאפצי".

ומבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שאצל החסידים של אדמו"ר האמצעי הייתה הדאגה

הנסיעה בשנת הקהל

"פאר די פופצען יאר וואס מ'האט זיך ניט געזען"

לאמירתי [בכינוס השלוחים העולמי דשנת ה'תשמ"ח עבר א' בחלוקת הקונטרסים, לאחר שקיבל הקונטרס, נקרא לחזור ע"י כ"ק אד"ש והושיט לו קונטרס נוסף באמרו "פאר די פופצען יאר וואס מ'האט זיך ניט געזען". על השאלה שנהג לבוא מידי שנתיים - שלוש, בא המענה, שהכוונה לשנות "הקהל" שבהם לא ביקר בחצרות קדשנו - שתי פעמים. המו"ל] ע"ד שלא התראינו בט"ו שנים - ה"ז בא בהמשך לדיבורי לאחרונה ובארוכה כו' אודות הקהל (וראי' בממדים המתאימה לזה) - ובקשר לשני "הקהל" האחרונים (יד - טו שנים) - לבטל החזקה דג' פעמים ע"י ביקורו עתה.

(ימי חנוכה תשמ"ח - לקו"ש חל"ט עמ' 356)

סגולת תשרי ד'הקהל' ב-770

בחדש תשרי תשל"ג נכנס הרה"ח ר' טובי' בלוי ליחידות'. בפתק שכתב ייחל במשאל לבו שכל אחד מבני משפחתו יזכה לבוא אל הרבי. ביחידות' התייחס הרבי לעניין זה ואמר: "מה שכתבתם בקשר למשפחה שיהיו כאן - הרי השנה הבאה תהי' 'שנת הקהל', ה' זה דבר נכון שכולם יבואו הנה לחדש תשרי, שאז יכול כל אחד לקבל לפי אופנו אם בדרך פנימי אם בדרך מקיף מעניינים שמסביב". ואכן בתשרי הבא, ה'תשל"ד, הגיע כאמור עם כל משפחתו. כשנכנס עם אשתו לרבי ליחידות, אמר הרבי בין השאר: "הרי דובר בשיחה שחיוב מצוות הקהל הוא בכך שמגיעים אליו [=הכוונה אל המלך], ולכן אתן לכם סיוע והשתתפות בהוצאות הנסיעה".

(התקשרות ו' עמ' 11)

מדוע לא הבאתם הילדים

בשנת תשל"ד נסע הרב טייכמאן שי' עם רעייתו להרבי. בתחילת חדש חשון כשנתקבלו אצל הרבי ליחידות, שאלם הרבי: "מדוע לא הבאתם גם את הילדים, מ'שטורעמט דאך וועגן הקהל" [הרי מסעירים אודות הקהל], האנשים נשים וטף!?

היחידה כיצד לבוא עד ה"בית-מרזח" ("יאק דאיעדעם דא קארטשאמקע"), וכאשר באים לשם אזי לא חסר מאומה...

ותוכן העניין:

כאשר נמצאים בנסיעה בדרך, נכנסים לה"בתי מרזח" ("קרעטשמעס") שנמצאים באמצע הדרך, ושם יכולים לנוח להתפלל וללמוד השיעורים במנוחת הדעת.

והנמשל בזה – שהנסיעה בדרך קאי על זמן הגלות, "מפני חטאינו גלינו מארצנו", שכל בני"הן אלה שנמצאים כאן בחוץ לארץ והן אלה שנמצאים בארץ ישראל) הם בגלות, בדרך, ובאמצע הדרך יש "בתי מרזח" "קרעטשמעס", שהם המקומות של הרביים.

ובמילא צריכים להשתדל למעט ככל האפשרי בשהות בדרך, ולהמצא יותר ב"בית המרזח" ("קרעטשמעס") במקומו של הרבי, מתוך ידיעה ששם לא חסר מאומה.

(תו"מ התוועדיות ח"ב עמ' 106)

לראות את הרבי

רז"ל מספרים (עירובין יג, ב) אמר רבי האי דמחדדנא טפי מחבראי דחזיתי' לר' מאיר מאחורי' (כשלמדתי לפניו ישבתי בשורה של אחריו, פרש"י) ואילו חזיתי' מקמי' הוה מהדרנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך.

רז"ל מדגישים את המשמעות של "זעהן א רבי'ן" [= ראיית רבי] ביתר שאת בירושלמי מסכת ביצה (פ"ה ה"ב – עיי"ש בגליון הש"ס – הובא בתוד"ה מורינא מנחות קד, א), שרבי, ר' יוחנן ורשב"ל זכו לתורתם, הודות לכך שראו את רבם פעם אחת!

אתם, שזכיתם לראות – בלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א – "כ"ק אדמו"ר אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת מוהר"ר שמואל זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע", הרי ברור שראיה זו פעלה את פעולתה הטובה הן בגשמיות והן ברוחניות, ובודאי עדיין פועלת עד היום, כי ראיית צדיק היא נצחיית והיא מלווה את האדם במשך כל ימי חייו, ובכלל, הרי אנו יודעים ש"ברוחניות אין עבר" (שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א י"ג תמוז, שנה זו).

(ממכתב כ"ק אדמו"ר, קונטרס צדיק למלך עמ' 81)

לשמוע את הרבי – ואפי' לאחר ההסתלקות

על הפסוק "כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע", ישנו בה"ביכלאך" מאמר, – שלא צויין עליו מי אמרו (מאמר זה נדפס גם בספרי חסידות פולין, ושם הובא בשם הבעש"ט) – ותוכנו - שלא די בהענין ד"כתוב זאת זכרון בספר", ולאח"ז ילמדו את הדברים מתוך הספר, אלא צ"ל גם "ושים באזני יהושע", והיינו, שיש לשמוע את הדברים ממש בעצמו, ולא רק

ללמוד מספריו, וזהו ענין הנסיעה לצדיקים (עד כאן תוכן המאמר).

במכילתא איתא "שאותו היום נמשח יהושע", והיינו, שמשח אמר פרשה זו ליהושע קודם הסתלקותו, להורות לו כיצד לנהוג לאחר הסתלקותו. וכן מובן ממארוז"ל "שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה", ונמצא שכל ענין מלחמת עמלק הי' נוגע רק בכניסתם לארץ, לאחרי הסתלקותו של משה.

ואעפ"כ נאמר בפרשה זו "ושים באזני יהושע" – מעלת השמיעה מרבו על הקריאה בספרים – להורות שענין השמיעה נוגע גם לאחר ההסתלקות.

ומכאן מענה לאלו הסבורים שלאחרי ההסתלקות הי' איזה שינוי ח"ו - שהרי ממאמר זה (שבהסתמך על האמור בספרים הנ"ל, הרי זה מאמר הבעש"ט) מוכח שענין השמיעה מהרבי נוגע גם לאחר ההסתלקות.

ע"פ האמור לעיל במעלת השמיעה, יובן ג"כ מ"ש בפרשה שעומדים לקרוא היום בתפלת המנחה – "וישמע יתרו", ופירש רש"י, "מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק":

לכאורה, בשלמא בנוגע לקריעת ים סוף, מובן שהי' יתרו צריך לשמוע אודותי, אבל מלחמת עמלק - הרי נכתבה "בספר", והי' יכול לקרוא אודותי מתוך הספר, ולמה הוצרך לשמוע ("וישמע") דוקא?

והביאור בזה ע"פ הנ"ל - שאילו הי' יודע על מלחמת עמלק ע"י קריאה בספר בלבד, לא היתה הקריאה פועלת עליו ("עס וואַלט אים ניט דערנומען") שיבוא, ומה שפעל עליו הוא דוקא "וישמע" - הדברים ששמע משלוחו (או שליח שלוחו וכו') של משה. ונמצא, שאפילו שמיעה ע"י שליח פועלת יותר מקריאה בספרים.

(ת"מ התועדויות חל"ג ע' 90)

חסיד נמצא תמיד "בדרך" אל הרבי

העצה לזה היא: "זכור את אשר עשה לך עמלק גו' לא תשכח" – לא רק התוצאות מפעולות עמלק, אלא גם את עצם ענין הקרירות, שזהו דבר שהוא היפך מציאותו של ישראל.

וכפתגם הידוע: שיהודי הוא אש – פייער (היפך בתכלית מענין הקרירות), כידוע הסיפור עם אדמו"ר הרש"ב נ"ע ואחיו, שגדלו בבית אדמו"ר (הצ"צ, ואח"כ בנו אדמו"ר מהר"ש), וראו אופן נסיעת חסיד אל הרבי, ואופן כניסתו ליחידות, און ווי א חסיד לעבט דערמיט עד לשנה הבאה (או לפעם הבאה שיגיע לרבי). והיינו שחסיד נמצא תמיד "בדרך" אל הרבי, אלא שעמלק רוצה לפעול "אשר קרך בדרך", ועל זה צריך להיות "זכור" שקרירות הוא היפך מציאותו (כי מציאותו היא אש).

תורה בכללות ופרטות נאמרה. כשם שצ"ל "זכור גו' אל תשכח" בנוגע לעמלק, כן הוא

בכללות עבודת האדם – שצ"ל ענין הזכרון, וכמ"ש "זכור ימות עולם". ואם אינו זוכר מעצמו –
"שאל אביך ויגדך", או אצל המשפיע והמדריך שלו.

"זכור" – א איד דארף שטענדיק געדיינקען, ו"אל תשכח" – קיינמאל ניט פארגעסן. כסיפור
הידוע של נשיא דורנו, שתמיד צריך אדם לשאול את עצמו "וואס געדיינקסטו".

ובכללות – צ"ל ה"זכור" ו"אל תשכח" בזה, אז ער געדיינק שטענדיק אז ער איז א איד
וועלער איז פארבונדן מיט אידישקייט, ויהדות הוא דבר אחד עם יהודי. וענין זה הוא תמיד
בזכרונו עד שחולם על זה גם בלילה (במכ"ש מחלום הבא מהרהורי ליבו ביום, עאכו"כ בנוגע
ליהדות שהוא כל עצם מציאותו, ולא הרהור בלבד).

(התוועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 134)

גודל הרחמנות על אלו שלא באו

ישנם אמנם כאלו שלא באו, אלא נשארו
לשבת ב"חור" שלהם ("געבליבן זיצן בא זיך אין
קאטוץ") בדמיינם לעצמם שיושבים בארמון
המלך... וכך "העבירו" ("אפגעשמאכטעט") את
כל משך "זמן שמחתנו".

הסיבה לכך שיכול להיות מצב זה (לשבת
ב"חור" ולחשוב שנמצאים ב"ארמון המלך") היא
– חשכת הגלות, אבל, מה שייך חושך הגלות
לאלו השייכים לנשיא דורנו, שמכריז שכבר סיימו
כל העבודה, כולל גם "צחצוח הכפתורים"!

ומובן גודל הרחמנות עליהם, ובמילא, גדול
יותר הצורך לעודדם כו' שלא יפלו ברוחם כו',
ואדרבה – שיהי' אצלם הענין ד"כפלים לתושי".

ובכל אופן – כל זה שייך לצד השמאלי, אבל העיקר הוא מה שנעשה בצד הימני, כאמור,
להביע יישר כוח לכל האורחים כו'.

(התוועדויות תשמ"ח עמ' 439)

אלו קרבנו

פעם אמר ה'צמח צדק' מאמר
חסידות בקול נמוך, ולא היה
אפשר לשמוע את המאמר. באו
חסידים בקובלנא לאחד מזקני
החסידים: נסענו לרבי במסירות
נפש, ולא שמענו כלום!

ענה ואמר: "אלו קרבנו לפני
הר סיני ולא נתן לנו את התורה
– דיינו".

(אוצר פתגמי חב"ד)

קבלת פני רבו ברגל בזמן הזה

אמר אמרתי אשר, כמו בכל שנה, יבוא הנה לימי השמע"צ ושמח"ת ונתראה ונשוחח יחד.
וכנראה אשר מפני סיבות שונות ומשונות עכבוהו ולא יכול להוציא לפועל נסיעה זו.

וחבל, וכמרז"ל (ר"ה טז, ב) חייב אדם להקביל פני רבו ברגל. וראה כסף משנה ברמב"ם הל'

ת"ת פ"ה ה"ז.

והנה אף שעתה מקילים בהנ"ל, וכמה טעמים נאמרו בזה, הנה עוד אחת יש בזה. והוא ע"פ הידוע הקושיא במה שאנו אומרים ואין אנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות לפניך, דבשלמא לעלות וליראות אי אפשר מפני היד כו' אבל ההשתחוואה אפשר להיות בכל מקום לפניו ית' כמו ואנחנו כורעים ומשתחווים כו' ולמה צריך לזה ביהמ"ק דווקא, והתירוץ על זה הוא כי יש כמה בחינות בהשתחוואה:

(א) השתחוואה חיצונית שמשתחוה בגופו, או מדרגה נעלית יותר בהשתחוואה חיצונית, שבמעשה בפועל שזה תלוי בגופו, לא ימרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה.

(ב) השתחוואה פנימית שנעשה בבחי' ביטול רצונו מפני רצון הקב"ה שאין לו רצון וחפץ אחר כלל, וזה השתחוואת הנפש. והשתחוואה זו היו מקבלים ישראל ע"י הראי' ברגל בביהמ"ק. ומשחרב ביהמ"ק הגם שאין אנו יכולים להשתחוות עכ"פ נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו במקדש מעט ביהכנ"ס וביהמ"ד והיינו בשעת התפילה (בלקו"ת פ' ברכה ד"ה מזמור שיר – הראשון – פ"ב בארוכה).

והנה רואין אנו במוחש, אשר לבוא למדריגת בטל רצונך שכלך וכל כוחות נפשך בלי סיוע – קשה מאוד: כי בהכירו ערך עצמו לא ימצא טעם מספיק שיבטל רצון עצמו מכל וכל. ואדרבה, אם יתקרב לידי הכרה והחלטה שצריך הוא לבטל רצון עצמו, הרי איש שבא להחלטה כזו ה"ה ירא שמים במדרי' חשובה, וא"כ שוב אינו מובן למה אין לו לסמוך על החלטות שכלו ורצונו. והעצה היעוצה היא שיבקש עזר מאדם כזה שמודה הוא בו שעומד למעלה ממדרגתו הוא ואין לו פניות ח"ו בעניינים אלה, שאז בטח ישמע לפקודתו מה שיורהו בדרכי עבודת ה'.

והזמן המסוגל לזה הוא בשלוש רגלים וע"ד דוגמה כמו שהי' בזמן שביהמ"ק הי' קיים. והאריכות בזה אך למותר.

(אג"ק ח"ב עמ' רנד)

חייא מניין?

"רבי לא שנא, רבי חייא מנא ליה" (נדה סב, ב). ופרשו חסידים בדרך הצחות: 'רבי לא שנה' – כאשר חלפה שנה ועדיין לא נסע החסיד לרב, 'חייא מנא ליה' – מאין יקח לו חיות לעבודת ה'?

מעלה מיוחדת בחודש החגים

וענין זה מודגש בחודש תשרי – בעלי' לרגל בחג הסוכות, "בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר", ועד"ז בזמן הגלות, כמ"ש רבינו הזקן בשו"ע ש"אף לאחר החורבן

היו מתאספים ג"כ מכל הסביבות בירושלים לרגל כמו שעושים גם היום, ועד להתאספות והתקהלות דבני בכל מקומות מושבותיהם בבתי-כנסיות ובתי-מדרשות שנעשית במשך חודש תשרי ה"מרובה במועדות" יותר מבכל שאר חדשי השנה; וזוהי הנתינת-כח להמשיך ולפעול ענין האחדות במשך שאר חדשי השנה, כשנמצאים איש איש במקומו.

(התוועדות תש"נ ע' 316)

אשרי חלקם וגדול זכותם

... מהם צריכים ללמוד גם תושבי המקום:

יהודים אלו שטלטלו את עצמם ממקומם כדי לבא לכאן – קורצו מאותו חומר כמותו, ויכלו גם הם להתנהג כמותו, לאכול "קוגל" ... ואח"כ לשקוע בשינה עמוקה (עם עיניים פקוחות, אמנם, אבל מחשבתו מונחת בעיניים אחרים כו') עד לאחרי "רעוא דרעוין", אלא, שבאמצע השינה "חולם" אודות תפילת מנחה, קריאת התורה וכו' – ע"ד המבואר בתורה אור שכללות העבודה בזמן הגלות היא בבחינת "היינו כחולמים" ... ואע"פ כן, לא עשו כן, אלא טלטלו את עצמם, כאמור, כדי לשמוע דברי תורה של נשיא דורנו, וכל זה – אע"פ שלא זכו לחינוך ד'אביו מלמדו" פנימיות התורה!

ואשרי חלקם וגדול זכותם – הן האורחים עצמם, והן מי שהביאם, אשר עצם פעולת הבאתם היא בגדר של צדקה, צדקה רוחנית, שבזכותה צריך משיח צדקנו לבא תיכף ומיד!

(משיחת ש"פ מטו"מ ה'תשמ"ו)

יום הולדת חסידי

כמה וכמה חסידים החשיבו יום בואם לליובאוויטש ליום ההולדת שלהם. מורי הרשב"ץ בא בפעם הראשונה לליובאוויטש אור ליום ששי פ' משפטים שנת תר"ח, ובכל שנה ושנה היה ער כל אותו הלילה, ומכוון להניח תפילין בה בשעה אשר נכנס להצ"צ בפעם הראשונה.

(היום יום ל שבט)

לא מיהרו לחזור לבתיהם...

ויש להוסיף, שענין זה מודגש עוד יותר – כאשר עושים גם היום מעין ודוגמת הענין דעלי' לרגל:

בנוגע לתוכן הענין דעלי' לרגל בעבודה הרוחנית בנפש האדם – מבואר בלקו"ת שמשחרב ביהמ"ק הגם שאין אנו יכולים להשתחוות ("עיקר הראי' היא ההשתחוואה שהי' משתחוואה ויוצא"), עכ"פ נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו במקדש מעט, "בית הכנסת ובית המדרש", ועאכ"כ – ביהמ"ד מיוחדים, וע"ד – של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

כן "עושים גם היום" – שכמה וכמה עשיריות מישראל מטלטלים את עצמם ("טלטולי גברא" וגם "טלטולי דאיתתא") מביתם ומקומם, כדי לשהות במשך מועדי חודש תשרי בד'

אמותיו של נשיא דורנו, מעין ודוגמת וזכר לענין דעלי' לרגל בזמן שביהמ"ק הי' קיים.

ומכיון שנמצאים כאן עדיין כמה וכמה שלא מיהרו לחזור לבתיהם מיד לאחר שמח"ת אלא נשאר גם לששה במרחשוון (שבת זה), ורק לאחר זה עומדים לחזור לבתיהם, איש איש למקומו, המקום שהועידה לו ההשגחה העליונה למלא את תפקידו ושליחותו, "לשכן שמו שם" – אזי מודגש עוד יותר ענינו המיוחד דששה במרחשוון, סיום וגמר העלייה לרגל.

(התוועדויות ה'תשמ"ז עמ' 465)

הרגש החסידי האיר בהם

ענין נוסף שבקשתי שיפרסמוהו – בקשר ובשייכות לשבעה במרחשוון:

א) נתינת יישר כוח לכל האורחים שליט"א, אשר, הרגש החסידי שלהם האיר בהם בגילוי ובא לידי פועל ממש, לקיים את ה"לך לך מארצך גו'" כדי להיות בד' אמותיו (בית כנסת ובית מדרש) של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר במשך הזמן ד"הקהל", "הקהל את העם האנשים הנשים והטף" (חג הסוכות) – עכ"פ שעה אחת או יום אחד, ועאכ"כ אלה שהיו כל משך חג הסוכות, ובמיוחד – גם המשכו עד שבעה במרחשוון.

(התוועדויות ה'תשמ"ט עמ' 429)

הוראות והדרכות

היציאה מאה"ק אפשרית כדי להשתטח על קברי צדיקים

ובאתי בזה בהצעה, בהקדמה – שהיציאה מאה"ק ת"ו לחו"ל, הרי אפשרית היא, רק במקרים מיוחדים, ומהם, כדי להשתטח על קברי צדיקים, (ראה שדי חמד חלק אסיפת דינים בתחלתו, ובפאת השדה לשם). ובפרט בצדיק נשיא שהי' קרוב אליו לומד תורתו ומתנהג ע"פ הוראותיו והדרכתו, או עכ"פ מקבל עליו לעשות כזה מכאן ולהבא.

ידועים דברי רבותינו נשיאינו, בענין התקשרות שהוא ע"י (כנ"ל) לימוד תורתו וקיום

הדרכותיו ותקנותיו.

וידוע ומפורסם עד כמה מסר נפשו כ"ק מ"ח אדמו"ר נשיא ישראל על תורת החסידות בכלל ועל הפצתה באופן הכי רחב ולחוגים הכי שונים – מתוך אהבה, ובאותה "הלשון" שהם שומעים.

ולכן – על כל אחד ואחת שי' מהמשתתפים בנסיעה האמורה, להתחיל בהאמור בפועל קודם התחלת הנסיעה בפועל, כוונתי – להוספה בלימוד הדא"ח ובפרט בלימוד מאמרי בעל הציון.

ובהנוגע להנשים, במה שיש בהאמור גם אליהם או במיוחד אליהם.

הישיבה פתוחה גם בתשרי

בערב סוכות ה'תשל"ו נכנס א' המשפיעים ליחידות. בין הדברים אמר לו הרבי באים בחורים לחודש תשרי און זיי דרייען זיך אויף קינגסטון עון. און די הנהלה טוט גארניט און די ישיבה איז פארמאכט, איך האב געוואלט רעדן וועגן דעם "ג תשרי אבער [=... ומסתובבים על קינגסטון והנהלה לא עושה כלום. והישיבה סגורה, רצייתי לדבר אודות זה (בהתוועדות של) "ג תשרי אבל] מכיוון שהיה בטלפון לא רצייתי שישמעו כל העולם מה קורה פה..

(עיין הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן סוף פרק א': והנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן וכו' כל מצות עשה שאין הזמן גרמא וכו' ובימיהם הי' החכם דורש וכו' בלשון שמבינים הנשים וכו', והרי בכלל מצות עשה שאין הזמן גרמא, הם לכל לראש שש המצות שחיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו, ואלו הם, א) להאמין בשם, ב) שלא להאמין לזולתו, ג) ליחדו, ד) לאהבה אותו, ה) ליראה אותו, ו) שלא לתור אחר מחשבת הלב וראית העינים.

שלזה באים במיוחד ע"י הלימוד שבימינו הוא לימוד תורת החסידות, וכפס"ד הרמב"ם הלכות יסודי התורה ריש פרק ב'. ומעשה רב).

כן יפריש כאו"א – בלי נדר – בכל יום חול בבקר פרוטות אחדות לצדקה, למוסדות בעל

הציון, לחיזוק המוסדות. כן יבקר קודם הנסיעה, עכ"פ פעם אחת, בתוככי בני ישראל, בחוגים שלעת עתה עדיין אינם מהמקושרים בכל עניניהם וכו', ז.א. שבדקות עכ"פ חל עליהם התואר דחוצה. ובביקורם ידברו דברי התעוררות בכלל, ומתורתו של בעל הציון בפרט.

וכל המוסיף בכל אחד מהנ"ל, הרי זה משובח, כמובן.

בעת הנסיעה – ילמדו ברבים שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ע"פ התקנה של בעל הציון. וכן שיעור בתורתו – במקום שלבם חפץ, של רוב המשתתפים בזה,

ובודאי יצטרפו להם כל הנוסעים ובצירוף הצוות, שמבני ישראל הוא.

ויהי רצון שתהי' הנסיעה בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים, ובנקודה הפנימית – שעל ידה יתוסף בהפצת היהדות בכלל, ובהפצת המעינות חוצה ביחוד.
וינצלו זמן שהותם כאן, כסגנון חז"ל, כדבעי למיעבד – מתוך שמחה וטוב לבב.
ונזכה במהרה לקיום היעוד דבשובה ונחת, דנחזור כולנו בשובה ונחת לארצנו הקדושה על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

(אג"ק חי"ט עמ' תיד)

מעלין בקודש משנה שעברה

על יסוד מאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, באתי בזה להעיר, אשר הכתוב אשתקד, בעניני התעוררות תורה ומצות, בקשר לנסיעה לכאן, והסדרים שלה, בתקפו גם השנה זו. ואדרבה – עפ"י הציווי העלות בקדש, בטח יוסיפו בזה, כאו"א לפום שיעורא דילי', והרי הובטחנו – כל המוסיקף מוסיפין לו.
והרי בעניני טוב וקדושה, שגם עניני הגוף של ישראל עם קדוש נצטוו האדם לעשותם קדושה,
ככל שיהי' המצב טוב, יש להוסיף, הלוך והוסיף הלוך ואור.
ובודאי למותר להעיר, אשר בהנ"ל הם גם הענינים הקשורים בהשפעה על הזולת, ואדרבה, כיון שואהבת לרעך כמוך – כלל גדול בתורה,
וידועה תורת רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, אשר ואהבת את ה"א – ואהבת לרעך כמוך, חד הוא. וק"ל...

(אג"ק ח"כ עמ' שלג)

להתחלק לשתי קבוצות

(מענה לקבוצת תלמידים שלוחים ג' מנ"א ה'תשמ"א:)

לכתבם ע"ד שהותם כאן בחודש תשרי – מהנכון מטעמים מובנים שיתחלקו לשנים (ע"פ הגורל): האחת – תבוא לח"י אלול ועד לאחרי יוה"כ; והשני' – לחה"ס ועד לאחרי ש"ק בראשית, באופן שלא יהי' הפסק ח"ו במילוי שליחות הקבוצה במקום שנשלחו, נוסף שע"פ תורת הבעש"ט המפורסמת – במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא.

(דעם רבינ'ס קינדער ע' שעו)

תנאים לנסיעה

(מענה אודות ארגון קבוצה מצרפת לנסיעה לחצרות קדשנו לקראת חודש תשרי תשל"ב):
באם: 1) יכול לסדר (הכותב) שכאן יתעסק מי עמהם במשך שהותם כאן. 2) מבטיחים (הרוצים לנסוע) שע"ז יתוסף אצלם בעניני תומ"צ (לפי השערותם), 3) לא יכנסו ע"ז לחוב גדול כו' – תהא הנסיעה בשטומר"צ.

(אג"ק חלק כז' ע' רכז)

צריך עיון גדול

... במה שכותב ע"ד נסיעה לכאן – צריך עיון גדול אם כדאית בשביל ההוצאות (בממון, בכוחות וכו') הכרוכות בזה, והעיקר – בלבולי הסדרים במשך הזמן עד שיחזור. וכבר הראה הנסיון שהקלוקל הנגרם ע"ז דורש זמן רב והתעמצות רבה לתקנו, ולא תמיד מצליחים.

(קונטרס צד"ק למלך ח"ה ע' 112)

זהו רצון השם

אינו נכון כלל וכלל ובודאי אשר אין זה רצון השם.

וישאר כאן עכ"פ עד לאחר תשרי הבע"ל – באופן שנוכל לחוג ביחד כל ג' הרגלים (וכן יום הולדתי) – כולל שמחת תורה – וינצל הזמן ללימוד התורה ועיון בה בחיות ועד שיוכל להחיות גם אחרים.

והשם יצליחו – כי זהו רצון השם.

(מתוך כת"ק)

לנצל ימי הנסיעה להפצת היהדות

חבל אשר לא ניצלו ימי הנסיעה שלהם יותר בפעולות בעניני יהדות בכלל וחסידות ביחוד, אבל הרי אין צועקין על העבר אף שפליאה גדולה עליהם על העדר הפעולות כדבעי בהאמור, ותקותי שעכ"פ באה"ק ת"ו ינצלו את האפשרות בזה ככל הדרוש, והרי נסיעתם לכאן היתה כרוכה בכמה קישוים העלמות והסתרים ופשיטא שצריכים להנות ממנה לא רק שני אנשים יהי' מי שיהי', אלא מספר רב יותר וכל המרבה בזה ה"ז משובח.

ובפרט שהלא לא לכל אחד ישנה האפשרות לנסוע בעצמו. וכשיתבוננו בהאמור אליבא דנפשי' באמת בודאי ימצאו כמה דרכים ואופנים בזה ולא רק בהנוגע להשפעתם בהמוסד במשרתים בקדש אלא במסגרת רחבה יותר וכמו צעירי אגו"ח והשי"ת יצליכם לבשר טוב בכל האמור.

(אגרות קודש ח"ד ע' שפב)

אלו שבאו צריכים להוסיף בלימוד התורה

אמרתי סדר ללמוד, וכל אחד משתמט מזה בתירוצים שונים, וצריכים לידע שעשרת ימי תשובה הנה לא הזמן ללכת ולטייל, ולקראו "פייער" (עיתון) כמו בעלי – בתים חשובים, כמו

שבאמריקא נקרא בעלי- בתים חשובים, ובעשי"ת צריכים ללמוד בלימוד הנגלה ובעבודת התפילה ובקיום המצוות בהידור. שתוכנה הפנימי של קיום מצוות בהידור הוא עבודת התפילה, ואלו שבאו לכאן צריכים להוסיף בלימוד התורה, ומכיוון שצריך להוסיף בלימוד הנהגה בהכרח שצריך להוסיף בעבודת התפלה שזה נותן כח בלימוד התורה. עבודת התפלה הוא לא דבר נוסף, אלא בהכרח ללימוד התורה.

(משיחת ש"פ וילך ה'תשכ"ב)

גם האורחים צריכים לשמור סדרים

"...בוודאי ישמרו על כל סדרי הלימודים בין נגלה בין בחסידות, בין אם באו כאורחים בין אם באו לתקופה ממושכת יותר – אין בכך נפקא- מינה, ויש לבוא בהידברות על כך עם הרב.. והנהלת הישיבה".

(מיחידות ח"י אלול ה'תשכ"ד)

להישאר עד ז' מרחשוון

ישנם אמנם כאלו שכבר חזרו לבתיהם, ולפלא, שמיהרו לעזוב את ד' אמותיו של נשיא דורנו, אם כי, בוודאי היו להם טעמים וסיבות, ע"פ תורה, ע"פ יושר, וכו', ואין כאן המקום להאריך בזה.

אבל, ביחד עם זה, ישנם כמה שנשארו בד' אמותיו של נשיא דודנו עד לשישה במרחשוון, שבו מסתיים הענין דעלי' לרגל, ובמילא, גם אלו שנסעו כבר – נמשכים אחר אלו שנמצאים כאן, בד' אמותיו של נשיא הדור, שהרי "בתר רישא גופא אזיל".

ובפרטיות יותר:

גם אלו שנמצאים בדרך או שכבר הגיעו לבתיהם – הרי, נוסף לכך ש"במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא" (כמודגש ביום השבת בנוגע להלכות עירובין) ובמחשבתם נמצאים עדיין כאן, הרי, ידוע המשל דכ"ק מר"ח אדמו"ר (שנזכר לעיל) מאכילת ה"שיריים" דסעודה גדולה (ככל סעודה הראוי' לשמה שהיא באופן ד"די והותר", כלומר, כאשר ישנם "שיריים", "הותר", יודעים שהייתה זאת סעודה דיים של כל המוזמנים) גם כאשר נמצאים בדרך, ובפרט בתחנה הראשונה (כפי שרואים במוחש בהנהגת בני אדם, גם אצל אינם יהודים), ודוגמתו בנמשל – שגם לאחרי שמח"ת נהנים מה"שיריים" דסעודת המלך ואוהבו בשמע"צ, אשר, ההשפעה ד"שיריים" אלו היא על כל השנה כולה, ובמיוחד בתחנה הראשונה [כבמשל] עד ששה במרחשוון.

ונוסף לזה, כיון שמדובר אודות שיריים של ענין עצמי, הרי, העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו, כך שיש להם את כל העצם!

אמנם בנוגע לאלו שנמצאים עדיין כאן – אין כל צורך והסברה וענין מיוחד כו' (שע"י התפיסה במקצתו תופסים בכולו) מכיוון שאצלם ישנו העצם כפשוטו. ולא עוד, אלא, שאצל

הנמצאים כאן, הרי, לאחר שמח"ת ניתוסף עילוי גדול יותר – דמכיון שזמן זה הוא בהמשך לשמחה וסעודה דשמע"צ ושמח"ת, נמצא, שלא זו בלבד שיש להם את העצם ממש כבשמח"ת (לא רק ה"שיריים" דשמח"ת כמו אצל אלו שכבר נסעו מכאן), אלא עוד זאת, שניתוסף בזה באופן נעלה יותר, כבכל עניני קדושה שבהם ישנו הציווי ד"מעלין בקודש".

(התוועדויות ה'תשמ"ז עמ' 476)

צריך להיות רושם מהנסיעה

אמור אמרתי, אשר לאחרי שהיו הם כאן משך זמן, והרי אי אפשר שלא יהי' איזה רושם מזה, להתאים לרצון רבותינו ותקותם, הנה בחזרתם ועלייתם לאה"ק ת"ו בכלל ובפרט לכפר חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה תיכף יכנסו ובאופן דקפיצה והשקעה (אריינשפרינגען און אריינטאן זיך) בביסוס והרחבת והעמקת עניני כ"ק אדמו"ר אשר בכפר חב"ד וסביבו מתוך התלהבות וחיות אמיתיים ובפרט שרובא דרובא הענינים אשר שם, גם בעיני בשר רואים שיש להרחיבם כהנה וכהנה, והחסרון רק כח אדם.

(אג"ק חי"ט ע' שס)

הגרלה לנסיעה

ההגרלה הוא ענין שברגש

לכותבו אודות הגרלה לנסיעה לכאן, ובטח שואל זה בשם עוד כמה מאנ"ש. הנה – מלכתחילה היה זה ענין שבהרגש, וגם עתה כן הוא. ועל כגון דא אין מקום לחוות דעת.

(אג"ק ח"כ ע' צו)

מעלת המשתתפים בהגרלה

מאשר הנני קבלת רשימת המשתתפים בהגרלה עם ההודעה ע"ד ההגרלה והזוכה בגורל שי'.

ויהי רצון, כאמור מכבר, שהזוכה יוציא בנסיעתו את כל המשתתפים ויזכה אותם בכל המובנים הן בכמות והן באיכות.

ובפרט ע"פ גודל הענין דגורל כשנעשה כדבעי, כמבואר גם בתניא באגה"ק סוף סימן ז', ומקרא מלא דבר הכתוב בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו (משלי טז, לג).

וע"פ סיפורי חסידים הראשונים בשם הרה"ח הרה"צ והרה"ג כו' הרה"ה מפאריטש שכל הענינים וההידורים שעושה היה בשביל עס זאל זיך באַ אים בעסע אַפלייגן אַ ווארט חסידות [=שיונה אצלו בטוב יותר אמרה בחסידות],

יהי רצון שגם בהאמור – נוסף על עניני הנסיעה, יתוסף גם עניין עיקרי זה, ובכל המשתתפים, בתוככי כללות התמימים ואנ"ש, עס זאל זיך אַפלייגן אַ וואָרט חסידות באופן דהבנה עד כדי – בכך. ועוד (ובתקופתינו – גם זה עיקר) – לא יסתפקו כלל וכלל מיט אַ וואָרט, כי אם מי שיש לו מנה ירצה מאתיים וכו'.

ומובן וגם פשוט שאין לחכות לתועליות בהאמור עד הנסיעה בפועל, כי ההתחלה צריכה להיות מעת ההגרה וההחלטה. וק"ל.

בברכה לבשורות טובות בהאמור, ובלשון רבנו נשיאנו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר – לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

(אג"ק ח"כ ע' רלד)

גם המשתתפים בהגרה צריכים להתכונן

נהייתי ממה שמצרף במכתבו רשימת המשתתפים בהגרה. וכיון שכפי מכתבו הוא מחברי ועד ההגרה – הנה בטח ימצא האותיות המתאימות להסביר לכל המשתתפים, כי – לכאורה ע"פ שו"ע (חו"מ רז, סי"ג) ענין של הגרה בכגון דא, היינו שהזוכה מרויח דבר ששוה סכום גדול ממה ששילם בעד השתתפותו, יש בזה חשש דאסמכתא באופן דלא קניא. וע"כ צ"ל שבנדו"ד הנה כל המשתתפים הסכימו בלבב שלם להקנות את מעותיהם בלי כל שיוך, וכדי שלא יהי גם חשש דחשש – הרי טוב יהי' שזה הזוכה יתחשב כשלוחם של כל המשתתפים, אשר שלוחו של אדם כמותו, ובמילא בנסיעתו של הזוכה הרי, במידה ידועה, כאו"א מהם נוסע. והנה אף את"ל שבין אותם המשתתפים אפשר להיות גם בזה החפץ לנסוע מפני סיבה צדדית, עכ"פ בטוח שרובם כוונתם להיות על יד הציון הק', להתראות וכו', ובמילא למרות שזוכה רק אחד בהנסיעה, הנה על כל המשתתפים לעשות הכנות המתאימות כאילו הם היו הנוסעים. והרי קודם הילוך על ציון של צדיק ובפרט איש כללי וביחוד נשיא ישראל, צריכה להיות הכנה בכל החמשת ענינים הנזכרים במאמר ענין ההשטחות לאדמו"ר האמצעי, ומתאימים לנר"ן ח"י של נפש כ"א מישראל. ויה"ר שכל הנ"ל יביא להזזה והתעוררות בפועל במחדו"מ מתאים לרצון נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקוללה"ה נבג"מ זי"ע.

(אג"ק ח"י ע' רסד)

ההכנה, הנסיעה והשוב בהצלחה מופלגה

כל המשתתפים בהגרלה השנתית לנסיעה לכאן הנערכת מדי שנה בשנה
בכפר חב"ד מיסודו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת רשימת המשתתפים בהגרלה האמורה.

ויהי רצון אשר תהי' ההכנה לנסיעה, הנסיעה עצמה, הימים כאן ואחרי כן השוב, והרושם
בכל המשתתפים בההגרלה ותוצאות כל האמור בהצלחה מופלגה מתאים לתקות רבותינו
נשיאינו זצוקלה"ה נבג"מ.

ועל פי הודעת המשנה אשר המעשה הוא העיקר, וכמבואר בארוכה בדא"ח, שמכל ענין צריך
להיות בכן, יבוא זה בפועל ממש במחשבה דבור ומעשה של כל הנ"ל, וכל הנמצאים בסביבתם
ובחלקם בעולם.

ובמהרה יקוים היעוד – כלשון רבנו הזקן בתניא פרק לז: כאשר כו' תקיים כל נפש פרטית
כו' כללות נפש החיונית שבכללות ישראל תהי' מרכבה קדושה לה' אזי גם כללות החיות של
עוה"ז כו' תעלה לקדושה כו' וראו כל בשר יחדיו כו' יראו עין בעין כו' אין עוד מלבדו.

(אג"ק ח"ז ע' עג)

סיפורי חסידיים

נסיעה לרבי ו"ביטול תורה"

הרב הקדוש, רבי יעקב יוסף מפולנאה, בעל "תולדות יעקב יוסף", הרבה לנסוע ולבקר
בחצרו של מורו ורבו, הבעל-שם-טוב.

נטפלו אליו המתנגדים שבעירו בשאלה: הליכה זו, הרי יש בה משום ביטול תורה, ומה
יענה ליום דין?

השיב בעל ה"תולדות": כאשר נוסעים לצדיק, על מנת ללמוד כיצד לעבוד את ה', הרי
ביטולה זהו קיומה. ביטול זה של הזמן, מאפשר קיום אמיתי של מצווה.

(אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח' י ע' קיז)

”הוצאת המת” ו”הכנסת כלה”

הרב הקדוש מפולנאה, בעל הספר ”תולדות יעקב יוסף”, נשאל פעם: כיצד מרשה הוא לעצמו להרבות בנסיעות אל הבעל שם טוב, והרי יש בכך משום ביטול תורה? השיב בעל ה”תולדות”: ”מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה”. הוצאת המת – היינו הוצאת ה”מוות” מן הנפש. הכנסת כלה – היינו הכנסת תשוקה וכלות הנפש לאלוקות. על תכונות אלו, שניתן לקבלן רק אצל הבעל – שם – טוב, אכן מבטלין תלמוד תורה. (אג”ק אדמו”ר הרי”צ ח’ י ע’ קיז, בשולי הגליון)

בא תבא תיכף!

מכתב מהבעש”ט לתלמידו המגיד ממעזריטש:
לתלמידי המובהק הגאון הקדוש רועה נאמן לבי”ת ישראל לנפשי קשורה בנפשו וכו’ מ’ בעריני’ שי”נ.
..אבל אין שווה לי כי יש לי געגועים עזים לראות פניך ע”כ איני מסכים שתשתקע שם בשום אופן בעולם ע”כ בא תבוא תכף וחץ לזה אין באפשרות שישתמשו ב’ כתרים ואין מלכות נוגע בחברתה וד”ל ברמיזא.
דברי רבך ומורך דבק לך...
ישראל במוהר”ר אליעזר בע”ש ממעזריטש

אחדות החסידים כתנאי להנסיעה

מכתב מאת הבעש”ט:
אל כבוד ידיד נפשי הרב הק’ והטהור כל רז לא אניס לי’ וכו’ מ’ מנחם מנדיל נ”י מק”ק פרימישלאן.
ידע כ”ק כי הוא נפל חלקו בנעימים להיות מן המנוים והקרואים מסביב לשלחני על חג הפסח הבע”ל ע”כ יכין א”ע לזה וידע כ”ק כי גם הרה”ק יקיר לי מ’ יעקב יוסף הכהן גם כן מן המנוים וכאשר ידעתי שבן שניכם יש בלבבכם זה על זה על כן אני מקדים וכותב שטרם יסע אלי ישלח לו מכתב בקשה שימחול לו וגם כ”ק יאיר נרו מוחל לו וגם אליו יאיר נרו כתבתי מכתב שיכתוב לכבוד קדושתו וד”ל ויהיה שניהם שוין לטובה ובזכות השלום יהי טוב לנו וחג כשר ושמח בגו”ר וה’ ישמרנו ממהוהו חמץ.

לראות איך קושר אנפליותיו

הרה"ק ר' לייב שרה"ס היה אומר על עצמו שהוא נוסע אל רבו, הרב המגיד נ"ע, לראות איך הוא קושר את אנפליותיו.

(סדר הדורות' ע' 35)

וילנה ומזריטש

כשרבנו הזקן הגיע לשנתו העשרים, הנה אחרי חג הפסח שנת ה'תקכ"ה החליט, בהסכמת זוגתו הרבנית סטערנא, לנסוע למקום תורה ועבודה.

"התיישבתי ביני לבין עצמי" – מספר רבנו הזקן – "לאן ללכת ולא יכולתי להחליט בעצמי. אחי רבי יהודה ליב שהנו בעל שכל הישר, אמר לי ללכת למזריטש. ידעתי שבילנה יכולים להתלמד ללמוד, ובמזריטש – איך להתפלל, ללמוד ידעתי קצת, אבל להתפלל לא ידעתי כמעט כלום... והלכתי למזריטש."

(לקוטי דיבורים' ע' תפג)

כשנבוא אל הרבי שם נשתה

מים חיים

(המסובים ניגנו את הניגון: "ניע זרושי חלאַפצי", והיה נראה מהמנגנים שהיה ספק אצלם אם לשורר את הניגון הזה או לא, וכשסיימו לנגן אמר כ"ק אדמו"ר [מהוריי"צ] שליט"א):

ניגון זה הוא בשפת רוסיה, ופירושו: "ניע זרושי חלאַפצי" – אל תדאגו פועלים (עובדים). הכוונה על עובדי מלאכה) "טשטאָ איז נאָמי בודיעט"? – מה יהיה איתנו? "מי דאָידעם דאָ קראַטשאַמקע, טאָם אי וודקה בודיעט" – כאשר נגיע אל הפונדק שם יהיה י"ש (יין שרד).

ניגון זה ניגנו חסידי אדמו"ר האמצעי, ובניגון זה משתקפים ("שפיגלען זיך אָפּ") הגעגועים

חסידי אדמו"ר האמצעי

חוק שם אדמו"ר האמצעי אשר יותר משני חודשים, וברשיון מיוחד שלשה חדשים אין רשות לשום אברך להתעכב בליובאוויטש, ובהליכתו חזרה לביתו צריך להתעכב יום או יומיים בכל עיר ועיר בדרך נסיעתו, ובכל מקום הנהו מחויב לחזור דא"ח ברבים, אותם המאמרים ששמע בליובאוויטש.

החסידים שבכל העיירות כפרים וישובים בפלכי רוסיא הלבנה התדברו ביניהם אשר הן יחיד והן חבורה ההולכים לליובאוויטש, הנה בעברם דרך עיר או כפר וישוב אשר בו ימצאון מעדת החסידים, הנה חסידי המקום מחויבים לתת להם אכילה שתי' ולינה בהליכתם ובחזירתם.

אשר כל זה גרם להתאחדות עדת החסידים והתפשטות תורת החסידות ביותר.

(קונטרס לימוד החסידות ע' 9)

החסידיים העמוקים שהיו לחסידים אלו להיות אצל הרבי (אדמו"ר האמצעי), לשמוע ממנו חסידות, ולשפוך את הלב בעבודת התפלה.

כ"ק אאמו"ר [אדמו"ר מורש"ב] ביאר פעם את הניגון, ואמר:

חסידי אדמו"ר האמצעי, לאחר שלמדו את המאמר "אז ישיר", או את המאמר "ויקהל משה – הגדול" – כתוצאה מזה נעשה אצל כולם התעוררות, והחלו לדאוג "מה יהיה איתו" ("טשטאָ איז נאָמי בודיעט")?

ועל זה השיבו בניגון: כשנבוא אל הרבי (אדמו"ר האמצעי), שם נשתה מים חיים (מאמרי חסידות) מן המעיין.

(משיחת אחרון של פסח ה'תש"א)

■ "מענדל מענדל לגזירה שוה"

לאחד מחסידי הרה"ג הרה"צ ר' מענדל מקאצק היה תשוקה לנסוע לכ"ק אדמו"ר הצ"צ, אך בלי רשות רבו הקדוש לא רצה לנסוע.

הר"מ לעת זקנתו לא היה מקבל ליחידות, אלא לכל מי שהיה איזה בקשה, שאלה וכו', כולם התאספו בחדר אחד גדול, והאדמו"ר מקאצק יצא וענה תשובות, וכל אחד הבין את התשובה לשאלתו.

החסיד הזה גם הוא היה בין הבאים, ושמע שהרה"צ הגאון מקאצק אומר: "מענדל מענדל לגזירה שוה, אבל אם מתחשק לנסוע, למה לא", והבין שזוהי הסכמה לנסיעתו, ונסע לאדמו"ר הצ"צ ז"ע.

(שמועות וסיפורים 'ח"ב ע' 93)

■ כשאפשר לקנות את הסחורה בדרך

פעם רצה הרה"ח ר' הלל מפאריטש לנסוע מבוברויסק אל הרבי ה"צמח צדק" בליובאוויטש לקראת שבת,

אבל הדבר היה כמעט בלתי-אפשרי מפני קוצר הזמן. אחד האברכים הבטיח לר' הלל שיביא אותו עד שבת לליובאוויטש בשני תנאים: א) שיסכים לנסוע על דרך המלך (ר' הלל לא היה נוסע על הכביש שסלל הצאר ניקולאי), ב) שלא יאריך בתפלתו בדרך. בלית ברירה הסכים ר' הלל לשני התנאים.

יום אחד לנו באכסניה, ולאחר שהאברך סיים להתפלל ולסעוד פת שחרית, ראה שר' הלל עדיין עומד ומתפלל וכך נמשך הדבר שעות רבות. לאחר שסיים ר' הלל את תפלתו, שאל אותו

האברך: הלוא התניתי שתקצרו בתפילה, ולמה לא קיימתם את התנאי? הלוא כעת לא נספיק להגיע עד שבת לליובאוויטש! אמר לו ר' הלל: כשאדם נוסע ליריד הגדול בלייפציג לקנות סחורה שאפשר להשיג אותה רק שם, והנה הוא פוגש בדרכו אדם שיש לו הסחורה הזו ובאותו מחיר. הרי אם יאמר הסוחר שאת הסחורה הזאת מוכרחים לקנות דווקא בלייפציג – שוטה גמור הוא. וכי מה ההבדל אם קונים את הסחורה בלייפציג או באמצע הדרך, אם זוהי אותה סחורה ובמחיר טוב!?

וסיים ר' הלל: למה נוסעים לליובאוויטש – כדי שהרבי יתן עצה וסיוע כדי שהתפילה תלך בטוב, וכשבאמצע הדרך התפילה הולכת בטוב, צריך להיות שוטה כדי לעזוב את התפילה...

בסופו של דבר הגיעו לליובאוויטש עוד לפני שבת – קודש.

(שמועות וסיפורים 'ח"ב עמ' 56)

לא להתחלק בשכר עם הסוס

בין החסידים שבאו על ימים האחרונים דחג הסוכות היו ר' שלמה המלמד מנעוול הנקרא שלמה דער געלער ואתו עמו באו עוד כארבעה הולכי רגל, ומרגלא בפומי' דר' שלמה מלמד, אין מיין ליובאוויטש וועלן די פערד קיין חלק ניט האָבן, אַז מען וועט קומען אויף דעם עולם האמת און מלאך מיכאל וועט זיין דער מליץ יושר און אין דברי זכות וועט ער דערמאָנען אַז מען איז געווען אין ליובאוויטש באַ די רביים וועלן זיך אָנהויבן אַריינשפּאַרען די פערד מיט די גרויסע בוכטעס – עגלות – אויף וועלכע מען איז געפּאַרען אין ליובאוויטש און מאָנען זייער שכר וואָס אין הקב"ה מפקח שכר כל ברי' קטנה, אין מיין

ליובאוויטש וועלן קיין פערד און בוכטעס קיין חלק ניט נעמען, איך אַליין בין דער סוס ורוכבו [=ב"ליובאוויטש" שלי – לסוסים לא יהי' שום חלק. כשנגיע לעולם האמת ומלאך מיכאל ימליץ יושר, ובדברי הזכות יזכיר שהיינו בליובאוויטש אצל הרביים – יתחילו להדחק הסוסים עם העגלות הגדולות שבאמצעותם נסעו לליובאוויטש, ויתבעו את שכרם, כי אין הקב"ה מפקח שכר כל ברי' קטנה, ב"ליובאוויטש" שלי שום סוס ועגלה לא יקחו חלק, אני לבד הוא הסוס ורוכבו]

(אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ג ע' רסט)

מאויבי תכמני

סח אחד מחסידי קמאי:
לשני דברים מתנגדת הנפש
הבהמית באופן מיוחד,
והם:

א. תפילה באריכות.

ב. נסיעה לרבי.

(אוצר פתגמי חב"ד)

חובה לנסוע גם לאחר ההסתלקות

סיפר המשפיע ר' שמואל גרונום ז"ל אסתרמן: לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מהר"ש ב"ג תשרי ה'תרמ"ג, התלבטו החסידים בענין הנסיעה לליובאוויטש. בשלהי אלול ה'תרמ"ד, נכנסתי אל ידידי ר' אברהם יחד עם ידידי המשפיע ר' משה ה'חוזר' מז'עמבין (שהיה חוזר בליובאוויטש על מאמרי הדא"ח עבור האורחים והיה אף הוא תלמיד של ר' אברהם). שנינו היינו מלמדים בז'עמבין ומדי שנה, עם תום שנת הלימודים באמצע חודש אלול, היינו נוסעים יחדיו לאדמו"ר מהר"ש. עתה, לאחר הסתלקות אדמו"ר מהר"ש, כאשר גם הרש"ב וגם הרז"א סירבו לקבל עליהם את עול הנשיאות, התלבטנו האם לנסוע לליובאוויטש.

ואולם, ר' אברהם פסק בהחלטיות שעלינו להמשיך לנסוע כמו בכל שנה ואמר: "הפתרון של נתינת הכסף לצדקה אינו מועיל. משל לאדם שילך בשבת – קודש וימצא ארנק עם כסף והוא יאמר לעצמו שלמרות האיסור של טלטול הארנק, הוא ייקח את הארנק על מנת לתת את הכסף לצדקה. הרי ברור שאסור לעשות זאת". ר' אברהם הוסיף ואמר שגם הוא היה רוצה לנסוע, אבל מפאת זקנתו וחולשתו, הוא אינו מסוגל לנסוע. מובן ששמענו לקולו ונסענו. (ליקוטי סיפורים' עמ' שכד)

כבר ישלמו עבורכם

סיפר הגה"ח ר' שאול – דובער זיסלין ע"ה: בשנת ה'תרס"ב למדנו בז'עמבין ולחג השבועות נסע המשפיע ר' גרונום ע"ה אסתרמן לליובאוויטש, אך לנו התלמידים לא הרשה לנסוע. לפועל, נסעתי אני ועוד שני בחורים לליובאוויטש, ללא קבלת רשות ממנו. אך כשהגענו לתחנת קראסנוי פגשנו באכסניה את ר' גרונום, שישב ושוחח עם הרבנים הידועים ר' יצחק – יואל רפאלוביץ, רבה של קרמנצ'וג, ור' אלעזר משה מדייבסקי, רבה של חארול.

ר' גרונום קצף עלינו אבל הרב ר' יצחק – יואל, שדעתו היתה רחבה ונוחה, שוחח עימנו באדיבות. כשעלו על העגלה, הבטנו בהם מרחוק, ולמען האמת לא היה לנו כסף להמשך הנסיעה. והנה ר' יצחק – יואל שואל אותנו – בקול רם ובחיוך, כדרכו – "נו, קינדער, וואס רעכנט איר?" [= נו, ילדים מה אתם מחליטים?]. ענינו שהחלטנו ללכת ברגל מכאן לליובאוויטש.

ואז שמענו את ר' יצחק – יואל אומר לר' גרונום: 'נו, ר' גרונום פלגא עלי ופלגא עליך, און מ'דארף זיי הייסן קריכן אין וואגן' [= מחצית (מהוצאות הנסיעה שלהם) עלי, ומחצית – עליך, ויש לצוות עליהם לעלות לעגלה]. וקרא לנו באמרו: "ילדים, עלו על העגלה. כבר ישלמו עבורכם..."

(חסידים הראשונים' ע' 166)

קרבתם אל הרבי השכיחה את כל הצרות

לראש השנה ה'תר"פ נסע הרה"ח ר' עזריאל זעליג סלונים לרוסטוב, אל כ"ק אדמו"ר הרש"ב, וחזר לחרסון מיד לאחר החגים. היתה זו נסיעתו האחרונה אל כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע. על נסיעה זו כתב באחת ההזדמנויות:

בשנת ה'תר"פ, נסענו מספר בחורים מחרסון לרוסטוב, כדי לעשות את ראש השנה במחיצת הרבי. בימים ההם הורגש אי שקט במדינה, רוסיה כולה היתה שסועה במלחמת אזרחים שהיתה נטושה בין ה"אדומים" ובין ה"לבנים", הבולשביקים היו לוחמים נגד המנשביקים (קבוצה שמאלנית אחרת), ואילו הכנופיות של הגנרל דניקין ופטליוורה השתוללו וערכו פרעות ביהודים, בכל מקום שידם השיגה. לנסוע באותם הימים ברכבת היה מסוכן מאוד, כי אנשי הכנופיות היו זורקים יהודים מהרכבת.

מבלי להתחשב בכל הסכנות האמורות, יצאה קבוצה גדולה של יהודים מחרסון והסביבה, בדכם לרוסטוב. בדרך הצטרפו אליהם גם חסידים מאודיסה, ובעזרת ה' לא אונה לנוסעים כל רע והגיעו למחוז חפצם בשלום.

בבואם לרוסטוב נסחפו האורחים מיד באוירת המקום, וקרבתם אל הרבי השכיחה מליבם את כל הצרות והסכנות. ראש השנה, יום כיפור וסוכות עברו חיש מהר, ואחרי שמחת תורה היו צריכים, בליט ברירה, להתכונן ולצאת לדרך חזרה. אולם לאף אחד מאתנו לא היה

חשק לעשות את אותה דרך בחזרה, כי לנסוע ברכבת מרוסטוב לאודיסה, פירושו הי לעבור את כל אוקריינה, ששם נשקפה סכנה ליפול לידיהם של אנשי דניקין או פטליוורה, בכל תחנה שבה עצרה הרכבת. אך בכח ברכתו של הרבי נ"ע האירה לנו ההשגחה פניה ויצאנו בשלום.

(מגדל עוז' ע' 15)

חסידי אדמו"ר המהר"ש

השהי' בליובאוויטש, שמיעת מאמרי חסידות, הכניסה ל"יחידות" היתה חווי' נפשית, המקום הנעלה ביותר בחיים.

סדר הנסיעה לליובאוויטש ומשם, מהווה בחסידים פנימים בעלי השכלה ועבודה, חווי' נפשית. כל אחד מנכבדי הנוסעים הי' בדרך נסיעתו לליובאוויטש ומשם, מתעכב בערים ועיירות מסוימות, למסור לחסידים ממה ששמע בליובאוויטש, ולחזור על מאמר החסידות ששמע. והיו מסדרים התוועדות חסידית. את קבלת הפנים האמיתית היו מסדרים בבואו חזרה לביתו. כל חסידי חב"ד, בלי הבדל עשיר ועני בגשמיות וברוחניות בידיעה ובעבודה, היה משתתף בשמחה זו.

(ס' התולדות אדמו"ר מהר"ש ע' 96)

שכב תחת השולחן של הרבי

הרה"ח ר' איצ'ה דער מתמיד היה קשור בלב ונפש לכ"ק אדמו"ר נ"ע ולבנו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ובין החסידים מתהלכים סיפורים מעניינים על יחסם המיוחד של הרביים נ"ע אליו.

היה נוסע לרבי הרש"ב בדרך כלל – פעמיים בשנה – לפני ראש השנה (עד אחרי שמחת תורה), ולחג השבועות. הוא היה חוסך כל השנה לצורך הנסיעות הללו, שהרי עשיר גדול לא היה... גם בתקופה שהיה נוסע כשד"ר בעיירות, המשיך לשמור על קשר קבוע עם הרבי נ"ע, והי ממשיך לנסוע אליו כמנהגו כל השנים, חוץ משנה אחת שבה נבצר ממנו לנסוע לרבי עקב הסכנות בדרכים.

בעת שהיה שוהה במחיצת הרבי הרש"ב, היה מאזין ברוב קשב למאמרי החסידות שלו. וכך סיפר הרה"ח ר' שניאור זלמן דוכמן ז"ל: פעם, בהתוועדות שהתקיימה בליובאוויטש ב'זאל' הגדול, שכב הרה"ח ר' יצחק מתמיד הי"ד תחת השולחן כדי לשמוע היטב את דברי הרבי. ליד הרבי ישב רב אחד שאמר לרבי: 'ראו מי מתעסק שם למטה?' ענה לו הרבי: 'הניחו לו, הוא צריך להגיע למושבה במחוז חרסון ושם יהיה עליו לחזור על הדברים בקושי ובגיגום' ('אויסשטאמלען דאס').

('יראת ה' אוצרו' ע' 114)

התקשרותו לרבי הריי"צ

פרק נכבד בחייו של הרה"ח ר' מאיר – שמחה חן תופסת התקשרותו לרבי הריי"צ נ"ע. ר' מאיר – שמחה היה מחשובי החסידים שלו ושמר על קשר הדוק עם הרבי במיוחד בנושא החזקת הישיבות ומוסדות התורה של הרבי ברוסיה.

בשנותיו האחרונות נהג ר' מאיר – שמחה לנסוע לרבי הריי"צ שלוש פעמים בשנה – בחדש תשרי, בחג הפורים ובי"ב תמוז. גם בימים שמצבו הכלכלי היה קשה ביותר, לא ויתר על מנהגו. בעודו מקבץ את מעותיו הדלות ומתכונן לנסיעה, היה מבקש מבני המשפחה לברך אותו שיצליח בנסיעתו, וכשחזר מהרבי תמיד ניכר על פניו חיות מחודשת.

הנה, לאחר מועדי חודש תשרי תרפ"ח הודיע הרבי הריי"צ לחסידים על החלטתו הסופית לעזוב את רוסיה. ההודעה נפלה על ר' מאיר – שמחה כרעם ביום בהיר. את כל חיותו קיבל מהשהייה במחיצת הרבי – ועכשיו מה יהיה?... נכנס ר' מאיר – שמחה אל הרבי ל'חידות' שארכה זמן רב ביותר (ונקטעה רק כשחדב"ג הרש"ג נ"ע נכנס לחדר היחידות). ר' מאיר – שמחה סיפר אחר כך לבני משפחתו שבאותה 'חידות' דובר על נושאים חשובים ביותר, ובין השאר גם על כך שלאחר עזיבת הרבי את רוסיה, יהא זה מתפקידו של ר' מאיר – שמחה לעודד ולחזק את עדת החסידים בנעוול. מובן שר' מאיר – שמחה קיבל את התפקיד, אך הוא עצמו היה מדוכך עד כדי כך, שהיה בלבו ספק רב אם יוכל לעודד אחרים.

לקראת השבת האחרונה לשהייתו של הרבי ברוסיה, שבת בראשית תרפ"ח, הגיעו המוני חסידים אל הרבי ללניגרד כדי לזכות לראותו, אולי בפעם האחרונה בחייהם. הרבי נשאר במחיצת החסידים עד יום חמישי, ואז חזרו כל החסידים לבתיהם.

בשבת שלאחרי עזיבת הרבי את רוסיה היתה בנעוול אורה קשה. רבים מהחסידים, ובעיקר אלה שהגיעו מאזורים מרוחקים באוקראינה, החליטו לעשות את השבת בנעוול שהיתה במרחק יום נסיעה ברכבת מלניגרד וחלקם השתתפו באותה שבת בהתוועדות שהתקיימה בביתו של ר' מאיר – שמחה.

על האווירה באותה התוועדות, סיפרה בתו מרת בת – שבע ז"ל: "באותה שבת נעוול היתה מלאה חסידים ומובן שהבית שלנו היה מלא באורחים שישנו בכל מקום אפשרי – בסלון, בחדר האוכל ואפילו במטבח. בהתוועדות עצמה אפשר היה ממש למשש את הכאב והצער על שהרבי איננו עוד ברוסיה. היה ניכר על פניו של אבא שהוא מדוכדך מאוד ולא רגוע בעקבות עזיבת הרבי. אני זוכרת שכמה חסידים ניסו להרגיע אותו ולנחמו בדברים כמו 'הרי הרבי עצמו אמר שאינו עוזב אותנו לגמרי חס ושלום – הוא רק שינה מקום'. אבל אבא ענה להם: 'מקום – שמקום – אני יודע דבר אחד: כרגע הרבי איננו איתנו בגשמיות!'... מאז איבד אבא את חיותו ומקור שמחתו, וגם מצב בריאותו הלך והידרדר.

(חסידים הראשונים' ע' 177)

נסיעה לרבי במסירות נפש

מסיפוריהם של זקני החסידים עולה כי ר' לייב היה 'מהדר' גדול במצוות הנסיעה לרבי, גם במצבים של סכנת – נפשות כפשוטה. וכך, לדוגמה, מספר הרה"ח ישראל גייקובסון ז"ל על נסיעתו של ר' לייב אל הרבי הרש"ב נ"ע לרוסטוב לקראת מועדי תשרי ה'תר"פ, כאשר כנופיות הרוצחים של הגנרל דניקין השתוללו בחוצות רוסיה.

הנסיעה עצמה היתה כרוכה במסירות – נפש מוחשית. באותם ימים של תמורות ומהפכות מדיניות ברחבי רוסיה, נדרש רשיון תנועה מיוחד לצורך נסיעה ברכבת, ואישור כזה לא ניתן אלא למי שנוסע ללמוד באוניברסיטה. אין צורך לומר שהכרת פניו של ר' לייב העידה בו שהוא איננו סטודנט באוניברסיטה. באותם ימים טרופים השתוללו כנופיות של קוזקים וסתם בני – בליעל והיו עורכים פוגרומים ביהודים. כשהיו רואים יהודי יושב ברכבת, היו מסוגלים לתפוס אותו סתם כך, ללא כל סיבה, ולהשליך אותו החוצה דרך החלון מהרכבת הדוהרת. אך ר' לייב לא התחשב בכל הסכנות שארבו לו. הוא היה אחד החסידים היחידים שהמשיכו לנסוע לרבי גם בימים הקשים של המלחמות הטרופות ברוסיה, כאשר היתה סכנת נפשות ממשית עבור יהודי לנסוע ברכבות, והיה עושה את הדרך הארוכה מז'עמבין עד רוסטוב.

(זכרון לבני ישראל' ע' עט)

לשמוע תקיעות מ"אדם"

"כך מקובלני מסבי - אמר ר' מענדל פוטערפאס - ש"תקיעת שופר" צריך לשמוע דווקא מ"אדם" ולא מ"בהמה".

ואם כן היאך אפשר שלא לנסוע לרבי לראש השנה?! הרי רק שם ישנו "אדם" שאפשר לשמוע ממנו "תקיעות"...

כל חודש הכי טוב

כשהיו מתייעצים עם ר' מענדל פוטערפאס האם לנסוע לרבי לחודש פלוני או אחר - היה משיב: "תלוי איזה חודש בא קודם. אם נמצאים עתה בחודש ניסן - הרי חודש ניסן קודם, והוא בחודש הטוב ביותר לנסוע לרבי. ואם נמצאים אנו בחודש תשרי, אין חודש יותר טוב מזה בשביל לנסוע לרבי, וכן בכל חודש".

הנסיעה לרבי נוגעת בנפשי ממש

על נסיעתו האחרונה של ר' לייב שיינין אל הרבי הרי"צ - בתקופה שהרבי הרי"צ היה ברוסיה - סיפר המשפיע הרה"ח ר' מענדל פוטערפאס ז"ל:

פעם חלתה הרבנית שיינין, והרופאים החליטו שלצורך הבראתה, עליה לנסוע לנאות - דשא, שם תאזור כוחות ותחלים במהרה. אנשי קהילת דוקשיץ, שהכירו היטב את מצבו הכלכלי הדחוק של רבם ר' לייב, אספו סכום כסף למטרה זו ומסרו אותו לר' לייב. היה זה בחודש תשרי תרפ"ח, כאשר כ"ק אדמו"ר הרי"צ התכונן לעזוב את גבולות רוסיה. כשר' לייב שמע על כך, לא חשב פעמיים. הוא לקח את צרור הכסף שניתן בידו ונסע אל הרבי!

כשנודע הדבר לאנשי הקהילה, אספו שוב סכום כסף ועשו מה שעשו כדי להבטיח שהפעם ינוצל הכסף למטרה שהועידו לו. ואולם, אחד מבני הקהילה לא 'אהב' את הנהגתו של הרב ושאל אותו בתרעומת: "כיצד אפשר לעשות כדבר הזה?! אנשי הקהילה חסכו מפיתם ואספו כסף למען בריאות הרבנית, ולבסוף נוטל את הסכום הזה ומשתמש בו למטרות אחרות, מבלי להתחשב בדעת אנשי הקהילה ובמצבה החלוש של הרבנית?!"

ענה לו ר' לייב: "בנושא זה אינני יכול להגיע איתך לעמק השווה - משום שאין ביננו שפה משותפת בענין זה. כאשר מדובר בבריאותה של אשתי, יכול אתה לומר כך ואני לומר אחרת, משום שלשנינו יש, פחות או יותר, הבנה בנושא זה. אבל כאשר מדובר על נסיעה לרבי, הרי אתה אינך מבין כלל במה מדובר, לעולם לא תבין את החיוניות והנחיצות שבכך, ולכן אינני יכול להסביר לך מאומה בנושא זה. הצורך לנסוע אל הרבי נוגע לי בנפשי ממש, ולכן לא יכלתי לערוך 'חשבונות' בענין זה".

(ר' מענדל)

הנסיעה לחתונת הרבי

עמדנו על מסירות – נפשו של ר' לייב עבור נסיעות לרבי הרי"צ בתקופה שהיה ברוסיה. אך לא פחות מפליאה היא העובדה שגם בתקופת שהייתו של הרבי הרי"צ בריגא ופולין, המשיך ר' לייב לנסוע אליו בראש השנה מדי שנה בשנה. הוא לא החמיץ אף פעם את השהייה בראש-השנה במחיצת הרבי, למרות שהדבר היה כרוך בהוצאות כספיות גדולות.

סיפר הרה"ח ר' שלום – בער גורדון ז"ל: אחת ההזדמנויות המיוחדות שבהם התגלתה ברבים התקשרותו של ר' לייב אל הרבי הרי"צ. היתה לקראת חתונתו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. בכלל, לאחר שהרבי הרי"צ עזב את רוסיה בתשרי ה'תרפ"ח, המשיכו ר' לייב ואבי וחסידים נוספים לנסוע אל הרבי הרי"צ לראש השנה. הנסיעה מדוקשיץ לריגא עלתה מחיר יקר, והחסידים הנוסעים היו צריכים ללוות כסף להוצאות הנסיעה, ובמשך חודשי השנה היו מחזירים את החוב. לאחר שמחת – תורה ה'תרפ"ט, כשחזרו החסידים לדוקשיץ, הגיעו אליהם מכתבי הזמנה מהרבי הרי"צ לחתונה שתתקיים בחודש כסלו בוורשה.

"זכורני כיצד אבי התייעץ עם אמי בנידון, וההחלטה היתה קשה. הרי החוב שנוצר מהנסיעה בתשרי עדיין לא שולם, ואיך אפשר לקחת הלוואה נוספת להוצאות הנסיעה הארוכה לוורשה?! המסקנה היתה שאבי לא ייסע. כעבור זמן קצר חלה אבי. השקדים בגרונו

מבטלין תורה בשביל הנסיעה

כשנפגש אדמוה"ז עם ר' משה חפץ (מגדולי המנגדים) שאלו ר' משה בין שאר הדברים: מדוע צריכים לנסוע לרבי? אמר לו: כדי לשמוע תורה מפיו. שאלו: הלא מבטלים תלמוד תורה בעת הנסיעה, ענה לו: אם מבטלים מלימוד התורה צריכים לעשות תשובה ע"ז, אמר לו הגאון: אם כן, מוטב שלא יסעו ולא יצטרכו לעשות תשובה, אמר לו אדמוה"ז שאינו צודק, וישנה הוכחה לכך מהגמרא: כתוב שאדם שחלם בשבת חלום שיש צורך לצום עליו תענית חלום, יצום בשבת ויתענה אחרי שבת על החטא שצם בשבת.

(שמועות וסיפורים' ח"ג ע' 155)

הכאיבו לו מאוד והוא התייסר הרבה ל"ע.

"לאחר שמצבו הוטב מעט, הגיע יום אחד ר' לייב לבקרו. שאל אותו אבי האם גם הוא קיבל הזמנה לחתונה ור' לייב ענה בחיוב. שואל אותו אבי האם הוא מתכוון לנסוע לחתונה, מאחר שהוא נתון בחובות רבים. ר' לייב ענה בהחלטיות רבה: "אקח הלוואה נוספת ואסע". שאל אותו אבי "איך אפשר להסתבך בחובות כה רבים?!" ענה לו ר' לייב על-אתר: "אינני מעונין לשכנע אותך, אבל... כידוע, בכל חתונה רגילה מגיעים ההורים והסבים מעולם האמת, ובחתונה שכזו בוודאי יהיו נוכחים כל הרביים עד לאדמו"ר הזקן. והרבי הרש"ב בוודאי יהיה שם. ומי יכול להחמיץ הזדמנות שכזו? ... ושוב, אינני מתכוון לשכנע אותך לנסוע..."

– מעניין לציין שלפני אמירת המאמר ד"ה "לכה דודי", אמר הרבי הרי"צ בדיוק את המילים הללו!–

"לאחר שר' לייב נסע לחתונה, שקע אבי במרה שחורה. הוא היה מדוכדך וממורמר מאוד מהעובדה שלא נסע. כשאמי הבחינה בכך שמצבו הבריאותי הולך ומידרדר בעקבות ההתמרמרות, החליטה לאפשר לו לנסוע. היא הלכה ללוות כסף ורכשה עבורו כרטיס נסיעה ברכבת. היא הצליחה לרכוש כרטיס לרכבת שתגיע לוורשה ממש בערב החתונה. את הדרך מהבית לתחנת הרכבת בדוקשיץ, מהלך עשרה ק"מ, לא יכול אבי לעשות ברגל. הובילו אותו בעגלה עד לפתח הרכבת. הכל בזכות ההתעוררות מר' לייב..."

(שמועות וסיפורים' ח"ג עמ' 242)

געגועים לראות את הרבי

בשלהי סיון ה'תש"ו כתב ר' מיכאל רבי הרי"צ מכתב מארץ-הקודש. במכתב הוא מבקש רשות להגיע אל הרבי ולראות את פני קודשו. להלן נוסח המכתב בתרגום לעברית:

"כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א.

"רב תודות להשם יתברך בעד הברכה שביכלתם אותי באריכות ימים ושנים, ובטח תתקיים הברכה כמו שכתוב ואני אברכם. נזכרתי המחזה בשמחת-תורה באולם הגדול בליובאוויטץ, כשהיו מנגנים 'ניע זוריצע חלאפצי צטא איסנאמי בודיאי, דאייעדעם דא קארצאמקי טאם אי וואדקא בודיאי' [= אל תדאגו, חבריא, מה יהיה איתנו. נגיע לבית מרוח ושם תהיה וודקה. – המשמעות הפנימית: אל תדאגו, חסידים, מה יהיה איתנו. נגיע אל הרבי ושם נשמע חסידות... – המלקט]. את המשך המנגינה

"כמו מהבאת ביכורים"

נהוג היה בין חסידי רבינו הזקן, שהיו עולים ברגל לרבים הקדוש לקראת החגים, ואת החפצים שעמם העמיסו על העגלה הרתומה לשוורים שהתלוותה אליהם. כל אותה הדרך עשו ברגל, ובמהלכם – עת עברו דרך עיירות וכפרים שונים – התאספו אליהם חסידים נוספים. כך הלכה החבורה וגדלה, עד אשר הפכה והיתה לקבוצה גדולה מאוד.

שמחה עצומה שררה ביניהם, כדרכם של חסידים הזוכים לעלות לרגל אל רבים, ובליל של קולות נשמעו מתוך קהלם: ניגונים של שמחה – מהולים בניגוני געגועים; הניגון המוכר של לימוד דא"ח – מעורב בצליל דומה של לימוד גמרא עליהם חזרו אחדים בדרכם. כך הלכו וצעדו הלך ופסוע, הלך וצעוד, עדי התקרבותם לליאזנה.

כאשר התקרבה החבורה הקדושה לעיר, עלתה וגברה סערת ההתרגשות, שרו ורקדו בכל כחם, ואף קשטו את השוורים שבראש העגלה במיני ירקות, למען הרבות כבוד ושמחה.

כאשר יצא רבנו לקבל את פניהם – נענה ואמר: – הדבר גורם תענוג גדול למעלה – כמו מהבאת הביכורים!

(פניני הכתר' עמ' 115)

ללא המלים – לא ניגנו, אבל את המלים ניגנו בהתלהבות רבה במשך זמן רב.

"כ"ק אדמו"ר [=הרש"ב] זי"ע ועל כל ישראל אמר בלשונו הקדוש: אני מייחס את הניגון לחסידיו של כ"ק אדמו"ר האמצעי. כאשר הם היו נוסעים אל הרבי, הם היו עניים פושטי-יד ("קבצנים בעטלע"), ולא היתה להם גשמיות ("גשמיות האט ביי זיי ניט ביטראפין"), וכאשר הם הגיעו אל הרבי, לא היתה חסרה להם רוחניות ("האת זיי קיין רוחניות ניט גיפעלט").

"אחר כך אמר: מה שכתוב אנכי עומד בין הוי' וביניכם, זהו כ"ק אדמו"ר האמצעי. הוא המשיך 'אין סוף' בנשמות ישראל בלי ממוצעים.

"כמה רגעים היתה שתיקה, ואחר כך אמר: "אבל אני חסיד של אבי" ("א חסיד בין אין דעם טאטעס").

"הדוקטור קריגער אמר לי שמותר לי לנסוע בספינה לאמעריקא, ולהוצאת הנסיעה יש לי ב"ה. לכן אבקש מ"ק שליט"א רשות להתראות פנים אל פנים בשמחה ובטוב לבב ולשמוע דא"ח.

האפ קאזאק

עבדכם מיכאל בן לאה מחלי' "

ר' מיכאל אכן הגיע אז ל- 770 ונשאר שם עד יומו האחרון.

(‘חסידים הראשונים’ ח"ג ע' 263)

למדו חסידות כל הדרך

סיפר הרב יצחק ע"ה גנזבורג: בהגיע חורף ה'תשי"ז, הרגשתי כי באו מים עד נפש וכי מוכרח אני להתראות סוף סוף עם המשלח שלי ולקבל כחות חדשים לבצע את תפקידי, וכתבתי מכתב לרבי בו בקשתי רשות לבטל את בקשת ההגירה ולבקש אשרת תייר רגילה, כדי שאוכל לבוא לכל הפחות לביקור.

בנתיים התחלתי לחסוך כסף לקראת הנסיעה. באותם ימים, נסיעה באירון עלתה הון רב, ואני שהפרוטה לא היתה מצויה בכיסי, חיפשתי דרכים לחסוך בכסף. הדרך הקלה ביותר לחסוך בהוצאות היתה נסיעה באוניה. אולם מבירורים שערכתי עלה כי אם אצטרף לאונית משא – זה יעלה יותר זול...

כאשר כתבתי לרבי על התוכנית, בג' אדר – שני תשי"ז – השיב לי הרבי באיגרת מתאריך י"ב אדר שני בזה הלשון: "במה שכתב אודות נסיעה לכאן, מובן שבמה דברים אמורים – באם יש מוצא לכסף, אבל פשוט שאין מקום להכנס בחובות. ובמה שכתב אודות נסיעה באונית משא, מובן שזה מופרך, הן מטעם בריאות והן מטעם איבוד הזמן. בהנוגע להנסיעה באוני', באם כנ"ל יש כסף על זה ונסיעה שאינה קשורה בחילול שבת כלל, ובזמן שלא יגע בעבודתו בקדש בהרשת, ובהסכמת זוגתו תחי' – יש להתעניין אודות זה."

ביום חמישי, כ"ד אלול ה'תשי"ז יצאתי מגבולות ארץ הקודש כל הדרך לא פסקנו מלומר מאמרי חסידות. תפסה אותי המחשבה שאני יכול לטהר בלימוד החסידות את האוויר בגובה כה רב. בדרךנו עברנו מעל אירופה, ולימים הייתי מתפאר שחזרתי חסידות בכל אירופה...

לאחר טיסה ארוכה עם כמה תחנות ביניים (אתונה, וינה, בריסל ולונדון), הגענו סוף סוף למשאת נפשנו – ניו-יורק, מטרפולין של מלך.

נחתי זמן קצר מעמל הדרך, ומיד ביקשתי לצאת אל 770. בדיוק כאשר הגענו ל-770, הגיע גם הרבי. הייתה זו הפעם הראשונה בחיי שראיתי את הרבי, ובאותם רגעים לא ידעתי מה לעשות. נבהלתי והתבלבלתי ולא ידעתי האם מתאים "אָ שאַקל טאַן מיטן קאַפּ" או לברוח ולהסתלק. למעשה, מרוב פחד לא זזתי, והרבי הביט בי וכעין חצי חיוך עבר על פניו...

(חייל בשירות הרבי' עמ' 185)

עם היהודי הכי אמיתי בדור

הרב דוד חנזין ראה בנסיעותיו אל הרבי, חלק בלתי נפרד מהווייתו החסידית. לא פלא אפוא שבשנים האחרונות השתדל רבי דוד לנסוע לפחות אחת בשנה, למרות הקשיים הרבים שנערמו לפניו.

פרנסתנו לא הייתה מצויה בשפע, אך אף על פי כן, כחסיד הדבוק לרבו, חש את החובה ואת הצורך לנסוע לרבי ולהסתופף בצלו. גם אם לא היה ברשותו כסף לנסיעה, היה לווה לשם כך במיוחד למטרה זו – אף על פי שלא נהג כך לגבי שאר צרכי היום-יום. כשקרובי משפחה טענו כלפיו וכלפי ילדיו, למה הוא נוסע הרי אין לו כסף, אמר: "אני משתוקק להיות בראש השנה עם היהודי הכי אמיתי בדור..."

באחת השנים היו מחירי הטיסות לקראת חודש תשרי גבוהים. חברות התעופה הוזילו את הכרטיסים רק בימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים. בנו הרב מנחם הציע לו לנסוע לאחר ראש השנה, וכך לחסוך בסכום כסף משמעותי. הרב חנזין, אף על פי שלא ניחן בעודף כסף, אמר בפשטות: "חשוב מאוד להיות בראש השנה עם ראש בני ישראל..."

בפעם הראשונה נסע לרבי בשנת תשי"ט, ומאז נסע עוד פעמים רבות.

מדי שנה כשהיה חוזר ארצה, היה נוהג כמנהג החסידים להתוועד ולספר את אשר ושמע וחוהו בחצרות הקודש.

אברך שלא מחוגי החסידים העיד, כי ראהו זמן קצר לאחר שחזר מחצר הרבי, "אפשר היה לראות במוחש את עיניו הזורחות ופניו המאירות באושר..."

(דוד עבדי' עמ' 183)

לא ויתר על העונג הרוחני

מספר הרב משה אהרן שי' טייכמן, חתנו של הרה"ח ר' ברוך פריז ע"ה: בחודש אלול ה'תש"כ, ארגנו לראשונה מטוס – צ'רטור מארץ- ישראל לרבי, לניו- יורק. נסעו בו שבעים וחמשה איש מחסידי חב"ד. ביניהם חמשה רבנים ידועים וזקני אנ"ש מפורסמים. בשעת הטיסה למדו חת"ת ברבים, דרך מיקרופון המטוס. לאחר- מכן הכריז הדייל "כעת נשמע דברי תורה מפי הרב ברוך פריז". מיד שמענו עניין "אחדות ה' על- פי החסידות" בהתלהבות גדולה ובשפה ברורה, מפי חמי, ר' ברוך ז"ל.

החל מהצ'רטור הראשון, בשנת תש"כ, היה נוסע ר' ברוך מידי שנה בשנה לחודש תשרי לרבי. ואל יהי הדבר קל בעיניכם. ר' ברוך לא היה גיבור חיל, ההיפך הוא הנכון. הטיסה היתה קשה עליו. לא פעם שכב מעולף בשעת הטיסה. גם ב- 770 עצמו לא היה לו קל. הצפיפות היתה שם נוראה, וקרה פעם שכמעט התעלף מהדוחק. בנס הבחין בו יהודי גבוה ורחב- כתפיים, ואז, פשוט הרימו והוציא אותו החוצה; שם, באויר הצח התעורר ר' ברוך וקם לתחיה. אבל עם כל הקשיים, לא ויתר ר' ברוך על העונג הרוחני להסתופף בחודש החגים בצילו של הרבי. גם לפי מכתביו ניכר כמה נהנה שם. הנאה רוחנית כמובן, כמו כל הנאותיו בעולם הזה שהיו רוחניות בלבד.

כך, מידי שנה בשנה היה נוסע לרבי, אך לא ערך שם אפילו לא טיול אחד. על אף הפעמים המרובות שהיה בארה"ב, הכיר את הדרך ממקום מגוריו לחצר הרבי וחזור בלבד.

(ברוך אומר ועושה' ע' 135)

שיחת חולין

אש של חב"ד מעל לאוקיינוס

מאת הסופר שמואל אבידור

מטוס חדיש ומצוחצח של "אל על". אך בפנימיותו הוא דומה עתה יותר לבית-תפילה חב"די, מיד לאחר תפילת-שחרית ביומא-דפגרא. על כל המושבים נראים חסידים, שפניהם זוהרות, עיניהם יוקדות וזקניהם גדושים. צעירים, מגודלי-זקן שצבעו כשחור-הפחם, או אדום כאש-לוהטת. ישישים, הזורי-שיבה, שזקניהם הצחורים, או האפורים, מכסים את מלוא רוחב החזה. מצחים גבוהים וחרושים, כתפיים נטויות לשאת-בעול. ידיים מעודנות של אנשי-רוח, או גמלוניות ומיובלות של אנשי עמל, רבים במעילים של שבת וחגורים במתניהם באבנט-משזר שחור. אחרים הסירו מעיל-עליון והם מפורקדים עתה בכותונותיהם הלבנות, ובטלית-קטן הצהוב שצציותיו עבות וארוכות. יש המתעטפים בטלית גדול ומתעטרים בתפילין ד"רבנו תם". יש המשלימים "תהילים של יום". אחד מתעמק ב"מאמר" חסידי. אחר משקיע עיניו ב"שיחה" של הרבי.

מפעם לפעם אומרים "לחיים", ומיד לאחר-מכן נמלא חללו של המטוס בצלילי ניגון חב"די רווי-דבקות. במעבר הצר שבין המושבים משתלב ריקוד. מניחים יד על כתף, העיניים עצומות, הגוף מרחף לעבר תקרת המטוס, הרגליים מרקיעות, והשירה בוקעת: "ופרצת ופרצת, ימה וקדמה, צפונה ונגבה". מעט הנוסעים הזרים שבמטוס, (ביניהם כמה לא יהודים), מביטים סביבם בהשתאות. הריקודים והשירה החלו עוד לפני העליה למטוס. כבר משעות הבוקר המוקדמות "כוסה" שדה-התעופה של לוד בחסידים הנוסעים אל הרבי ובהמון מלוויהם. מעגל גדול של חסידים חג-נע-על-פני אולם-הנוסעים המרכזי. הכל נגרף לתוך הריקוד הסוער. השירה גוברת משעה לשעה. בקבוקים של "משקה" נשלפו, ולא היה מי שזדמן אותו בוקר לשדה-התעופה, שלא כובד באמירת "לחיים".

את כל המטען האישי מוסרים לסבלים, וביד נשאר רק שק הטלית-ותפילין. ממנו לא נפרדים אפילו לרגע. ראשית, מי יודע מה יקרה בדרך ועלולים חלילה להשאיר ללא טלית-ותפילין. שנית, אולי יזדמן יהודי שטרם הניח-תפילין ומיד אפשר יהיה לזכותו במצווה חביבה זו. ויש מן הנוסעים שזהו כל מטענם-האישי, שק ובו צרורים הטלית-ותפילין, כמה ספרי-חסידים, כתונת לבנה לכבוד שבת, ותו לא.

נמשכים הריקודים עד לשעת העלייה למטוס. רוקדים כאשר עוברים את ביקורת-הגבול. רוקדים כאשר יוצאים לשדה-התעופה. רוקדים כאשר עולים בכבש-במדדוגות אל תוך בטן-הסילון. וכל אלה אינם אלא ריקודים-של-הכנה לקראת הכניסה בקול המון חוגג לבית הרבי 770 איסטרן-פארקוויי ברוקלין.

יהודים של מסירות-נפש

בין החסידים הנוסעים אל הרבי לא-מעטים שבאו מ"התם". כמה מהם מוסיפים ללבוש את הבגדים שלבשו "שם". אותו כובע-מצחיה שחור, אותן מגפי-עור גבוהות. כמה מהם היו בין ה"יושבים". אחד בילה בבית-הסוהר כעשרים שנה. אחרים ישבו עד עשר שנים, או לא פחות מחמש שנים. יש ששהו במחנות-עבודה בירכתי סיביר. הם שמרו על גחלת חב"ד שלא תכבה גם "שם". עתה הם נוסעים לבשר לרבי הנערץ, כי אכן דולק נרו של בעל ה"תניא" חרף כל הרדיפות, העינויים, המאסרים והגירושים.

על מושב סמוך לחלון, יושב ה"משפיע" רבי שלמה חיים, לידו יושבים שני בניו. רבי שלמה חיים הוא כולו "רוחניות". עיניים לו תכולות ובהירות והן מביטות נכון בשלווה. פניו, פני תינוק צחורים עטורים בזקן-משי לבן. קולו רך ולבבי. אסור לו לשתות "משקה". מוזג הוא איפוא, גביע-קטן של מים, מברך בהתרגשות "שהכל נהיה בדברו", לוגם לאט-לאט כמי ששותה אלכהול-נקי, עוצם עיניו ואומר "לחיים". וכי השתיה היא עיקר? הרי העיקר היא הכוונה, וידוע הוא רבי שלמה חיים לומר "לחיים" אפילו על כוסית קטנה של מים.

את רוב שעות הנסיעה מבלה הוא בהתעמקות באחד מספרי-היסוד של תורת חב"ד. מבטו צמוד לדפי הספר והוא אינו מניע לא את שפתיו ואפילו לא את עפעפיו. כולו מרוכז בעומק ה"מאמר" וניכר עליו כי עתה אין לפניו אלא תוכנו של מאמר זה, שכולו אלוקות, בלבד.

קצת הלאה נראה ר' ברוך פאריז. אברך אדום-זקן, שכל כולו אש-להבת-שלהבת. ספק אם הוא מרגיש בכלל שהוא מרחף עתה במטוס סילון מעל פני האי רודוס שבים-התיכון. אותו מעניין ברגע זה רק ה"מאמר" ליום העשירי בשבט, המתחיל בפסוק "באתי לגני".

יום העשירי לחודש שבט, הוא יום מיוחד לחסידי חב"ד. ביום זה עלתה לגנזי-מרומים נשמתה של הרבנית רבקה שניאורסאהן, הסבתא של הרבי הקודם, שהיתה לה השפעה גדולה על הרבי בימי ילדותו, מכיוון שהיא היתה באמת מן הדמויות-הגדולות במשפחת האדמו"רים של חב"ד. בהתוועדות שקיים הרבי הקודם, ביום-ההסתלקות של הרבנית רבקה, (על שמה נקראים כל בתי-הספר לנערות של חב"ד, בעולם כולו, בשם "בית רבקה"), אמר את ה"מאמר" המתחיל בפסוק "באתי לגני". מאמר זה נקבע כ"מאמר" ליום העשירי בשבט.

כמה שנים לאחר-מכן, עלתה לגנזי-מרומים נשמתו של הרבי עצמו. זה היה ביום שבת קודש י' בשבט, יום-ההסתלקות של סבתו הרבנית רבקה. ה"מאמר" המתחיל בפסוק "באתי לגני" קיבל מעתה משמעות מיוחדת. כעת נוסעים החסידים לשבת של י' בשבט אל הרבי. וכמובן, שר' ברוך פאריז נצרב עתה עד עמקי נשמתו בתוכה של ה"באתי לגני". כמו לאבה רותחת הפורצת מלועו של הר-געש, כן פורצים מפיו של ר' ברוך פאריז קטעי ה"באתי לגני". מהיכן לו

לאברך חלש-גוף זה כוחות עצומים כאלה? שעות-על-שעות ניצב הוא על רגליו, כשהוא חוזר, תוך נענועי-גוף ועצימת-עיניים, ובנעימה המיוחדת לכך, את ה"באתי לגני".

המטוס נכנס לתוך סערה. מתאו של הקברניט נשמעת האזהרה "להדק את החגורות". הקריאה להידוק-החגורות מוארת גם מעל למושבים. מישהו מעיר בחיך: "במטוס כזה צריך היה לכתוב נא להדק את הגארטלין". הדיילות קוראות לשבת ולקשור את חגורות-הבטחון. אך דווקא ברגע זה פתח רבי בערל ב"חזרת הש"ץ" של תפילת "שמונה עשרה". הוא ניצב עטוף בטלית גדולה ומעל מצחו קבוע בעקשנות ה"של ראש". עיניו סגורות, זקנו הארוך מתבדר לכל צד והוא מתפלל בקולי-קולות:

"אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב, הק-ל הגדול הגיבור והנורא". הדיילות מחווירות. אחת מהן נושכת שפתיה. הרי אסור לעמוד עתה ויש לשבת צמוד בחגורת-הביטחון אל המושב, אבל רבי ברל חן, עומד באמצע "שמונה עשרה". ומפיו נקרעות המלים מלוות שאגת אימה וחרדה.

אחד מאנשי הצוות מנסה להתקרב לרבי בערל חן כדי להשפיע עליו לשבת, אבל ברגע זה נקרעות מפיו המלים: "ברוך אתה ה' מחיה המתים", ומיד פורצת העדה כולה, ניצבת על רגליה ואומרת בהתלהבות רבה "נקדישך ונעריצך כנועם שיח סוד שרפי קודש". אנשי הצוות מבוהלים-נפחדים. מה קורה כאן? אבל עדת חסידי חב"ד אומרת עתה יחד עם רבי בערל חן, "קדושה" וכדי לפייס את אנשי הצוות, ניגשים כמה מצעירי החסידים ומספרים להם מיהו רבי בערל חן זה, החובש תמיד "כובע יהודי" והנראה עתה, כשהוא בטלית-ותפילין, כדמות-אש שלא מעלמא-הדין.

רבי בערל חן ישב, בסך-הכל, כחצי יובל שנים בתוך אחד מבתי-הכלא הקשים ביותר של רוסיה-הסובייטית. הוא היה מאלה שעברו ממקום למקום כדי להפיץ תורה וחסידות. לאחר שנתפס, נשפט כ"פושע מסוכן" ונידון למאסר עם עבודת-פרך. הכלא לא שבר אותו. הוא אמנם יצא משם כחוש כשעורו צמוד לעצמותיו, אבל עיניו הוסיפו לזרוח והוא חזר מיד לעבודתו כ"משפיע" חב"די בעשור השלישי של המשטר הקומוניסטי.

כאשר רבי בערל חן, המתפרנס ממלמדות, מאז בואו לפני שנים אחדות לכפר-חב"ד, עומד בתפילה, אין שום כוח בעולם שיוכל לעקרו ממקומו, או לבטלו מתפילתו. הוא תירגל כך את עצמו בימי שבתו בכלא הסובייטי. הוא מסוגל "להתפשט מכל הגשמיות" ולשקוע בעמקי תוכנה של התפילה.

פעם תפסוהו שומרי הכלא כשהוא מתפלל, הם היכוהו עד זוב-דם, אבל הוא הבחין בדם הנוזל ממנו רק לאחר שסיים תפילתו, ואילו את כאבן של המכות לא חש כלל. כלום חש-מרגיש עתה רבי בערל חן שהוא נמצא בתוך מטוס, בעיצומה של הטיסה? לא מניח ולא מקצתיה. רבי בערל חן מסיים תפילתו, נועץ מבטים חולמניים מסביבו, מחליף "תפילין של רש"י" ב"תפילין של רבנו תם" וחוזר וקורא "שמע", כמי שפושט צווארו לקידוש-השם.

ולא הרחק יושב עוד אחד שבא מ"שם". רק שבועות מעטים עברו מאז יצא "משעבוד לגאולה". עדיין כל-כולו אפוף שתיקה ושקוע בהרהורים. איך הוא מרגיש עצמו לקראת הפגישה עם הרבי? מתברר, שמעולם לא עזבה אותו התקווה כי יבוא יום והוא יהיה ליד הרבי.

נכון, שהיו רגעים שחשב כי יהיה זה כאשר "יתנצנץ אורו של משיח", ואולי כבר באמת שומעים אנו עתה את פעמי המשיח! אומר הוא בקולו העמוק וחוזר ושוקע בהרהורי.

"אם יש יהודי שחי מתוך מסירות-נפש מתמדת, הרי זה יהודי זה", אומרים לי עליו, ואילו אותו גורפים לתוך המעגל הרוקד בתווך והכל שרים: "ניע זוריצע כלאפיץ, טשטו איז נאמי בודיד, מי פא יאדים דא כארצ'אנקו טעמי וודקה בודיד", (ותרגומן של המלים הרוסיות כך הוא: "אל דאגה חברה, מה יהיה עלינו, נסע עד לפונדק, שם וודקה תהיה לנו") והאם צריך להסביר כי הפעם הכוונה ל"פונדק" שבאיסטרן-פארקוויי 770, וה"וודקה" אינה אלא "חסידות" לכל עומקה ולכל גובהה, כפי שישמעו ב"פונדק" זה מפיו של הרבי.

"מבצע תפילין" באוויר

השירה נמשכת. היא נעשית חודרת יותר, לבבית יותר, ובינתיים פותח יושב-ראש המועצה-המקומית בכפר חב"ד, ר' שלמה מדנצ'יק, במבצע "הנחת תפילין". הוא עובר בין אנשי-הצוות של "אל על", החושפים לפניו ברצון את הזרוע השמאלית כדי שהוא יניח עמהם תפילין.

מאנשי הצוות עוברים לקברניט. עמו צריכים לנהל קצת וויכוח. הוא אמנם מציג עצמו כ"אוהד גדול של חב"ד" אבל העניין של "מבצע תפילין" אינו נראה לו. "כיצד אני יכול לעשות דבר שאיני מאמין בו?" – הוא טוען. מתערב חבר-הרבנות-הראשית בפתח-תקוה, הרב דוד חנוין, והוא מתחיל להסביר לקברניט, בעברית ספרותית נאה, את הרעיון של הנחת-תפילין.

רבי דוד חנוין, הוא בעל הדרת-פנים נדירה. זקנו רחב וארוך, עיניו חומות וטובות ובזוויות-פיו תלוי תמיד חיוך מלבב. הוא נצר למשפחה רבנית במעמקי רוסיה. לפני כארבעים שנה הגיע לארץ-ישראל. למד בישיבת "מרכז הרב" ונמנה עם טובי הלומדים לפי שיטת-דרכו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן-קוק זצ"ל. לפני כחצי-יובל שנים דבק באורח פעיל בתנועת חב"ד ונעשה לאחד האישים המסורים ביותר בשטח "הפצת המעיינות" של חב"ד.

בטוב-טעם מסביר הוא עתה לקברניט של "אל על" כי אין כלל יהודי שאינו-מאמין. יש רק ולפעמים האמונה מוסתרת ומכוסה, ואז צריך לחפשה ולהעלותה. דווקא על-ידי הנחת-תפילין אפשר לגלות את המאור הפנימי שבנפש. אולי אין הוא חש טעמן של תפילין משום שלא הניחן. אדרבא, טעמו וראו כי טוב. יניח תפילין ויתחיל להבין, יפתחו בו מעיינות שהיו תחילה סתומים.

קולו של הרב דוד חנוין מתנגן בנעימות כובשת. הקברניט ניצב מולו פעור-פה ובולע כל הגה היוצא מפיו. זרועו השמאלית מורמת אט-אט והוא מגישה בהכנעה רבה לרבי דוד חנוין כדי שיקשור עליה את התפילין. רבי דוד קושר את הרצועה השחורה לזרועו של הקברניט והוא נראה אותה שעה כמי שנתמלאו כל משאלות לבו. בתנועה עדינה הוא עוטר לראשו של הקברניט את ה"של ראשי", הוא פותח לפניו סידור-תפילה והקברניט של "אל על" מתחיל למלמל את הפסוקים של "שמע".

ומיד כאשר הסיר מעליו הקברניט את התפילין, עט לעברו החסיד ר' זושא, הוא מציג עצמו: "קוראים לי זושא הפרטיזן. אני מכפר-חב"ד. נכון, במלחמת העולם השנייה הייתי פרטיזן

ביערות רוסיה. ברם, אחא יקר, כל זה הם דברים-בטלים. כל העולם כולו הוא הבל-הבלים. אם יש דבר של ממש הרי זה יהודי המניח תפילין. כל היתר? כלום ועוד פעם כלום. ועכשיו אחא יקיר, מכיוון שהנחת תפילין הרי ראוי אתה בהחלט לכוסית של משקה". מהבקבוק שבידו, אותו אין הוא מניח אפילו לרגע קט לכל אורך הדרך, מוזג ר' זושא כוסית "לחיים" לקברניט. הלה מתנצל כי לפי פקודה אסור לו לטעום אלכהול כאשר הוא בתפקיד. ר' זושא מנסה לשכנע אותו כי אין זה אלכהול זה "משקה", כוסית כזאת אינה יכולה להזיק, היא יכולה רק להביא ברכה. אך הקברניט אינו משתכנע. הוא אומר "לחיים" ומבקש שר' זושא ילגום את הכוסית בשמו.

אין עוד מלבדו

במאמץ גדול, תוך כדי פילוס נתיב בין החסידים המצטופפים במעבר ולומדים בצוותא פרקים עמוקי-תבונה מתורת החסידות של חב"ד, מחלקות הדיילות את הארוחה לנוסעים. אבל החסידים מחליטים לנהוג הפעם כלפי האוכל ב"אתכפיה", שפירושה במילון-החסידים שבירת-הרצון, כלומר: לוותר על האוכל ולא לאכול אותו כלל.

אנשי "אל על" חשים עצמם קצת נעלבים. "הרי טרחנו להכין לכם אוכל כשר למהדרין מן המהדרין?", הם טוענים. החסידים מסבירים שאין להם שום טענות כלפי הכשרות של "אל על" אבל כאשר נוסעים אל הרבי מי מסוגל לאכול?

המטוס עושה חניית-ביניים בשדה-התעופה של אתונה. החסידים מתפרסים על פני כל האולמות והפרוזדורים של בניין שדה-התעופה. מה הם מחפשים כאן? מתברר, ששדה-התעופה "נכבש" כדי לגלות בו יהודים שטרם הניחו היום תפילין. ואכן, פועל גם כאן הכלל של "יגעת ומצאת". החב"דניקים מגלים יהודים מכל קצווי-תבל והם מניחים עמהם תפילין. כאן, לעיני כל הגויים, במרכז שדה-התעופה של אתונה.

הם עושים מלאכתם בחפזון רב, כי חונים כאן רק עשרים רגע. אבל בעשרים דקות אלה הם מספיקים לקיים מצוות "הנחת תפילין" עם הרבה יהודים. אחד מאלה שהניח תפילין, אפילו הספיק לספר כי מזה ארבעים שנה לא הניח תפילין, וכאשר סיפר את הדברים זלגו עיניו דמעות של התרגשות.

אותו מחזה חזר ונשנה בשדה-התעופה הבינלאומי הגדול של לונדון. כאן נערכה גם תפילת "מנחה" בציבור. לאחר מכן ערכו החסידים מעין "בדיקת חמץ" וחיפשו אחר יהודים כדי להניח עמהם תפילין. קשה לקבוע כיצד הם מצליחים להכיר פה, בתוך ההמון הרב הממלא את שדה-התעופה של לונדון, מיהו יהודי. אבל עובדה היא שגם כאן ניצבים עתה בכל פינה אנשים, שאין להם שום סימן חיצוני של יהדות, והם עטורים בתפילין מידיהם של אנשי חב"ד.

הם אינם מתפעלים משום דבר ואינם מתבטלים באף מקום. הם שרים בהתלהבות שיר שמלותיו הן רוסיות ותוכנו הוא: "ה' אחד ושמו אחד, אין עוד מלבדו". ואכן, כשאתה רואה אותם איך הם "משתלטים" על שדה-התעופה של בירה זרה, עומדים חגורים באבנטיהם ומתפללים "מנחה" בציבור, בדיוק כמו עמדו עתה בבית-הכנסת שלהם במרכז כפר-חב"ד, הרי

מוכרח אתה להודות כי תוכנו של שיר "רוסי" זה אינו רק מילולי, לגביהם זהו צו-חיים. "ה' אחד ושמו אחד אין עוד מלבדו".

בכח האמונה שלהם, הם יכלו לעמוד בכל הנסיונות שנכוננו להם. הנה נוסעים כאן שני אברכים, ר' ברוך גופין ואחיו ר' ישעיה גופין. שניהם כיום תושבי כפר-חב"ד. שניהם עוסקים בחינוך במסגרת בתי-הספר המקצועיים של כפר-חב"ד. גם אביהם נוסע עמנו.

האבא, מוצאו מעיירה קטנה בלב פולין. הוא בא ללמוד בישיבה החב"דית בעיר ליובאוויטש ברוסיה הלבנה. הוא היה אז נער צעיר. פרצה מלחמת-העולם הראשונה. הנער מפולין נותק ממשפחתו ונשאר ברוסיה. כאן הוסיף לשמור על הקשר עם חב"ד. הוא נשא אשה בת למשפחה חב"דית וותיקה. נולדו לו בנים. כאשר גדלו צורפו לתנועת הנוער הקומוניסטי והיו לחברי ה"קומסומול".

אבל בחדרי-חדרים הדרך אותם האבא לשמור אמונים לתורה ולחסידות. בתום מלחמת-העולם השנייה יצאו מברית-המועצות. הם מראשוני המייסדים של כפר חב"ד. הם הקימו כאן משפחות לתפארת. והם ה"קומסומולצ'יקים" לשעבר נוסעים עתה אל הרבי, כאברכים-חסידיים מגודלי-זקן. גם הם שרים בהתלהבות: "ה' אחד ושמו אחד, אין עוד מלבדו".

מה זה חב"ד?

הדיילות של "אל על", שתחילה היו נבוכות מה"סדרים" ומאווירה, שהנהיגה עדת-החסידיים במטוס, החלו לגלות-עניין בנוסעים. הן ביקשו לשמוע הסברים על החסידות ועל חב"ד. היה זה מעניין לראות כיצד מסבירים חסידיים וותיקים לדיילות מושגים חב"דיים שונים, כמו: "שליט מוח על הלב" וכדומה. הדיילות, "צבריות", שהגדירו עצמן כלא-דתיות הביעו משאלה להכיר מקרוב יותר את ההווי של חב"ד. החסידיים הזמינו אותן לבוא להתארח באחת השבתות בכפר-חב"ד.

"תמיד חשבתי שכל יהודי עם זקן הוא מנטורי-קרתא", הסבירה אחת הדיילות. ניכר היה כי לפתע "גילתה" שגם יהודי עם זקן הוא בעצם יהודי טוב שיש מה ללמוד ממנו. ואילו החסידיים לא נרתעו משום נסיון לעורר רגשות-חיוביים כלפי היהדות. וכך, בעוד ה"בואינג 747" חג מעל לאוקיינוס האטלנטי, להטה בתוכו בכל מלוא עוזה האש של חב"ד. החסידיים, שעשו דרכם אל מעון-קודשו של הרבי הנערץ, התלהבו מאוד לקראת פגישתם הקרובה עם הרבי.

יצאנו מלוד בשעה תשע בבוקר. עתה היתה השעה קרוב לשתיים-עשרה בלילה. אבל רק עתה החלו פאתי הרקיע שמעל ליבשת אמריקה להאדים מאורה של השקיעה. החסידיים החלו מבררים אם אמנם יגיעו למחוז-חפצם: המרכז החב"די באיסטרן-פארקוויי 770, לפני השעה שבע בערב, לפי שעון ניו-יורק. שכן, בשעה זו נכנס הרבי להתפלל "ערבית" עם הציבור, וזו תהא הזדמנות לראות את פניו, מיד עם הגיעם למקום.

המטוס נוחת בשדה-התעופה הבינלאומי על-שם קנדי. יורד שלג רך ונמס. החסידיים פוצחים בניגון חב"די סוער. נדמה כי מכל הצדדים בוקעים הדים של הניגון. אך אין אלה הדים. הקולות הם של מאות חסידי חב"ד צעירים שהגיעו לשדה-התעופה כדי לקבל את פני הבאים. מעל

אחד הגגות של בנייני שדה-התעופה נראים מאות מפרחי חב"ד. הם מוחאים-כף, מכריזים "ברוכים הבאים", שרים "ופרצת". החסידים שהגיעו זה עתה, שרים גם הם "ופרצת". הקולות של האורחים וקולותיהם של מקבלי-הפנים מתמזגים לשירה-אדירה הנשמעת על פני שדה-התעופה.

באוטובוסים ובכלי-רכב אחרים, נוסעים החסידים משדה-התעופה, ישר לבית-הרבי. כאן שוררת אווירת-חג. הנה קבוצה גדולה של חסידים, שהגיעה לפני שעה קלה במטוס-מיוחד מאנגליה. הנה קבוצה שבאה ישר משדה-התעופה בפאריס. יש כאן גם קבוצה שבאה ממילאנו שבאיטליה. הנה הם הצפון-אפריקאיים. הגיעו ישר ממוסדות-החינוך של חב"ד במרוקו ובטוניס. יש גם קבוצות שבאו ממדינות דרום-אמריקה וכבר נראים ה"נצנים" הראשונים של המחנה שיבוא עד שבת מכל ערי קנדה.

הדוחק בפרוודורים הצרים רב. מי שלא ראה זאת בוודאי לא יאמין באיזה תנאים של צנע ועוני מקיים הרבי מליובאוויטש את ביתו. כאן בוודאי אין כל ערך ל"גשמיות", זאת מורגש בכל טפח של הבית. השעה כבר שבע ועשר דקות. כרגיל יוצא הרבי לתפילת "ערבית" בדיוק בשעה שבע. מעולם לא הקדים רגע ולא איחר רגע. כאשר יוצא הרבי מחדרו ונכנס לבית-המדרש הסמוך יודעים הכל בבירור כי עתה היא השעה שבע. אבל הפעם, כנראה, החליט לנהוג בסבר מיוחד כלפי האורחים והוא איחר לצאת ל"ערבית", בעשר דקות כדי שגם אלה אשר באו מרחוק יוכלו להשתתף בתפילה.

אפשר לחוש ברעד העובר בקרב החסידים הרבים כאשר דיוקנו של הרבי מתגלית בפרוודור. כאילו זרם-חשמל אחז בכל המצטופפים. נפלס מעבר והרבי מגיע למקום הקבוע שלו בבית-המדרש. מתפללים "ערבית" ללא כל גינונים מיוחדים. הרבי ניצב ללא ניע. פניו חוורות. הוא מתפלל בלחש. מתפלל מתוך סידור-תפילה.

וכשאתה עומד כאן עתה ומבטך סוקר אותו שוב, אתה מבין מחדש כיצד נקשרו אל דמות-זוהרת זו אלפים מישראל, ביניהם בעלי-מוחין, ביניהם אדירי-תורה, ביניהם ראשי-עם וראשי-ציבור. כל כולו אפוף באיזו הילה של חן-רוחני, יש בו קסם אדיר. יש בו משהו שספק אם תמצא אותו אצל איזה שהוא אדם אחר. עוד לפני שאתה שומע את דברי-התורה המופלאים שלו, בטרם האזנת ל"שיחות" רוויות-התוכן, עוד לא הספקת להקשיב למחשבות-החסידות היוצאים מפיו, וכבר אתה חש כלפיו רגשי-הערצה. קיים בו, בכל הופעתו, בכל ניד-עפעף שלו, משהו המרתק אותך אליו. אתה חש: הנה לפניך דמות-גדולה.

שער שלישי

בהיכל מלכותו

בית רבינו שבבבל והאהל הקדוש

דבר המלך

קונטרס בית רבינו שבבבל

ומעלה יתירה (בבית הכנסת ובית המדרש שב), בית רבינו לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות – כדרשת חז"ל⁸ „מאי דכתיבי יעקב, אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות. . מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה“, „דבזמן שביהמ"ק קיים הי' שם לשכת הגזית שמשם יוצאת הלכה פסוקה ע"פ סנהדרין ועמהם ודאי השכינה שרוי, ועכשיו שחרב ביהמ"ק אותן ד' אמות של הלכה. . מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר“⁹ (ולכן גם התפלה היא במקום זה דוקא¹⁰) – שזהו ענינו של „בית רבינו“¹¹.

ומצד העילוי המיוחד (בבית הכנסת ובית המדרש שב), בית רבינו לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, ה"ה „מקדש מעט“ העיקרי שנותן הקב"ה לישראל בזמן הגלות תמורת המקדש הגדול שבירושלים.

ב. ויש להביא ראיה לחילוקי הדרגות ב„מקדש מעט“ – ממ"ש בהתחלת הסוגיא (ע"ד השראת השכינה בישראל בזמן הגלות), בכל מקום שגלו שכינה

א. על הפסוקי „ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם“ – שגם בחוץ לארץ (בארצות אשר באו שם), במקום ובזמן הגלות, ישנו „מקדש מעט“, מעין ודוגמת „המקדש הגדול אשר בירושלים“², „תניין (שני) לבית מקדשא“³ – איתא בגמרא, „אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, ור"א אמר זה בית רבינו שבבבל“.

ויש לומר, שר"י ור"א לא פליגי, היינו, שגם לדעת ר"א נקראים כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל „מקדש מעט“, וגם לדעת ר"י עיקר ושלימות הענין ד„מקדש מעט“ הוא ב„בית רבינו“:

התואר „רבינו“ – הוא ע"ש שמלמד תורה לתלמידים, ו„בית רבינו“ (הבית שבו מלמד רבינו תורה לתלמידיו) – הוא בית מדרש, ובמילא ה"ה גם בית כנסת (הבית שבו מתכנסים הרב והתלמידים לתפלה), כיון שהלימוד והתפלה צ"ל בבית אחד, כהמשך הסוגיא, „הוא גריסנא בבי כנישתא“⁷.

(1) יחזקאל יא, טז.

(2) מצו"ד עה"פ.

(3) תרגום יונתן ופרש"י עה"פ.

(4) מגילה כט, א. – ובהמשך הסוגיא דריש על

בתי כנסיות ובתי מדרשות הפסוק „ה' מעון אתה היית לנו בדור ודור“, „דהיינו גם כשאין בית המקדש קיים יהי מעון לנו בבתי כנסיות כו“ (חזא"ג מהרש"א). וראה לקמן ס"ח.

(5) רב (פרש"י).

(6) ועד"ו בברכות ת, א: „לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא“. וראה פ"י הרי"ף מגילה שם.

חזא"ג מהרש"א לברכות ומגילה שם. ואכ"מ.

(7) ובהגהות הב"ח: „לא הוא גריסנא אלא בבי כנישתא היכא דמצלינא“.

(8) ברכות שם.

(9) תהלים פז, ב.

(10) חזא"ג מהרש"א שם.

(11) „כיון דשמענא להא. . מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא“ (בברכות שם).

(12) ע"ד ובדוגמת הסנהדרין – „השופט אשר יהי בימים ההם“ (שופטים יז, ט), „בית דין שבדורך“ (רמב"ם הל' ממרים רפ"ב).

עמהן, גלו למצרים שכינה עמהן . . גלו לבבל שכינה עמהן . . בבבל היכא אמר אבביי בבי כנישתא דהוצל¹³ ובבי כנישתא דשף ויתיב¹⁴ בנהרדעא¹⁵, ולא תימא הכא והכא, אלא זמנין הכא וזמנין הכא¹⁶:

החידוש ב"שכינה עמהן" (גם בגלות) הוא - "גילוי השכינה . . במקומות מיוחדות כמו במשכן ומקדש"¹⁷, ומקום זה הוא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שנקראים "מקדש מעט"¹⁸, כהמשך הסוגיא.

ועפ"ז י"ל, שבהמשך דברי הגמרא "בבבל היכא . . בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא" (בתי-כנסת מיוחדים בבבל), מדובר אודות גילוי שכינה באופן נעלה יותר מגילוי

השכינה שבשאר בתי כנסיות ובתי מדרשות ("מקום שניכר שהיא שורה שם"¹⁹), ויתירה מזה, שישנו מקום מיוחד (אחד, יחיד ומיוחד) שהוא תמורת המקדש שבירושלים ("המקום אשר יבחר ה'")²⁰ שבו עיקר השראת וגילוי השכינה, שלכן, "לא תימא הכא והכא (בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא) אלא זמנין הכא וזמנין הכא", במקום אחד דוקא.

וענין זה מודגש בשמו של המקום, "בבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא" - שהפירוש ד"שף ויתיב" הוא "שנסע מקדש וישב שם"²¹, היינו, שגילוי השכינה שהי' במקדש בירושלים (ולא במקום אחר), נסע וישב במקום מיוחד בבבל, תמורת המקדש בירושלים²².

ומזה מובן גם בנוגע ל"מקדש מעט" שבהמשך הסוגיא - שנוסף על כללות הענין ד"מקדש מעט" שבכל "בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל", ישנו ה"מקדש מעט" העיקרי תמורת המקדש הגדול שבירושלים, "בית רבינו שבבבל", "שנסע מקדש וישב שם".

ג. ועוד ועיקר - שהמעלה המיוחדת ב"מקדש מעט" ד"בית רבינו" נמשכת גם (וביתר שאת וביתר עוז), "כשהן עתידין להגאל", שאז (כהמשך הסוגיא) "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל":

19 פרש"י לעין יעקב שם.

20 פ' ראה יב, ה. ועוד.

21 ערוך שם (הובא בהדא"ג מהרש"א).

22 ולכן ה"ה גם המקום העיקרי דגילוי התורה, "מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר", ע"ד ובדוגמת לשכת הגזית שבביהמ"ק. וראה רמב"ן במלחמות ספ"ד דכתובות: "עיקר תורה מימי גלות בנהרדעא שם שגלות יכני והחרש והמסגר כו".

13 כנישתא דהוצל קרובה לבית המדרש של זורא הסופר למטה מנהרדעא (ערוך ערך שף). וראה לקמן הערה 37.

14 (שם מקום ו)בנאה יכני' וסיעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבני' ואת עפרה יחוננו" (פרש"י ובעין יעקב). ובפרש"י ר"ה כד, ב: "מקום הוא, ויש פותרין שהרב וחזר ונבנה, ותמיד היתה שכינה מצוי' שם, ויכני' וגלותו כנאוהו שנשאו עמהם מאבני ירושלים, ועליהם נאמר כי רצו עבדיך את אבני'". ובערוך שם: "יסדוה מאבנים ועפר דאיתאוי בהדיהו מבית המקדש . . וקריוה שף יתיב, כלומר, כנסע מקדש וישב שם".

15 ובערוך שם: "רב אמר בכנישתא דהוצל ושמואל אמר בכנישתא דשף ויתיב בנהרדעא".

16 הביאור ע"ד הקבלה - ראה לקוטי לוי"צ לח"ג ע' רסב.

17 חדא"ג מהרש"א שם. - ומוסיף ש"בגירסת העי' מייתי נמי גלו לעילם שכינה עמהם שנאמר ושמתי כסאי בעילם, דהיינו מקום מיוחד לגילוי שכינה".

18 ונקראים גם "משכנות" - "אוהב ה' גו' משכנות יעקב", "דריש משכנות בתי כנסיות ובתי מדרשות שהם במקום משכן שהשכינה שרוי' בהם בגלות" (ברכות שם ובהדא"ג מהרש"א).

השראת השכינה בכל מקום שגלו ישראל ע"י ה"מקדש מעט" ש"בארצות אשר באו שם" (מעין ודוגמת השראת השכינה במקדש שבירושלים) אינה אלא בזמן הגלות, אבל לאחר ש"עתידין להגאל"²³, "תחזור גילוי שכינה לירושלים ולא תשאר שם במקום שגלו ישראל כבר"²⁴, היינו, שלא תהי' השראת השכינה במקום בחוץ לארץ שעליו עמד ה"מקדש מעט"²⁵, כיון שה"מקדש מעט" יעקר ממקום זה ויקבע בארץ ישראל, במקדש הגדול שבירושלים.

ולכן, אמרו במדרש לעתיד לבוא יהי' ביהמ"ק גדול כירושלים שבעוה"ז. לפי שבירושלים הבנוי' לעתיד יהי' חוברה לה למקדש יחדיו כל מקומות של בתי כנסיות שהיו בעוה"ז²⁴.

וכמרומו גם בפסוק²⁶, והביאותים אל הר קדשי ומחנתים בבית תפלתי גו' יקרא לכל העמים" - ש"בית תפלתי" שקאי על בית המקדש דלעתיד, "בעוה"ז בגלות הוא יקרא לכל העמים דהיינו בתי כנסיות שבכל ארץ העמים שיקבעו לעתיד בא"י מחובר לבית המקדש²⁴.

ועפ"ז ניתוסף עוד יותר בגודל המעלה ד"מקדש מעט" - דכיון ש"בירושלים הבנוי' לעתיד יהי' חוברה לה למקדש

(23) "מגלות אדום, אבל כשנגאלו כבר מגלות בבל, נשארה גילוי שכינה שם. דהא בזמן אביי שהי' כמה מאות שנים אחר שנגאלו מבבל ועדיין נשארה גילוי השכינה שם בבהכ"נ" (חדא"ג מהרש"א שם).

(24) חדא"ג מהרש"א שם.

(25) ולכן, "בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשויין", "כשחרב. . . מהני התנאי. . . לאותן שבבבל. . . שהרי לעת בא גואל במהרה בימינו תפקע קדושתן" (תורה"ה בתי כנסיות - מגילה כח, ריש ע"ב).

(26) ישע"י נו, ז.

יחדיו כל מקומות של בתי כנסיות שהיו בעוה"ז", "נמצא עתה בגלות. . . בית הכנסת הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד"²⁴.

ויש לומר, שחיבור הבתי כנסיות שבכל ארץ העמים (ה"מקדש מעט") לבית המקדש דלעתיד יהי' בהתאם ולפי"עורך חילוקי הדרגות שביניהם - שבת כנסיות המיוחדים שיש בהם מעלה יתירה לגבי שאר בתי כנסיות (כמו "בי כנישתא דהוצל ובי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא", "בית רבינו שבבבל") יהיו קודמים בהחיבור לבית המקדש, שיהיו מחוברים ממש לבית המקדש (נוגעעים ודבוקים בו ללא הפסק ביניהם)²⁷, ועל ידם ובאמצעותם יהיו מחוברים לבית המקדש כל שאר בתי כנסיות שבארץ העמים.

ד. ויתירה מזה יש לומר - שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים"²⁸) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם" בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"), ומשם יועתק למקומו בירושלים:

השראת וגילוי השכינה בה"מקדש מעט" העיקרי שבבבל (ה"שנסע מקדש וישב שם") היא גם "כשהן נגאלין" - כמבואר בהמשך הסוגיא ש"אף כשהן נגאלין שכינה עמהן, שנאמר²⁹ ושב ה' אלך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן (את שבותך" כמו עם שבותך³⁰) מבין

(27) ע"ד ובדוגמת לשכת הגזית (מקום מושבם של הסנהדרין) שבביהמ"ק - שתשים סנהדרין "אצל המזבח" (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. ועוד).

(28) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(29) נצבים ל, ג.

(30) חדא"ג מהרש"א שם. תניא אגה"ת ספ"ו.

הגליות", כלומר, גם ברגע האחרון דהגלות נמצאת השכינה בהמקום שגלו ישראל, "שנסע מקדש וישב שם", ומשם שב הקב"ה עם כל בני"ה להמקדש שבירושלים להשרות ולגלות בו שכינתו לעולם ועד.

וכיון ש"הקב"ה שב עמהן מבין הגליות", מה"מקדש מעט" ("בית רבינו שבבבל") "שנסע מקדש וישב שם", נמצא, שבמקום זה מתחילה ונעשית גאולת השכינה, התגלותה בכל התוקף והשלימות (לא רק באופן ד"מקדש מעט"), וזהו"ע מקדש העתיד.

בסגנון אחר: כשם ששיבת השכינה היא מהמקום שנמצאת בגלות, כך שיבת מקדש העתיד (שענינו השראת וגילוי השכינה) הוא מהמקום "שנסע (מקדש) וישב שם" בזמן הגלות, ששם מתגלה תחילה ואח"כ נעתק למקומו בירושלים.³¹

ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח³²), ובנה מקדש במקומו" - דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו³³? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, "ובנה מקדש בירושלים"? - ש"במקומו" רומז³⁴ גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה

31 וע"ד שמצינו בנוגע לסנהדרין (שמקומם בלשכת הגזית שבמקדש) - ש"בטבריא (המקום האחרון שבו היתה הסנהדרין בזמן הגלות) עתידין לחזור תחילה ומשם נעתקין למקדש" (רמב"ם הל' סנהדרין ספ"ד).

32 ספ"א.

33 וכמ"ש בהתחלת הפרק "בונה המקדש" (סתם), ולא "בונה המקדש במקומו".

34 ובפסחות י"ל - שמהענינים שיודיעו ש"הרי זה משיח בודאי" שידע לכיון מקומו של המקדש (ראה לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה. וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 652 בהערה).

משיח בודאי"³⁵), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב³⁶ וממתין ומצפה לגאול את בני"ה ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט)³⁷ שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים³⁸ (כמו "בי כנישתא דשף ויתבי", "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתיד, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובני"ה) לירושלים.

ה. ויש להוסיף בביאור העילוי ד"בית רבינו שבבבל" - שמעלתו לגבי

35 ועפ"ז יומתק השינוי בין התחלת הפרק לסיומו - שבהתחלת הפרק כותב ההלכה ש"המלך המשיח . . . בונה המקדש" (כפשוטו), משא"כ בסיומו, שמבאר הסימנים שעל ידם קובעים מי הוא המלך המשיח, "בחזקת משיח", ועד "משיח בודאי", כותב, "אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו", שבין פעולותיו בזמן הגלות נכלל גם בנין מקדש מעט העיקרי בגלות, בתור הכנה והתחלת ההתגלות דמקדש העתיד, כבפנים. 36 ראה סנהדרין צה, א: "יתבי אפיתחא דרומי".

37 כמו בית המדרש של עזרא הסופר* - המשיח (גואלן של ישראל) דגלות בבל. 38 ואולי יש לומר, ש"מ"ש במדרש (יל"ש ישע"י רמו תצט) ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר עניים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוף לארץ** שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחר ש"מקדש העתיד יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן גאולתכם".

* ולהעיר, שמעלת "בי כנישתא דהוצל" שקרובה לבית המדרש של עזרא הסופר (כ"ל הערה 13).

** ועפ"ז יומתק הדיוק, עומד על גג בית המקדש" - ש"גגות . . . לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביה"ב ח' פ"ה ה"ז), שרומז על חז"ל בערך לקדושת א"י.

שכינתא שריא⁴⁸.

וזהו גם א' הטעמים שבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל נקראים „מקדש מעט” – כי, בביהמ”ק שבו היו מתאספים כל בני”ה, היתה גילוי כללות השכינה, שנקראת כנסת ישראל, מקור כנס”י שלמטה, משא”כ בבתי כנסיות ובתי מדרשות בארצות אשר באו שם בכל מדינה ומדינה עיר ועיר, שבהם מתאספים עשרה מישראל, שורה ומתגלה עליהם רק חלק כביכול מהשכינה.

ועפ”ז יש לבאר העילוי ד, בית רבינו שבבבל – שלחיותו מקומו הקבוע (בית) של נשיא הדור, „הנשיא הוא הכלל”, שכולל כל הדור, יש בו השראת (וגילוי) כללות השכינה (לא רק חלק ששורה (ומתגלה) על עשרה מישראל)⁴⁹, מעין ודוגמת השראת וגילוי השכינה בבית המקדש, „שנסע מקדש וישב שם”⁵⁰, וממנו נמשך השראת וגילוי השכינה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות בארצות אשר באו שם, כמו בית המקדש שממנו אורה יוצאה לכל העולם⁵¹.

ויש לומר, שביתו של נשיא הדור, שכולל כל הדור, הוא ע”ד ובדוגמת „תלפיות”, „תל שכל פיות פונים בו”,

48 וראה תניא אגה”ק סכ”ג: „שמעתי מרבותי כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביד אף שאינם מדברים בדברי תורה תפול עליו אימתה וחדל בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עליהו עד שהי’ מתבטל ממציאותו לגמרי”.

49 נוסף לכך שגם בפשטות מתקבצים ובאים ל, בית רבינו שבבבל” רבים מישראל, שלא בערך לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות. – ולהעיר מר”ה כד, ב: „כיון דנשיא הוא שכיחי רבים גבי”.

50 ולהעיר מר”ה כד, ב: „בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא . . . הוו עיילי רב (רבינו שבבבל) . . ומצלו התם”.

51 ראה ירושלמי ברכות פ”ד ה”ה. ועוד.

„בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל” היא (נוסף על מעלת בית הכנסת ובית המדרש שבבית רבינו) גם מצד היותו „בית רבינו”³⁹ („רבינו” סתם) דכל בני”ה, נשיא הדור, ו„רבינו שבבבל”, רבן של כל בני הגולה⁴⁰, ביתו של נשיא הדור, ש„הנשיא הוא הכלל”⁴¹:

עיקר⁴² הענין דהשראת השכינה בביהמ”ק היא בישראל (מצד מעלתם של ישראל, „ישראל וקוב”ה כולא חד”⁴³), כמ”ש⁴⁴ „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם”, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם⁴⁵, ועד”ז בנוגע להשראת השכינה בזמן הגלות („בבבל היכא . . . בני כנישתא כו””, „מקדש מעט”) כמודגש בהתחלת המאמר „בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב”ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן”, ולא עוד אלא שהתגלות השכינה בבית המקדש היא מפני שבו מתאספים כל בני”ה, כמ”ש⁴⁶ „בבוא כל ישראל לראות את פני ה’ אלקיך במקום אשר יבחר”, ועד”ז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שבהם מתאספים עשרה מישראל, ש„אכל”⁴⁷ בי’ עשרה

39 ועפ”ז יומתק הלשון „בית רבינו”, ולא „בית הכנסת ובית המדרש של רבינו”.

40 ולהעיר, ש„רבינו שבבבל” הוא רב (פרש”י), שנקרא רב סתם, „כמו שקורין לר’ יהודה הנשיא רבי בארץ ישראל קרו ליה נמי בבבל רב” (פ”י רשב”ם פסחים קיט, ב. ב”ב נב, א). – ונקרא „ריש סדרא בבבל” (חולין קלז, ב – הובא בפ”י רשב”ם שם).

41 פרש”י חוקת כא, כא.

42 בהבא לקמן – ראה לקו”ת ברכה צח, א.

סה”מ תקס”ו ע’ קב ואילך.

43 ראה זח”ג עג, א.

44 תרומה כה, ח.

45 ראה אלשיך עה”פ. של”ה טט, א. ועוד.

46 וילך לא, יא.

47 סנהדרין לט, א.

כדרשת חז"ל⁵² בנוגע לביהמ"ק.

ועוד ועיקר - מעלת „בית רבינו שבבבל” בנוגע להגאולה:

„רבינו”, נשיא הדור, הוא גם המשיח (גואלן של ישראל) שבדור⁵³, כמו משה רבינו (הנשיא הראשון), „גואל ראשון הוא גואל אחרון”⁵⁴, כידוע⁵⁵ שבכל דור ישנו „א' הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו"”, ומסתבר לומר שהוא נשיא הדור, כמפורש בגמרא⁵⁶ בנוגע לרבי יהודה הנשיא: „אמר רבי⁵⁷ אי מן חייא הוא כגון

(52) ברכות ל, א.

להעיר, שבכא"א מישאל יש ניצוץ משיח [ועפ"י יש לתווך דרשות חז"ל על הפסוק (בלק כד, יז) „דרך כוכב מיעקב”, שקאי על מלך המשיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה), וקאי על כאו"א מישאל (ירושלמי מע"ש ספ"ד) - ששניהם אמת בפועל, כיון שבכא"א מישאל יש ניצוץ משיח (ראה מאור עינים ס"פ פינתוס)], בחי' היחידה, ניצוץ מבחי' היחידה הכללית שהיא נשמת משיח (רמ"ז לח"ב מ, ב. ועוד). וכיון ש„הנשיא הוא הכל”, שכולל כל הניצוצות דמשיח שבכא"א מישאל, בחי' היחידה הפרטית, נמצא, שנשמתו היא בחי' היחידה הכללית, נשמתו של משיח, ולכן הוא המשיח שבדור.

(54) ראה לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

(55) ראה שו"ת חתם סופר חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שדי חמד פאת השדה מערכת האל"ף כלל ע'. ועוד.

(56) סנהדרין צח, ב ובפרש"י.

(57) רבינו שבבבל, שהוא כמו רבינו הקדוש בארץ ישראל (כנ"ל הערה 40). - ועפ"י י"ל שבדברי רב „היינו רבינו הקדוש” פסק גם בנוגע לעצמו* ש„היינו רבינו שבבבל”.

* ע"ד הפירוש בלשון המשנה (אבות רפ"ג) „דין וחשבון” (דין ואח"כ חשבון) - ע"פ דברי המשנה (שם מט"ז) ש„גופרעין ממנו מדעתו ושלא מדעתו”, שלאחרי האדם שפוסק מדעתו דינו של חבריו, פוסק דין לעצמו שלא מדעתו, כיון שע"פ „דין” זה עושים „חשבון” בנוגע למצבו הוא (ראה לקו"ש ח"ו ע' 283. וש"נ).

רבינו הקדוש”, „אם משיח מאותן שחיו עכשיו ודאי היינו רבינו הקדוש”, הנשיא שבדור⁵⁸.

ומזה מובן שעיקר ענינו של „בית רבינו שבבבל”, הוא, הגאולה מבבל, ע"י הנתנת-כח לכללות עבודתם של ישראל לעשות מבבל (חוץ לארץ) ארץ ישראל, כפתגם הידוע⁵⁹ „עשה כאן (בחוץ לארץ) ארץ ישראל”, שענין זה נעשה לכל לראש ע"י בנין בתי כנסיות ובתי מדרשות („מקדש מעט”) בארצות אשר באו שם⁶⁰, ומהם נמשכת הקדושה בכל ארץ העמים, ועי"ז ממהרים ומזרזים ופועלים קיום היעוד „עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות”⁶¹, „שיהי' כל העולם כולו אז במדרגת ארץ ישראל דעכשיו, ואז יהי' א"י במדרגת ירושלים דעכשיו, וזהו שאמרו שירושלים תתפשט על כל ארץ ישראל כולו”⁶², שבה יקבעו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל מחובר למקדש.

וכיון שעיקר ענינו של „בית רבינו שבבבל” הוא קיבוץ ואסיפת כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבעם בארץ ישראל, מחובר לבית המקדש - „הרי הוא (לא רק ה„מקדש מעט” העיקרי בבבל „שנסע מקדש וישב שם”, אלא גם)

(58) ראה שד"ח שם: „בדרך הזה הי' משוער אצלם בכל דור מי הוא . . . רבינו הקדוש . . . בדורו אמרו וידעו שהוא המוכן . . . וכן הוא בכל דור ודור צ"ל אחד מוכשר מאז יזכו, ועפ"ז כתבו ג"כ תלמידי האר"י ז"ל שבימיו הי' האר"י ז"ל, ומסיים „וכ"ז הוא פשוט”.

(59) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה.

(60) כולל גם בתים פרטיים דבני, אשר, ע"י עבודתם של ישראל בתורה תפלה וגמ"ח בבתיהם הפרטיים, נעשים הם בתי תורה תפלה וגמ"ח, ע"ד ובדיוגמת „מקדש מעט”.

(61) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ד פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקנ.

(62) לקו"ת מסעי פט, ב ואילך.

מקום המקדש גופי דלעתיד, שבו יתגלה המקדש דלעתיד, ומשם ישוב לירושלים.

ו. עפ"ז יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה - ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

ובהקדים פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶³ ש, עשר גליות גלתה ליובאוויטש⁶⁴, מליובאוויטש [שבה, הי' גילוי פנימיות התורה כפי שנתבארה באופן של הבנה והשגה ("יתפרנסון"⁶⁵) ע"י תורת חסידות חב"ד במשך כמה דורות]⁶⁶ לרסטוב, מרסטוב לפטרבורג⁶⁷, ומפטרבורג גלתה מתוך למדינה ההיא, ללטביא⁶⁸ ואח"כ לפולין⁶⁹, ועד לגלות אַמריקא⁷⁰, ובאַמריקא גופא בכמה מקומות, עד

63 ראה ס' השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 549 ושי"ג.

64 ע"ד שמצינו בסנהדרין - ש"לעשרה מקומות גלו" (רמב"ם שבהערה 31).

65 תקו"ז ת"ו בסופו. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 136 הערה 35. ושי"ג.

66 מח"י אלול תקע"ג (שאו קבע אדהאמ"צ דירתו בליובאוויטש) עד י"ז מרחשון תרע"ו (שאו העתיק אדמו"ר מהורש"ב מושבו לרסטוב) - ק"ג שנים ("שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" בהקדמת ה"יום יום").

67 משנת תרפ"ד עד לאחרי המאסר והגאולה בשנת פרו"ת, שאו העתיק מושבו מפטרבורג* למושבה מאלאהאוקא - סמוכה למאסקווא (שם).

68 באסרו חג הסוכות תרפ"ה נסע מרוסיה והתיישב בריגא, לטביא.

69 בשנת תרצ"ד העתיק מושבו לווארשא, פולין, ובשנת תרצ"ו העתיק מושבו לאטוואצק עד אלול תרצ"ט, עד שהגיע לריגא בה' טבת ה'ש"ת (ראה מבוא לאגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה).

70 בט' אדר שני ה'ש"ת.

* כפי שנקראת אז לענינגראד. - ובימים אלו יש שקו"ט להחזיר שמה לפטרבורג (ראה שיחת ש"פ קורח, ג' תמוז (סה"ש תנשא"א ח"ב ע' 658)).

להמקום הקבוע ד"בית רבינו", בית הכנסת ובית המדרש שלו, המרכז של ליובאוויטש במשך עשר שנים (תקופה שלימה) האחרונות ("הכל הולך אחר החיתום"⁷¹) דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, וגם לאחרי הסתלקותו קדושה לא זזה ממקומה⁷², ואדרבה, באופן ד"מעלין בקודש", "מוסיף והולך"⁷³, עד ביאת גואל צדק.

ועד"ז בנוגע להגלות דכללות דבנ"י - שבדורנו זה נמצאים רוב מנין ורוב בנין דבנ"י בגלות אַמריקא, ויש לומר, שזהו א' הטעמים לכך שגם נשיא הדור (ש"הנשיא הוא הכל") חי ונמצא עשר שנים בגלות אַמריקא, ומשם עסק בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל שאר הארצות אשר באו שם בנ"י, ע"י תלמידיו ושלוחיו בכל קצוי תבל.

וכיון ש, בכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהן, הרי, בגלות זה האחרון שרוב מנין ורוב בנין דבנ"י ביחד עם נשיא הדור נמצאו בגלות אַמריקא, גלתה גם השכינה לגלות אַמריקא; ובגלות אַמריקא עצמה, "בבבל" היכא - בה, מקדש מעט" ד"בית רבינו", שהוא בדוגמת, "בי כנישתא הוצל ובי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא", "שנסע מקדש וישב שם" (במקום המקדש שבירושלים)⁷⁴, וממנו נמשכת השראת

71 ברכות יב, א.

72 ראה ע"ה ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לס' ו"ך.

73 שבת כא, ב.

74 ראה "התמים" הו' ב' ע' קכו; "מיום שחרב בית המקדש וקדשי קדשים עד אשר ירחם השי"ת וישלח לנו גואל צדק. . . ויבנה לנו את ירושלים ובית המקדש עם הקדשי קדשים, הנה ליובאוויטש הוא ירושלים שלנו, והבית הכנסת אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו כו".

השכינה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם.

ויש לומר ההסברה בזה – לפי שבדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות”⁷⁵ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁷⁶), אשר, ע”י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים⁷⁷, וענין זה נעשה ע”י „בית רבינו” שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו ע”ד „עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות”, ו„עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל”, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע”י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור (כנ”ל ס”ה), ועוד וג”ז עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות⁷⁸, אשר, ע”י הפצתה חוצה „יפוצו מעינותיך חוצה”, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא⁷⁹.

(75) תניא רפ”ז.

(76) ראה אגרות קודש אדמו”ר מוהרי”צ ח”ב ע’ תצב ואילך. וש”נ.

(77) „כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי’ הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא”כ אם הי’ מתחיל מאמצע הכתל לא הי’ מגבי’ התחתונים” (תו”א בראשית ד, רע”א).

(78) להעיר, שתורת החסידות היא בחי’ היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי’ היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (כנ”ל הערה 53).

(79) אגה”ק דהבעש”ט – כש”ט בתחלתו.

ועפ”ז מובן גודל העילוי ד, בית רבינו” – „מקדש מעט” העיקרי בגלות האחרון, „שנסע מקדש וישב שם”, ולכן „הרי הוא מקום המקדש גופי’ דלעתיד”, ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב לירושלים (כנ”ל ס”ד).

ז. ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו⁸⁰ של „בית רבינו” שבדורנו:

„רבינו” – ב’ שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע”ש „ביום ההוא יוסיף אדני’ שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר אשר ישראל מאשור וממצרים גו’ ומאיי הים גו’ ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ”⁸¹, ושמו השני – יצחק – ע”ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע”י משיח צדקנו, כמ”ש⁸² „אז ימלא שחוק פינו”, „אז דייקא, לעתיד לבוא”⁸³, כשיאמרו ליצחק (דוקא) „כי אתה אבינו”⁸⁴.

ו„בית (רבינו)” – מספרו שבע מאות ושבעים⁸⁵, וע”ש מספר זה נקבע שמו

(80) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהיה”א ספ”א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה”ת תשל”ד) ס”א* וש”נ).

(81) ישעי’ יא, יא”ב.

(82) תהלים קכו, ב.

(83) משא”כ בזמן הגלות, ש„אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה”ז, שנאמר אז ימלא שחוק פינו” (ברכות לא, א).

(84) ישעי’ סג, טז. שבת פט, ב.

(85) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה’ גם מעניני חול כיו”ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו”ע עראי, ועאכו”כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדו”ד שהמספר נעשה שמו של הבית, ככפנים.

* אג”ק כ”ק אדמו”ר שליט”א ח”א ע’ 191 ואילך. המו”ל.

(עשר פעמים עשר), שבע מאות, ועד לצירוף שניהם יחד, שבע מאות ושבעים.

והענין בזה:

מספר שבע קשור עם מציאות העולם, שנברא בשבעה ימים, שבעת ימי הבנין (שבע מדות)⁹³, וקשור גם עם בירור העולם ע"י עבודתם של ישראל, שנחלקים לז' סוגים, ז' מדרגות בעבודת ה' (שבע מדות), שבעת קני המנורה⁹⁴. ועפ"ז, השלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) מורה על שלימות עבודתם של ישראל בבירור העולם ע"י מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, שאז נגאלים⁹⁵ מן הגלות וחוזרים ובאים לארץ ישראל.

ובלשון הכתוב שבו נרמז הקשר והשייכות דשמו הראשון של רבינו להגאולה - „ביום ההוא יוסיף אדני שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים ומפתרוס ומכוש ומעילם ומשנער ומחמת גו", גאולתם של כל בני משפחת הארצות, ומוסיף בכתוב „ומאיי הים", שקאי על חצי כדור התחתון, אשר, בעליית התחתון ביותר, מתעלים במילא שאר הארצות שלמעלה ממנו, כל שבעת הארצות, כללות העולם.

ויש לומר, שבשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשירות⁹⁶ שנים, שבעים שנה

אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, „770"⁹⁷, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש „ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁹⁷, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל (עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש⁹⁸, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר⁹⁹ „פרצת עליך פריץ", ודרשו חז"ל⁹⁰ „זה משיח, שנאמר⁹¹ עלה הפורץ לפניהם"⁹².

ויש לקשר ב' הענינים - הרמז בתוכן המספר שבע מאות ושבעים („בית רבינו") עם שמו (הראשון) של רבינו המרומז בפסוק „יוסיף אדני שנית ידו וגו'":

המספר שבע מאות ושבעים מורה על השלימות דמספר שבע - שבע כפי שכל א' כלול מעשר (מספר השלם), שבעים, ויתירה מזה, כפי שכל א' כלול ממאה

86) הן בלשון הקודש - שבע מאות ושבעים, הן באידיש - זיבן ויבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) - „סעווען סעוונטי".

87) ויצא כה, יד.

88) ויש לומר, שזהו"ע פריצת גדר דבית המקדש, ע"ד וברוגמת (ובמכ"ש וק"ו) מהפריצת גדר דירושלים כולה, כמ"ש (זכרי' ב, ח) „פרוות תשב ירושלים".

89) וישב לה, כט.

90) אגדת בראשית ספ"ג. וראה ב"ר ספ"ה ובפרש"י.

91) מיכה ב, יג.

92) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא „פרצת" (770). ודו"ק.

(* וביחוד עם זה - „אני אהי' לה גו' חזמת אש גו'") (שם, ט).

93) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. ועוד.

94) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.

95) להעיר, שגאולה שייכת לשביעי - „גאולה בשביעית. . . שעתידין ליגאל בשביעית" (מגילה יז, ב).

96) כולל גם השלימות דמאות (שהרי עבודתו

היתה בתכלית השלימות ד"בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם (ההעלם) (אבות ספ"ה) - שכל עשר כלול מעשר (שבע מאות).

(תר"ם - תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאחר ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"⁹⁷ - שע"י נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", ע"י ש, פרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ", "עלה הפורץ לפניהם".

ה. ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה אחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה תש"י - תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁹⁸, ונמצא, ש"בית רבינו" (770) הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו", יותר מיובל שנים (ת"ש - תש"נ), "עד עולם"⁹⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בני שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"¹⁰⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"¹⁰¹), ובפרט נשיא (מלך)

97 ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ת בתחלתו. ובארוכה - ד"ה זה תש"א (סה"מ באתי לגני ה"א ע' כט ואילך).
98 תבוא כט, ג.

99 שמואל-א, א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא ופרש"י משפטים כא, ו.

100 משלי יד, כח.
101 ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנ"ג, ב - ברע"מ.

הדור), ונעשה צורך והכרה להגדיל ולהרחיב¹⁰² עוד יותר¹⁰³ את "בית רבינו", ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, "פרצת" (בגימטריא 770), כמו בנין בית חדש¹⁰⁴.

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד"בית רבינו שבבבל" - ש,נסע מקדש וישב שם", ו"הוא מקום המקדש גופי דלעתיד", ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים - מובן גודל הזכות דכאו"א מישראל להשתתף בגופו ובממונו¹⁰⁵ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית "בית רבינו שבבבל", כהכנה לידידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

והזמן גרמא - בשנת הצדי"ק - כמודגש בתהלים מזמור צדי"ק¹⁰⁶ (השייך לשנה זו¹⁰⁷) שהתחלתו, "ה' מעון אתה

102 לחזק את הבנין ולהגביהו. . ש.נאמר ולרומם את בית אלקינו" (רמב"ם הל' ביהמ"ד פ"א ה"א - בנוגע לביהמ"ק. ועד"ו בנוגע לביהמ"ד - ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב).

103 נוסף על הרחבתו (וכמ"פ) במשך השנים שלפניו.

104 ועד להנחת אבן פינה*.
105 ע"ד ובדוגמת בית המקדש - ש,הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהמ"ד פ"א ה"ב).

106 לאחרי סיום וחותם מזמור פ"ט: "אשר חרפו עקבות משיחך", "ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

107 ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר המזמור תהלים המכונן למספר שנותיו (ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"י ע' נג).

(* בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה (להגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידו הק' (וראה השיחה שנאמרה במעמד זה. וראה גם שיחת ליל הוש"ר תשמ"ט). המו"ל.

היית לנו בדור ודור", שקאי (גם) על בתי כנסיות ובתי מדרשות¹⁰⁸, וסיומו והותמו "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", שקאי על השראת השכינה במשכן (ומקדש)¹⁰⁹.

ויה"ר שעוד לפני הגדלת והרחבת "בית רבינו שבבבל", יתגלה וירד מן השמים מקדש העתיד, "מקדש אדניי כוננו ידיך"¹¹⁰, בית המקדש השלישי והמשולש (שכולל גם המשכן ובית ראשון ובית שני¹¹¹), שיתגלה תחילה ב"בית רבינו שבבבל", שגם הוא "בית משולש", בית הכנסת (תפלה), בית המדרש (תורה), ובית מעשים טובים (גמילות חסדים), ומשם יחזור לירושלים, ביחד עם כל בתי

כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם שיקבעו בארץ ישראל ובירושלים, מחובר למקדש, וביחד עם כל בני שבכל קצוי תבל, כמ"ש²⁶, "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי . . כי בתי בית תפלה יקרא לכל העמים"¹¹², "נכון יהי הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים"¹¹² והלכו עמים רבים¹¹² ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"¹¹³, "תורה חדשה מאתי תצא"¹¹⁴, תיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ נח תשמ"ז;
ש"פ פינחס וכ"ח סיון תנש"א. ועוד)

112) ומעין זה גם בסוף זמן הגלות - ש"בית רבינו שבבבל", "יקרא (גם) לכל העמים", ע"י ההשתדלות בהפצת הלימוד והקיום דמצוות שנצטוו בני נח, כפס"ד הרמב"ם בהל' מלכים ספ"ח.

113) ישע"י ב, ב-ג.

114) שם נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

108) כנ"ל הערה 4.

109) ראה פרש"י עה"פ. פקודי לט, מג. שמיני ט, כג. ועוד.

110) בשלח טו, יז. וראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

111) ראה זח"ג רכא, א.

האהל - המעלה דא"י כפי שהיא בזמן הבית

משיחת יו"ד שבט ה'תשי"ד

י. בענין ההשתטחות על קברי צדיקים,

– שנזכר בכ"מ בש"ס⁵³, ולהעיר גם מאריכות השקו"ט ע"פ נגלה דתורה בנוגע להחיתור שנהגו הכהנים לילך על קברי צדיקים⁵⁴, שמזה מובן שהליכה על קברי צדיקים הו"ע שגדלה מעלתו גם ע"פ נגלה דתורה, שלכן משתדלים למצוא היתר בנוגע לכהנים –

הנה, נוסף על משנ"ת בארוכה בקונטרס ההשתטחות לאדמו"ר האמצעי, וכן בדרושי הצמח – צדק וכ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁵ – יש לבאר בזה עוד ענין נעלה ביותר (גם ע"פ נגלה דתורה).

יא. ובהקדמה:

בנוגע להשתטחות על קברי צדיקים דנשיאי חב"ד – מנחותם כבוד (לא בארץ ישראל, אלא) במקומות שונים בחוץ – לארץ דוקא.

ועד"ז מצינו בנשיא ומנהיג ישראל הראשון, משה רבינו ("ומשה הי' רועה"⁵⁶, רועה צאן ישראל) – שנשאר במדבר עד היום הזה (אף שכבר עברו יותר מג' אלפי שנה).

יב. והנה, בנוגע למשה רבינו איתא במדרש תנחומא⁵⁷ ש"אמר הקב"ה למשה, משה, באיזה פנים אתה מבקש לבוא לארץ, משל למה הדבר דומה, לרועה אחד שיצא לרעות צאנו של מלך ונשבית הצאן, ביקש הרועה ליכנס לפלטרין של מלך, א"ל

53 סוטה לד, ב. וראה ברכות יח, ב; תענית טז, א (ובהנסמן בשערי זהר לשם).

54 ראה השקו"ט בזה באריכות – שו"ת מנח"א ח"א סס"ח. ח"ג סס"ד. ובספרים שנשמנו בלקו"ש ח"י"ח ע' 234 הערה 55. אגרות – קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ו ע' שמח ואילך. ח"י"א ע' רכ. תורת מנחם – התוועדויות ח"ב ס"ע 172.

55 ד"ה להבין ענין ההשתטחות על קברי צדיקים (מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים

ע' יט ואילך). ד"ה להבין כו' גנתא לא עאל בה ההוא גננא (ביאורי זוהר להצ"צ ח"ב ע' תתיח ואילך). ד"ה פור נתן תרפ"ז, תרצ"ב (סה"מ קונטרסים ח"א רכא, א ואילך, סה"מ תרפ"ז ע' קלח ואילך). – נדפסו לאח"ז בספר ההשתטחות (קה"ת תשנ"ו).

56 שמות ג, א. וראה שמו"ר פ"ב, ב – ג.

57 חוקת יו"ד. במדב"ר פי"ט, יב. וראה זהר ח"א קיג, ב (במהנ"ע). ח"ב קנו, סע"א. ח"ג קסב,

המלך יאמרו שאתה השבית הצאן, אף כך א"ל הקב"ה למשה, שבחך הוא שהוצאת ששים ריבוא וקברתם במדבר ואתה מכניס דור אחר, עכשיו יאמרו כו', אלא תהא בצדן ותבוא עמהם, שנאמר⁵⁸ ויתא ראשי עם (צדקת ה' עשה⁵⁹) וגו'.

משה רבינו מצד עצמו יכול הי' לפעול שיכנס לארץ, אבל⁶⁰, מה יהי' עם דור המדבר? ... ישאלו אצלו: אתה בעצמך נכנסת לארץ ישראל, ומה עשית עם... "שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו"⁶¹ שנשארו במדבר? ...!

זוהי הסיבה שבגללה נשאר משה רבינו במדבר!

ולכן נאמר עליו "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל"⁵⁸ – שנשאר עם בני"ב במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים⁶², כדי שיוכל סו"ס ("דערווארטן זיך") ליקח עמו את צאן מרעיתו ולהכנס עמהם לארץ ישראל בגאולה העתידה.

יג. ולהוסיף, שמצינו עד"ז אצל יעקב אבינו, בחיר שבאבות⁶³:

כאשר עשו אמר ליעקב "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך" – השיב לו יעקב ש"הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום גו' ומתו כל הצאן"⁶⁴, ולכן, "אני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה וגו' עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", "בימי המשיח, שנאמר⁶⁵ ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"⁶⁶.

כלומר: מצד שלימות עבודתו של יעקב כשלעצמו⁶⁷ – הי' יכול כבר אז להיות המעמד ומצב דביאת המשיח ("ועלו מושיעים גו' לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה"); אלא, שה"ילדים" – טוען יעקב – אינם מוכנים עדיין לקבל את אורו של משיח, שכן, להיותם "רכים", ולהיותם בבחינת "צאן ובקר", היינו, שנשמותיהם מבחינת "זרע בהמה" שאין להם דעת (הכרה והרגשה) באלקות⁶⁸, הרי, אם ימהרו אותם ("ודפקום"), אזי "ומתו כל הצאן" – שתהי' אצלם כלות הנפש לאלקות (כיון שאינם יכולים לקבל ב"כלים"), או שתהי' אצלם מיתה כפשוטה מצד שבירת הכלים (כיון שאינם מוכנים עדיין לקבל את אור המשיח).

ובגלל זה נשאר הצדיק בגלות למשך כמה שנים – כדי שיוכל ליקח עמו את צאן מרעיתו ולהביאם לימות המשיח⁶⁹.

66) וישלח שם, יד ובפרש"י.

ב. ועוד.

67) כולל גם הבירור וזיכוך מכל מה שיכול להדבק אצלו מצד שייכותו עם אנשי הדור, כידוע בענין נפילת אפים שענינה בירור הניצוצות, שבשביל זה צ"ל הירידה ממדרגתו, ומאן דנפיל מדרגה איקרי מית (זח"ג קלה, ב), ולכן נקראת נפילת אפים בשם מיתה (ראה פע"ח שער נפילת אפים פ"ב. הובא באוה"ת ואתחנן (כרך ו) ס"ע ב'רצו ואילך. ועוד).

68) ראה תו"א ר"פ משפטים. ובכ"מ.

69) להעיר גם מהמבואר בדרושי אדמו"ר האמצעי (שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך) ע"ד החילוק שבין

58) ברכה לג, כא.

59) כ"ה במדבר ד' שם.

60) כאן דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בקול חנוק (המו"ל).

61) בהעלותך יא, כא.

62) עקב ח, טו.

63) שעה"פ תולדות כז, כה. וראה גם ב"ר פע"ז, א. זח"א קיט, ב. קלג, א. קמז, ב. קעא, ב.

64) וישלח לג, יב – יג.

65) עובדי' בסופו.

יד. ועד"ז בנוגע לכל מנהיג ונשיא ישראל בדורו:

נשיא ישראל, מבלי הבט על מעמדו ומצבו מצד עצמו⁶⁰, מניח הוא... את הכל על הצד, ומביט על צאן מרעיתו, וכאשר צאן מרעיתו נשאר בגלות, נשאר גם הוא ("בלייבט ער ליגן")... בגלות, כדי... שיוכל להמשיך ולשמר⁷⁰... "צינור" ו"ממוצע המחבר"⁷¹ שעל ידו יוכל יהודי... לקשר את עצם הנשמה... עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

וזוהו גם הביאור על זה שמנוחתם כבוד של נשיאי חב"ד במקומות שונים בחוץ לארץ⁷² – נוסף לכך שממתינים להכנס לארץ בגאולה העתידה יחד עם צאן מרעיתם ("דער גוף זאל מיטגיין מיט אָט דעם גוף") – כדי לעזור ולסייע בכל המצטרך לצאן מרעיתם, להיותם נשמות כלליות שהם שרשים לכל הנשמות הפרטיות שבדורם, שלכן בכחם וביכולתם לסייע לנשמות הפרטיות (שכל א' מהם הוא "פרט" שלהם) שלא בערך מאשר סיוע של מי שנשמתו אינה נשמה כללית.

טו. ובפרטיות יותר:

העזר והסיוע של נשיא הדור לצאן מרעיתו (שבשביל זה מנוחתו כבוד בגלות) נעשה עי"ז שהולכים על הציון ומבקשים ("מ'קומט אויפן ציון און מ'בעט") על כל המצטרך להם,

ועוד ועיקר – שבעת ההשתטחות⁷³ מתקשרת ה"יחידה" עם ה"יחיד"... וענין זה מהוה נתינת-כח על כללות העבודה, עי"ז שממשיכים להתעוררות שנעשית בעת ההשתטחות על כל הימים שלאח"ז, שתפעל פעולתה בנוגע למחשבה דיבור ומעשה שיהיו כדבעי למהוי – שזהו תכלית כל האדם, ועז"נ⁷⁴ "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו".

ויש להוסיף, שעצם העובדה שמנוחתו כבוד של נשיא הדור בקירוב מקום מהוה עזר וסיוע בעבודה שבכל יום ויום:

בשעה שהולכים על הציון, אזי העזר והסיוע הם בתוקף יותר, אבל, גם בשעה שאין הולכים על הציון אלא נמצאים בקירוב מקום, ישנו עזר וסיוע מצד זה שיכולים לילך על הציון שנמצא בקירוב מקום, ע"ד מארז"ל⁷⁵ "אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו".

כלומר: כשם ש"מי שיש לו פת בסלו", "אין מתאוה כמי שאין לו"⁷⁶, היינו,

73) ראה גם תורת מנחם התועדויות ח"א ע' 67 – ע"ד ההתקשרות עם בחי' יחידה שבנפש. וראה גם אגרות – קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"י ע' רסד: "קודם הילוך על ציון של צדיק ובפרט איש כללי וביחוד נשיא ישראל, צריכה להיות ההכנה בכל החמשת ענינים הנוכחים במאמר ההשתטחות לאדמו"ר האמצעי, ומתאימים לנר"ן ח"י של נפש כ"א מישראל".

74) נצבים ל, יד.

75) יומא יח, ב. וש"נ.

"בעתה" ל"אחישנה" (ישעי' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א) – שכאשר הגאולה היא באופן ד"אחישנה" יתכן שחלק מניצוצות הקדושה ילכו לאיבוד, משא"כ כאשר הגאולה היא "בעתה" אזי מבררים ומצילים את כל ניצוצות הקדושה.

70) ראה סוטה יג, סע"ב: "מה הלן עומד ומשמש אף כאן כו".

71) ראה סה"ש תורת שלום ע' 158.

72) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 272. ע' 478 ואילך. ח"ל ע' 255.

ש"פת בסלו" מהוה סיוע בעבודתו להחליש התאווה – כן הוא גם בנדרו"ד, שהידיעה ע"ד "דרך העבודה" דהליכה והשתטחות על ציונו של צדיק ונשיא הדור, מחלישה את תוקף ההתנגדות, ההעלמות וההסתרים דהלעו"ז, כי, גם הלעו"ז יודע שאם יתחזק בתוקף יותר מדי ("טאָמער וועט ער שטאַרק אַנקוועטשן"), אזי יתחזק לעמוד נגדו גם ע"י ההשתטחות על הציון – דבר שיבטל את מציאותו לגמרי!...

טז. ועוד ענין בהעזר והסיוע של נשיא הדור לצאן מרעיתו ע"ז שמנוחתו כבוד בחוץ לארץ בסמיכות מקום אליהם – שפועל אצלם הקישור והחיבור עם ארץ ישראל.

ובהקדמה:

מצינו שתפלה, שענינה בקשת צרכיו⁷⁷ – צריכה להיות קשורה עם המקום שעליו אומר הקב"ה "והיו עיני ולבי שם כל הימים"⁷⁸, שלכן, "הי' עומד בחוץ לארץ יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל שנאמר⁷⁹ והתפללו אליך דרך ארצם, ויכוין גם כנגד ירושלים וכנגד המקדש וכנגד בית ק"ק"⁸⁰.

וההסברה בזה – ע"פ הידוע⁸¹ שבחוץ לארץ נמשכים כל ההשפעות כו' ע"י התלבשות בע' שרים⁸², משא"כ בארץ ישראל, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁸³, נמשכים כל ההשפעות כו' מהקב"ה בעצמו (ללא התלבשות בע' שרים), ולכן צ"ל התפלה דרך ארץ ישראל דוקא.

ומעלתה זו של ארץ ישראל קיימת גם בחוץ לארץ (נוסף לכך ש"יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל") – במקום מנוחת כבודו של נשיא הדור.

יז. והביאור בזה:

בנוגע לתחיית המתים בחוץ לארץ – איתא בגמרא⁸⁴ "ולר' אלעזר (דאמר "מתים שבחוץ לארץ אינם חיים") צדיקים שבחוץ לארץ אינם חיים (בתמי'). . מחילות נעשות להם בקרקע" (ועומדים על רגליהם והולכים במחילות עד א"י ושם מבצבצין ויוצאים)⁸⁵, היינו, שפתחיהן של המחילות הוא בארץ ישראל.

וכיון שפתחיהן של המחילות הוא בארץ ישראל, הרי, גם המחילות עצמן דינם כארץ ישראל – כפי ששנינו⁸⁶ ש"לשכות (וכן מחילות)⁸⁷ הבנויות בחול ופתוחות

(76) פרש"י שם.

(77) ראה רמב"ם ה' תפלה פ"א ה"ב. נ"כ הרמב"ם שם ה"א. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה בתחלתו (דרמ"צ קטו, א). וש"נ.

(78) מלכים – א ט, ג. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ה ס"ג.

(79) מלכים – א ח, מת.

(80) שו"ע שם סצ"ד ס"א (מברכות ל, א).

(81) ראה תניא אגה"ק סכ"ה (קלט, ב). ובכ"מ.

(82) ולהעיר, שמזה שעל ידם נמשכת ההשפעה

כו', נשתלשל הענין דע"ז – שחולקים להם כבוד ומייחסים להם ענין של שליטה כו' (אף שלאמיתו של דבר אינם בעלי בחירה ואינם אלא כגרון ביד החוצצו בו) – עכ"פ באופן של שיתוף, שגם על זה נצטוו בני"י (ראה בכ"ז סהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ג. מצות אחרות ה' בתחלתו. ובכ"מ).

(83) עקב יא, יב.

(84) כתובות קיא, א (ובפרש"י).

(85) ולא ע"י גלגול" (מתגלגלים העצמות של א"י וחיון שם), ככתירון שלפנ"ז – שהרי תירון זה נדחה בגמרא משום ש"גלגול לצדיקים צער

לקודש, תוכן קודש", "דבותר פתיחתן אזלינן"⁸⁸.

ומזה מובן, שגם קבריהם של הצדיקים שבחוץ לארץ – שפתוחים אל המחילות שפתחיהן בארץ ישראל – דינם כארץ ישראל.

ואף שרק לעתיד לבוא (בזמן תחיית המתים) "מחילות נעשות להם בקרקע", ואילו עתה הקבר סתום מכל צד (ללא מחילות הפתוחות לארץ ישראל) – הרי:

שנינו באהלות⁸⁹ "המת בבית ובו פתחין הרבה כולן (כל הכלים המונחים תחת המשקוף של פתח בחלל הפתחים מבחוץ) טמאין . . . חשב להוציאו באחד מהן (אע"פ שלא נפתח) . . . הציל על כל הפתחים", ורק הנמצא תחת המשקוף של פתח זה (שעכשוו סתום הוא, ורק לאחר זמן יפתחנו) טמא.

ואם הדברים אמורים במדת פורעניות – במדה טובה שמרובה ממדת פורעניות⁹⁰, על אחת כמה וכמה:

אם המחשבה והידיעה ע"ד פתיחת הפתח לאחר זמן מהני לענין טומאה – עאכו"כ שמהני לענין טהרה וקדושה, כבנדוד, שהידיעה שלעתיד לבוא יהי' פתח הקבר – באמצעות ה"מחילות" – לארץ ישראל, מהני שגם עתה יחשבו המחילות "פחותות לקודש" ש"תוכן קודש", ובמילא דינו של הקבר – בפנימיותו – כארץ ישראל.

ונמצא, שהתפלה בחוץ לארץ במקום מנוחת כבודו של צדיק ונשיא הדור שפתוח לארץ ישראל – יש בה המעלה דתפלה בארץ ישראל.

יח. ויש להוסיף, שבהפתח לארץ ישראל אשר במקום מנוחת כבודו של צדיק ונשיא הדור יש עליו לגבי ארץ ישראל עצמה כפי שהיא בזמן הגלות.

ובהקדמה:

בנוגע להמשכת החיות לבני ישראל ישנו חילוק בין זמן הבית לזמן הגלות – כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ת⁹¹ [בענין עון כרת רח"ל, "שנכרת ונפסק חבל ההמשכה משם הוי' ב"ה"⁹²] שבזמן הבית "לא היו מקבלים חיות לגופם רק ע"י נפש האלקית לבריה, מבחי' פנימי' השפע שמשפיע א"ס ב"ה ע"י שם הוי' ב"ה", משא"כ בזמן הגלות כו'.

ומזה מובן גם בנוגע לארץ ישראל – שמעלתה לגבי חוץ לארץ בנוגע להמשכת החיות שלא ע"י התלכשות בע' שרים כו' (כנ"ל סט"ז) היא בזמן הבית, משא"כ בזמן הגלות כו'.

89) פ"ז מ"ג (ובפי' הרע"ב).

90) יומא עו, א. וש"נ.

91) פרק ו.

92) שם פ"ה.

הוא".

86) פסחים פו, א. וש"נ.

87) "שהלשכות בנויות מחילות תחת הקרקע"

(פרש"י שם).

88) פרש"י שם.

ויתירה מזה: ע"פ המשל דנפילת החומה⁹³, אשר, האבן שבראש החומה נופלת למרחוק יותר, ועצמת הנפילה והמכה היא גדולה יותר, מובן, שחורבן ביהמ"ק פעל שינוי וירידה בארץ ישראל יותר מאשר בחוץ לארץ.

ובפשטות – שהשינוי והירידה שגרם חורבן ביהמ"ק בארץ ישראל ניכר בגלוי גם בגשמיות⁹⁴, שבזמן הבית ה"י בה ריבוי טוב גשמי ביותר, "ארץ זבת חלב ודבש"⁹⁵, משא"כ בזמן הזה כו'⁹⁶.

ולא זו בלבד שבזמן הזה הטוב גשמי שבה אינו בשופי יותר מאשר בחוץ לארץ, אלא אדרבה, שבארץ ישראל יש צורך בהשתדלות ויגיעה כו'⁹⁷ יותר מאשר בחוץ לארץ. ובלשון הרמב"ן באגרת שכתב לבנו "בענין הארץ"⁹⁸ – "רבה העזובה וגדל השממון, וכללו של דבר, כל המקודש מחבירו חרב יותר מחבירו, וירושלים יותר חרבה מן הכל כו'".

ועד"ז בנוגע לענינים רוחניים – כדאיתא בספרים⁹⁹ שבארץ ישראל קשה להתנהג ע"פ תורה ומצוות כדבעי יותר מאשר בחו"ל, כי, נוסף על הוספת המצוות התלויות בארץ שאינן בחו"ל, יש צורך בזהירות יתירה בכללות ההנהגה (גם בשאר הענינים שאינם תלויים בארץ) מצד גודל מעלתה כו'.

ויש להביא דוגמא לדבר בדיני התורה (ככל הענינים שמשתקפים גם בדיני התורה) – "כל תלמיד חכם שנמצא רכב על בגדו חייב מיתה, שנאמר¹⁰⁰ כל משנאי אהבו מות, אל תקרי משנאי אלא משנאי"¹⁰¹. ועד"ז בנדר"ד, שמצד גודל מעלתה של ארץ ישראל, שאוירה טהור ומחכים וכו', הרי גם ענין קל כמו "רכב" פוגם בחבל ההתקשרות כו'.

יט. אמנם, כל האמור אודות הירידה דזמן הגלות – אינו אלא ביחס לענינים הקשורים ושייכים להדרגות דסדר השתלשלות, ששם נוגע ("רירט אָן") הפגם ד"עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם"¹⁰², שמצד זה נעשה החורבן והגלות, כולל גם "שכינתא בגלותא"¹⁰³, ובמילא, כל הענינים הדרושים לבנ"י (הן הגשמיים והן הרוחניים) באים בקושי שלא בערך לגבי זמן הבית.

אבל, מצד הענינים שלמעלה מסדר השתלשלות, מצד עצמות א"ס ב"ה, ואצל בנ"י מצד עצם הנפש – לא שייך הענין ד"עוונותיכם היו מבדילים גו'", כי, אין לך דבר שיכול להבדיל, ח"ו, בין נקודת היהדות לעצמות א"ס ב"ה¹⁰⁴, ובודאי שבזה לא

98) נדפסה ב"כתבי רמב"ן" (הוצאת שעועל – ירושלים תשכ"ד) כרך א' ע' שסח.

99) ראה תוד"ה הוא – כתובות קי, ב. תשב"ץ (קטן) בסופו אות תקנט – הובא בלקו"ש ח"ב ע' 620.

100) משלי ח, לו.

101) שבת קיד, א.

102) ישעי' נט, ב. וראה אגה"ת שבהערה 92.

103) זח"ג טו, סע"א. עה, סע"א. ועוד. וראה

93) ראה לקו"ת מטות פא, סע"ב. פ' ראה יט, ג. ובכ"מ.

94) דלא ככחו"ל שהשינוי ניכר רק ברוחניות, ויש צורך בחקירה ודרישה להכיר גם השינוי בגשמיות.

95) שמות ג, ח. ועוד.

96) ראה תנחומא תצוה יג. קדושים ז.

97) להעיר גם מבר"פ כ, ו – ע"ד גידול לגיון של זתים בגליל.

שייך ענין של העלם והסתור ועאכו"כ חורבן ח"ו.

ועד"ז בנוגע לארץ ישראל – שבנוגע להעצם דהארץ, הקשורה עם העצם דאלקות, לא שייך ענין של חורבן ח"ו.

אלא, שענין זה הוא מצד העצם בלבד, ויש צורך בהשתדלות ויגיעה שיומשך בגילוי ממש ובפועל ממש בחיי היום יום.

כ. ועל זה בא העזר והסיוע של צדיק ונשיא הדור:

ידוע¹⁰⁵ ש"לפני נשמות הגבוהות . . לא נחרב הבית כלל כו", היינו, שהמעמד ומצב שמצד העצם (ששם לא שייך חורבן, כנ"ל) נמשך ומאיר אצלם גם בדרגת הגילויים¹⁰⁶, בכל כחות הנפש, ובכל רמ"ח אברים ושס"ה גידים.

וכיון שאצל הצדיק לא שייך ענין של חורבן, ניכרת אצלו בגילוי גם מעלתה העצמית דארץ ישראל, היינו, שבמקום ששם מנוחתו כבוד, שגם בהיותו בחוץ לארץ דינו כארץ ישראל מצד ה"מחילות" שפתחן פתוח לקודש (כנ"ל סי"ז), יש מעלה גם לגבי ארץ ישראל כפי שהיא לאחר החורבן – כיון שבו ניכר בגילוי מעלתה של ארץ ישראל כפי שהיא מצד העצם, למעלה מהחורבן.

כא. ועפ"ז ניתוסף עליו גדול ביותר בענין ההשתטחות – בנוגע לתפלה:

בזמן הזה, שירדה מעלתה של ארץ ישראל מצד החורבן (כנ"ל סי"ח), הנה כאשר יהודי רוצה להתפלל להקב"ה תפלה שהיא בדוגמת התפלה בארץ ישראל בזמן הבית (במקום שלמעלה משליטת הע' שרים וכו'), תפלה באופן שעצם הנפש מתקשרת עם העצם דהקב"ה ללא ממוצעים, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"¹⁰⁷ – אזי המקום לתפלה כזו הוא על הציון של צדיק ונשיא הדור, שכן, מקום זה, לא זו בלבד שדינו כארץ ישראל, אלא יש בו המעלה דארץ ישראל כפי שהיא בזמן הבית.

ומובן שתפלה במקום כזה יש בה סגולה נוספת – שיתקיימו כל הבקשות שבתפלה, בכל המצטרך לו,

כולל ובמיוחד בנוגע להמשכת העצם בגילויים¹⁰⁴, שמבחי' החכמה שבה מתלבש אור א"ס ב"ה, יומשך ויתפשט בכל כחות הנפש ואברי הגוף, בחיי היום יום, במחשבה דיבור ומעשה בפועל, ובפרט בנוגע לקיום השליחות שנשיא הדור מסר לכאו"א מאתנו,

שיומשך כל זה ללא העלמות והסתרים, ובהצלחה מופלגה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ונגעה עד הנפש לבחי' חכמה שבה", שעומד בנסיין "למסור נפשו אפי' שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד . . אף שאינו מאמין בה כלל בלבד, וכן שלא לדבר תועה ח"ו על אחדות ה' אף שאין פיו ולבו שוין כו" (תניא פי"ט).

(107) משלי ה, יז.

מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

104) ראה לעיל בהמאמר פ"ה ואילך (לעיל ע' 9 ואילך).

105) "כמ"ש מהמנוח מוהרי"א בשם אדמו"ר הזקן נ"ע" (פלה הרמון שמות ע' ז).

106) ודוגמתו בכאו"א מישראל – "כשבאים לידי נסיון דברב אמונה שהיא למעלה מהדעת

נצחיות הצדיק אף בחפציו הגשמיים

לקוטי שיחות חלק לב – ניסן

ב' ניסן הוא יום ההילולא של הנשיא כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ויום התחלת הנשיאות של (בנו ממלא מקומו³⁸) כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו³⁹.

ובשניהם מצינו ענין הנצחיות (גם) בגשמיות העולם, והתקשרות דכאו"א מהם הנצחית לכל ישראל⁴⁰ (וכן – דכל ישראל אליהם):

ידועים דברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לפני הסתלקותו⁴¹ – "איך גיי אין הימל, די כתבים לָאָן איך אייך" (אנכי עולה השמימה, ואת

ה. ע"פ האמור לעיל (שקרבנות הנשיאים הם ענין נצחי הנמשך בכאו"א בכל הדורות) מובן, שמהענינים המיוחדים של חודש ניסן הוא – ההדגשה בענין (א) הנצחיות של נשיאי ישראל³⁶, כי כל נשיא בדורו כנשיא הראשון בדורו³⁷, (ב) ההתקשרות וכו' של כאו"א מישראל (בכל דור דור) לנשיאי ישראל הנמשכת מההתקשרות וכו' – שהייתה בזמן חנוכת המשכן – התקשרות וכו' נצחית.

ו"ל אשר השייכות (דהנצחיות) דנשיאי ישראל לחודש ניסן מודגשת ביותר בנוגע לנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר:

כל פרנסי ישראל).

ולהעיר שכ"ק מו"ח אדמו"ר הי' בן יחיד והנשיאות עברה אליו בדרך ממילא, ובן מלך אין צריך משיחה, כי משיחת אביו היא משיחתו (ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א הי"א. הל' מלכים שם הי"ב. צפע"נ (המלוקט) להל' כלי המקדש שם).

39) ולהעיר שסיום ימים אלו הוא י"ג ניסן – יום ההילולא דאדמו"ר הצ"צ, ואולי י"ל – גם יום התחלת הנשיאות של ממלא מקומו אדמו"ר מהר"ש (ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 409. וש"נ).

40) כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לאביו אדמו"ר נ"ע (אגרות קודש שלו ח"א ע' קמא) – שרועי ישראל "הנה לא זה בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעיכם, הנה עוד זאת מתרפסים להדום כסא מרום, להתיצב לפני הוד אל רם ונשא, להגן על עם ישורון" (נוסף על המבואר באגה"ק סי' זך וביאורו). ולהעיר ממחז"ל בנוגע למשה: מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש (סוטה יג, סע"ב).

41) הועתק במכתב יקני אנ"ש – נדפס באגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"א ע' קיג.

36) וראה משנה ר"ה בתחלתה, שבאחד בניסן הוא ראש השנה למלכים – למלכי ישראל (שם ג, א).

ולהעיר שלמטה זה (ע"ד נצחיות הנשיא בעבודתו במשכן ופועלתו על ישראל בכל הדורות) מבואר גם בלקו"ת פרשתנו "חסדי ישע פרשה" של השבוע דיום אמירת שיחה זו) – ד"ה ויקרא אל משה: "התורה היא נצחית ושייך בחינות אלו (ד"ייקרא אל משה" באהל מועד שבמשכן) גם עכשיו" מצד "אתפשטותא דמשה שבכל אדם" (ראה תקו"ז תס"ט קיב, א. קיד, א). אגה"ק בסוף הביאור לסי' זך), ואתפשטותא דמשה שבכאו"א פועל עליו "ליראה את ה' אלקיך" (עד) שלגבי חז' זו "יראה מילתא זוטרתיה היא" – ברכות לג, ב (ע"י). תניא רפמ"ב, "ללכת בכל דרכיו ולאחבה אותו ולעבוד את ה' גוי' לשמור את מצוות ה' גוי" (עקב י' יב ואילך).

37) להעיר מקהלת יעקב (לבעה"מ מלוא הרועים) מערכת רבי נשיא ר"ת ניצוצו של יעקב אבינו.

38) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז: המלכות ירושה כו' ולא המלכות בלבד אלא כל השררות. ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם (ובספרי שופטים ז, כ:

הכתבים (כתבי החסידות) הנני משאיר להם).

פירוש הדברים⁴²: "צדיקים דומין לבוראם"⁴³, וכשם שהקב"ה "נתן (הכניס) את עצמו" בתורתו, כמחז"⁴⁴ "אנא נפשי כתבית יהבית", עד"ז צדיקים, ש"נותנים" (ומכניסים) את עצמם בדברי תורתם.

זוהי הכוונה בדברי אדמו"ר נ"ע "איך גיי אין הימל די כתבים לאַז איך אייך" – ש"ע" (לימוד) כתביו (תורתו) שהלימוד מביא לידי מעשה בפועל ועד להפצתם חוצה, מתקשרים וכו' עמו בעצמו (מכיון שהכניס את עצמו בכתביו), עצמו – כפי שנמצא במצב של עלי' השמימה.

ומכיון שה"כתבים" נמצאים למטה בגשמיות העולם – הרי על ידם נמצא אדמו"ר נ"ע בגשמיות העולם, היינו, שזוהי התקשרות נצחית בגשמיות בין הנשיא אדמו"ר נ"ע וכל ישראל.

וכן הוא בנוגע לבנו ממלא מקומו⁴⁵, נשיא דורנו – ש"ע" כתביו, ספריו ונכסיו וגם הגשמיים (כדלקמן) – מתקשרים עמו בעצמו ובגשמיות⁴⁶.

ו. ויש לומר שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הדגיש זאת תיכף במאמרו

(תורתו) הראשון⁴⁷ (בתור נשיא⁴⁸) – שמזה מובן שזוהי התחלה ועיקר ויסוד בנשיאותו – ד"ה ראשית גוים עמלק ואחריתו גו'⁴⁹:

בהמאמר שם מבאר, דעניני קדושה קיימים ב"קיום עצמי (ונצחי)", כמו "המצות"⁵⁰ שנתלכשו בענינים גשמיים קלף הגשמי וצמר הציצית וכהאי גוונא וכל מה שברצונו ית' כלים ראויים להארת האור העליון ה"ה קיימים בבחי' קיום עצמי", וממשיך "וי"ל שזהו"ע קדושה לא זזה ממקומה"⁵¹, ותשמישי קדושה⁵² בקדושתן הם עומדים כו'".

כלומר: מכיון שכל עניני קדושה נמשכים ממקור הקדושה – הקב"ה בעצמו, לכן, כשם שהוא ית' קיים בקיום עצמי (ונצחי)⁵³ (שהרי מציאותו מעצמותו כו'), כמו"כ קדושתו ואורו (שהוא דבוק בהמאור ומעין המאור) – קיים בקיום עצמי ונצחי.

ובהמשך לזה כותב שם:

ומקום התורה והעבודה של צדיק בקדושתו הוא גם לאחר עלותו מחיי הגופות לחיים האמיתיים והארת אור עבודתו נשאר במקומו, די"ל שהמקום שבו למד ועסק בתורה וכל כלי

וכו' ובשינויי לשונות בכ"מ. – ולהעיר ממארו"ל (מדרש תהלים בתחלתו): ממקום שחתם זה פתח זה. ובארוכה – ב"ר פ"ק, יב. וש"נ.

48 שגאמר בש"ק פ' צו אחר מנחה, יום האחרון של השבעה אחרי אביו אדני"ע.

49 נדפס בסה"מ תר"פתרפ"א בתחלתו.

50 סה"מ שם ע' יד.

51 ראה ע"ח שער ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לסי' זך (קמו, א).

52 ראה מגילה כו, ב. רמב"ם הל' ס"ת פ"י ה"ד. וראה תו"א צ, סע"ב. שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ה ואילך ופע"ז ובקיצורים לשם. וראה לקו"ש ח"ב ע' 135. וש"נ.

53 התואר "נצחי" כאן הוא שם המושאל – כי

42 ראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 24 ואילך. ועוד.

43 ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

44 שבת קה, א (כגירסת הע"י). לקו"ת שלח מח, סע"ד.

45 בנו יחידו – שירוש הכל (ראה לעיל הערה 38), יורש ה"ה המוריש עצמו (ולא רק במקום המוריש) – ראה ב"ב קנט, א. שו"ת צפע"ג דווינסק ח"א סק"ח. וואראש ח"ב סק"ח. מילואים יג, א. מהד"ת יט, א. ובלשון הכתוב – "תחת אבותיך יהיו בניך" (תהלים מה, יז ב"ב שם).

46 נוסף על זה ש"ע"י "זרעו בחיים", "אף הוא בחיים" (תענית ה, ב).

47 שהוא (מיסוד על) מאמר האחרון של אביו אדמו"ר נ"ע (פורים בסעודה, פ"ת), בהוספות רבות

שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם מחלקי בירורו בעולם.

ומביא על זה (ביאור –) סיפור מאביו⁵⁴ "וראיתי פעם כי כ"ק אאמו"ר הרה"ק הכ"מ נכנס לחדר אביו כ"ק אאמו"ר וצוקללה"ה זי"ע והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו (זה הי' בערך בשנת מ"ה או מ"ו) ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל השולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נעות כמדבר, ובכה הרבה".

והביאור בזה מובן ביותר ע"פ המדובר ומבואר בהמאמר שם – שענין האמור (ע"ד נצחיות מקום עבודתו כו' של הצדיק) בא בהמשך להמבואר שם "בענין הכלים שע"י דבקותם והתאחדות האור בהם הרי גם הם בבחי' קיום עצמי" (כמו האור⁵⁵), שמזה מובן, שהקיום הנצחי של קדושת המקום הגשמי וכל כליו שהשתמש בהם (הצדיק) – ל"צרכי העבודה" – הרי "גם לאחר עלותו מחיי הגופות" הוא ע"ד ובדוגמת הקיום העצמי (ונצחי) של הכלים דעשר ספירות (מצד ביטולם והתאחדותם עם האור).

וי"ל יתירה מזו – שזהו (לא רק בדוגמת, אלא) אותו הענין ממש, היינו שהקיום הנצחי ש"במקום התורה והעבודה של צדיק כו' וכל כליו שהשתמש כו' "

הוא באותה הדרגה של קיום נצחי דכלים של עשר ספירות (דעולם האצילות). וי"ל שזה מובן גם ממש"כ בתניא⁵⁶ בביאור מחז"ל⁵⁷ "האבות הן הן המרכבה", שבכל עניניהם היו מרכבה דאצילות, שעד"ז בצדיקים ונשיאים שהם דוגמתם.

ז. המורם מכל הנ"ל – שחיי הצדיק הם נצחיים⁵⁸, ולא רק ברוחניות העיניים אלא גם – בנוגע למקום הגשמי וכליו הגשמיים (שולחנו וכסאו כו') – וכדייק הלשון "קדושה לא זזה ממקומה"⁵⁹, המקום הגשמי ב"חדר אביו" (נוסף על המקום הרוחני – מעלה ומדרגה⁶⁰) – כי קדושתו של הצדיק חודרת בכל עניניו (גם במקום ובכלים שהשתמש בהם לצרכי העבודה⁶¹); וכדברי המאמר "המקום שבו למד ועסק בתורה וכל כליו שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם".

ויתירה מזו: קדושת המקום והכלים כו' של הצדיק (גם לאחר הסתלקותו) היא באותו האופן כהזמן שהצדיק השתמש בהם בפועל, נשמה בגוף; וכמובן מהסיפור הנ"ל – ש"נכנס לחדר אביו. והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו כו' ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל השולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נעות כמדבר, ובכה הרבה" – היינו "כמו

האור.

56 פכ"ג. פל"ד. פל"ט.

57 ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. – "אפילו כשינתם" (מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמ).

58 ראה אגה"ק סי' זך וביאורו.

59 והדיוק בזה יובן עוד יותר מזה שלשון "ממקומה" לא הובא בע"ח של"ד ושל"ה שבהערה 51.

60 ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ו. מו"נ ח"א פ"ח. נת' בס' החקירה להצ"צ עד, סע"ב ואילך.

61 ולא רק כשנשאר לאחר"ך רק לקדושה בלבד, כמו השולחן ועמוד (שטענדער) של הצדיק שממנו עשו הארון שבו נגנו הצדיק, שכל מציאותו רק ארון וכלי הצדיק, וי"ל כמו ארון וכלי ללוחות הבטית

לשון "נצחיות" אינו נופל כ"א בבחי' וגדר זמן, שיומשך זמן בלי סוף, אבל מה שאינו בבחי' וגדר הזמן לא שייך בו המשך הזמן כו' (לקו"ת שבת שובה סו, ג).

54 במ"א (ראה ספר השיחות תש"ד ע' 6 ואילך. ועוד) סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בפרטיות יותר, שבהיותו ילד קטן הי' רגיל להכנס לחדר היחידות של כ"ק אדמו"ר מהר"ש. ופעם אחת ראה שהדלת נפתחת, ונפל עליו פחד והסתיר עצמו, וראה שאביו נכנס כו' – כההמשך שנעתק בהמאמר.

55 היינו לא רק הדביקות וקיום שבכלים מצ"ע (דאיהו וגרמיהו חוד (תקו"ז בהקדמה – ד, ב), שהוא לא כמו האחדות דאיהו וחיהו חד – ראה המשך מים רבים תרל"ז פל"ב. המשך וככה תרל"ז פק"ז. המשך תרס"ו ע' קצ. ובכ"מ), כ"א גם בחי' קיום עצמי של

שהי' בחייו" כשהי' נכנס ליחידות [שי"ל שענינה — התאחדות של ה"יחידה" של הנכנס ליחידות ושל ה"יחידה" של הרבי] — בחיים חיותו של אדמו"ר מהר"ש!

וע"פ פתגם אדמו"ר נ"ע הנ"ל "איך גיי אין הימל, די כתבים לאַז איך אייך" — מובן, שע"י ההתקשרות לנשיא הדור — ע"י ה"התקשרות" עם כתביו, ספריו וכו', שבהם הכניס את עצמו כנ"ל — נמשך מהקיום העצמי והנצחי של קדושת הצדיק והנשיא, לכל ההולכים "בדרך" ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד"63.

ובפרט ע"י לימוד הכתבים והספרים, והבאת הלימוד במעשה בפועל, הן בעצמו והן — ע"י הפצת המעינות (דהכתבים והספרים) חוצה.

ועי"ז מאירים אצלו "כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות" בנשיא הדור — שכולל "הכל", כי הנשיא הוא הכל"64, וזה פועל "להבין ולהשכיל בתורתך [כולל ובפרט בנדו"ד] — הכתבים וספרים של הנשיא] וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני ורעי ורעי ורעי מעתה ועד עולם (נצחי)".

ח. ההוראה בנוגע לפועל:

צריכים להתקשר עם נשיאי ישראל שבכל דור ודור, ובדורנו — בנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, ועי"ז מקבלים

מה"נצחיות" של הנשיא.

זה פועל "להבין ולהשכיל בתורתך" — נגלה דתורה ופנימיות התורה, כולל תורתם של רבותינו נשיאינו, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה"65 — לעשות רצונך דהקב"ה כל ימי חיי — קיום המצות בפועל,

ובפרט קיום המצות וההוראות בענינים שהזמן גרמא: "מבצע פסח", להכין את עצמו, את בני אחיו ואת כלל ישראל — לחג הפסח, להשתדל ולדאוג שכאו"א מישראל יהי' לו כל צרכי החג, הן בגשמיות, והן (ובעיקר — המעשה אשר יעשה) — צרכיו הרוחניים, ידיעת הלכות פסח ומצוות החג, החל מההתחלה (הלכות ערב פסח) ומליל הסדר.

ט. כל הנ"ל שייך במיוחד להענין שדובר אודותו לאחרונה"66 ע"ד "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" — שהכח על העבודות כל ימי המשכן בא מחנוכת המזבח שע"י קרבנות הנשיאים (כנ"ל סעיף ד) — ו"כל מקום שנאמר לי אינו זז לעולם"67,

שכל ישראל, אנשים נשים וטף, יעשו ביתם וחדרם כו' — ע"ד "מקדש מעט"68, בית תורה תפלה וגמ"ח (צדקה), עד שהבית הגשמי וכליו הגשמיים (השולחן, כסא וכיו"ב) ייעשו כלים לקדושה (תורה, תפלה וצדקה), שיהי' "בית מלא ספרים"69 וכו',

להעיר ממחז"ל "קשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כשכירת לוחות" — ירושלמי יומא פ"א ה"א ובקה"ע שם. תנחומא (באבער) אחרי יוד. הובא בפרש"י עקב יו"ד, 1.

62) אגה"ק סכ"ז (קמו, א).

63) ו"כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית" (עירובין נד, א).

64) פרש"י חוקת כא, כא.

65) ראה קידושין מ, ב. ב"ק ז, א.

66) ראה שיחת ש"פ תרומה תשמ"ז ס"ח. וש"נ.

67) ויק"ר פ"ב, ב. נת' בשיחת ש"פ תרומה שם ס"ו ואילך. לקו"ש חל"ץ ע' 123 ואילך.

68) ראה מגילה כט, א.

69) ע"ד מרו"ל — ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א.

אתה עומד⁷⁴, ומדברים, עם דמעות של שמחה, כבן המדבר לאביו, בן יחיד להורים זקנים⁷⁵, ישראל (בנים אתם לה) אלקיכם⁷⁶ לאבינו שבשמים, שזה גורם תענוג גדול להאב, ותענוג הבורא נעשה תענוג הנברא⁷⁷.

עד שזה בא בתכלית הגילוי ושלמותו ב"מקדש גדול", ביהמ"ק השלישי, ושם – בקודש הקדשים, יחידה שבמקום (שבעולם), ששם היחידה של כל נפש מישראל מתקשרת עם בחי' יחידה שלמעלה, יחידו של עולם, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו – יחידה הכללית⁸⁷, ותיכף ומיד ממש.

וכמודגש גם בחג הפסח – "אשר⁷⁰ פסח על בתי בני ישראל".

ושימת לב מיוחדת בנוגע לחינוך הילדים, שהם מראשי המשתתפים בסדר של פסח (ועד שעושים בשבילם כמה ענינים עוד לפני הפסח, ועושים שינויים בכדי שלא ישנו התינוקות ובכדי שישאלו התינוקות⁷¹), כולל גם – שכל ילד וילדה יהי להם (– שלהם) סידור, חומש (ולהבדיל) קופתצדקה, וכן – "הגדה של פסח"⁷² (עם ציורים⁷³),

שע"כ"ז עושה חדרו, שולחנו ומטתו כו' – "מקדש מעט", כלי לקדושה, ונמשך (כנ"ל) קיום עצמי בחדר הגשמי וכלים הגשמיים ובכל הבית, כי "קדושה לא זזה ממקומה".

ונכנסים שם "לבוש בחגורה" ועומדים "אצל השולחן", באופן של "דע לפני מי

(הוצאת קה"ת) הוספת סקל"ג. וש"נ).

76) ראה יד, א. וראה תניא רפ"ב.

77) ראה המשך וככה תרל"ז פי"ב. פט"ו. וראה שיחת ש"פ ויק"פ תשמ"ז.

78) רמ"ז לוח"ג רס, ב (נדפס במק"מ קצ, ב). ל"ת להארז"ל בראשית עה"פ ויתהלך חנוך. ועוד. וראה אזה"ת נצבים ע' א'רעו. סה"מ תרכ"ז ע' טז. תר"ל ע' י ואילך. תרנ"ה ס"ע יט ואילך. תרצ"ט ע' 207. תש"ב ע' 51. ס' הליקוטים – דא"ח דהצ"צ ערך משיח. וש"נ.

תנחומא קרח ב. במדב"ר פי"ח, ג.

70) בא יב, כו.

71) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תעב. סתע"ג ס"דטו. סל"ח. ס"מ. ועוד.

72) ראה שיחת פורים תשמ"ז.

73) שע"ז"ז "לא ישנו התינוקות וכו'".

74) ראה ברכות כה, ב.

75) כמאמר הבעש"ט: יעדער איד איז טייער ביי דעם אויבערשטן ווי אַ בן יחיד וואָס איז געבאָרן ביי עלטערן לעת זקנותם, און נאָך טייערער (כש"ט

פנינים

בית רבינו שבבבל • האהל הקדוש

בית רבינו שבבבל

א. בית הכנסת של הרבי

קורות הבית ספוגים במהותו של הרבי

כשם שאלה שנוסעים מכאן צריכים לידע שהרבי נמצא עמם בכל מקום שנוסעים אליו, כמו כן אלה שבאים לכאן, לד' הכתלים של הרבי [אפילו אלה שבאים רק בזמנם הפנוי, או כשהבעה"ב'סטע סבורה שיכולים לבוא...], צריכים לידע שיעקר קביעותם היא כאן, בד' הכתלים של הרבי, אלא שלפי שעה (גם אם שעה זו נמשכת ריבוי זמן) נוסעים מכאן, וע"ד הסיפור בענין "בר בי רב דחד יומא" (ולהעיר, שיעקר הקביעות ע"פ תורה (כפי שמצינו לענין סוכה) היא לא בזמן, אלא בנפש).

איתא בגמרא שלעתיד לבוא "אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו, שנאמר כי אבן מקיר תזעק וכפיים מעץ יענה". כלומר, גם לאחר שיעברו אלפי שנים (מזמן אמירת פסוק זה עד בוא יום ה' הגדול והנורא) יעידו קורות הבית – שאינו קיים משך זמן רב – על מה שאירע בתוכו. ועאכ"כ בנוגע לד' הכתלים וקורות ביתו של הרבי, שבו התפלל ולמד ועסק בענייניו וקיבל אנשים ל"יחידות" בהתייחדו עם בחינת היחידה שלהם, הרי בודאי שקורות בית זה – שבו נמצאים אנו – "האבן זיך אנגעזאפט" בכל העניינים הקשורים עם מהותו של הרבי!

החילוק הוא רק שיש כאלה שגם ד' אמות הגשמיות שלהם נמצאים כאן, ויש כאלה שד' אמות הגשמיות שלהם נמצאים במקום אחר, וצריכים לקחת עמם ד' אמות אלה, וכאמור, שהרבי נוסע עם כאו"א מהנוסעים בשליחותו, ובודאי שבגלל זה ישפיע להם בכל המצטרך – כי הרבי לא נשאר בעל-חוב, ובלשון חז"ל ש"אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי" – להצלחה מרובה בגשמיות וברוחניות.

(תו"מ התועודיות ח"א ע' 138)

קרוב למעלת בית המקדש

שיערת שנתראה כאן בתקופת סוכות (כפי רגילותכם לבוא לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א לימים אלו), להתברך בפתקא טבא לשנה טובה ושמחה, לצערי השנה לא הגעתם. בתקווה שהכל כשורה בבריאות הגוף וצלכם ואצל ב"ב שי'.

אחת ממעלות הכוהנים ועבודתם הקיימות גם לאחר חורבן בית המקדש היא נשיאת כפיים בשעת התפילה, ואכן בתי כנסת קרויים מקדש מעט.

אחד הדברים שהעלי' לרגל לבית המקדש פעלה ביהודי, כפי שחסידות מבארת, שהי' משתחוה, ולא רק בחיצוניות עם הגוף אלא גם עם נשמתו, כלומר, הוא ביטל את כל כוחות נשמתו: רצון, שכל ומידות אל הקב"ה, במילא מובן שבית כנסת שבו ההשתחו' הפנימית מתבצעת באופן הכי טוב, הוא [בית כנסת כזה שהוא] יותר מקדש מעט, יותר קרוב למעלת בית המקדש.

וזאת מוצא חסיד כאשר הוא מתפלל בבית המדרש של רבו, שהרי כל חסיד בטל פחות או יותר לרבי, וכשחסיד כהן נושא כפיו בביהמ"ד של רבו, הרי שבהשוואה לנשיאות כפיים בסתם בית מדרש זה יותר קרוב לנשיאות כפיים שהייתה בבית המקדש (שהי' שלא בערך גדול לנשיאות כפיים במדינה, ראה משנה סוטה לז, ע"ב)

(תרגום מאג"ק ח"ב עמ' רנ"ו)

הבעש"ט ב-770

באחת מהתוועודיות כ"ק אדמו"ר בחיי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, השתתף בין השאר, יהודי שאביו היה רב באחד מבתי הכנסת בעיר. הרבי שאל אותו, מדוע אביו, שיש לו השפעה רבה על המתפללים בביהמ"ד, לא מביא אותם לבקר ב-770 אצל הרבי הרי"צ.

הוסיף הרבי ושאל: האם במידה והבעש"ט הי' ב-770 האם אז אביך היה מביא אותם לביקור? וכשענה הלה בחיוב, אמר לו הרבי: "דע לך שהבעש"ט נמצא ב-770!..."

("בית חיינו" גליון 89)

הדרת כבוד לבית הרבי

אצלנו חסידים – סיפר הסבא רבי נחום דובער לנכדו רבי יעקב שמשון – היה ביתו של הרבי – היכל המקדש, וחדרו של הרבי לפני ולפנים, כשישבנו בהיותינו אברכים אצל הרבי בליאזני היתה לנו הדרת כבוד פנימי כלפי האדמה עליה הוקם ביתו של הרבי ומכל שכן כלפי גן עדן התחתון. אחרי הכנה גדולה וחשבון נפש מעמיק ואחרי טבילה וטהרה במקווה – היינו מרשים לעצמנו לנשק מזמן לזמן את העמוד עליו התפלל הרבי.

לו ראית – המשיך רבי נחום דובער לספר לנכדו רבי יעקב שמשון – באיזו יראת הרוממות וחיבת הקודש היה נגש הגאון החסיד הישיש בן התשעים רבי ירוחם משפטיבקה אל עמודו של הרבי לנשק את המקום עליו היו מונחות ידי הרבי בשעת תפילתו – היית מבין מה זה מקום

קדוש שעליו שורה שכינה.

(ספר התולדות אדמו"ר מהוריי"צ ע' 220)

ביתו של הקב"ה

ומעלה נוספת גם מצד המקום – בית – הכנסת ובית – המדרש, בית שמגדלין בו תורה ותפלה והחלטות טובות על גמ"ח, ביתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר, ב' שמותיו קשורים עם הגאולה (כמדובר כמ"פ), ומובן, שכל עניניו הם בהדגשה יתירה בבית שבו התפלל ולמד ועבד עבודתו במשך עשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, ו"קדושה אינה זה ממקומה", ועוד ועיקר – שכיון שזהו ביתו של הקב"ה, הרי בוודאי שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ביחד עם כל הצדיקים) נמצא באותו מקום שבו נמצא הקב"ה, כמובן מהנהגת יהושע, "יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל", שבודאי למד זה מהנהגת משה רבו, להמצא תמיד באותו מקום שבו נמצא הקב"ה, ובפרט מצד הביטול דמשה – "ונחנו מה" שכל מציאותו אינה אלא "סימן" על המציאות דלמעלה.

(התוועדויות תש"נ ע' 88)

בית משולש

... ענין זה מתחזק יותר בעמדנו עכשיו בבית משולש, ביהכנ"ס ביהמ"ד ובית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – שזה מעין והכנה לבית המקדש השלישי, שאף הוא בית משולש: ביתי בית תפילה, בית תורה (מקום סנהדרין ליד לשכת הגזית), ובית גמילות חסדים (שנמשך ע"י) הקרבת הקרבנות.

(ש"פ דברים התוועדויות תשנ"א ע' 93)

משיח צדקנו בא לבית המדרש זה

ויה"ר שמההליכה להקהיל קהילות בבתי – כנסיות ובתי מדרשות באופן ד"הוי רץ למצוה" – נלך ונרוץ לקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד.

ויתירה מזה – שאין צורך לרוץ אפילו בדרך קצרה, כיון שמשיח צדקנו בא תיכף ומיד לבית – הכנסת ובית – המדרש זה, בית תורה ותפלה ומעשים טובים של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (שהרי "קדושה לא זהה ממקומה"), אלופו של הדור, אשר, על ידו נעשה ההמשכה והגילוי דאלופו של עולם ב"גולה", שעי"ז נעשה מ"גולה" גאולה.

ו"קהל גדול ישובו הנה": "קהל גדול" – לשון יחיד, "ישובו" לשון רבים, כיון שבאים יחד עם כל הבירורים בעניני העולם, אשר, גם לאחר בירורם ה"ה למטה מדרגתם של ישראל, "הנה" – לשון נוכח, מקום גשמי זה שמראים באצבע הגשמית.

(ש"פ במדבר התוועדויות תש"נ ע' 254)

בית של נשיא דורנו גם לאחרי ביאת המשיח

... כדי לעשות התחלה טובה בזה "לפתוח את הדרך", להוסיף יותר כח ליהודים בכל מקום שהם לבנות בנינים חדשים – התחילו לעשות בזה לפני כימים אחדים ע"י הנחת "אבן הפינה" של בית הכנסת ובית המדרש דנשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר (ששם עבד עבודתו וזה נשאר ביתו עד סוף כל הדורות, כי גם לאחרי ביאת המשיח, הרי זה ייעתק וילקח מארץ ישראל), ועשו מתוך שמחה וקישרו זאת עם חזרת דברי תורה, שבכתב ושבעל פה, ובמיוחד דברי תורתו דנשיא דורנו.

ומהתחלת הבני' של בית נשיא דורנו, ש"הנשיא הוא הכל", מקבל כל אחד ואחד כח להתחיל בניית בנינים, כל אחד ואחת במקומו הוא.

(ש"פ פר' תבוא תשמ"ח)

בעלות בית הכנסת של הרבי

... ולהעיר, שאפילו בנוגע למקום שבו חי והתגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו במשך עשר שנות חייו האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, שעניין האכילה ושתי' במקום זה היתה קשורה רק עם האכילה שלו – הרי, האכילה שלו קשורה גם עם האכילה של החסידים, שאכילתם במשך כל השנה כולה (לא רק בחג הסוכות כשאוכלים ביחד עם ה"אושפזין"...) חדורה ברוח החסידות כו'. ועד"ז בנוגע להבניין בכללותו – שמזמן לזמן מתאספים בו כו"כ מישראל, "ברוב עם הדרת מלך" – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועורכים התוועדות שיש בה גם עניני אכילה ושתי' גשמית (עד לחיוב דברכת המזון, או עכ"פ ברכה מעין ג'), אע"פ שמהגשמיות עושים תיכף רוחניות (כהפתגם הידוע).

הסיבה לכך שמאריכים בכל הנ"ל (אם היותו דבר הפשוט), היא, מצד הבלבול שנעשה בנוגע לבניין ביהכ"נ וביהמ"ד:

בהעדר נקודת התכנית הראוי', בא כל אחד עם סברה משלו, וכשפלוני אומר באופן כך, אומר שהוא יבנה בנין גדול יותר!

על כך אומרים לו: את בית הכנסת של הרבי – אינך צריך ל"הגדיל", הוא מספיק גדול... כמה שרק תגדיל אותו, ישאר לא יותר גדול כמו עד עתה. גדולתו (עד עתה) אינה ע"י הוספה, ואדרבה, הלוואי שההוספה לא תעשה שינוי בגדלותו של ביהכ"נ וביהמ"ד כמו שהי' במשך עשר שנים האחרונות דכ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דין, נשמה בגוף.

זאת ועוד:

ביהכ"נ וביהמ"ד – כמו כל ענין של קדושה – אינו נשאר על עומדו, אלא באופן של "מהלך", ובמילא, מזמן לזמן (ועד – מרגע לרגע) ניתוסף בו יותר, בגובה, ברוחב ובאורך, ואין להתערב בענין זה, להוסיף או לשנות, אלא, צריך לסמוך שכל מה שיכולים להוסיף בגובה, ברוחב ובאורך

– יעשה זאת בעל הבנין, הרבי, נשיא דורנו!!

(הושע"ר תשמ"ט התוועדות ע' 198)

770 מעלה את הטמפרטורות

במענה על ההתבטאות "כמעט כל אלו ששהו בניו יורק במשך סוכות חזרו עם קור" [הצטננות].

אני, כמובן, הופתעתי בהתפתחות זו. כאשר ב-770, במיוחד בתקופת זמן שמחתנו, לא ציפיתי שזה יגרום תנועה רחבה של התקררות (בשם העצם). אני רגיל לקבל דיווחים אודות חזרה מ-770 מלאי חום ובווערים בהתלהבות ואנרגיה, אשר - אם יש לזה איזה ביטוי גשמי - ללא ספק הדבר העלה את טמפרטורת הגוף מעלות ספורות. והרי אפילו באנגליה הדבר נקרא = מיט היץ (ולא - קעלט [קור]). אבל לחזור מכאן עם 'קרירות'?! ידוע שהאקלים באנגליה קריר במשך כל השנה, וכן האנגלים בדרך כלל שמרנים וקרי מזג ואינם מוחצנים. אך חשבתי שדברים השתנו באנגליה בשנים האחרונות.

כמובן, שלא באתי להאשימך, ועכ"פ הצהרתך היתה בלתי מכוונת. ברם, החיבור בין 'קרירות' ו'770' הוא אינו הולם, במיוחד לאור מה שליובאוויטש דכאן וכמו כן במנצ'סטר, אנגליה ובכל מקום אחר בעולם, הצליחה בעזר ה' לשבור את עידן הקרח.

כמובן שאין שום קפיידא כלל אבל ברוח כמה פדיונות שראיתי, המבטאים את התפילה והבקשה "שתהיה השפעה עלי ועל אחרים", מתפלל אני שמה שנאמר לעיל תהיה לו השפעה על עצמי, שהתנהלותי לא תשאיר שום מקום לאיזו שהיא קרירות אצל אחרים.

(מכתב לר"ז יפה ד' כסלו תשמ"א. תרגום מאנגלית)

התעוררות ליד הרבי

בעמדנו במעמד עשרה מישראל, "אכל בי עשרה שכינתא שריא", ובפרט כשישנם כמה פעמים עשרה, ובפרט בבית הכנסת ובבית המדרש (כידוע שיש מעלה בבית הכנסת לגבי בית המדרש ובבית המדרש לגבי בית הכנסת), וביתר שאת וביתר עוז בד' אמותיו של הרבי, בהמקום שבו חי כמה וכמה שנים, ובו התפלל ולמד – עומד כאר"א בהתעוררות שמהיום והלאה תהי' הנהגתו כדבעי למהוי.

(ת"מ התוועדות ח"ב ע' 214)

תפילה ליד הצדיק

כשמתפללים בד' אמות של צדיק כשמתפלל הצדיק אע"פ שאין לו השגה בזה פועל'ט דאס (זה פועל) יראה, שזהו עומד לנגדו, מקיף, ולא שמאיר בו.

וכמו שישנו הסיפור מאדמו"ר מהר"ש עם מאניסזאהן, שהוא הי' בעל צורה בימיו, ואדמו"ר מהר"ש התפלל אז מנחה בחדרו, ועברו עליו – על מאניסזאהן – כל המחשבות שהיו לו כל משך ימי חייו, לעינינים כאלו שלא היה שייך בימים ההם, ובפרט בעמדו בביתו של אדמו"ר מהר"ש, במכל שכן, עד שהתחיל לצעוק פע! פע! ואח"כ נודע שהתפלל אדמו"ר מהר"ש הפסוק

"זכר רב טובך" פעל זה בכח הזכרון של הנמצאים בביתו, ולא שהשיג, לא ידע הוא אפילו שהמהר"ש מתפלל אז מנחה, שזהו"ע עומד לנגדו.

(שיחות קודש תשכ"ד ע' 60)

חיבור כלל ישראל

כשנכנס כ"ק מו"ח אדמו"ר לביתו בפעם הראשונה, נכנס לביהכ"נ וביהמ"ד ואמר: "יהי רצון אז די תפלות זאלן זיין מיט א פנימיות, און עס זאל זיך דאווענען מיט דעם אמת עבודה-פנימיות'דיקן געשמאק".

ולכאורה: כשמדובר אודות קניית בית דירה – מה נוגע התפלות וכו'?

וההסברה בזה – משום שהבית הוא בית כללי עבור כלל ישראל, כי, זה שנכנס לדור בבית זה הוא נשמה כללית שהתעסקותה בענין התפלה, מלשון חיבור (תפלה מלשון התופל), לחבר את כלל ישראל לאביהם שבשמים.

(התוועדויות ה'תש"י ע' 80)

מתן תורתנו בליובאוויטש

ובזה מקבלים הרבנים תוספת כח עי"ז שהם באים ל"זמן מתן תורתנו", "חג המצו"ת", "ליובאוויטש" לרבם, ובנדו"ד – בהמקום (בית הכנסת בית המדרש ובית מעשים טובים) דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבו עבד עבודתו הק' במשך עשר שנים האחרונות שלו בחיים חיותו בעלמא דין, וקדושה לא זזה ממקומה, ואדרבה – מוסיף והולך ואור בהעבודה דפעולות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ע"י תלמידיו ותלמידי תלמידיו וכו':

ע"י חגיגת "זמן מתן תורתנו"

ב"ליובאוויטש", בהד' אמות במקום התורה הפצת התורה והפצת המעיינות חוצה, שבו לומדים וחוזרים את התורה דרבתינו נשיאנו, ובמיוחד בתורת החסידות – הרי זה מוסיף כח מיוחד בכל ענייני התורה, כולל ובמיוחד – בהעניין ד"מורה צדק", עד צדק באופן דמדת חסידות (לפנים משורת הדין), בהיותו מיוסד וחדור עם התורה וההדרכה דרבתינו נשיאנו בתורת

אפילו מהקירות אפשר לקבל...

א' מהבחורים ב- 770 נהיה חתן, ורצה לשהות ב- 770 עד מועד החתונה. אך ההנהלה סירבה לאשר זאת בטענה שבהיותו ב'קבוצה' לא שמר על הסדרים כראוי. כאשר נענה בשלילה כתב על כך מכתב לרבי. כשנכנסו חברי ההנהלה לרבי (כנהוג באותו זמן אשר חברי ההנהלה נכנסים לרבי פעם בשבוע ע"מ למסור דו"ח), סיפר להם הרבי שקבל מכתב מא' מתלמידי הישיבה שרוצה לשהות ליד הרבי עד החתונה וההנהלה לא מאשרת לו, והורה הרבי שיתנו לו את האישור. והוסיף הרבי ואמר: אפילו פון די ווענט פון 770 קען מען ארויסנעמען... [=אפילו מהקירות של 770 אפשר לקבל].

(בית חיינו" גליון 89)

(שבועות ה'תש"נ התוועדויות ע' 280)

בית חיינו של כל הדור

כולל ובמיוחד ומתחיל מאלו הנמצאים כאן בבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ה"מקדש מעט" .. "בית רבינו שבבבל", שהוא ה"בית חיינו" דכל בני ישראל הנמצאים במקום זה וכל בני ישראל בכל הדור כולו, שכן "הנשיא הוא הכל", ממנו נמשכת השפעת החיות לכל הדור כולו בכל קצוי תבל, ובמילא מובן שביהכ"ס וביהמ"ד ובית מעשים טובים שלו הוא "בית חיינו" ובפרט ע"י השפעתו מתורת חיים ומצוות (שעליהן נאמר "וחי בהם"), ש"הם חיינו ואורך ימינו".

ועי"ז שבני ישראל הנמצאים כאן מראים דוגמא חי' איך יש לנהוג לפי הוראות נשיא דורנו – נמשכת ההשפעה והחיות מבית זה [ובפרט שמוסיפין כעת שיפורים ושיפוצים בבית – עד כמה ששייך בעולם הזה התחתון] עד לבני ישראל בכל קצוי תבל, עד – לכל העולם כולו.

(סה"ש תשנ"ב ע' 342)

ג. 770 - ופרצת

המקור להפצת המעינות בכל קצוי תבל

ובפרט – וספר תניא זה [בכתב "ברייל"] כבר הגיע לבית זה, בית הכנסת, בית המדרש, בית מעשים טובים שנמצא בד' אמות דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בעשר שנים האחרונות שלו בעלמא דין (ד"קדושה לא זזה ממקומה") – המקור להפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל. וזכינו להמשיך עבודתו בביהכ"ס וביהמ"ד ובית מעש"ט זה (גם ע"י עריכת התוועדויות חסידיות וכי"ב במקום זה), כולל ובמיוחד – העבודה דהפצת המעינות חוצה, ובהוספה באופן ד"מעלין בקודש".

(ש"פ עקב תנש"א. התוועדויות ע' 173)

פריצה מכל ההגבלות

וכמרומו גם במספר הכתובת של הבנין (המרכז של ליובאוויטש בחצי כדור התחתון, שמשם אורה יוצאה לכל העולם כולו בהפצת המעינות חוצה) – 770, שכידוע 770 הוא גימטריא של "פרצת" (כפי שהתפרסם בין בני").

ויש לומר השייכות: מספר שבעה מורה על השלימות דשבעת ימי ההיקף, שבעה מדות – ההש"פעה בכל הדרגות (מחסד עד מלכות). והשלימות דשבעה היא – מאה פעמים שבעה (700) ביחד

עם עשר פעמים שבעה (70), שבצירופם יחד הרי זה – 770. ולכן זהו בגימטריא "פרצת" – כי השלימות ד"פרצת", הפריצה מכל ההגבלות דזמן ומקום ("ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה")

– עד באופן ד"פרצת" בתוך "פרצת" – נפעל (לא ע"י היציאה מזמן ומקום, אלא אדרבא –) דווקא בתוך ועל-ידי שלימות הזמן (והמקום) – 770, השלימות דמספר שבעה (שבע מאות ושבעים).

זאת אומרת, שביחד עם זה שישנה הפריצה שלמעלה ממדידה והגבלה ("פרצת") – ישנו גם המקום וזמן, כפי שהדין בפשטות שהמקום ובנין צריך להיות בעל ד' כתלים וגג ותקרה וכו', אלא שהזמן ומקום עצמו קיים באופן של "פרצת" (ואדרבא: דווקא זמן ומקום למטה פועל את שלימות ענין הפריצה כנ"ל). ע"ד הכתוב על ירושלים, ש"פרצות תשב ירושלים" ויחד עם זאת "ואני אהי' לה גו' חומת אש סביב".

והמקום הזה – 770 גימטריא "פרצת" – נעשה המקור ונתינת – כח על "יפו" צו מעיינותיך חוצה" בכל העולם כולו, באופן שפועלים את ה"פרצת" ואת "יפוצו מעיינותיך" ב"חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנה, כך שמגלים שם את ה"יתרון ארץ בכל היא".

ולהוסיף: הסך – הכל ושלימות השבעים (70) שנה של כ"ק מ"ח אדמו"ר הי' דוקא ב"חצי כדור התחתון", ב"770", היכן שהגיע וחי במשך עשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין; וזה נותן אח"כ את הכח לדור השביעי שלאחרי זה (כנגד ספירת המלכות) – שתהי' שלימות הגילוי דשבעים (עשר

פעמים שבעה) ביחד עם שבע מאות (מאה פעמים שבעה) 770, ושלימות הגילוי ד"ויתרון ארץ (מלכות) בכל (יסוד) היא".

מכאן לא נוסעים

כשביקר מר שז"ר בפעם הראשונה בניו-יורק כנשיא המדינה, רצה לבקר את הרבי. אך היו שטענו כלפיו שאין זה מכבודה של מדינת ישראל שהנשיא יצא ממשכנו לבקר את הרבי אלא שהרבי יבוא לבקרו. מר שז"ר פנה למזכירות ואמר להם, שלמרות שהוא מצידו מוכן לבוא אל הרבי, אבל כיון שיש עליו לחץ ציבורי יש לסדר שהרבי יבוא אליו.

הרבי ענה על כך שעל כזה דבר איננו יכול להחליט בעצמו והוא צריך להתיעץ על כך עם הרבי הרי"צ. בשובו מהאהל בקש הרבי למסור למר שז"ר, שהרבי הקודם אמר לו ש"מכאן לא נוסעים".

כששמע מר שז"ר כי כך הם פני הדברים, אזר עוז ולמרות מחאותיהם של הסובבים אותו הגיע ל- 770 כחסיד הבא לרבו. הרבי יצא לפתח 770 כשהוא מקבל את פניו ומוביל אותו פנימה. בהכנסו, הראה לו הרבי את ה'זאל הקטן' וציין בפניו את המקום בו הרבי הקודם שמח בשמחת-תורה, המקום בו בכה בתשעה באב ואת מקום אמירת החסידות, ואמר לו: "את זה לא יכולתי לקחת למלון במנהטן..."

(בית חיינו עמ' 187)

(התוועדות ה'תנש"א ח"ג עמ' 381)

ג. החדר של הרבי

בחדר של הרבי – ההתגלות הכי נעלית

בעבר, כאשר כל הדלתות היו סגורות (שלא היו מניחים להיכנס) היו מתאספים כולם ונדחפים כו', ואילו עתה, כאשר כל הדלתות פתוחות, לא באים.

היו אמנם כאלה שלאחרי שערכו הסדר באו לראות מה נעשה, אבל, אף אחד מהם לא הביא עמו את ה"אפיקומן" כדי לאכלו באותו חדר שבו הי' הרבי עורך את ה"סדרים", ולהמשיך שם את הסדר עד לפתיחת הדלת לאליהו הנביא.

– ידוע שאלהו הנביא יכול להיות בכמה מקומות בשעה א' רק כשאנו בא בעצמו, אלא ניצוץ ממנו בלבד, משא"כ כשבא בעצמו (לא רק ניצוץ ממנו) אזי נמצא במקום אחד, כפי שמצינו בשעה שהוצרך להציל את רב המנונא סבא, שלכבודו הוצרך לבוא בעצמו, ולכן לא הי' יכול להיות באותה שעה במקום אחר.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): האם שייכת התגלות גדולה ונעלית יותר של אליהו הנביא מאשר בחדר שבו ערך הרבי את ה"סדרים" במשך עשר שנים!?!...

וגם לאחרי ההסתלקות – הרי מצינו שלאחרי הסתלקות רבינו הקדוש הי' בא לביתו בליל שבת (ועד"ז בליל יר"ט) ועושה קידוש ופוטר את הרבים...

(התוועדות ה'תש"י עמ' 22)

עליה לתורה בחדר הרבי

האמור לעיל (ע"ד המשכת חיות נצחית בענייני קדושה) קשור גם עם העלי' לתורה דהחתן בשבת שלפני החתונה:

עלי' לתורה ענינה המשכת תוספת חיות נצחית דקדושה (נוסף על הקדושה שנמשכת מלמעלה מצד ענינו של יום השבת ש"מקדשא וקיימא") – כמודגש בנוסח הברכה שלאחרי העלי' לתורה: "וחיי עולם נטע בתוכנו", עי"ז ש"נתן לנו תורת אמת", כי, חיים אמיתיים בלי הפסק ("חיי עולם") הם מצד קדושה ("תורת אמת") שהיא אין-סוף.

ולכן, העלי' לתורה בשבת שלפני החתונה היא נתינת-כח להחתונה – שתהי' באופן ד"בנין עדי עד", דור ישרים יבורך, בנים ובני בנים עוסקים בתומ"צ, כידוע שע"ז נתגלה כח האין-סוף שבנבראים.

ונתינת כח מיוחדת אצל מי שזוכה לעלות לתורה בחדר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שבו התפלל ולמד, ובו התקשר עם בחי' היחידה דכו"כ מישראל שקיבל ל"יחידות" – שע"ז ניתוסף עוד יותר בהעניין ד"חיי עולם נטע בתוכנו", חיים אמיתיים בלי הפסק, להיותם חזורים בקדושה שהיא אין-סוף.

(התוועדות ה'תש"י עמ' 125)

מקום המקדש

פעם נכנס החסיד רבי הלל ליחידות אצל הרבי ה"צמח צדק", שאלו מה ששאל והשיב לו מה שהשיב. תוך כדי כך נכנס הרבי בדביקות גדולה, ואמר רבי הלל שהרגיש אז את עצמו במעלה עליונה יותר שלא לפי ערך. והוסיף, כי ד' אמות של הרבי הם מקום המקדש, רק שבדרך כלל זהו בהעלם, ובשעת הדביקות – בגילוי.

הדלתות פתוחות

לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר מהור"צ, ארגנו שמנין של תמימים ללמדו במשמרות במשך כל השבעה' וה'שלושים', יומם ולילה ברציפות, בחדרו הק'. בימי ה'שבעה' למדו בחדר ביום ובלילה, ואילו במשך ה'שלושים' למדו בשעות היום בחדר היחידות ובשעות הלילה בבית המדרש.

בליל יו"ד אדר, סיום השלושים, למדו התמימים במשך כל הלילה בחדרו של הרבי הרי"צ, לפתע נכנס הרבי לחדר הק', ובאותו רגע היו בחדר רק תשעה בחורים. ואמר הרבי: "די טירן זיינען אפן, און מ'כאפט נישט אריין"? [=הדלתות פתוחות ולא מנצלים זאת?]

(הרה"ח ר' דוד שי' ראסקין)

(ליל שמיני עצרת ה'תרצ"ו)

ר' צדוק בן ר' מלך – סיפר החסיד ר' אבא – הרגיש ב"יחידות" הראשונה שלו, שהוא נמצא באויר המקדש, הידים אינן ידים והרגלים אינן רגלים. תשובתו של הרבי לר' צדוק ביחידות ההיא היתה: במצוות ישנן מצוות עשה ומצוות לא תעשה, כך גם במידות ישנן מצוות עשה ולא תעשה, הלא תעשה במידות היא – מה דעלך שני לחברך לא עביד, והעשה – מאי דרחים לך לחברך תעביד.

מאז יחידות זו לא נכנס ר' צדוק ל"יחידות" אל הרבי במשך שתיים עשרה שנה באמרו לא יכולתי להרשות לעצמי לתת לגוף ליהנות ולהיות עוד הפעם במקום המקדש, מבלי שיהא ראוי לכך...

(משיחת ש"פ וישב ה'תרצ"ז)

היכל המשיח

בהיותנו בליאזנא, ביקר אדמו"ר את הרה"ח ר' אהרן'צע ליאזנר...

ר' אהרן היה אז זקן מופלג – בן צ"ח, ויש אומרים בן ק"ח. – בהיותנו אצלו סיפר אודות ציורי החסידים של רבינו הגדול בליאזנא

– כי בהיותנו שם כבר לא היו בתים, רק המגרש. באיזה זמן מקודם בהיותי בליאזנא היה שם בית תפלה על המגרש, וג"כ לא הבית תפלה שהתפלל רבינו הגדול רק שהעמידו אח"כ. ובזה הפעם היה רק מגרש פנוי מסובב בגדר –

וצייר הר"א את החדרים, שהיו בשני חצאי בתים, ובאמצע היה כמו יציע פאָדערהויז ששימש ככניסה לשני הבתים. בזה הפאָדערהויז היה תנור אשר כותל התנור נכנס להחדר אשר ישב בו רבינו. בחצי הבית משמאל דרו בני ביתו של רבינו. ובחצי הבית בצד הימין היה חדר לפנים מחדר, בחדר הפנימי היה יושב רבינו בקביעות, ובחדר החיצוני היו מחכים הנכנסים לרבינו. על גבי הבית היתה עליה, וגם שם היה חדר פנימי וחדר חיצוני אצל המדרגות, גם שם היה חדר הפנימי מקום ישיבת רבינו.

החסידים היו קוראים החדר החיצוני בהעליה – ג"ע העליון, וחדר החיצוני למטה היו קוראים ג"ע התחתון. והחדר – מקום ישיבת רבינו בקביעות – היו קוראים היכל המשיח.

(ספר השיחות ה'תרצ"ו ע' 1)

כל מקום הוא "שדה" לגבי היכל הרבי

לאחר שיוצאים מהיכלו של הרבי, שבו קיבל ליחידות, בו התפלל ובו למד, הרי, כל מקום שבו נמצאים הוא ענין של "שדה" לגבי היכלו של הרבי, כך שבהיציאה מעבר לאסקופה נמצאים כבר בשדה, כיון שחסר שם ה"תפארת אדם לשבת בית".

(תו"מ התוועדויות ח"ב ע' 208)

האהל הקדוש

א. הליכה על הציון

יוב"פ באהל

"מורי החסיד הרשב"ץ היה נוהג ללכת למשך כל יח"פ לאהל בליובאוויטש, לפני הליכתו בערב יח"פ היה נוהג... להיכנס אל כ"ק אאדמ"ר הרה"ק, שהיה מוסר לו – בע"פ ולא בכתב – כמה מילים [למסור] באהל. שם באהל היה מנין בשבת וביו"ט ובחיי הוד כ"ק אאזמ"ר הרה"ק מוהר"ש היה שם מנין גם בימות החול"

(ספר השיחות – ה'תש"ה עמ' 32)

העצה לחלישות וקרירות

ענין ההשתטחות הוא ע"י ההליכה על קברו מתוך ידיעה "אז דא איז ער" [שהוא כאן]... ומציירים את דמות פניו... וע"ז ניתוסף כח ועוז בהתקשרות, ובקיום שליחותו ללא שינויים וחשבונות כלל.

כששומעים ממשה, משה שבדרנו, ציווי והוראה פעם אחת, הרי, במשך הזמן יכול להיות בזה חלישות וקרירות, עירוב חשבון שכלי, וכי"ב, ולכן, העצה היא לחזק את ההתקשרות ע"י ההשתטחות.

(משיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'ש"ת – תורת מנחם עמ' 108)

התקשרות עם בחינת היחידה

הליכה והשתטחות על האהל – שבמקום שנמצא החלק הכי תחתון של האדם (ובנדו"ד, הגוף שנקבר בעפר) נעשית ההתקשרות עם בחינת יחידה שבנפש.

(משיחת ל"ג בעומר ה'ש"ת – תו"מ עמ' 67)

השתטחות ברוחניות

אמרו חז"ל "כל ת"ח שאומרים שמועה מפיו בעוה"ז שפתותיו דובבות בקבר", ואיתא במאור עינים בשם הבעש"ט ש"אפשר לומר כי זה בחינת השתטחות על קברי הצדיקים, כי דיבורי

הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו ("אין זיין תורה ליגט ער מיט זיינע גאנצע עצמיות"), וזה הלומד, בהכנסו עם החיות ומוחין שלו לתוך החיות ומוחין של הצדיק שטמן בדבריו, נקרא אתדבקות רוחא ברוחא ושפתותיו דובבות בקבר כו".

ועפ"ז יש לפרש מ"ש במשה רבינו "ולא ידע איש את קבורתו" "אותן שעומדים למעלה נדמה להן למטה למטה נדמה להן למעלה" – שאף אחד (לא העומדים למטה ולא העומדים למעלה) לא לקח העצמיות שלו ("קבורתו"), והיכן נמצא הוא בעצמו (כמ"ש "ויקבור אותו") – ה"ז בתורה, כדאיתא בזהר "קבורתא דילי' משנה".

ענין זה נוגע במיוחד לאלה שמסיבות שונות אינם יכולים לילך על הציון הק' שידעו, שלימוד תורתו הוא בדוגמת ענין ההשתטחות.

ועוד ועיקר – שכיון שהכניס את עצמו בתורתו, הרי, ע"י לימוד תורתו מתקשרים אליו.

(דחג השבועות ה'ש"ת – תו"מ עמ' 93)

עבודת ההשתטחות

. . עפ"ז יש לבאר גם הטעם שהוצרך כלב להשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם:

שליחותו של משה (כח המשלח) כשלעצמה אינה שוללת את האפשרות שהשליח יעשה שינוי בהשליחות ע"י עירוב השכל שלו. – זוהי עבודתו של השליח עצמו, להניח ולבטל את שכלו, ולהתמסר להמשלח לקיים את שליחותו באופן של קבלת עול.

ולכן הלך כלב להשתטח על קברי אבות – שענין ההשתטחות מורה על מעמד ומצב שהראש והרגל הם בשוה, למעליותא, שזהו"ע הקבלת עול שלמעלה מהשכל, ובכח זה לא ניסת לחבריו להיות בעצתם, בקיימו את שליחותו של משה ללא עירוב שכלו, באופן של קבלת עול.

וההוראה מזה בנוגע אלינו:

ידוע ש"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא", ויתירה מזה, "אין דור שאין בו כמשה". ובדורנו זה הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.

ממה הוא מפחד?

העגלון של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שהיה יהודי פשוט אמר פעם לחסידים:

הרבי שלכם הוא פחדן! כשהוא רואה מרחוק את ה'אהל' (של הצמח צדק ושל אדמו"ר מהר"ש נ"ע), הוא מחוויר. כשהעגלה נעצרת, כמעט אינו יכול לקום ואני עוזר לו לרדת. בקושי הוא מגיע לפתח, נוקש בדלת, מקשיב ומחכה, ורק אז נכנס, כשפניו לבנים כסיד. אבל אני לא מפחד מכלום! אני נכנס בלי לדפוק, עומד ומסתכל כמה שאני רוצה, ויוצא...

(כפר חב"ד' גליון 648)

ומזה מובן ששליחותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ששלח או שולח או ישלח את פלוני למקום מסויים לברר חלקו בעולם, היא, בדוגמת השליחות של משה בנוגע לכיבוש הארץ, כי, תוכן השליחות דמשה בכיבוש הארץ הוא לעשותה ארץ ישראל המקודשת מכל הארצות, וזהו גם תוכן השליחות דמשה שבדורנו בביורר חלקו בעולם – המקום שאליו שלחו כ"ק מו"ח אדמו"ר ונתן לו את הכחות לבררו – לעשותו ארץ ישראל, חולין על טהרת הקודש.

ומההוראות שעלינו ללמוד מפרשת המרגלים – שלא לערב את השכל ולעשות איזה שינוי, אפילו שינוי הסדר בלבד, בדברי הרב, כ"ק מו"ח אדמו"ר, גם כשנדמה לו שע"י שינוי זה יצליח יותר בשליחותו, כי, בשינוי קצת מדברי הרב אפשר לטעות עד בדומה לטעות המרגלים, ובמכ"ש וק"ו: ומה המרגלים שנאמר עליהם "כולם אנשים ראשי בני ישראל המה", כשינוי מדברי משה, באו לטעות עד שאמרו "לא נוכל לעלות וגו'" – אנשים כערכנו על אחת כמה וכמה.

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בפירוש מאמר רז"ל "כך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך כו' עד שאומר כו'", שהיצר הרע, הנקרא "דער קלוגינקער", אינו מתחיל לומר לאדם לעבור עבירה, כי, בהתחלה כזו בודאי לא ישמע לו, אלא תחילת דבריו "עשה כך", שכאשר עושה מצוה אומר לו היצר: "זייער גלייך", גם אני מסכים שתעשה כך, וכשמתחיל להקשיב לדעתו ועצתו – אף שההתחלה היא בנוגע לעניני מצוה, אבל, מערב דעתו ועצתו – הרי זה שורש ל"אומר לו עבוד כו'".

ולכן, התנאי העיקרי במילוי השליחות הוא – שמירת דברי הרב, ללא שינוי, וללא עירוב השכל, מתוך קבלת עול דוקא.

(ש"פ שלח מבה"ח תמוז ה'שי"ת)

"אהל" שפועל קו של שמחה ועליה

אלה שביקרו ב"אהלים" של צדיקים, יודעים, שיש "אהלים" שפועלים קו של מרירות וכיוון, ויש "אהלים" שפועלים קו של שמחה. ה"אהל" של הרבי שייך לסוג השני:

כשבאים אל ה"אהל", עוד לפני ההתבוננות – נעשית כבר עלי' והגבהת הרוח, שזהו"ע השייך לשמחה.

וענין זה הוא בהתאם לכך שעבודתו שעבד בה כל ימי חייו הייתה באופן כזה:

לקרב, להגבי' ולהעלות את כל בני', אפילו שהם בסוג של "בריות", בדרך של קירוב ונועם, מתוך כוונה לפעול "ומקרבן לתורה",

לפעול אצלם "לחזות בנועם השם", ולגלות החלק שלהם בתורה והחלק שלהם במצוות.

(לקר"ש ח"ב עמ' 503)

שאלות והתרת ספיקות על הציון

... ומה שמקשה הלא א"א עתה לשאול את כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כשיש ספק בהנהגה – אם יעמוד חזק בהתקשרותו אליו, מבלי ישים לב לפתויי היצר, וישלח השאלה על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – וועט דער רבי געפינען א וועג ווי עם צו ענטפערן (= הרבי ימצא דרך איך לענות).

(אג"ק ח"ג עמ' רסו)

גם כשאין לו הבנה בזה

מה שביקש להזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אעשה כבקשתו, ומה שכותב שאין לו הבנה בזה, הנה גם כשאוכל וישן בטח אינו מתבונן מקודם איך זה פועל על הגוף והנשמה שלו, ועושה כל זה גם אם אינו מבין באיזה אופן נעשית הפעולה. וגם בענין זה כן הוא.

ומה שכותב שנראה כמדברים למתים ח"ו ומכוונים מחשבה לזולת ח"ו, הנה בודאי מבין מעצמו שאין הדבר כן, כיון שמוסכם שבכלב בן יפונה וכמה תנאים ואמוראים וצדיקים בכל הדורות עשו כן.

ובקצרה לבאר קושייתו, הנה גם זה כשהיו באים להרבי לבקש ברכה, לא היו באים אליו מפני מעלת הגוף שלו אלא מפני מעלת נשמתו. כל ענין המיתה אינו שייך כי אם בגוף, כי הנשמה היא נצחית, ובפרט נשמת צדיק שאינה שייכת כלל וכלל לגיהנום, כף הקלע וכו', הרי ענין המיתה בה היינו הסתלקות, [פ]ירושה עלי' למדריגה נעלית יותר ואינו קרוי ח"ו מת. וכמ"ש בזהר (ח"ג דף עא).

ומה שכותב שמכוון מחשבתו לזולת, הנה, בקצרה, אין הדבר כן, כי (א) הבקשה היא שהצדיק ברוב צדקתו ימליץ טוב על המבקש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, (ב) כוונה שני' בזה, אשר כל חסיד ומקושר הנה נשמתו היא פרט מנשמת הצדיק שהיא כלל גדול, ונמשלה לראש ביחס להנשמות פרטיות שלה, כמבואר בתניא פ' ב'. וכמו שכל אבר ואבר אף שהוא מקבל חיותו מהנשמה, הנה תחילה הנשמה מתלבשת בראש ומוח, ומהראש ומוח מתחלק אח"כ החיות לכל אבר ואבר לפי ענינו, כך הוא ג"כ בחסיד ורבי, אשר הראש כיון שהוא בריא וחזק יש בו כל החיות השונות של כל אבר ואבר, וכדי שיהי' ג"כ האבר בריא צריך שתהי' ההתקשרות שלו עם הראש שלימה, היינו הגידים והנערוון המקשרים הראש עם האברים יהיו פתוחים, אשר אז יומשך אל האבר והחיות השייך אליו.

וזהו בכללות ענין ההתקשרות של חסיד לרבי, אשר ע"י זה מקבל החסיד כל המצטרך לו הן בגשמיות והן ברוחניות.

(אג"ק ח"ג עמ' תנח)

לחפש הזדמנות להיות על הציון

... הנה בכלל תמה אני על שאלתו, ועל שאינו מחפש סיבות להיות על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע, ויכוון שהבר המצוה של בנו הוא בימים הקרובים ליום הילולא יו"ד שבט, הרי לכאורה זהו הוראה שצריך להיאחז (אנחאפען זיך) בהזדמנות זו ולהיות על הציון, און אפפרישן זיך מה שזכה להיות כמה זמן בימים הבהירים בהיותו בהשיבה ובסביבת אנ"ש, ואם לא בהזדמנות זו, אימתי?

(אג"ק ח"ה עמ' צה)

להזמינם בשמי לבקר כאן, להשתטח וכו'...

בקשתי – להיות המתכננים והמארגנים, אשר אלה מתושבי כפר חב"ד שבאו ממדינתנו לפני, במשך שנת הקהל זו והם בני עשרים שנה ומעלה ועדיין לא בקרו כאן, ולא השתטחו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיאנו ורוצים בזה,

להזמינם בשמי לבקר כאן למשך חודש תשרי הבע"ל, להשתטח על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולהתפלל כולנו בצוותא חדא בבית הכנסת של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ללמוד בבית מדרשו נגלה וחסידות וכו'.

(ממכתב יום ג', פ' כי תצא ה'תשכ"ז)

לבארם שמתכוונן לנסוע לכאן ויבקר על הציון

ולפלא שאינו מזכיר ע"ד ביקורים במקומות שונים שנהג בהם בחדשי הקיץ, ואפשר יש לזה מקום עתה ביותר ולבארם שמתכוונן לנסוע לכאן ויבקר על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע נשיא ישראל וכו' וכו', והרי לבם של ישראל ער הוא, אפילו אצל אלו שישנים בגלותא (ובאיזה מדריגה של שינה שתהי', שהרי לא חילק הכתוב בזה, וק"ל). ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב אמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות וטוב העושה פירות... בברכה לבשר'ט בכל האמור.

(אג"ק ח"ח ע' נז)

הרצון שיש ליסע להציון – הוא עניין אהבה

.. אך מ"מ במשך זמן רב וטרדת הפנאי בלחץ ודוחק הפרנסה יכול לכבות אור תורתו ועבודתו לגמרי מן התלמידים, לכן מן ההכרח הוא לנסוע אל מקום מנוחתו על קברו ולהשתטח שם על קברו ולעורר את האהבה מקרב איש ולב עמוק, כי בוודאי עדיין לא נפסק [לגמרי] מכל וכל רק נשאר איזה רשימו שהוא בחי' רוחא דשביק בגווה...

... והוא עניין הרצון שיש לאדם ליסע אל מקום מנוחת הצדיק כדי לעורר את האהבה כי

אם הי' נפסק ח"ו לגמרי לא הי' לו גם רצון לזה כלל, וככה רוח זה דשביק בגוו' יכול הוא לעורר [את] רוח רבו מחדש בעוז אה"ר והכנעה עצומה ויגיעה גדולה לקבל ג' מדות הללו שהם אמונה ואהבה ויראה כנ"ל כמו שהורהו רבו כנ"ל.

(סה"מ אדהמ"צ קונטרסים עמוד כד)

קורת רוח מזה שניהל כהנים אל הציון

אחרי הפסקה כה ארוכה שמחתי להפגש אתו, ומפני כמה סיבות ערבה לי הפגישה, ... ויתר על כן שפגשתי על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אשר שם שורה המשכות נעלות ביותר. גם הי' לי קורת רוח מזה שניהל כהנים חסידים (בעשותם מחיצה בין הכהנים ובין הקברים – הערת המערכת) אל הציון, אשר ע"י שזיכה את האחרים ודאי שגדול זכותו, והתקשרותו לכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הוא הצינור שעל ידו יושפע עליו ברכה והצלחה.

(אג"ק ח"ג ע' שמב)

כשאינו יכול להיות בעצמו על הציון

איני יודע אופי אותם שהשפיע עליהם בעירו, אבל בכלל הי' צריך לבאר להם העניין של אהל צדיק הדור, ומרומז ג"כ בגמרא במרז"ל דכלב נשתטח על קברי אבות, אשר משם מובן שע"ז ניצול מעצת כו' ואדרבה עוד ירש חלקם, אשר לכן גם עליהם ליפות את כחו ולתת לו פתקאות וכיו"ב, כיון שאין ביכולתם לבקר בעצמם על ציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, ובטח ימצא אותיות המתאימות להסבירם בזה, ויעויין ג"כ אגה"ק סי' כ"ח וביאורו.

(אג"ק ח"ז עמ' שמב)

בקשה על הציון – פועל טובת כל המשפחה

... ווען עס פארט אפי' נאר איינער פון דער משפחה, איז דער זיין אפילו נאר פון איינער אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע און אויסבעטן דאס וואס מ'נוטיקט זיך, איז דאס פאר דער גאנצער משפחה, און בפרט פאר דער פרוי און קינדער, אין אנדערע ווערטער אז דאס איז טובתם זייער טובה אויך, בגשמיות וברוחניות. [=כשנוסע אפילו רק א' מהמשפחה, הרי שהותו אפלו של רק אחד על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע ובקשתו לכל המצטרך, הרי זוהי לכל המשפחה, ובפרט לאשתו ולילדיו, במילים אחרות זהו טובתם בגשמיות וברוחניות].

(אג"ק ח"ט עמ' שצו)

נשאר בגלות להיות ממוצע המחבר

ועד"ז בנוגע לכל מנהיג ונשיא ישראל בדורו:

נשיא ישראל מבלי הבט על מעמדו ומצבו מצד עצמו, מניח הוא... את הכל על הצד, ומביט על צאן מרעיתו, וכאשר צאן מרעיתו נשאר בגלות, נשאר גם הוא ("בלייבט ער ליגן")... בגלות, כדי... שיוכל להמשיך ולשמש... "צינור" ו"ממוצע המחבר" שעל ידו יוכל יהודי... לקשר את עצם הנשמה... עם עצמות ומהות א"ס ב"ה.

וזהו גם הביאור על זה שמנוחתם כבוד של נשיאי חב"ד במקומות שונים בחוץ לארץ – נוסף לכך שממתנינים להכנס לארץ בגאולה העתידה יחד עם צאן מרעיתם ("דער גוף זאל מיטגיין מיט אט דעם גוף") – כדי לעזור ולסייע בכל המצטרך לצאן מרעיתם, להיותם נשמות כלליות שהם שרשים לכל הנשמות הפרטיות שבדורם, שלכן בכוחם וביכולתם לסייע לנשמות הפרטיות (שכל א' מהם הוא "פרט" שלהם) שלא בערך מאשר סיוע של מי שנשמתו אינה נשמה כללית.

(תר"מ ח"א ע' 29)

התקשרות עם היחידה

אחרי תפילת שחרית שאל ר' שניאור זלמן שי' גורארי' את כ"ק אדמו"ר שליט"א מהו עניין הנסיעה אל ה"אהל", והרי אפשר תמיד ובכל מקום להיות בהתקשרות עם הרבי הכ"מ. והשיב לו כ"ק אדמו"ר שליט"א, דאיתא בספרים שבמקום שנמצא החלק הכי נמוך של האדם (עפר), דווקא שם יכולה להיות ההתקשרות עם היחידה שבנפש.

(יומן ה'תש"י)

התקשרות ה'יחידה' עם ה'יחיד'

העזר והסיוע של נשיא הדור לצאן מרעיתו (שבשביל זה מנוחתו כבוד בגלות) נעשה עי"ז שהולכים על הציון ומבקשים ("מ'קומט אויפן ציון און מ'בעט") על כל המצטרך להם.

ועוד ועיקר – שבעת השתטחות מתקשרת ה"יחידה" עם ה"יחיד"... וענין זה מהוה נתינת כוח על כללות העבודה, עי"ז שממשיכים

ההתעוררות שנעשית בעת ההשתטחות על כל הימים שלאח"ז, שתפעל פעולתה בנוגע למחשבה דיבור ומעשה שיהיו כדבעי למהוי – שזהו תכלית כל האדם, ועז"נ "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו".

(תר"מ ח"א ע' 30)

אינו דומה מי שיש לו פת בסלו

ויש להוסיף שעצם העובדה שמנוחתו כבוד של נשיא הדור בקירוב מקום מהוה עזר וסיוע בעבודה שבכל יום ויום:

בשעה שהולכים על הציון אזי העדר והסיוע הם בתוקף יותר, אבל, גם בשעה שאין הולכים על הציון אלא נמצאים בקירוב מקום, ישנו עזר וסיוע מצד זה שיכולים לילך על הציון שנמצא בקירוב מקום, ע"ד מארז"ל "אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו".

כלומר: כשם ש"מי שיש לו פת בסלו" "אין מתאוה כמי שאין לו" היינו, ש"פת בסלו" מהוה סיוע בעבודתו להחליש התאוה – כן הוא גם בנדו"ד, שהידיעה ע"ד "דרך העבודה" דהליכה והשתטחות על ציונו של צדיק ונשיא הדור, מחלישה את תוקף ההתנגדות, ההעלמות וההסתרים דהלעו"ז, כי, גם הלעו"ז יודע שאם יתחזק בתוקף יותר מידי ("טאמער וועט ער שטארק אנקוועטשן") אזי יתחזקו לעמוד נגדו גם בהליכה על הציון – דבר שיבטל את מציאותו לגמרי!....

(התוועדויות ח"א ע' 30)

יש בהציון המעלה דארץ ישראל בזמן הבית

... ועפ"ז ניתוסף עליו גדול ביותר בענין ההשתטחות – בנוגע לתפלה:

בזמן הזה, שירדה מעלתה של ארץ ישראל מצד החורבן (כנ"ל סי"ח), הנה כאשר יהודי רוצה להתפלל להקב"ה תפלה שהיא בדוגמת התפלה בארץ ישראל בזמן הבית (במקום שלמעלה משליטת הע' שרים וכו'), תפלה באופן שעצם הנפש מתקשרת עם העצם דהקב"ה ללא ממוצאים, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך" – אזי המקום לתפלה כזו הוא על הציון של צדיק ונשיא הדור, שכן, מקום זה, לא זו בלבד שדינו כרץ ישראל, אלא יש בו המעלה דארץ ישראל כפי שהיא בזמן הבית.

ומובן שתפלה במקום כזה יש בה סגולה נוספת – שיתקיימו כל הבקשות שבתפלה, בכל המצטרך לו,

כולל ובמיוחד בנוגע להמשכת העצם בגלויים, שמבחי' החכמה שבה מתלבש אור א"ס ב"ה, יומשך ויתפשט בכל כוחות הנפש ואברי הגוף, בחיי היום יום, במחשבה דיבור ומעשה בפועל, ובפרט בנוגע לקיום השליחות שנשיא הדור מסר לכאו"א מאיתנו,

שיומשך כל זה ללא העלמות והסתרים, ובהצלחה מופלגה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

(התוועדויות ח"א עמ' 35)

על הציון נמצאים גם שאר הצדיקים

בנוסח התפילות שאומרים בעת ההליכה על האהל – כפי שנדפס ב"מענה לשון" – אומרים: "בזכות התנאים והאמוראים . . אשר איתן מושבם, ובזכות הצדיקים הקבורים במקום הזה". ומזה משמע, שבציון של צדיק נמצאים גם שאר צדיקים, תנאים ואמוראים וכו', כולל ובמיוחד (בשייכות ל"ג בעומר) רשב"י.

ולכן, הנני להציע, שביום ל"ג בעומר, יום ההילולא דרשב"י – יום שמחתו, שמחה הכי

גדולה, כמו שמחת נישואין, הילולא (דלא כיום הסתלקותו של משה רבינו שיש שמתעניין בו) – יסעו כולם על האהל, ששם נמצא גם הרשב"י.

(ל"ג בעומר השי"ת – התוועדות עמ' 67)

יכול לבוא לידי בושה גדולה וביטול במציאות

... וכשהי' נכנס אצלו בהיותו בחיים חיותו היה מתבטל ממציותו כשנכנס להיכל כבודו כו' מצד גודל בושה וההכנעה שמתבושש ונכנע מפני הצדיק עד שנעשה כאבן דומם ממש ולא יכול לדבר כו',

באוהל חם

בליל שבת של פרשת ויקרא בשנת תשכ"ז נכנסו זקני החסידים והמשפיעים ל"יחידות" לבקש מאת הרבי שישמור על בריאותו. (היו שם הרה"ח: ר' שמואל הלוי לויטין, רבי משה דובער ריבקיין, רבי ניסן טלושקין, רבי ישראל יעקובסון, רבי אליהו סימפסון, רבי שניאור זלמן הלוי דוכמן). הם קבלו על כך שהרבי הולך תכופות מדי על האהל ושם קר מאוד וכו', והשיב הרבי: "אהן דעם קאן ניט זיין! איך מוז אליין נעמען דעם פעקיל! איהר זאגט דאך אליין אז מדארף האבן א רבין.. [=בלי זה אי אפשר, אני נאלץ לשאת בעצמי את החבילה, הרי אתם אומרים בעצמכם כי יש צורך ברבין]. ומה שאתם אומרים שבאהל קר – הרי יכולים אתם לשאול את ר' זלמן דוכמן שהולך לאהל לעיתים תכופות והוא גם יאמר לכם כי חם שם"...

(מרשימות הרב י.י. אייזנבאך)

... והנה עד"ז יובן ג"כ בהליכתו על קבר הצדיק והקדוש יכול לבוא לידי בושה גדולה וביטול במציאות ממש שמתבושש מאוד בכל מעשיו ומחשבותיו אשר עשה וחשב עד היום כי גלויים המה, כי הצדיק אפי' בהיותו בחיים נודע לו מחשבות אדם ותחבולותיו כידוע וכש"כ הנפש של הצדיק אחרי הסתלקותו כי רוחני' היא,

(סה"מ אדהמ"צ קונטרסים עמוד כ)

הוראות ע"י ההשתתחות

... ענין זה מהוה גם נתינת כח יתירה בנוגע למילוי התפקיד והשליחות דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – שמכיון שמתעלה בעילוי אחר עילוי ("אדרין בתר אדרין") בבחי' ד"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין", ומשם מעורר רחמים וממשיך כח כו' לתלמידיו ותלמידי תלמידיו בעבודתם בעלמא דין, אין לפחד מפני קשיים וסכנות (אפילו קשיים וסכנות אמיתיים, ע"פ תורה) בכל הקשור במילוי השליחות של נשיא הדור, שאצלו נעשה הענין ד"בא אל

פרעה" (כמו אצל משה רבינו, ועד"ז באתפשטותא דמשה שבכל דור, שעל ידו נמשך גם בניצוץ משה שבכא"א מישראל), "דעיילי לי' קב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא כו", שיוכל לבטל לגמרי כל הענינים הבלתי רצויים (ועד – להפכם לטוב).

[הערה 26:] אין לטעון שמ"עלמא דקשוט", אי אפשר לידע הקשיים והסכנות שבעלמא דין (וע"ד שאמרו רז"ל (אבות פ"ב מ"ד) "אל תדין את חבריך עד שתגיע למקומו", במקומו דוקא, ופשיטא בעלמא דין דוקא ולא מעלמא דקשוט) – כי, ההוראות בנוגע לקיום השליחות דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו באים (גם) ע"י ההשתטחות וקריאת הפדיונות כו' על הציון הקדוש, בעלמא דין, שלכן, יש בזה גם המעלה של הוראה ופס"ד ע"י מורה הוראה שנמצא בעלמא דין.

(משיחת ש"פ וארא ה'תשמ"ט – ספה"ש ח"א ע' 196)

ובפרטיות יותר: ההשתטחות על הציון וקריאת הפדיונות מוכיחה – מחד גיסא – שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו נמצא בעלמא דקשוט, ולא בעלמא דין.

אבל, לאידך גיסא – מכיון שבעת ההשתטחות על הציון שומעים הוראות מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, או שנדמה ששומעים הוראות, ובכל אופן מוסרים לו הוראות אלו – הרי בודאי שצריכים לקיימם מבלי להתחשב בסכנה שבדבר (אע"פ שלולי הוראה זו לא הי' מקום להנהגה זו מפני ש"אין סומכין על הנס"), ועד – שכאשר ישאל אצל רב מורה הוראה, יורה לו לעשות כן.

(השמטות לשיחה הנ"ל – תר"מ ח"ב ע' 215)

ההטבה ע"י ההשתטחות צריכה להביא להתעוררות

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על ציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, וכנראה שאין מסבירים להנ"ל אשר כשבאה הטבה ע"י שמזכירים אותם על ציון הק' פשוט שזה צריך להביאם להתעוררות יתירה וביחוד בלימוד תורתו של בעל הציון וללכת בדרכיו, ואם המתברך – בעל השפעה הוא בחוג וסביבה, מחובתו הכי מוחלטה לפרסם בכל הסביבה תורתו והדרכתו של בעל הציון, וק"ל. ויה"ר שעכ"פ עתה יתעסקו בזה.

(אג"ק חט"ו עמ' קפט)

אז לא יצטרכו עוד לה"ציון"...

... "הקיצו ורננו שוכני עפר", והוא – בעל ההילולא נשיא דורנו – בראשם, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. ואז, לא יצטרכו עוד לה"ציון" – מכיון ש"והיו עיניך רואות את מוריך" בעיני בשר ממש, נשמה בגוף, וכולנו יחדיו באופן דנשמות בגופים, ללא הפסק שבינתיים כו', מכיון שנעשה בעבודה הרוחנית, ע"י הביטול ד"ונפשי כעפר לכל תהי" כפי שאומרים בכל יום בסיום תפילת העמידה), ועאכו"כ – הביטול לנשיא הדור, בעל ההילולא.

(משיחת ט"ו בשבט ה'תשמ"ח)

קודם ההליכה על הציון – אין אוכלים

יושב בתענית: צ"ע אם זה הוראת הנהגה לרבים, כי פעם שמעתי מכ"ק אדמו"ר הכ"מ שקודם ההליכה על ציון ואהל נוהגים שאין אוכלים אבל שותים. – ראה זח"ג עא, א. אחרונים בשו"ע או"ח סו"ס סי' תקפ"א. לקוטי צבי. ילקוט אברהם לר' אברהם ליפשיץ לשו"ע או"ח סי' תקפ"א. אלף המגן שם. שהובא שם במנהגים – ואולי אין כל ההליכות שוות.

(הערת כ"ק אדמו"ר באג"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ו עמ' רפב)

הליכה בחול המועד

[א' מאנ"ש שהגיע מחוץ לעיר לכמה ימים בחוה"מ והיה צריך לחזור מיד באסרו חג, שאל האם נכון לנסוע אז עה"צ, וענה לו כ"ק אד"ש:]

"אויב דאס איז בא אייך א "בית החיים" – איז דעמולט אויף א "בית החיים" גייט מען ניט; אויב אבער איר האלט אז דער רבי האט זיך איבערגעקליבן א פאר בלאק וייטער, איז וואס איז דער חילוק פון דא צו דארטן". (=אם זה אצלך "בית החיים" – אז לבית החיים לא הולכים: אבל אם אתם סוברים שהרבי עבר כמה רחובות, אז מה ההבדל בין כאן לשם").

(ימי בראשית)

לפני ההשתטחות צ"ל לימוד תורתו וקיום תקנותיו

... ובאתי בזה בהצעה, בהקדמה – שהציאה מאה"ק ת"ו לחו"ל, הרי אפשרית היא, רק במקרים מיוחדים, ומהם, כדי להשתטח על קברי צדיקים. ובפרט בצדיק נשיא שהי' קרוב אליו לומד תורתו ומתנהג ע"פ הוראותיו והדרכתו, או עכ"פ מקבל עליו לעשות כזה מכאן ולהבא.

ידועים דברי רבותינו נשיאנו, בענין התקשרות שהוא ע"י (כנ"ל) לימוד תורתו וקיום הדרכותיו ותקנותיו. וידוע ומפורסם עד כמה מסר נפשו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל על תורת החסידות בכלל ועל הפצתה הכי רחב ולחוגים הכי שונים – מתוך אהבה, ובאותה "הלשון" שהם שומעים.

ולכן – על כל אחד ואחת שי' מהמשתתפים בנסיעה האמורה, להתחיל בהאמור לפועל קודם התחלת הנסיעה בפועל, כוונתי – להוספה בלימוד הדא"ח ובפרט בלימוד מאמרי

בעל הציון. ובהנוגע לנשים, במה שיש בהאמור גם אליהם או במיוחד אליהם...

כן יפריש כאו"א – בלי נדר – בכל יום חול בבוקר פרוטות אחדות לצדקה, למוסדות בעל הציון, לחיזוק המוסדות. כן יבקרו קודם הנסיעה, עכ"פ פעם אחת, בתוככי בני ישראל, בחוגים

שלעת עתה עדיין אינם מהמקושרים בכל ענייניהם וכו', ז.א. שבדקות עכ"פ חל עליהם התואר דחוצה. ובביקורם ידברו דברי התעוררות בכלל, ומתורתו של בעל הציזון בפרט. וכל המוסיף בכ"א מהנ"ל, הרי זה משובח, כמובן.

בעת הנסיעה – ילמדו ברבים שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ע"פ התקנה של בעל הציזון, וכן שיעור בתורתו – במקום שלבם חפץ, של רוב המשתתפים בזה...

(אג"ק חי"ט עמ' תיד)

אופן כתיבת הפ"נ

מהפ"נ שלו לקחתי את המורם ממנו וכתבתי פ"נ וקראתי על האהל ביום ההילולא רבא כו'. לדעתי אשוב אשר פ"נ על קברי הצדיקים בענינים רוחניים בעבודה, אינו צריכים לכתוב החסרונות שמוצא בנפשו כי אם לבקש שיתקן בכל פרט כזה וכזה כל אחד לפי השגת נפשו ועצם רצונו, אך העיקר לבקש ולהתפלל שיתקן הפרט ההוא באופן כך וכך ולא לכתוב כמו שהוא רצה בחסרונו, כ"ה לדעתי ויש לי טעם בזה ולא אוכל לכותבו במכתב. ולזאת לא יכולתי לקרוא את הפ"נ שלו וכאשר נתן לי רשות לתקנו כתבתי ובקשתי על תיקונם ויעזרנו השי"ת לעבדו בלבב שלום באמת ובתמים מתוך תוך פנימיות נקודת לבבינו כו'.

(אג"ק לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' קנד)

נוסח הפדיון

בנוגע להנוסח הפדיון שנותנים לכ"ק אדמו"ר – אילו יישר חיילי, הייתי מבטל הנוסח שכותבים "ממקור הרחמים כו' ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהרי"ב ז"ל, כי:

(א) "ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהרי"ב ז"ל" – הוא ביאור ההיתר על נתינת פדיון לרבי (שלאכורה ה"ז ענין של ממוצע), ע"פ המבואר בתשובת מהרי"ב ז"ל בנוגע לאמירת "מכניסי רחמים", ובמילא, אין זה נוגע ושייך לנוסח הפדיון שענינו בקשת רחמים ("אנא לעורר רחמים רבים"), ולא ביאור ההיתר על זה.

(ב) ובנוגע להנוסח "ממקור הרחמים" – אין צורך ליתן לרבי "כתובת" מהיכן לעורר רחמים, הוא יודע בעצמו מהיכן לעורר רחמים... ואולי רצונו לעורר רחמים ממדריגה נעלית יותר מאשר "מקור הרחמים".

(תו"מ ח"א ע' 39)

השתטחות בימי סגולה

תמי' קצת שלא היה כאן לא ב"ט כסלו ולא ביום ההילולא להשתטח של ציון כ"ק מו"ח

אדמו"ר, ואף אם אמת נכון הדבר שיש אצלו טעם ותירוץ ע"ז, הנה אין זה נוגע אלא בענין שכר ועונש שלא להענישו ח"ו מה שלא הי' נוכח כאן, אבל ידוע בענין אונס דרחמנא פטרי' – כמאן דעביד לא אמרינן, ובטח האריכות בזה אך למותר.

(אג"ק ח"ה עמ' ריב)

נסיעה לציון בכל ערב ר"ח

...ולפני הנסיעה להציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"ם ז"ע, כנהוג בכל ערב ראש חודש בכלל, וראש חודש כסלו הזה בפרט.

(אג"ק ח"ט ע' סז)

יבקר ביום הבר מצוה על הציון

ויעשה הבר מצוה דוקא כאן ויוכלו להשתתף בשמחתו כל חבריו שי' בלימוד התורה, ובאותו יום יבקר עה"צ של כ"ק מו"ח אדמו"ר וכו' וכו'.

(אג"ק חכ"ו ע' רמז)

הנהגות הרבי באהל

• נוסע לאהל בנעלי בד (דתשעה באב ויום-הכיפורים).

לפני שנכנס לאהל, מקיש (שתי דפיקות בכל דלת) על שתי הדלתות, הדלת השנייה מהכניסה, והדלת שבחדר האהל [חדר הפני"ם, שאינו קיים כיום] – כנוטל רשות הכניסה.

• מיד כשנכנס, מתחיל באמירת ה'מענה לשון'. כשמגיע ל'הריני מדליק הלאמפף', מדליק נר.

רחמנות עליך

בקשר להידוע בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א, שלפני שהולכים ל"אהל" אין אוכלים אבל שותים – מספרים שכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לא' הת' שאכל לפני שהלך ל"אהל" "א רחמנות אויף דיר" [=רחמנות עליך].

(יומן קיץ ה'תשי')

מקווה וצדקה

(נכתבה על גליון המכתב במענה לשאלה אם ללכת להתפלל אצל ציון הרבי הריי"ץ נ"ע:)

באם בבוקר דאותו יום יתפלל בצבור יטבול במקוה יתה אכל לא יאכל (עד חזרתו מביה"ח) יפריש לצדקה לפני הליכתו, ילמוד ענין בתורה אז כדאי וטוב.

(אג"ק חכ"ד ע' רסג)

• אחרי הדלקת הנר, ממשיך ב'מענה לשון', עד לפני מזמור "לדוד אליך", ששם נכתב לקרוא את הפ"ג, ואחרי-כן מתחיל לקרוא את הפני"ם וכו'. פתקים בודדים (בעיקר מאלה שבהם היה כתוב על העדרו של מישוהו. רק אחדים מאלה החזיר להיכלו) קורע ומניח על הציון הק', והורה

לשורפם על אתר, ורובם ככולם מכניס בחזרה לשקית. את הקרעים היו שומרים ושורפים בערב – פסח. לאחר ה'תשל"ח חלו שינויים בעניין זה.

♦ באם נשאר נייר חלק מסביב לכתב הפ"נ, קורעו ומפרידו מהפ"נ, ורק אחר – כך מניח את הפ"נ באהל.

לאחר סיום קריאת הפני"ם, המשיך באמירת 'מענה לשון' עד מזמור קי"ט, ודילג עד ה'יהי רצון' שמתחיל תיכף אחרי ה'זוהר' שם, וסיים עד אחרי 'אנה בכוח'.

♦ לפני צאתו, מקיף (פעם אחת) את האהל.

♦ לפני צאתו נעצר, נכנס שוב לחדרו שבתוך האהל (החדר הקטן שבו עומד וקורא את הפני"ם), והמשיך לומר 'מענה לשון' עד ה'יהי רצון' האחרון. ואחרי – כן יוצא – לא מאותו פתח שדרכו נכנס, אלא מהפתח הפנימי. כן היה נוהג תמיד שלא לצאת דרך פתח הכניסה.

♦ לפני היציאה, נעמד בפתח היציאה החוצה, ואומר את ה'יהי רצון' שבסוף ה'מענה לשון'.

♦ עד שנת תשכ"ה, לפני כניסתו לרכב, ניגש לציון הרבנית שטערנא – שרה ע"ה. משנת תשכ"ה כשיצא מן האהל, הלך לפני – כן לציון אימו הרבנית חנה ע"ה. משנת תשל"א, הביט גם על הציון הרבנית נחמה דינה ע"ה, ומאז תשמ"ח גם על ציון הרבנית חיה – מושקא ע"ה. כל זה – לדקות ספורות.

♦ לפני הכניסה למכונית, תולש עשבים ג' פעמים וזורקם לאחוריו.

♦ מעולם לא ראינו את הרבי מניח אבן על

מקוה קודם הכתיבה

לאחד מארה"ק שכתב מכתב לרבי, כתב הרבי שבכלל הוא מזכיר כל השמות הנזכרים במכתבים על הציון,

ובמילא מכאן ואילך ילך למקוה קודם שכותב מכתב...

(קובץ התקשרות ע' 171)

הזכרת שם באהל

כ"ק אדמו"ר אמר פעם להרב משה לברטוב שזוהרים מלהזכיר שמו של איש אחד יותר מפעם אחת ביום ב"אהל", והוסיף בשעת מעשה, שמה שהוא – כ"ק אדמו"ר – מזכיר, אינו נוגע לרבים.

(הערות וביאורים פקודי ה'תשנ"ז ע' 57)

הציון, או על קברים אחרים.

♦ בנסיעתו חזרה, ממשיך באמירת ה'מענה לשון', עד גמירא. אם היה פנאי, היה אומר את ה'קרבות' שלפני תפילת מנחה. בשנת האבל תשמ"ח – ט אמר גם את פרקי המשניות של אבל (פרק כ"ד דכלים ופ"ז דמקואות). אחרי כ"ב בשבט תשמ"ט, אם נותר פנאי, היה לומד גם את שיעור הרמב"ם היומי.

(התקשרות גליון תרכ"ב עמ' 18)

שיחת חולין

לשנה טובה ומתוקה

מאת הסופר שמואל אבידור

לא, לא כעתונאי הקולט רשמים ראיתי את הדברים. לא כאחד כתב-סופר החודר מן החוץ כדי שיוכל לאחר מכן לספר לקוראיו מה שראו עיניו ושמעו אוזניו, מבלי שהוא עצמו חי את מלוא עוצם החוויה ונישא על גלי סערתה, עברו עלי המראות-הקולות. ולא כך, בכתבה עתונאית, אספר אותם. עזה שאיפתי שהדברים יסופרו-יתוארו כפי שחשתי אותם, כפי שנספגו בי עד דם-התמצית ועד לשד העצמות, וכפי שאני מוסיף לחוש-לזכור אותם גם כיום, על אף מרחקי הזמן והמקום.

כי מאותו רגע בו דרכו רגלי ב-"770 איסטרן פארקוויי" לא יכולתי עוד לראות את הדברים מתוך ראייה חיצונית. התכליתי כולי בתוך האור המקיף, מאיר ומחמם, האוסף ועוטף כאן את כולם, מאותו נער-תמים שערק מבית הוריו המתבוללים העשירים בדנוור שבמדינת קולוראדו ועד לאותו ישיש בעל פני-שעווה, שכולו מוחין של "לעילא ולעילא" לאחר טבילה בלתי-פוסקת, במשך יובל ומחצית היובל שנים, במי-הדעת של ספירות חב"ד.

אך עברתי את המפתן ומיד באתי בחביון בית-רבי ונגרפתי, על רוב החול ומעט שאיפות-הקודש שבי, עם זרמו האדיר של נהר דינור העוטף כאן בהמיית חדווה ומורא כאחד. והנהר יוצא מחדרו הקטן והצנוע של הרבי והוא סובב והולך על פני החדרים, האולמות, הפרוזדורים והאכסדרות של הבית כולו. בית אשר הוא בעיני רבבות יהודים מקור של השראה והתעלות, של חיזוק ועודד, של תקווה ונחמה, של אמונה והוראה, של עצה והדרכה.

והבית, כמעט שאין בו שום אחיזה של גשמיות. קצת ספסלי-עץ מחוספסים וארוכים וקצת שולחנות עשויים מפשוטי כלי-עץ גם הם. ארונות של ספרים. מדרגות-עץ שצבען דהה, המוליכות לקומות השניה והשלישית.

בית-מדרש רחב ידיים, שאינו אלא צריף מרווח חסר קישוטים. לשכת-מזכירות ובה מוערמים זה על גב זה תיקים וחוברות, קונטרסים וספרים, כרוזים ומכתבים. מכאן יוצאים מדי יום מאות מכתבים. מכאן מופצת תורת חב"ד כשהיא מתורגמת לשבעים לשון. מכאן... מכאן...

ראיתי אותם, בדרכי לארצות-הברית, בכל שדות- התעופה בעולם, את חסידי חב"ד הנוסעים אל הרבי לראש-השנה. ראיתם יוצאים בריקוד סוער בשדה- התעופה בלוד. ראיתם נכנסים לאחד מאולמי ההמתנה הראשיים של שדה-התעופה בג'נבה, ולנוכח מאות נוכרים, עוטפים טלית וקושרים תפילין ומתפללים בקול-רם. הכל תוך כדי המתנה למטוס הסילון העומד להמריא לניו-יורק. ראיתם צועדים אל המטוס בשדה התעופה שליד פאריס, כשכל המטען שלהם אינו אלא שק גדול של טלית-ותפילין, הנישא מתחת לבית-השחי, ובו נדחקו גם כמה כותנות לבנות ו"סירטוק" שחור של חג.

נא לעורר רחמים

אז, עדיין ראיתי אותם כמסתכל מן הצד. לא יכולתי להגיע לאותה דרגה של התלהבות ושמחה שאליה הגיעו הם. לא יכולתי שלא לראות ולא לחוש שום דבר בדרך הארוכה והמעניינת ולהתרכז, כמוהם, אך ורק בנקודה אחת, שהיא תמצית כל המסע ומטרתו היחידה - לזכות לראות את פני הרבי.

אך, משהגעתי בבוקר, רווי-טללים, של ערב ראש-השנה עד לבית מספר 770 של השדרה המזרחית בברוקלין, היא ה"איסטרן פארקוויי" והצטרפתי לתור הארוך-ארוך הניצב כאן, כדי למסור "פדיון נפש" לידו של הרבי - החילותי מרגיש כי אני הולך ומתמוזג עם כל אלה הנצבים לפני בתור ועם אלה העומדים מאחורי.

מאות רבות של יהודים, בני כל הגילים, בני כל המעמדות; מגודלי זקנים ארוכים וסבוכים, מצומחי זקנקני-סנטר מטופחים, מגולחים למשעי ומעוטרים בשפמים לובשי "סורדוט"יים ו"קאפוטות" שחורות, לובשי מקטרוניס קצרים כהים וצבעים ולובשי חולצות ואפודות ססגוניות צעקניות; עשירים הנפלטים מתוך מכונית בוהקת-חדישה ועניים שבגדיהם מטולאים ונעליהם מרופטות. איש-איש ומעטפתו בידו.

ובמעטפה, פתק-בקשה, שעליו רשום שמו ושם אמו של מוסר הפתק ותמצית בקשתו. לפתק-הבקשה מצורף פדיון-נפש, סכום המוקדש לצורכי-צדקה לפי ראות-עיניו של הרבי. רוב הפתקים אינם מכילים בקשות מפורטות, אלא בקשה כוללת ועיקרית אחת: "נא לעורר רחמים ממקור הרחמים והחסדים עלי ועל בני ביתי". לאחר מכן בא שמו ושם אמו של המבקש וכן שמותיהם של בני-הבית, או של כל אלה שביקשו להכלילם בפתק-הבקשה.

יש המוסרים יותר מפתק אחד. אלה הם כאלה, שנעשו שלוחים על-ידי אחרים שלא יכלו להגיע לכאן היום והם מסרו בדרך זו את ה"פדיון נפש" שלהם. כל פתק-בקשה נמסר במעטפה נפרדת. יש המביא עמו צרור גדול של מעטפות. זהו אדם הבא ממרחקים ובמקומו עשוהו רבים שליח להולכת ה"פדיון נפש" שלהם אל הרבי.

מול פני הרבי

התור מתקדם מהר. הוא מתנהל כמעט בדממה. בשקט ובכובד-ראש צועדים, צעד-אחר-צעד, עד לרבי. מן המדרכה שלפני הבית עולים כמה מדרגות ונכנסים אל הבית פנימה. כאן מתפתל התור דרך כמה פרוזדורים צרים וארוכים עד שהוא מגיע אל הרבי.

הוא עומד בפתח חדרו. דמות בעל פנים מאירות, ועיניים פקוחות וחודרות. עוד לא נתקלתי עד כה בעיניים בהירות ומביעות כאלה. הוא חובש מגבעת-לבד שחורה ורחבת שוליים. זקנו קצר וכל שערה בו מבהיקה. צבע הזקן מעורב משפע של גווני החל מצבע שחור כפחם עד חום כנחושת-קלל וכסוף-אפור בצדדים.

פעמים הרבה ראיתי את תמונתו של הרבי, ומה שונה הוא קלסתריו כפי שאתה רואהו עתה. כל נימה אומרת חיוניות. והמבט - - זה מבט שיש בו הכל, גם חיוך וגם עצבות, גם חכמה וגם תקיפות, גם חדירה-בוחנת, וגם רכות-מלבבת. קומתו ממוצעת. עמידתו קלה ואיתנה גם יחד. כל תנועה מביעה זריזות מפליאה. ידיו בהירות-חיוורות, מאוד ענוגות. אצבעותיו דקות וארוכות. כשהוא מניח כף ידו הימנית על כף ידו השמאלית ושרוולי מעילו נמשכים קצת כלפי מעלה, נראות ידיו כאילו היו חטובות, מעשי-אמן, משיש. הן מזכירות לך להפליא יצירתו האוניברסלית של אחד מגדולי האמנים בעולם.

הקהל עובר לידו. הוא ניצב בפתח החדר ושותק. רק עיניו דובבות-לוחשות. מקבל לידי את ה"מעטפה" אומר: "לשנה טובה ומתוקה" מלווה בחיוך רחב. ומיד נחפז מוסר ה"מעטפה" לפנות מקומו לצועד אחריו בתור. כאשר מצטברות בידי הרבה מעטפות הוא נכנס לחדרו, מניח אותן שם וחוזר אל מקומו שבפתח החדר. סמוך לקיר ממול, ועל המדרגות העוברות כאן לקומה השניה, נצבים בחצי גורן עגולה כמה מזקני החסידים. הם מלווים, במבטים של כיסופים ויראת-הרוממות, את סדר קבלת ה"פדיון נפש" של הרבי. שעות אחדות נמשך המצעד. יהודים נוהרים מכל הקצוות כדי למסור היום את "פדיון הנפש" שלהם לרבי ולזכות מפיו בברכת: "שנה טובה ומתוקה".

הגעתי עד לרבי והגשתי לידו את ה"פדיון נפש" שלי, (בליובאוויטש אין נוטלים שלום מהרבי בלחיצת-יד ובכלל אין נוגעים בידי של הרבי).

וודאי כהן

וכאן, אירע דבר שאיני יודע במה זכיתי לו. אולי בזכות היותי כהן ובזכות בואי מארץ-ישראל, שכן במשך הימים בהם שהיתי בקרבת הרבי, ראיתי כי הוא נוהג קירוב-יתר וחיבוב-יתר, הן בכוהנים והן באנשי ארץ-הקודש. מסרתי את ה"פדיון נפש" שלי ליד הרבי, כשאני נרגש ודומם. ובעוד אני מתכוון לצעוד הלאה בשורה, כדי לאפשר גם לבאים אחרי להגיע אל הרבי. לחש האברך ר' בנימין אלטהויז (בנו של רבי פיניע אלטהויז המנוח), שצעד אחרי בשורה: "זהו שמואל אבידור מתל-אביב".

חיוך עלה על פני הרבי. הוא חזר והחדיר בי מבטו ואמר: "שמואל הכהן". ולמרבה הפליאה של כל הנוכחים, היודעים כי הרבי אינו משוחח עם שום איש בעת שהוא עומד ומקבל את ה"פדיון נפש", שאל אותי הרבי: "מה שלומך? ומה שלום אחיך?" (כמובן שהוא שאל באידיש: "וואס מאכט איהר? וואס מאכן די ברידער?") מיהרתי להשיב כי יש ברצוני להישאר כאן בראש-השנה ולהתפלל בבית-מדרשו של הרבי. הוא השיב מתוך חיוך: "אורח נעים" ("אן אנגליינטער גאסט") והוסיף מיד: "הרי אתה כהן ותברכם בברכת-כהנים". עוד שאלני הרבי כמה פרטים ובירך אותי ב"כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה".

נסוגתי לאחורי כמה פסיעות ומיהרתי לצעוד לעבר הפרוזדור שמשם יוצאים שוב למדרכה שלפני הבית. כל העניין לקח בוודאי רק כמה שניות, אבל כאשר יצאתי החוצה כבר חיכה לי שם קהל גדול של חסידים, הקיפוני במעגל וביקשו לשמוע מה בדיוק אמר לי הרבי. כאשר חזרתי על שניים מהמשפטים, הסביר לי מיד חסיד ישיש אחד, כי מעתה יצאתי מכלל ספק-כהן והנני בוודאי כהן, שהרי כך במפורש אמר הרב: "איהר זענט דאך א כהן..." ובינתיים אני רואה כי התור של מוסרי "פדיון נפש" מתארך והולך.

אל ה"אוהל"

הרואה את סדר-היום של הרבי בערב ראש-השנה, אי אפשר לו שלא יהרהר בסדר העבודה של הכהן הגדול ביום-הכיפורים בזמן שבית המקדש היה קיים. "הלך לוי", "ובא לוי", "ירד וטבל עלה ונסתפגי", "רץ אצל" - - -

באשמורת הבוקר מופיע הרבי לאמירת "סליחות". בית-המדרש הגדול מלא מלא מפה אל פה. לאחר ה"סליחות" פותחים בניגון. מתפללים שחרית. מושיבים עשרה רבנים והרבי מקיים לפנייהם מנהג "התרת נדרים". לאחר מכן מתחיל מצעד "פדיון נפש" הנמשך עד לשעת הצהריים ומסתיים עם קבלת "פדיון נפש כללי".

לאחר מסירת "פדיון נפש" יוצאים מאות, באוטובוסים ובשאר כלי רכב, אל ה"אוהל" - מקום מנוחתו של האדמו"ר הקודם רבי יוסף יצחק שניאורסאהן זצ"ל. כל היוצאים אל ה"אוהל" נועלים נעלי-לבר לבנות, ("נעלי יום הכיפורים"). לא יבוא חסיד אל ה"אוהל", כשנעלי-עור לרגליו. על יד ה"אוהל" אומרים תהילים, ושופכים שיח בתפילה לכתיבה-וחתימה טובה.

סמוך לשעת הצהריים מגיע אל ה"אוהל" הרבי. הוא נשאר כאן במשך כמה שעות, כשהוא עומד על רגליו ומתפלל בלחש ובדביקות גדולה. באותן שעות שהרבי עומד ומתפלל כאן, לא יתקרב לכאן שום אדם אחר. רק מפינות מרוחקות עוקבים אברכים ובחורים רבים, אחרי הנהגות הרבי בשעת התפילה. הם מבחינים כיצד הוא שולף מכיסו את מטפחתו הלבנה, וסופג בה את הדמעות הניגרות מעיניו.

ה"אוהל" ניצב בשדה פתוח. רוח עזה נושבת. כנפי מעילו השחור של הרבי מתבדרים ברוח. הרבי מהדק את מגבעתו. אך ממקומו לא יזוז. כאלון חסון הוא נטוע במקומו ומרבה לשפוך צקון-לחשו, שעה אחר שעה, לעתים חמש שעות ולעתים אף יותר.

וב"770" עושים בינתיים את כל ההכנות לקראת התקדש ראש-השנה. מרכזים שופרות בשביל עשרות האברכים אשר יצאו מחר בבוקר, על פי הוראת הרבי, אל בתי-חולים, מוסדות וכו', ויזכו שם את הרבים במצוות "לשמוע קול שופר". אין לשכוח כי המדובר הוא בעיר כניו-יורק, ולא אחד מן האברכים צריך לנדוד ברגל, דרך של כמה שעות, כדי להגיע לבית-החולים, שבו עליו לתקוע בשופר.

במזכירות מטפל ר' לייבל גרונר, אברך פיקח בעל זקן-שחור ארוך, שמוצאו מחברון, באכסונו של מאות האורחים המוסיפים להגיע. ר' יוחנן גורדון, השו"ב מדוקשיץ, יהודי ישיש שזקנו האדום כבר החל להלבין, הגבאי בבית-המדרש, נותן את ההוראות האחרונות בדבר

סדר הישיבה. והסדר כך הוא: אורח קודם למתפלל קבוע. בא אורח וישב במקום מסויים, או הושיבוהו במקום מסויים, "קנה" מקומו למשך כל הזמן שישאר כאן ועד שישוב לעירו.

הדרת מלך

ליל ראש-השנה. בית-המדרש מלא וגדוש. לפתע נפלס נתיב בתוך הקהל הדחוק-מצופף. הרבי צועד-עובר בו, בזריזות מפליאה, לעבר מקומו. עיניו עצומות, ראשו נטוי קצת לצד וכתפיו נראות עתה כאילו היו עמוסות במשא כבד. על ראשו אותה מגבעת-לבד שחורה שחבש במשך כל היום והאיזור חגור למתניו. הוא אינו לובש בגד משי מבהיק ואין עליו שום סממן של חיציניות. בידו הימנית הוא מחזיק סידור תפילה והוא ניגש ומתייצב ליד הסטענדר הגדול והרחב, הניצב בקצהו של הכותל המזרחי סמוך לקיר העץ הדרומי. לפני הסטענדר ניצבת גם כורסתו. כורסא מרופדת קטיפה. ועל הסטענדר פרושה מפית צחורה.

כל המבטים מופנים עתה לעבר הרבי. למרות הצפיפות הנוראה, ועל אף העובדה שבתוך הקהל נמצאים גם עשרות ילדים רבים, שורר בבית-המדרש כולו שקט מופתי - "הס כל בשר מפני ה'". הרבי מניח את שתי ידיו על הסטענדר, קומץ אצבעותיו בצורת אגרוף, וכתפיו נראות כרועדות. הוא מתחיל לתופף קלות בכף ידו הקמוצה על הסטענדר ומפזם בלחש ניגון. הקהל מתחיל לשיר את הניגון כשהוא נמשך אחר קולו של הרבי. כתפיו של הרבי נעות לפי קצב הניגון וידיו מוסיפות לתופף, תפיפות קלות, על הסטענדר.

כל גופו של הרבי נע עתה בקצב גובר והולך, הוא נראה כעומד על מקומו ומרקד. הקהל מגביר את קצב השירה. הניגון נשמע עתה מפי הרבה מאות פיות בעוז והדר: "אבינו מלכנו, אבינו אתה, אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה". זהו ניגון של האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי, בעל "התניא", ובניגון זה נכנסים ליום הדין תוך התעלות והתקדשות של קבלת עול-מלכות-שמים.

כשליח-ציבור יורד לפני התיבה, המנגן החסידי ר' שמואל זלמנוב. קולו ערב ונעימותיו מתוקות. התפילה היא בנוסח האר"י וכפי הוראותיו של האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי ב"שולחן ערוך" שנתחבר על-ידו. אין שומעים כאן את אותה נעימה ידועה לתפילת ערבית של ליל ראש-השנה, המקובלת ברוב קהילות האשכנזים. כאן הנעימה היא חב"דית מקורית והיא יוצאת מפיו של ר' שמואל זלמנוב כמתוך חליל-רועים.

הקהל כולו מתפלל בהתלהבות רבה. ונתמזל לי מזלי: לידי עומד ומתפלל יהודי. אדם שתווי-פניו מעידים בו כי נצרף באיזה כור-יסורים. זקנקנו דליל וחסר צבע. שפתותיו יבשות וסדוקות. אצבעותיו גרומות וצפרניהן מרוסקות. בגדיו נקיים אבל מאוד מיושנים. יהודי זה עומד ומתפלל! עוד לא שמעתי דבקות כזאת, הטעמת מלים כזאת, המיה כזאת המלווה כל מלה, השתפכות-נפש כזאת העולה מכל אמירה ואמירה היוצאת מפיו.

תחילה, מנסה אני להתעמק בתפילתי, להתרכז בה. אך איני יכול להוסיף להתפלל עוד. קשה לחזור ולומר את אותה התפילה שאומר גם יהודי זה, העומד על-ידי. כי איך הוא אומר את התפילה, ואיך אומר אותה אני? עומד אני כפוף ומאזין לתפילת שכני: "מלוך על כל העולם

כולו בכבודך - וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה"...

רק לאחר מכן עלה בידי לברר מי הוא יהודי זה שתפילת ליל ראש-השנה שלי שולבה בתוך תפילתו. חסיד המתגורר בפאריס ובא אל הרבי לראש-השנה. לפאריס הוא בא בתום מלחמת העולם השנייה. עד אז היה, כמובן, ברוסיה. ואכן, לא טעיתי, עבר גם עבר האיש את כור היסורים ורבות שנה מכוס התרעלה. גם כיום לא שפר חלקו ביותר. עני הוא ובעל יסורים. אך, כאשר ראיתו מרים כוסית של "לחיים" לעבר הרבי, ב"התוועדות" של יום שני דראש-השנה, והרבי מנענע לו בראשו ועונה לו "לחיים ולברכה" - לא ראיתי עוד קרינת-אושר כזאת על פניו של אדם. היה ברור לי, ברגע זה נתפצה האיש על כל סאת יסוריו.

לחיים ליהודי רוסיה

נסתיימה תפילת ערבית של ליל ראשון דראש-השנה. ושוב נפלס, באורח פלא, נתיב בתוך גוש המתפללים הדחוק-צפוף וממלא את בית המדרש עד אפס מקום. הרבי חוזר ופוסע לאורך נתיב זה, הפעם מהפינה בה עמד בכל עת התפילה, לעבר הפתח המוליך לחדרו שבקומה העליונה.

המתיחות שהסתמנה על קלסרתו בשעה שעבר כאן בבואו לתפילה, נעלמה עתה. הוא נראה רגוע, עיניו פתוחות ונוצצות, ומפעם לפעם מבזיק חיוך מקסים על פניו. הוא מברך את הקהל ב"לשנה טובה תכתב ותחתם". המצעד כולו אינו אורך יותר מאשר שלוש דקות, אבל הוא מספיק כדי להעביר מעין זרם של התרגשות וחרדה, בקרב המאות הנצבים מסביב בדממת-קודש, ומבטיהם תלויים ברבי.

רק לאחר שהרבי יוצא מבית-המדרש רפה המתח. מברכים זה את זה ב"גוט יום טוב" וב"לשנה טובה תכתב ותחתם". לבמה מטפס החסיד ר' שמואל דער שניידער, (ר' שמואל החייט), יהודי בעל מצח רחב וגבוה וזקן אפור ארוך עד למטה מטבורו. הוא מכריז ומודיע, כי היות ויש עוד מחסור בשופרות, בשביל זוגות התוקעים שיצאו מחר בבוקר לזכות במצוות "לשמוע קול שופר" קרובים ורחוקים, לכן מתבקש כל מי שיש לו שופר להביאו מחר בהשכמת הבוקר לבית-המדרש.

בינתיים מתברר גם, שזרם הבאים מרחוק נמשך ממש עד כניסת החג, ואלה האחראים על איכסון האורחים עוסקים גם עתה בקביעת מקומות אכילה ולינה לאורחים שבאו מאוחר. הצפיפות בבית המדרש שוב אינה גדולה כל כך, אבל גם עתה עוד נשארו כאן עשרות אנשים.

יש מי שפתח באמירת "תהילים" ויש מי ש"חוזר" על "מאמר" מענייני דיומא ומעגל מצטופף מסביב כדי לקלוט את רעיונותיו העמוקים של ה"מאמר". בפינות שונות עומדים חסידים, גם קשישים וגם צעירים, שטרם סיימו את התפילה. הם מתפללים מתוך כוונה רבה, מכוונים אל עומקה הפנימי של כל מלה ומלה בתפילה והדבר נמשך שלוש וארבע שעות.

הוד מלכות

אחד מזקני החסידים, רב גדול בתורה, תופס אותי בידי ומושכני אחריו. "בוא נא בזריזות אחריי" הוא אומר לי, ואני הולך אחריו מבלי שאדע לאן. אנו עולים במהירות, לקומה השנייה. עוברים פרודור צר וארוך ופותחים דלת בקצה הפרודור. נכנסים לטרקלין רחב ידיים, בתווך ניצב שולחן רחב, ערוך לסעודת החג. מפה צחורה, משקאות בבקבוקי בדולח, כלי-אכילה נוצצים. בראש השולחן כורסא מרופדת, עליה היה יושב הרבי הקודם רבנו יוסף יצחק זצ"ל מליובאוויטש ומאז עלה לגנוי מרומים, בי' שבט שנת תשי"י, לא ישב עליה איש.

מסביב לשולחן כסאות. כאן יסעד הרבי את סעודות החג. הוא ישב לא בראש השולחן, אלא על הכסא הראשון הניצב מצד ימין. הכורסא שבראש השולחן תעמוד רק כאות-זכרון למי שהיה יושב בה בעבר. על כסא סמוך לרבי ישב אחד מזקני החסידים שהוזמן לסעוד עם הרבי, ואחריו עוד אחד ועוד אחד. בסך הכל סועדים כאן יחד עם הרבי עשרה אנשים, כדי שתהיה אפשרות לברך על המזון ב"מניין".

אך, לא כדי להראות לי טרקלין זה לקחני עמו החסיד הישיש. הוא עלה לכאן כדי לברך את הרבנית נחמה דינה שניאורסאהן, רעייתו של הרבי הקודם. הרבנית הישישה עמדה ליד כורסא ממלכתית, בסגנון לואי ה-14. אישה גבוהת קומה, לבושה בשמלת קטיפה ארגמנית היורדת עד לריצפת העץ הממורקת. על ראשה פאה-נכרית בהירה וכל תנועה שלה אומרת גינוני מלכות. היא ניצבה ישרת-קומה ותוך כפיפת-ראש אצילית ומעודנת, הודתה על הברכות, כשהיא סוקרת את מברכיה דרך משקפי-מצבט נתונים במסגרת של זהב. המראה כולו - הטרקלין, השולחן הערוך, הרבנית בארגמן הניצבת ליד הכורסא - הזכיר ציור קלאסי מימי הזוהר של המונארכיות באירופה.

(הרבנית הישישה נמנית גם היא על צאצאי בעל ה"תניא". אביה הרב החסיד רבי אברהם שניאורסאהן היה מטפסרי העיר קשינוב, בירת בסרביה. ביי"ג אלול שנת תרנ"ז נישאה לרבי יוסף יצחק שניאורסאהן זצ"ל ועברה לגור עם בעלה בן ה-17 בבית חמיה האדמו"ר רבנו שלום דובער זצ"ל מליובאוויטש. בצוואתו הוריש לה חמיה האדמו"ר את כתב-היד של ה"מאמר" באדיש "שמע ישראל" לאדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מלאדי בעל ה"תניא").

במשך ארבעים ושלוש שנים נלוותה אל אישה, שמאז שנת תרי"פ כיהן כאדמו"ר מליובאוויטש. יחד עמו יצאה מרוסיה באסרו-חג סוכות תרפ"ח. עמו ניצלה מפולין בפרוץ שואת ת"ש-תש"ג. היא מוסיפה לגור באותה דירה בה התגורר הרבי הקודם, בקומה השניה של בית חב"ד בשדרת איסטרן פארקוויי 770.

אישה חכמה ורבת ידיעות. בהיותה כבדת-שמיעה, קשה השיחה עמה. אבל, כאשר רושמים לה שאלות בכתב, היא קוראת אותן בעיון, ועונה עליהן תשובות מפוכחות בטוב טעם ודעת. נודמן לי גם לראות מספר אגרות שנכתבו על-ידה. יש לה סגנון נפלא וכתב ידה הוא מעניין מקורי, כתב יציב, דק ומסולסל. את מכתביה היא כותבת על נייר-מכתבים מיוחד, שעליו מודפסת הכותרת: "נחמה דינה שניאורסאהן, ליובאוויטש".

דמעות רותחות

חזרתי לבית-המדרש ביום הראשון של ראש-השנה באשמורת הבוקר. והנה הוא מלא מפה אל פה והצפיפות גדולה. התפילה, תפילת שחרית, תתחיל רק בעוד כשלוש שעות, אבל אברכים ובחורים רבים הקדימו לבוא כדי לבצר לעצמם מקום, לא הרחק מן הבמה שעליה יעלה הרבי ל"מפטיר" וממנה יתקע בשופר כדת היום. עומדים הם מסביב לבמה, מעגלים-מעגלים וכל מעגל כחומה בצורה. תוך כדי עמידה צפופה-דחוקה זו אומרים בינתיים פרקי "תהילים" והציפיה גדולה לקראת הרגע בו ייכנס הרבי לבית-המדרש.

מספרים לי כי אלה העומדים קרוב לבמה הספיקו לתפוס להם מקום זה עוד אמש, כדי שלא יקדמו אותם אחרים. הם עמדו כאן, על משמר מקומם, במשך כל שעות הלילה ובשכר זאת יראו את הרבי מקרוב-קרוב בעת ה"מפטיר" וה"תקיעות", יוכלו להבחין בכל תנועה ובכל ניד שלו, יקלטו כל הגה שיישמע מבעד לטליתו המופשלת מעל פניו.

רטט של אימת יום-הדין עובר בקהל כאשר מתחילים להכניס לבית-המדרש שקי בד שקורים בחבלים. אברכים נושאים כל שק ושק, כאם-רחמנייה הנושאת את תינוקה הרך. בתוך שקים אלה מונחות רבבות פתקאות-בקשה, שנמסרו לרבי במצעדי "פדיון-נפש", או בהזדמנויות אחרות.

כאן "פתקאות" שהובאו תוך מסירות נפש מחסידים המתענים בערבות סיביר. "פתקאות" שהוגנו מבתי סוהר. "פתקאות" שנשלחו על ידי חולים חשוכי-מרפא מכל העולם. "פתקאות" של אלמנות מיוסרות, של יתומים אומללים, של אנשים ונשים מרודים ומדוכאים. "פתקאות" מארצות ערב ומהארצות שמעבר למסך-הברזל. "פתקאות" של אנשי היישוב הישן בירושלים ושל אנשי משקים בגליל ובנגב. "פתקאות" של גבירים אדירים ושל עניים וקבצנים. "פתקאות" של רבנים היושבים על מדין ושל פרופסורים בעלי קתדראות מכובדות. "פתקאות" של חסידים ישישים, שעוד זכו למסור פתק-בקשה לאדמו"ר הרש"ב ולאדמו"ר הריי"ץ, ו"פתקאות" של נערים אמריקאיים, שכתבו את בקשתם בשפה השגורה בפיהם - אנגלית. "פתקאות" שהמבקש מסר בעצמו לידיו של הרבי ו"פתקאות" שהגיעו על-ידי שליחים, או באמצעות הדואר. שקים רבים של פתקאות-בקשה הצטברו וביום הדין הזה מביאים אותם לכאן ומניחים את השקים על השולחן המיועד לקריאת-התורה, שעל-ידו תוקע הרבי בשופר.

מתפללים תפילת שחרית. ב"המלך" יורד לפני התיבה החסיד ר' זלמן דוכמאן. התפילה נאמרת תוך התרגשות גדולה. עיניהם של רוב המתפללים נעות חליפות בין דפי ה"מחזור" לבין דמותו של הרבי, העומד ליד עמודו עטוף בטליתו ומתפלל בנעימות רבה.

הצפיפות גדלה והולכת. אברכים ובחורים מטפסים על החלונות, או נתלים בזיזים שונים היוצאים מתוך הכתלים. בכמה מחלקי בית המדרש הגדול, הצפיפות כה רבה, עד שמעל העומדים - מסתדרת קומה נוספת של עומדים, או תלויים-ועומדים.

מגיעה שעת קריאת-התורה והקהל מחכה בדריכות לאותו רגע בו יעלה הרבי ל"מפטיר". אלה המתפללים כאן מדי שנה בשנה יודעים, כי זהו אחד הרגעים הנרגשים ביותר. ואכן, היה זה רגע נורא-הוד כאשר הרבי החל קורא את ההפטרה, תוך בכי-תמרורים. עיניו אדומות

ודמעות רותחות ניגרות מהן ללא הרף. מפעם לפעם הוא סופג את הדמעות במטפחת המשי הלבנה שבידו, אך מיד מוצפות שוב עיניו באגלי-דמעה הנגרות על לחייו.

ומתוך בכיו המזועזע, עולה גם קולו של הרבי הקורא בנעימות רבה, את פסוקי ה"הפטורה". בבית המדרש שוררת דממה כזו שבכל פינה כמעט, אפשר לשמוע את הקריאה. "עלץ לבי בה' רמה קרני בה'" - נשמע קולו של הרבי. אני מביט סביבי לרגע, ואני רואה - עדה גדולה של יהודים, ומעיני כל אחד ואחד מהם ניגרות דמעות. איש אינו נאנח, איש אינו זועק, רק מעיינות הדמע נפתחו לרווחה והכל טובעים בים של דמעות. רק עתה הבחנתי כי גם אני שטוף כולי דמע...

ולשיא מגיעה הבכיה בשעה שהרבי אומר את הפרק "למנצח לבני קורח מזמור", שקודם התקיעות. הרבי פורש את טליתו על פני שקי פתקאות-הבקשה שהונחו על השולחן והוא עומד כפוף וגועה בבכי. מבעד לטלית עולה קול של התייפחות נוקבת, שבתוכה משתזרת גם נעימה של ניגון-דבקות.

לפני אמירת הפסוקים מן-המיצר וקר"ע שט"ן זוקף הרבי קומתו ובתנועה זריזה הוא מגלגל כלפי מעלה את שולי הטלית המופשלות על פניו. הפנים עתה גלויים וקצה האצבעות המחזיקות בשולי-הטלית נראות כרועדות מהתרגשות ואימה. הרבי קורא את הפסוקים, פסוק אחר פסוק, והקהל חוזר על הפסוק תוך רתת וזיעה.

לפי נוסח חב"ד אין אומרים את הפסוק: "קולי שמעת אל תעלם וכו'" אלא אומרים את הפסוק: "קולי שמעה כחסדך ה' כמשפטך חייני". המקריא אינו קורא "תקיעה", "שברים תרועה" וכו' בקול רם. אלא מחווה באצבעו על כל תקיעה ותקיעה ב"מחזור" הפתוח לפני הרבי, והרבי תוקע. קול השופר הולך וחזק, התקיעות הן ברורות ולפי כל כללי ההידור.

נדמה לי כי השיא של תפילה מוסף, הנאמרת בנעימות רבה על ידי שליח-הציבור, (ביום א' דראש-השנה המנגן החסידי ר' שמואל זלמנוב וביום ב' דראש-השנה ר' יוסף וויינברג, שליחו הנודד של הרבי על פני מדינות העולם השונות ומי שאלפים מאזינים לשיעורי ה"תניא" השבועיים שלו, מעל גלי-האתר בניו-יורק), הוא בעת "ברכת כוהנים". לדוכן עולים יותר ממאה כוהנים. עומדים בשורה לפני כותל המזרח והרבי ניצב ממול, כשראשו מורכן כלפי הכוהנים. שליח-הציבור מקריא את ברכת "יברכך" לפי ניגון מיוחד המיוחס למקהלה של האדמו"ר האמצעי, ("דעם מיטעלער רביניס קאפעלעיע"), והכוהנים חוזרים על כל מלה ומלה, לפי נעימותיו וסלסוליו של ניגון נאה זה. לאחר ה"קדיש" של תפילת מוסף, עובר הרבי על פני שורת הכוהנים ואומר לכל אחד ואחד בנפרד: "יישר כח!"

עם תום התפילה עולה הרבי לחדרו. אך בטרם ייכנס לחדר נתקל הוא בקבוצה גדולה של מעריצים צעירים. כמה מאות תינוקות-של-בית-רבן, המצטופפים ליד דלת החדר ומקבלים את פניו בניגון נלהב. הרבי נוהר כולו ממוחה נלבב זה ובתנועת ידיים, כמנצח על תזמורת, הוא מלהיב את הילדים להמשיך בניגון ביתר שאת וביתר עוז. הילדים מגבירים את קצב שירתם והרבי סוקר את כל אחד ואחד מהם בפנים מאירות ושמחות.

כיבוד אם

בפרוודור העובר מבית-המדרש לעבר חדרו של הרבי מצטופפים עוד חסידים, בעיקר אברכים ובחורים. מי יודע, אולי ייפתח הרבי את הדלת לרגע? לא קל לעבור עתה בפרוודור זה הדחוס כולו אנשים. אך, כאשר מופיעה היא, מפנים לה מיד מעבר. היא יורדת בצעדים מדודים מעזרת-הנשים, אישה אצילה, נמוכת קומה, ובעלת קלסתר של אם-יהודיה טיפוסית, הולכת היא לעבר חדרו של בנה הרבי, כדי לברכו עם סיום התפילה. דקות מספר שוהה האם בחדרו של בנה.

וכאשר היא יוצאת מן החדר כדי ללכת לביתה, נראה הרבי כשהוא מלווה את צעדיה במבטים של יראת-כבוד. הוא הולך אחריה עד אל מחוץ לפתח הבית. וכאן הוא ניצב ומביט בה, עד שדמותה נעלמת עם פנותה לרחוב אחר. מחזה זה חוזר ונשנה בכל פעם כאשר האם מופיעה ב"770 איסטרן פארקוויי", תמיד יוצא הרבי-הבן ללוות אותה. החסידים מלווים מראה זה במבטי הערצה והשתוממות, הם רואים בכך שיעור-לדוגמא כיצד יש לנהוג במצוות כיבוד-אם.

אמו של הרבי, הרבנית חנה שניאורסאהן, היא בת-גדולים. אביה היה הרב מאיר שלמה ינובסקי, רבה של ניקולייב, ברוסיה. אמה היתה בתו של הגאון החסיד רבי אברהם דוד לאווט, שהשאיר אחריו שורה של ספרים גאוניים ב"נגלה" וב"נסתר" והיה אחד מגדולי המוחות של חב"ד בדורות הראשונים.

בגיל צעיר נישאה הרבנית חנה לרבי לוי יצחק שניאורסאהן, דור חמישי לאדמו"ר רבי מנחם מענדל בעל ה"צמח צדק", הנשיא השלישי בשושלת חב"ד. בעלה היה רבה של העיר יקטרינוסלב בדרום-רוסיה. לאחר המהפכה נאסר הרב ונידון לגירוש בסיביר. הרבנית חנה גלתה עמו וליוותה אותו בכל דרך היסורים הארוכה, בה גילה רבי לוי יצחק מסירות-נפש מלאה של קידוש-השם. לאחר הסתלקות בעלה, ועם סיום מלחמת העולם השנייה. הצליחה הרבנית לצאת מרוסיה, ואז באה לארצות-הברית והתיישבה לא הרחק מבית בנה האדמו"ר מליובאוויטש.

היא אשה חכמה מופלגה. נעימת שיחה ובעלת ידיעות נרחבות ביותר בשטחים רבים. למרות גילה הגבוה ולמרות הסבל הרב שעבר עליה במשך עשרות בשנים, הרי היא אשה ערה ומלאת חיוניות. כמעט מדי יום הרבי צועד ברגל מ"770 איסטרן פארקוויי" לעבר דירתה הצנועה שברחוב הסמוך. כאן הוא משתהה בערך כחצי שעה, בה הוא משוחח עם האם. המכיר את סדר היום של הרבי, שכל דקה בו, תפוסה, והוא משתרע לא רק על כל שעות היום, כי אם גם על רוב שעות הלילה, יבין עד כמה מהדר הרבי במצוות כיבוד-אם, בכך שהוא מקיים את ביקורו היומי הקבוע אצל האם.

מצעד ה"תשליך"

ואף זו מסורת של כמה שנים: בשעות אחר-הצהריים נערך ברוב פאר והדר מצעד ה"תשליך". המצעד יוצא מ"770 איסטרן פארקוויי" ועובר לאורכה של השדרה הרחבה עד לגן הבוטאני הגדול, שבו מצוייה בריכה ועל-ידה אומרים "תשליך".

מצעד זה, שהוא ללא ספק מחזה מרהיב כשלעצמו, מושך אליו אלפים רבים מיהודי ברוקלין. שעה ארוכה לפני שהצעדה מתחילה כבר נוהרים לאיסטרן פארקוויי מכל הצדדים. באים ישישים וצעירים, אמהות המוליכות ילדים בעגלות, וישישות המובלות בעגלות-נכים. הרואה את ההמונים המצטופפים לשני צדי השדרה, כולם יהודים לבושים בגדי חג, ונהרת יום התחדש השנה על פניהם, לא יוכל שלא לחוש מעין חדווה פנימית. וכמעט מעצמן לוחשות השפתיים את הברכה: "ברוך חכם הרזים".

בראש המצעד הולך הרבי. לידו מזכירו ואיש-סודו הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב. גם עתה צועד הרב חודקוב כך כפי שהוא נראה תמיד כאשר הוא הולך, או ניצב ליד הרבי: כפוף קמעא, מבטו החד נעוץ ברבי וכל כולו כמי שמנסה לצמצם עצמו, להתגמד ליד הדמות הגדולה של הרבי.

ומאיש חכם זה, (והוא אליבא דכולי עלמא חכם מופלג, פיקח עמוק-עמוק), לומדים רבים כיצד יש להתבטל בפני אדם גדול, גם כאשר שוהים, כמעט ברוב שעות היממה במחיצתו. הוא הרב חודקוב, החסיד והלמדן, המדינאי הוותיק ובעל-ההשפעה הגדול, מהווה דוגמא של התקשרות ודרך-ארץ כלפי הרבי, לכל באי בית "770 איסטרן פארקוויי".

מיד לאחר הרבי צועדים תינוקות-של-בית-רבן. מאות מאות של ילדים, מגיל שמונה עד למעלה מגיל בר-מצווה. ואחריהם צועדים המבוגרים. המצעד נערך תוך סדר ומשטר. צועדים בשלשות וכמעט לפי קצב צבאי. שוטרים רבים, של משטרת ניו-יורק, דואגים לכך כי הצועדים ימצאו בפניהם את הדרך הארוכה, מכאן עד לגן הבוטאני, פתוחה ופנויה. כתבים רבים, של העתונות הגדולה, וצלמי עתונות, מנסים לצלם את המחזה המרהיב, אך בצורה שקטה ומאורגנת היטב מונעים מהם זאת קבוצות-קבוצות של צעירי חבי"ד.

ה"התוועדות" וה"מאמר"

בשעות המוקדמות של אחר-הצהרים, ביום השני של ראש-השנה, השתתפתי גם, לראשונה, ב"התוועדות" חסידותית, שבראשה ישב הרבי. כשנכנסתי לאולם בית-המדרש כבר היה הרבי במקום.

מרחוק יכולתי להבחין כי לכל רוחבו של הכותל הדרומי יש במת-עץ המוגבהת מן הרצפה בגובה של קרוב למטר. על הבמה ניצב שולחן התופס כמעט את כל רוחבה. באמצע השולחן יושב, על כורסתו, הרבי. מימינו עומד הרב חודקוב ואחריו הרב יוסף ווינברג ואחריהם אורחים רבים שבאו מארץ-ישראל, מצרפת, אנגליה, מארוקו, אלג'יר, אוסטרליה וכו'.

משמאלו של הרבי עומד הרב מנטליק, (אברך למדן מפולין, ש"חזקה" לו למזוג את כוסו של הרבי). אחריו מקומו של הרב יאלס מפילאדלפיה, שזקנו הלבן יורד בהדר על בגד השיראין המבהיק שלו, (הרבי עצמו אינו לובש בגד-משי מבהיק אלא "סורדוט" אריג שחור).

אחריו נצבים מחשובי האברכים של חבי"ד ובקצה השולחן קבוע מקומו של הרשי"ג - הוא הרב רבי שמריהו גוראריה, "חתנא דבי נשיאה", חתנו של הרבי הקודם רבנו יוסף יצחק זצ"ל וגיסו של הרבי שליט"א. הוא הרשי"ג, (כך מכנים אותו על דרך הקיצור), אינו מחסיר אף

התוועדות. בחלק השמאלי של הבמה קבוע גם מקומו של הצייר רבי הנדל ליברמאן, שזקנו אדום כאש ופניו מביעות תמימות כפני תינוק. הוא עומד כתלוי בין השולחן לבין הקיר ומלווה מבטים לטפניים מיוחדים במינם, מבטי צייר-אמן, כל תנועה של הרבי.

מאחורי הרבי ניצב ספסל ועליו יושבים זקני חב"ד, ה"אריות" שבחבורה אשר רבים מהם עוד זכו להשתתף בהתוועדויות של הרבי רבי שלום דובער, הרש"ב; לאחר מכן של הרבי רבי יוסף יצחק, הרי"ץ; ועתה, הם מאושרים להשתתף בהתוועדויות של הרבי שליט"א.

כאן אני מבחין בגאון רבי דובער ריבקין, מראשי ישיבת "תורה ודעת"; בגאון הישיש ר' שמואל לוויטין, אחד המוחות הלוהטים של חב"ד מזה למעלה מיובל שנים. האיש אשר הרבי הקודם הטיל עליו להפיץ תורה וחסידות בגרוזיה הרחוקה והוא עשה והצליח.

(ר' שמואל לוויטין הקשיש ובעל הצורה עזת-הבטוי הוא כבד-שמיעה ואף-על-פי-כן הוא מטה אוזן-קשבת ל"שיחות" ול"מאמרים" של הרבי. פעם שאלוהו: "והרי אין הוא שומע כלל את דברי הרבי ומדוע הוא כה מטה אוזן, ומשתדל לעמוד על-יד הרבי כשהרבי משמיע דא"ח?" השיב ר' שמואל: "אם אעמוד כאן סמוך לרבי, הרי אזכה לעמוד כך גם בעלמא-דקשוט ושם הרי לא אהיה כבד-שמיעה..."). ועומדים כאן עוד ישישים בעלי-מוח הטובלים מזה שנים בנהר דינור של חסידות חב"ד.

הרבי מרמז "להשמיע ניגון". הוא עצמו פותח בניגון והקהל הרב נמשך אחריו. בתנועות-ידיים נמרצות מרמז הרבי להגביר את הקצב ואז נראה בית-המדרש כולו, כאילו הוא נע ומרקד. הכל שרים, הכל מרקדים, הכל מוחאים-כף. הרבי מרים כוס של ברכה ומכריז: "לחיים, ליהודי רוסיה! לחיים ולשנה טובה ומתוקה!" ומיד לאחר מכן הוא שר יחד עם הקהל הרב את "הושיע את עמך וברך את נחלתך, ורעם ונשאם עד העולם" - - -

לזכות

הרה"ת ר' יוסף יצחק שיי'
וזוגתו מרת אסתר מלכה תחי'
ומשפחתם שיחיו
להצלחה רבה בכל ענייניהם בגו"ר

♦

ולע"נ

אביו היקר הרה"ת ר' משה ע"ה
בן הרה"ח הרה"ת ר' שלמה אהרן ע"ה
ת.ג.צ.ב.ה.

קזרנובסקי